

Projekt

z dnia 18 marca 2026 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XV/.../26
RADY MIEJSKIEJ W LIPSKU**

z dnia 26 marca 2026 r.

w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do 2032 r. wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 156 ze zm.) oraz art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026 – 2030 z perspektywą do 2032 r.” wraz z jego prognozą oddziaływania na środowisko stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Lipska.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

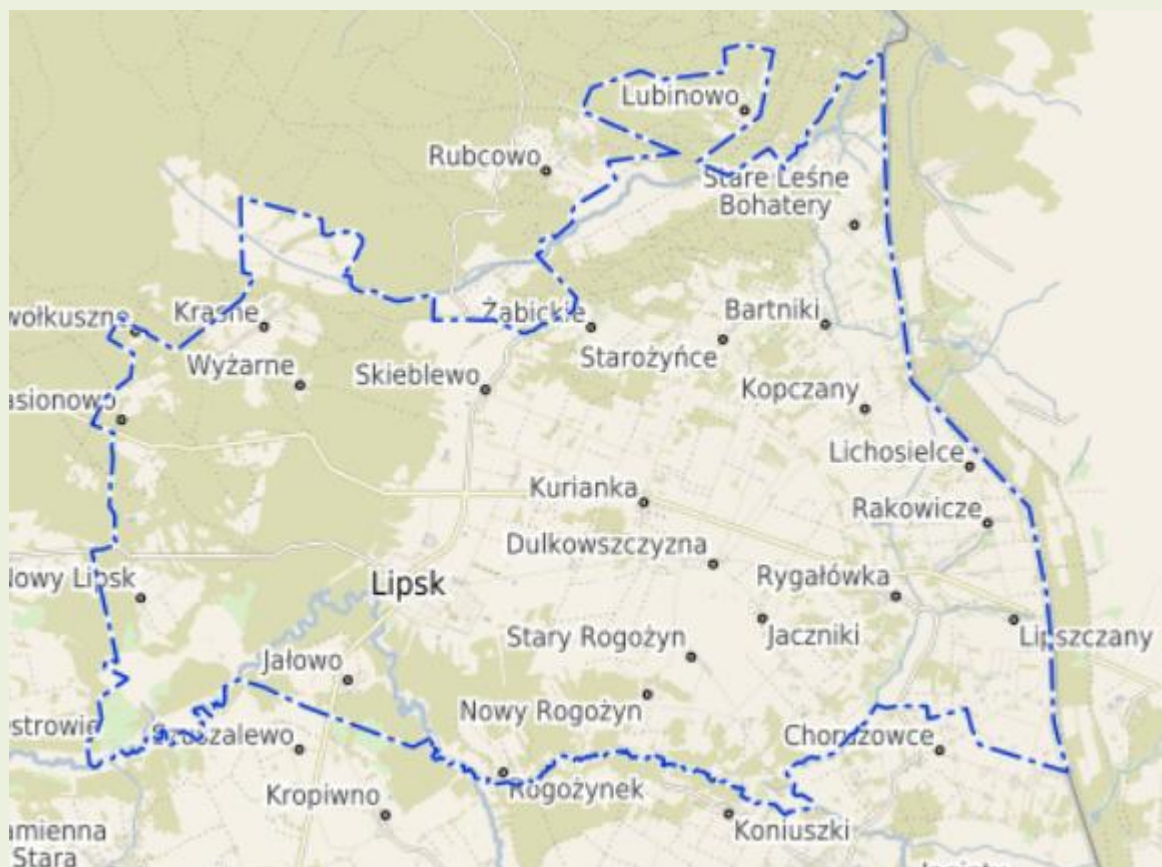
Przewodniczący Rady

Paweł Borodziuk

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032

GMINA LIPSK
POWIAT AUGUSTOWSKI
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

Źródło: <https://lipsk.e-mapa.net>

Dokument opracowany przez: mgr Marta Tomczak

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	5
1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	5
1.2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	6
1.3. METODYKA PRAC NAD PROGRAMEM	7
2. STRESZCZENIE	8
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW WYŻSZEGO SZCZEBŁA	9
3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REGULACJI UNIJNYCH	9
3.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW KRAJOWYCH	10
3.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW REGIONALNYCH	27
3.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW LOKALNYCH	36
4. CHARAKTERYSTYKA GMINY LIPSK	39
4.1. POŁOŻENIE GMINY	39
4.2. INFRASTRUKTURA DROGOWA I TECHNICZNA	40
4.3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	52
4.4. WARUNKI KLIMATYCZNE	56
4.5. WARUNKI GEOLOGICZNE I HYDROGEOLOGICZNE	59
4.6. SYTUACJA GOSPODARCZA GMINY	63
5. OCENA STANU ŚRODOWISKA	67
5.1. GOSPODAROWANIE WODAMI	67
5.1.1. STAN AKTUALNY	67
5.1.1.1. WODY POWIERZCHNIOWE	68
5.1.1.2. WODY PODZIEMNE	72
5.1.1.3. ZASOBY DYSPOZYCYJNE	77
5.1.1.4. ZAGROŻENIE POWODZIOWE	80
5.1.2. PRESJE	82
5.1.3. ANALIZA SWOT	85
5.2. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	87
5.2.1. STAN AKTUALNY	87
5.2.2. PRESJE	91
5.2.3. ANALIZA SWOT	93
5.3. ZAGROŻENIA HAŁASEM	95
5.3.1. STAN AKTUALNY	95
5.3.2. PRESJE	98
5.3.3. ANALIZA SWOT	98
5.4. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	100
5.4.1. STAN AKTUALNY	100
5.4.2. PRESJE	103
5.4.3. ANALIZA SWOT	104
5.5. POWAŻNE AWARIE I ZAGROŻENIA NATURALNE	104
5.5.1. STAN AKTUALNY	104
5.5.1.1. POWAŻNE AWARIE	104

5.5.1.2. ZAGROŻENIA NATURALNE	105
5.5.2. <i>PRESJE</i>	115
5.5.3. <i>ANALIZA SWOT</i>	117
5.6. ZASOBY PRZYRODNICZE	118
5.6.1. <i>STAN AKTUALNY</i>	118
5.6.1.1. LASY	118
5.6.1.3. OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE	119
5.6.2. <i>PRESJE</i>	157
5.6.3. <i>ANALIZA SWOT</i>	163
5.7. GLEBY	165
5.7.1. <i>STAN AKTUALNY</i>	165
5.7.2. <i>PRESJE</i>	170
5.7.3. <i>ANALIZA SWOT</i>	173
5.8. ZASOBY GEOLOGICZNE	174
5.8.1. <i>STAN AKTUALNY</i>	174
5.8.2. <i>PRESJE</i>	176
5.8.3. <i>ANALIZA SWOT</i>	176
5.9. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	177
5.9.1. <i>STAN AKTUALNY</i>	177
5.9.1.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ	177
5.9.1.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW, KANALIZACJA	179
5.9.1.3. ODPROWADZANIE WÓD OPADOWYCH	183
5.9.2. <i>PRESJE</i>	183
5.9.3. <i>ANALIZA SWOT</i>	184
5.10. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	185
5.10.1. <i>STAN AKTUALNY</i>	185
5.10.2. <i>PRESJE</i>	188
5.10.3. <i>ANALIZA SWOT</i>	189
6. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	190
6.1. CEL NADRZĘDNY PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK	190
6.2. PRIORYTETY EKOLOGICZNE	190
6.3. CELE PROGRAMU, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE	191
7. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	201
7.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	201
7.2. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM	206
7.3. MONITORING ŚRODOWISKA	206
8. WYKAZ WAŻNIEJSZYCH POJĘĆ I SKRÓTÓW	211
9. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	215

1. WSTĘP

1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Podstawę prawną opracowania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026 – 2030 z perspektywą do roku 2032” stanowi art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2025, poz. 647 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami tej ustawy organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ochrony środowiska sporządza właściwy dla danej gminy program ochrony środowiska (gminny program ochrony środowiska).

W sporządzonym opracowaniu uwzględniono także wymagania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących zagadnień ochrony środowiska, do których zaliczyć można:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2025, poz. 1153 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1112 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1478 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. 2025, poz. 733),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1587 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (t.j. Dz.U. 2025, poz. 870 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (t.j. Dz.U. 2024, poz. 433),
- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz.U. 2025, poz. 1708),
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. prawo wodne (t.j. Dz.U. 2025, poz. 960 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (t.j. Dz.U. 2024, poz. 105 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. 2024, poz. 82),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1130 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. 2025, poz. 567 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. 2024, poz. 757),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1290 z późn. zm.).

1.2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Celem opracowania jest realizacja obowiązku ustawowego nałożonego na gminę a ponadto uregulowanie zagadnień związanych z ochroną środowiska na obszarze Gminy Lipsk.

W trakcie prac nad Programem:

- konsultowano się z pracownikami Urzędu Miejskiego w Lipsku w zakresie pozyskania informacji niezbędnych do opracowania tego Programu;
- dokonano oceny relacji pomiędzy zapisami środowiskowych dokumentów strategicznych szczebla centralnego, wojewódzkiego jak i powiatowego, w celu ustalenia uwarunkowań zewnętrznych dla opracowywanego programu;
- dokonano analizy aktualnych dokumentów strategicznych dla Gminy Lipsk w celu zachowania spójności priorytetów oraz zapewnienia skoordynowanej realizacji planowanych działań ujętych we wszystkich dokumentach strategicznych;
- określono potrzeby w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Lipsk, a na ich podstawie sprecyzowano cele, jak również niezbędne działania ekologiczne pozostające w zgodności z celami ujętymi w dokumentach strategicznych wyższego szczebla oraz obowiązującymi dokumentami strategicznymi dla gminy;
- opracowano harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji poszczególnych działań ekologicznych, biorąc pod uwagę pilność zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony środowiska, jak również takie aspekty jak: możliwości finansowe jednostki oraz dostępne źródła finansowania;
- uzgodniono sposoby wdrażania i zasady monitorowania Programu.

W Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk uwzględniono następujące części:

- charakterystykę gminy, uwzględniającą dane: demograficzne, gospodarcze oraz o stanie infrastruktury, jak również i środowiska;
- uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne realizacji Programu Ochrony Środowiska na szczeblu gminnym;
- cele i priorytety ekologiczne dla Gminy Lipsk;

- analizę jakości środowiska na terenie gminy wraz z planowanymi działaniami ekologicznymi;
- harmonogram realizacji działań ekologicznych na terenie Gminy Lipsk;
- propozycję systemu wdrażania oraz monitorowania Programu.

Władze gminy zakładają, że wdrożenie przedmiotowego programu przyczyni się do poprawy środowiska przyrodniczego, w tym również wzrostu atrakcyjności gminy, zarówno dla obecnych i potencjalnych mieszkańców, jak i przyszłych możliwych inwestorów.

1.3. METODYKA PRAC NAD PROGRAMEM

Sposób opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk został przyporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego. W pierwszym etapie pracy zgromadzono więc materiały źródłowe, dane dotyczące aktualnego stanu środowiska przyrodniczego na omawianym terenie. Dane źródłowe stanowią materiały przekazane przez Urząd Miejski w Lipsku, pochodzą z opracowań Głównego Urzędu Statystycznego, a także z raportów nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska jak np.: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego.

W opracowaniu zostały uwzględnione poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, w tym również takie elementy jak hałas czy promieniowanie elektromagnetyczne. Na ostatnim etapie sporządzania opracowania określone zostały działania mające na celu poprawę, naprawę bądź też przeciwdziałanie pogarszaniu się stanu środowiska przyrodniczego gminy poprzez określenie celu strategicznego, kierunków interwencji oraz zadań do wykonania. Zarówno cele, jak i zadania zostały określone w taki sposób, aby były zgodne z opracowaniami wyższego szczebla, takimi jak na przykład: Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego. Projekt programu - po akceptacji jego formy i treści przez Urząd Miejski w Lipsku - zostanie przedstawiony do zaopiniowania Zarządowi Powiatu Augustowskiego.

W trakcie prac nad przygotowaniem dokumentu zastosowano zapisy „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” wydanych przez Ministerstwo Środowiska w dniu 02.09.2015 r.

2. STRESZCZENIE

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026 – 2030 z perspektywą do roku 2032 sporządzono w celu zaplanowania działań zmierzających do zachowania dobrego stanu oraz poprawy jakości środowiska naturalnego. Dodatkowym celem było również przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska. Sam obowiązek sporządzenia tego typu dokumentu wynika z przepisów prawa.

Podstawą programowania przyjętą w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia bardziej efektywne zagospodarowanie istniejącego potencjału gminy. Na podstawie kompleksowych danych o stanie środowiska oraz źródłach jego przekształcenia i zagrożenia, w Programie przedstawiono propozycję działań programowych umożliwiających spełnianie zasady zrównoważonego rozwoju poprzez koordynację działań w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Daje to możliwość planowania przyszłości gminy w perspektywie kilku lat oraz umożliwia aktywizację lokalnego społeczeństwa – zwiększenie inicjatyw i wpływu społeczeństwa na realizację działań rozwojowych.

Nadrzędnym przyjętym celem strategicznym Programu jest: **„rozpowszechnienie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, neutralności klimatycznej i zrównoważonego rozwoju dla zapewnienia jak najlepszego stanu środowiska i wysokiego poziomu życia mieszkańców gminy”**.

Na podstawie opracowanej diagnozy i analizy dokumentów wyższego rzędu, zarówno na szczeblu europejskim i krajowym, a także lokalnym sformułowano priorytety ekologiczne:

- Optymalizacja gospodarki wodno-ściekowej;
- Ochrona powietrza atmosferycznego;
- Ochrona wód (powierzchniowych i podziemnych);
- Ochrona powierzchni ziemi;
- Ochrona przed hałasem;
- Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym;
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu;
- Przeciwdziałanie awariom;
- Stopniowe ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz wzmocnienie ich pochłaniania przez naturalne pochłaniacze;
- Efektywna gospodarka odpadami;

- Promowanie regeneracyjnego systemu gospodarczego;
- Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury;
- Edukacja ekologiczna.

a także kierunki interwencji oraz zadania finansowane w całości lub częściowo ze środków pozostających w dyspozycji samorządu gminy. Obejmują one zarówno zadania o charakterze organizacyjno-prawnym, jak i inwestycyjnym.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu przyjęto system mierników jego efektywności. Wyniki analizy wskaźników posłużą do sporządzenia raportu z realizacji Programu.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW WYŻSZEGO SZCZEBLA

3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REGULACJI UNIJNYCH

Program Ochrony Środowiska powinien odzwierciedlać ogólne zasady, które leżą u podstaw ochrony środowiska w Unii Europejskiej, jak również powinien odwoływać się do dokumentów krajowych, których zapisy są spójne z prawem unijnym.

Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały transponowane do prawa polskiego, głównie do ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Pozostałe przepisy zawarto w wielu innych ustawach i rozporządzeniach.

Podstawę ochrony środowiska w Unii Europejskiej stanowi VIII Program Działań na Rzecz Ochrony Środowiska. Nadrzędnym celem 8. EAP jest zapewnienie efektywnego wkładu polityki ochrony środowiska UE w perspektywie 2030 r. w realizacji strategicznych założeń Europejskiego Zielonego Ładu, tj. przyspieszenia przejścia Unii na neutralną dla klimatu, zasobooszczędną, czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym w sprawiedliwy sposób sprzyjający włączeniu społecznemu, w zgodzie z celami środowiskowymi ONZ 2030 (zrównoważony rozwój).

Długoterminowy cel priorytetowy 8. EAP na 2050 r. dotyczy zapewnienia, by obywatele cieszyli się dobrą jakością życia z uwzględnieniem ograniczeń planety w gospodarce regeneracyjnej, w której nic się nie marnuje, nie produkuje się emisji gazów cieplarnianych netto, a wzrost gospodarczy jest niezależny od wykorzystania zasobów naturalnych i degradacji środowiska. Zdrowe środowisko sprzyja dobrostanowi obywateli, rozwojowi różnorodności biologicznej i ochronie, odbudowie i docenieniu kapitału naturalnego w sposób, który wzmacnia odporność na zmianę klimatu i inne zagrożenia dla środowiska.

Program wskazuje sześć priorytetowych celów tematycznych: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, adaptacja do zmiany klimatu, model regeneracyjnego wzrostu, zerowy poziom

emisji zanieczyszczeń, ochrona i przywrócenie bioróżnorodności oraz ograniczenie głównych skutków środowiskowo-klimatycznych związanych z produkcją i konsumpcją.

Unia ustala tempo zapewnienia dobrostanu obecnych i przyszłych pokoleń na całym świecie.

Założono sześć celów priorytetowych:

- osiągnięcie celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. oraz neutralności klimatycznej do 2050 r.
- wzmocnienie zdolności przystosowawczych, zwiększenie odporności i zmniejszenie podatności na zmianę klimatu,
- dążenie do modelu regeneracyjnego wzrostu, uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów i degradacji środowiska oraz przyspieszenie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- osiągnięcie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w tym zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu Europejczyków,
- ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej oraz wzmocnienie kapitału naturalnego (zwłaszcza powietrza, wody, gleby oraz ekosystemów leśnych, słodkowodnych, podmokłych i morskich),
- redukcja presji na środowisko i klimat związanej z produkcją i konsumpcją (zwłaszcza w dziedzinie energii, rozwoju przemysłowego, mieszkalnictwa i infrastruktury, mobilności i systemu żywnościowego).

Cele priorytetowe 8. EAP wyznaczają kierunek kształtowania polityki Unii między innymi na podstawie zobowiązań wynikających ze strategii takich jak unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030, nowy plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności i plan działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń.

Założono, że 8. EAP ma przyspieszyć transformację ekologiczną – przeprowadzoną w sposób sprawiedliwy i sprzyjający włączeniu społecznemu – w kierunku neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, zasobooszczędnej, bazującej na energii ze źródeł odnawialnych, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, która oddaje planecie więcej niż z niej czerpie.

3.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW KRAJOWYCH

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk realizuje cele i jest spójny z szeregiem dokumentów szczebla krajowego. Najważniejsze z nich to:

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia ta została przyjęta Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2017 poz. 260).

Celem głównym Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Za jeden z obszarów mający wpływ na realizację celów Strategii uznano środowisko. Stwierdzono, że „unikatowy charakter polskich zasobów przyrodniczych jest szansą dla zrównoważonego rozwoju kraju. Odpowiednie zarządzanie środowiskiem będzie sprzyjać przeciwdziałaniu procesom depopulacji poprzez poprawę stanu środowiska, regenerację systemów przyrodniczych i tworzenie miejsc pracy na terenach nieurbanizowanych. Zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego dla przyszłych pokoleń wymaga wykorzystania różnych potencjałów, m.in. wspierania odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem rodzimych zasobów, takich jak geotermia i biomasa. Konieczna jest także integracja planowania przestrzennego z programowaniem rozwoju społeczno-gospodarczego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami, w tym w szczególności wodą i zasobami ziemi”. Projekty przyczyniające się do ochrony środowiska na terenie danej gminy wpisują się w te założenia oraz we wskazane cele i kierunki interwencji:

1. Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
 - i) Kierunek interwencji – Rozwój nowoczesnego przemysłu:
 - (a) Działanie – Wsparcie inwestycji zmniejszających energochłonność i poprawiających efektywność energetyczną przemysłu;
 - (b) Działanie – Zmniejszenie zasobo- i materiałochłonności procesów przemysłowych;
 - (c) Działanie – Wsparcie inwestycji obniżających emisyjność przemysłu;
 - (d) Projekt flagowy – Program Ekobudownictwo – stymulowanie przygotowania i wdrażania wybranych produktów budownictwa ekologicznego (w tym z surowców naturalnych, m.in. z drewna), z uwzględnieniem wymogów efektywności energetycznej nowoczesnych materiałów budowlanych;
 - ii) Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny:
 - (a) Działanie – Aktywna rola instytucji sektora publicznego w rozwoju innowacyjnych sposobów adresowania wyzwań społecznych, w tym wprowadzanie regulacji stymulujących wdrażanie innowacji w takich dziedzinach jak np. ochrona środowiska i ochrona zdrowia (tzw. innowacje wymuszone);

- (b) Działanie – Stymulowanie powstawania i rozwoju ekoinnowacji, w tym zapewnienie warunków do weryfikacji technologii środowiskowych;
- iii) Kierunek interwencji – Konkurencyjne gospodarstwa rolne i producenci rolno-spożywczy:
- (a) Działanie – Wspieranie wytwarzania i dystrybucji produktów o wysokiej jakości i poziomie innowacyjności, w tym m.in. tradycyjnych, regionalnych i ekologicznych – wdrażane również poprzez projekty rozwoju branż;
 - (b) Projekt strategiczny – Gospodarowanie gruntami rolnymi na rzecz zrównoważonego rozwoju – nowy system regulacji prawnych służących poprawie struktury obszarowej gospodarstw rolnych;
- 2) Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:
- i) Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich
- (a) Działanie – Dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii i dystrybucji energii na poziomie lokalnym,
 - (b) Działanie – Rozwój lub modernizacja infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej (w tym w szczególności: infrastruktury energetycznej, transportowej i infrastruktury w zakresie szeroko pojętej gospodarki wodnej),
 - (c) Działanie – Upowszechnienie gospodarki o obiegu zamkniętym w rozwoju obszarów wiejskich,
 - (d) Działanie – Kontynuacja wsparcia infrastrukturalnego i przedsięwzięć podnoszących jakość oraz dostępność usług publicznych na obszarach wiejskich,
 - (e) Działanie – Kompleksowe działania obejmujące planowanie, przygotowanie i przeprowadzenie przekształceń przestrzennych i infrastrukturalnych, potrzebnych lokalnie do zachowania i poprawy funkcji gospodarczej (w tym rolnictwa), mieszkaniowej, przyrodniczej i kulturowej obszarów wiejskich na rzecz ładu przestrzennego,
 - (f) Projekt strategiczny – Pakt dla obszarów wiejskich – wdrażany jako dokument o charakterze porozumienia społecznego i politycznego, integrujący w sposób kompleksowy działania systemowe (zmiany legislacyjne, instytucjonalne, programowe) oraz inwestycyjne, związane z procesem zarządzania obszarami wiejskimi. Efektem tych skoordynowanych działań będzie wzmocnienie wszystkich funkcji wsi: społecznych, gospodarczych i środowiskowych,

- (g) Projekt strategiczny – Infrastruktura dla rozwoju obszarów wiejskich – kompleksowy i zintegrowany pakiet działań określający interwencje z różnych źródeł krajowych i UE, niezbędne dla zwiększenia dostępności mieszkańców obszarów wiejskich do podstawowych usług publicznych i poprawy ich jakości, obejmujący m.in. poprawę dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich, wsparcie inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na obszarach wiejskich,
- (h) Działanie - Udoskonalenie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych (realizowanych na podstawie programów rewitalizacji) ukierunkowanych na wsparcie obszarów zdegradowanych, w tym po byłych państwowych gospodarstwach rolnych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym),

3) Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport:

- i) Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce:
 - (a) Działanie – Przygotowanie długofalowej i kompleksowej polityki rozwoju transportu, zawierającej plan zintegrowanego oraz zgodnego z wymogami ochrony środowiska rozwoju wszystkich gałęzi transportu,
 - (b) Działanie – Promocja wzorców zrównoważonej mobilności w polskim społeczeństwie, w tym wykorzystywania transportu publicznego (zwłaszcza transportu kolejowego),
 - (c) Działanie – Promocja transportu intermodalnego oraz kombinowanego, jako alternatyw względem transportu lądowego – wykorzystanie potencjału zarówno podmiotów publicznych, jak również przedsiębiorstw oraz partnerów społeczno-gospodarczych;
- ii) Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności:
 - (a) Działanie – Promocja mechanizmów zarządzania i poprawy transportu publicznego w miastach i w ich obszarach funkcjonalnych,
 - (b) Działanie – Działania na rzecz zmniejszenia udziału przejazdów indywidualnym transportem zmotoryzowanym i zachęcenia do korzystania z transportu publicznego, promocja ruchu rowerowego i pieszego,
 - (c) Działanie – Wsparcie dla systemów współdzielenia pojazdów, zwłaszcza na obszarach wiejskich – rozwiązanie zmniejszające koszty indywidualnego dojazdu do pracy, a także presję na środowisko naturalne,

- (d) Działanie – Stopniowa wymiana taboru wykorzystywanego do świadczenia usług publicznego transportu na ekologiczny, niskoemisyjny, przystosowany do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych,
- (e) Działanie – Budowa systemów ładowania pojazdów niskoemisyjnych,
- (f) Projekt Strategiczny – Ekologiczny transport – przegląd działań (prawnych, organizacyjnych oraz inwestycyjnych) niezbędnych dla rozwoju transportu niskoemisyjnego, w tym publicznego (również na obszarach wiejskich), obejmującego m.in. rozwiązania umożliwiające przechodzenie na tabor niskoemisyjny w transporcie publicznym oraz niskoemisyjne pojazdy samochodowe; rozbudowę infrastruktury transportu niskoemisyjnego (w tym punkty ładowania pojazdów elektrycznych, tabor dla transportu publicznego, samochody elektryczne) do roku 2030;

4) Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia:

i) Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju:

- (a) Działanie – Realizacja inwestycji w nowe, niskoemisyjne i zeroemisyjne moce wytwórcze,
- (b) Działanie – Wspieranie pozyskiwania i wykorzystania energii z nowych źródeł,
- (c) Działanie – Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej w celu zwiększenia bezpieczeństwa dostaw oraz zwiększenia dostępu nowych odbiorców,
- (d) Działanie – Stymulowanie rozwoju alternatywnych, bezemisyjnych źródeł ciepła (m.in. taniego ogrzewania elektrycznego), co przyczyni się do obniżenia niskiej emisji, w szczególności na terenach słabiej zurbanizowanych,
- (e) Działanie – Rozwijanie technologii magazynowania energii (w różnych postaciach);

ii) Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej:

- (a) Działanie – Zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych oraz w przedsiębiorstwach,
- (b) Działanie – Rozbudowa i modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych,
- (c) Działanie – Wsparcie dla strategii nisko- i zeroemisyjnych,
- (d) Działanie - Inwestycje mające na celu podniesienie sprawności wytwarzana energii,

- (e) Działanie – Wsparcie produkcji energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu (kogeneracja),
- (f) Działanie – Wsparcie mechanizmów zarządzania popytem na energię,
- (g) Działanie – Wsparcie inteligentnego zarządzania poborem energii w gospodarstwach domowych oraz automatyzacja procesów zarządzania energią;

iii) Kierunek interwencji – Rozwój techniki:

- (a) Działanie – Promowanie i inicjowanie lokalnych przedsięwzięć (klastry, spółdzielnie energetyczne itp.) z zakresu wytwarzania energii (ze wskazaniem na rozwój OZE) oraz efektywności energetycznej w celu dążenia do samowystarczalności energetycznej gmin i powiatów (autonomiczne obszary energetyczne),
- (b) Działanie – Inwestycje w celu wykorzystania lokalnie dostępnych surowców energetycznych i innych zasobów, zgodnie z terytorialnym potencjałem (np. elektrownie wodne, biomasa, biogaz i biogaz rolniczy, odpady, instalacje geotermalne),
- (c) Działanie – Poszukiwanie i wydobywanie paliw kopalnych z nowych złóż,
- (d) Działanie - Wykorzystanie istniejącego potencjału zasobów geotermicznych Polski,
- (e) Projekt strategiczny – Energetyka rozproszona – projekt mający na celu rozwój wytwarzania energii elektrycznej i ciepła przy wykorzystaniu źródeł odnawialnych (OZE) na potrzeby społeczności lokalnej oraz tworzenie warunków regulacyjnych pozwalających na rozwój lokalnych obszarów zrównoważonych energetycznie – klastrów energii, spółdzielni energetycznych itp.,
- (f) Projekt strategiczny – Wykorzystanie potencjału hydroenergetycznego – projekt mający na celu zwiększenie wykorzystania i rozwój hydroenergetyki poprzez eliminację barier administracyjnych w obszarze inwestycji w zakresie hydroenergetyki, rozwój przemysłu wytwarzającego urządzenia na potrzeby energetyki wodnej oraz zagospodarowania lub odbudowy istniejących piętrzeń będących własnością Skarbu Państwa na potrzeby wytwarzania energii elektrycznej;

5) Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko:

- i) Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód:

- (a) Działanie – Utworzenie i rozwój jednolitej struktury zarządzania gospodarką wodną w układzie zlewniowym, odpowiedzialnej za wszystkie działania związane z wodą, w tym przede wszystkim w zakresie ochrony przed powodzią i suszą,
 - (b) Działanie – Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na podstawie zaktualizowanego Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
 - (c) Działanie – Wdrożenie Planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy i opracowanie ich aktualizacji,
 - (d) Działanie – Opracowanie i wdrożenie planów przeciwdziałania skutkom suszy,
 - (e) Działanie – Proekologiczne zarządzanie lokalnymi zasobami wodnymi, obejmujące także kształtowanie krajobrazów sprzyjających zatrzymywaniu wody,
 - (f) Działanie – Zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni,
 - (g) Działanie – Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie upowszechniania przyjaznych środowisku sposobów przechowywania i stosowania nawozów, w tym realizacja działań mających na celu racjonalną gospodarkę nawozową,
 - (h) Projekt strategiczny – Woda dla rolnictwa – program wsparcia gospodarstw rodzinnych i doskonalenia gospodarki wodnej w rolnictwie w warunkach okresowych niedoborów i nadmiarów wody, w tym w budowie, odbudowie i prawidłowym wykorzystaniu urządzeń melioracyjnych dla poprawienia warunków produkcji, powiększenia retencji wodnej oraz osiągnięcia efektów środowiskowych;
- ii) Kierunek interwencji - Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania
- (a) Działanie – Dynamizacja przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych,
 - (b) Działanie – Wzmocnienie kontroli zgodności zainstalowanego systemu ogrzewania z projektem budowlanym,
 - (c) Działanie – Wsparcie merytoryczne samorządów gminnych, w tym przygotowanie wytycznych w zakresie przygotowywania Programów

- Ograniczania Niskiej Emisji (PONE), obejmujące wielokryterialność programowanych działań oraz inwentaryzację źródeł emisji,
- (d) Działanie – Dostosowywanie ram prawnych w celu dalszego ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, w tym zjawiska niskiej emisji,
 - (e) Działanie – Wsparcie samorządów w zakresie zarządzania wielokryterialnego emisjami obszarowymi (systemy grzewcze) i liniowymi (transport) oraz lokalizacją inwestycji z punktowymi emitorami,
 - (f) Działanie – Dalsze ograniczenie emisji z transportu drogowego,
 - (g) Działanie – Opracowanie polityki redukcji emisji gazów cieplarnianych z sektorów nieobjętych systemem handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS),
 - (h) Działanie – Opracowanie podstaw metodologicznych do zarządzania pochłanianiem CO₂ w leśnictwie w ramach realizacji polityki klimatycznej,
 - (i) Projekt strategiczny – Czyste powietrze – zintegrowane działania mające na celu kompleksową poprawę jakości powietrza do stanu niepowodującego większego narażenia zdrowia ludzkiego oraz środowiska, zgodnego z prawodawstwem unijnym, a w dalszej perspektywie z wytycznymi WHO, a także wzrost świadomości społecznej. Projekt obejmuje m.in. rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji, standaryzację urządzeń grzewczych i paliw stałych, dostosowanie mechanizmów finansowych i ich społeczną dostępność oraz stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań, wynikających z Krajowego Programu Ochrony Powietrza, jak również z programów ochrony powietrza szczebla wojewódzkiego i lokalnego oraz planów działań krótkoterminowych, sporządzanych dla stref, w których zostały stwierdzone przekroczenia norm jakości powietrza, w tym wprowadzenie do obiegu prawnego brakujących pojęć (np. niska emisja),
 - (j) Projekt strategiczny – Leśne Gospodarstwa Węglowe – projekt dotyczy opracowania i zastosowania efektywnego modelu pochłaniania dwutlenku węgla przez lasy polskie, w tym pozostające w zarządzie PGL LP, promowania działalności dodatkowej w gospodarce leśnej, wspomagającej pochłanianie CO₂ (główny gaz cieplarniany), udoskonalenie sposobu raportowania pochłaniania CO₂ w lasach polskich (w ramach Protokołu z Kioto i Porozumienia Paryskiego) oraz w Zintegrowanym Systemie Informatycznym Lasów Państwowych.

iii) Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego:

- (a) Działanie – Obiektywna ocena i weryfikacja powierzchni chronionych i ich zasobów w celu podniesienia skuteczności ochrony przestrzeni szczególnie cennej ze względów przyrodniczych i krajobrazowych,
- (b) Działanie – Mapowanie i wycena wartości usług ekosystemowych,
- (c) Działanie – Dostosowanie norm systemu planowania i zagospodarowania przestrzeni oraz wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami poddanymi ochronie w celu zmniejszenia naturalnej konfliktogenności ochrony wartości wysoko cenionych,
- (d) Działanie – Wskazanie i ochrona najcenniejszych – priorytetowych – krajobrazów Polski,
- (e) Działanie – Wdrożenie Europejskiej Konwencji Krajobrazowej,
- (f) Działanie – Rozwój infrastruktury zielonej i błękitnej obszarów zurbanizowanych, w celu zachowania łączności przestrzennej wewnątrz tych obszarów i z terenami otwartymi oraz wspomagania procesów adaptacji do zmian klimatu,
- (g) Działanie – Utrzymanie, a w miarę dostępności gruntów do zalesienia, zwiększenie ogólnej lesistości kraju oraz zwartości kompleksów leśnych i powierzchni zalesianych,
- (h) Działanie – Modyfikacja zrównoważonej gospodarki leśnej w celu zwiększenia możliwości pochłaniania przez lasy dwutlenku węgla,
- (i) Działanie – Zwiększenie dostępności biomasy leśnej (w tym drewna energetycznego) na potrzeby zaspokojenia lokalnych potrzeb samowystarczalności energetycznej oraz współspalania w energetyce;

iv) Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją:

- (a) Działanie – Realizacja zasady pierwszeństwa wtórnego użytkowania przestrzeni w procesach inwestycyjnych,
- (b) Działanie – Realizacja programu identyfikacji gleb zanieczyszczonych,
- (c) Działanie – Wsparcie remediacji zidentyfikowanych gleb zanieczyszczonych,
- (d) Działanie – Ochrona produktywności gruntów rolnych i leśnych;

v) Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi:

- (a) Działanie – Delimitacja złóż strategicznych dla gospodarki oraz zapewnienie ich ochrony, racjonalnego użytkowania i ochrony dostępu do złóż w długim okresie czasowym,

- (b) Działanie – Wsparcie innowacyjności w eksploatacji, przeróbce i wykorzystaniu surowców z wtórnego obiegu, z zasobu tworzonego przez odpady użytkowe i produkcyjne oraz antropogeniczne złoża wtórne;

vi) Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami:

- (a) Działanie – Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami,
- (b) Działanie – Rozwijanie recyklingu odpadów,
- (c) Działanie – Dążenie do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców;

vii) Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych:

- (a) Działanie – Określenie racjonalnych akustycznych standardów jakości środowiska,
- (b) Działanie – Zapewnienie odpowiednich poziomów ochrony przed skutkami oddziaływań pól elektromagnetycznych na podstawie stałego przeglądu wyników badań naukowych,
- (c) Działanie – Wprowadzenie jednolitego systemu informatycznego, umożliwiającego publiczny dostęp do danych technicznych instalacji oraz sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych.

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska i cele postawione w Programie Ochrony Środowiska wpisują się w następujące założenia Polityki:

- Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I)

Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1)

Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2)

Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3)

Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4)

- Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II)

Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1)

Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2)

Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3)

Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4)

Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5)

- Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III)

Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1)

Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2)

- Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV)

Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1)

- Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V)

Kierunek interwencji: Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Rada Ministrów przyjęła Strategię uchwałą z dnia 24 września 2019 r. Założenia przedstawione w Programie Ochrony Środowiska są spójne z następującymi kierunkami inwestycji:

Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności

Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

Przyjęta w dniu 15 października 2019 r. przez Radę Ministrów, dokument został zaktualizowany Uchwałą nr 193 Rady Ministrów z dnia 17 października 2023 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji "Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030".

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska realizowane na terenie Gminy Lipsk wpisują się w następujące założenia Strategii:

Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska

Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska
Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Założenia Programu Ochrony Środowiska będą wspierać realizację Krajowej Strategii m.in. w zakresie:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych

Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych

Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

Polityka Wodna Państwa do roku 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Projekt określa cel nadrzędny PWP do roku 2030: Zapewnienie powszechnego dostępu do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń spowodowanych przez powódzie i suszę w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów przy zaspokojeniu potrzeb wodnych gospodarki kraju, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji międzyregionalnych.

W ramach dokumentu sformułowane zostały następujące cele:

- Cel strategiczny 1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów;
 - Cel operacyjny 1.1. Przywrócenie i utrzymanie, w możliwym zakresie, dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych i podziemnych, w warunkach planowanego rozwoju;
 - Cel operacyjny 1.2. Redukcja dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych;
 - Cel operacyjny 1.3. Ograniczanie utraty retencji i jej odbudowa z wykorzystaniem zabiegów naturalnych i technicznych;
- Cel strategiczny 2. Zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki;

- Cel operacyjny 2.1. Określenie rzeczywistych potrzeb wodnych ludności i gospodarki kraju dla zabezpieczenia dostępu do odpowiedniej ilości zasobów wodnych;
- Cel operacyjny 2.2. Zracjonalizowanie zaspokojenia potrzeb wodnych ludności, gospodarki kraju i środowiska z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z niedoborów wody;
- Cel operacyjny 2.3. Wprowadzenie mechanizmów formalno-prawnych umożliwiających racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi;
- Cel operacyjny 2.4. Racjonalizacja zużycia wody (oszczędzanie wody);
- Cel operacyjny 2.5. Zwiększenie udziału hydroenergetyki w bilansie energetycznym kraju;
- Cel operacyjny 2.6. Poprawa standardów i rozwój śródlądowych dróg wodnych;
- Cel strategiczny 3. Ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka występowania sytuacji nadzwyczajnych;
 - Cel operacyjny 3.1. Wdrożenie polityki w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym;
 - Cel operacyjny 3.2. Zwiększenie skuteczności ochrony ludności przed powodzią i skutkami suszy za pomocą efektywnych działań technicznych;
 - Cel operacyjny 3.3. Wzrost wykorzystania i podnoszenie efektywności nietechnicznych metod ograniczania skutków powodzi i suszy;
 - Cel operacyjny 3.4. Zwiększenie bezpieczeństwa obiektów hydrotechnicznych;
- Cel strategiczny 4. Wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami;
 - Cel operacyjny 4.1. Opracowanie i etapowe wdrożenie instytucjonalnej reformy zarządzania gospodarką wodną;
 - Cel operacyjny 4.2. Rozwój instrumentów organizacyjno-prawnych i ekonomicznych zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi;
 - Cel operacyjny 4.3. Stworzenie systemu edukacji w zakresie gospodarki wodnej.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r.

Zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 r. celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.

- Cel szczegółowy 2. Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej

Projekt strategiczny 2A. Rynek mocy,

Projekt strategiczny 2B. Wdrożenie inteligentnych sieci elektroenergetycznych

- Cel szczegółowy 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii
- Cel szczegółowy 7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji

Projekt strategiczny 7. Rozwój ciepłownictwa systemowego

- Cel szczegółowy 8. Poprawa efektywności energetycznej

Projekt strategiczny 8. Promowanie poprawy efektywności energetycznej

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)

Główny cel PPSS - „przeciwdziałanie skutkom suszy”, odwołuje się do procesu kształtowania zasobów wodnych oraz do racjonalnego korzystania z zasobów wodnych zgodnie z obowiązującymi normatywami. Cele szczegółowe dotyczą zidentyfikowanych obszarów ryzyka związanego z suszą, tj.: społeczeństwa, gospodarki i środowiska. Do celów szczegółowych PPSS należą:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- 3) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- 4) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Zapisy niniejszego Programu wspierają osiągnięcie powyższych celów PPSS.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2028

Plan został przyjęty Uchwałą nr 96 Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 2023 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2028 (M.P. z 2023 r., poz. 702). Założenia niniejszego Programu Ochrony Środowiska wspierają osiągnięcie postawionych w dokumencie celów.

W gospodarce odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji, przyjęto w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami następujące cele:

- 1) wdrażanie ZPO oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów;
- 2) zwiększanie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat ZPO, w tym w zakresie ZPO żywności;
- 3) osiągnięcie następujących poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych:
 - 60% dla roku 2030,
 - 65% dla roku 2035;
- 4) minimalizacja ilości składowanych odpadów:

- do 20% w roku 2030,
- do 10% w roku 2035;

5) zwiększenie recyklingu organicznego przez propagowanie kompostowania przez mieszkańców bioodpadów „u źródła”;

6) zapewnienie selektywnego zbierania bioodpadów od mieszkańców oraz zakładów zbiorowego żywienia;

7) zwiększanie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat postępowania z odpadami, w tym w zakresie selektywnego zbierania odpadów oraz zagrożeń związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami;

8) zmniejszenie udziału niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w strumieniu odbieranych i zbieranych odpadów;

9) zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu;

10) utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, aby składowanych nie było więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.;

11) ograniczenie powstawania tzw. dzikich wysypisk.

W gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi przyjęto m.in. następujące cele:

- osiągnięcie nie później niż do dnia 31 grudnia 2030 r. recykling co najmniej 70% wagowo wszystkich odpadów opakowaniowych;

- osiągnięcie dla poszczególnych rodzajów materiałów opakowaniowych recyklingu na poziomie (do 2030 r.):

- wszystkie odpady opakowaniowe 70%,
- tworzywa sztuczne 55%,
- drewno 30%,
- metale żelazne 80%,
- aluminium 60%,
- szkło 75%,
- papier i tektura 85%;

- osiągnięcie minimalnych rocznych poziomów recyklingu opakowań wielomateriałowych na poziomie (rok – recykling):

- 2026 r. – 66%,
- 2027 r. – 67%,
- 2028 r. – 68%,
- 2029 r. – 69%,

- 2030 r. i lata następne – 70%.
- osiągnięcie minimalnych rocznych poziomów recyklingu dla opakowań po środkach niebezpiecznych (rodzaje opakowań: tworzywa sztuczne, aluminium, stal, w tym blacha stalowa, oraz pozostałe metale, papier i tektura, szkło, drewno, wielomateriałowe, pozostałe) na poziomie (rok – recykling):
- 2026 r. – 44%,
 - 2027 r. – 46%,
 - 2028 r. – 48%,
 - 2029 r. – 49%,
 - 2030 r. i lata następne – 50%;
- zwiększenie efektywności systemu zbierania odpadów opakowaniowych po to, aby zapewnić osiągnięcie celów dotyczących recyklingu;
- zwiększenie roli ekoprojektowania, uwzględniającego potrzeby w zakresie ponownego użycia, naprawy i przydatności do recyklingu;
- zmniejszenie w 2026 r. w porównaniu z 2022 r. stosowania produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych, takich jak:
- a) kubki na napoje, w tym ich pokrywki i wieczka,
 - b) pojemniki na posiłki, w tym pojemniki, np. pudełka z pokrywką lub bez, stosowane w celu umieszczania w nich posiłków, które są przeznaczone do bezpośredniego spożycia na miejscu lub na wynos i które są zazwyczaj spożywane bezpośrednio z pojemnika, i które są gotowe do spożycia bez dalszej obróbki, takiej jak przyrządzanie, gotowanie czy podgrzewanie.
- W gospodarce odpadami zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego przyjęto m.in. następujące cele:
- dalsze systematyczne zwiększanie świadomości społeczeństwa i przedsiębiorców w zakresie prawidłowego sposobu postępowania ze zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym;
- zapewnienie osiągnięcia minimalnych rocznych poziomów zbierania ZSEiE, które wynoszą nie mniej niż 65% średniorocznej masy sprzętu wprowadzonego do obrotu albo 85% masy zużytego sprzętu wytworzonego na terytorium kraju;
- zapewnienie utrzymania poziomu wydajności recyklingu:
- a) zużytych baterii kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych w wysokości co najmniej 65%,
 - b) zużytych baterii niklowo-kadmowych i zużytych akumulatorów niklowo-kadmowych w wysokości co najmniej 75%,
 - c) pozostałych zużytych baterii i zużytych akumulatorów w wysokości co najmniej 50% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów

– a od dnia wejścia w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie baterii i zużytych baterii, uchylającego dyrektywę 2006/66/WE i zmieniającego rozporządzenie (UE) 2019/1020 osiągnięcie poziomów zgodnie z tym rozporządzeniem (Wniosek COM/2020/798);

- osiągnięcie poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych, a od dnia wejścia w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie baterii i zużytych baterii, uchylającego dyrektywę 2006/66/WE i zmieniającego rozporządzenie (UE) 2019/1020 osiągnięcie docelowych poziomów zbierania baterii przenośnych zgodnie z tym rozporządzeniem (Wniosek COM/2020/798);
- wspieranie rynku recyklingu zużytych baterii i akumulatorów;
- podnoszenie świadomości społeczeństwa, w tym przedsiębiorców, w zakresie prawidłowego postępowania ze zużytymi bateriami i akumulatorami.

W gospodarce pojazdami wycofanymi z eksploatacji przyjęto następujące cele:

- 1) ograniczenie niewłaściwego postępowania z pojazdami wycofanymi z eksploatacji, w tym nielegalnego demontażu pojazdów;
- 2) utrzymanie na poziomie co najmniej odpowiednio 95% i 85% minimalnych rocznych poziomów odzysku i recyklingu odniesionych do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu.

W gospodarce olejami odpadowymi przejęto następujące cele:

- 1) zwiększenie efektywności kontroli wprowadzanych na rynek produktów olejowych;
- 2) wzrost świadomości w zakresie realizacji obowiązków przedsiębiorców w zakresie gospodarowania olejami;
- 3) osiągnięcie poziomu odzysku w wysokości co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja w wysokości co najmniej 35%;
- 4) w przypadku preparatów smarowych: utrzymanie poziomu recyklingu o wartości co najmniej 35% oraz poziomu odzysku o wartości co najmniej 50%;
- 5) wyeliminowanie niewłaściwych praktyk polegających na używaniu zużytych olejów jako olejów opałowych i ich spalania w nieodpowiednich instalacjach.

W gospodarce zużytymi oponami przyjęto następujące cele:

- 1) zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie gospodarowania zużytymi oponami;
- 2) zwiększanie osiągniętych poziomów odzysku oraz recyklingu opon.

3.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW REGIONALNYCH

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Przedsięwzięcia realizowane zgodnie z Programem Ochrony Środowiska będą wspierały realizację postanowień Strategii, rozpoczynając od wizji województwa.

Wizja województwa Podlaskie: przedsiębiorcze – partnerskie – perspektywiczne.

Cel strategiczny dynamiczna gospodarka, cele operacyjne:

2. Podlaski system otwartych innowacji

Kierunek inwestycyjny: 8. Innowacje społeczne jako forma rozwiązywania wyzwań społeczno-gospodarczych (starzenie się społeczeństwa, rewolucja cyfrowa, zmiany klimatu, konieczność ciągłego dostosowywania kompetencji mieszkańców i inne).

3. Lokalna przedsiębiorczość

Kierunek inwestycyjny: 3. Rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej oraz powiązany z nimi rozwój lokalnego przetwórstwa i sprzedaży żywności wysokiej jakości (także poprzez udział w grupach producentów) i wspieranie koncepcji krótkich łańcuchów dostaw;

4. Wspieranie rozwoju turystyki w oparciu o m.in. walory przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i lokalne produkty turystyczne.

4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego.

Kierunek inwestycyjny: 1. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) i energetyki rozproszonej;

2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury energetycznej przesyłowej i dystrybucyjnej, w tym rozwoju inteligentnych systemów przesyłu i dystrybucji energii;

3. Rozbudowa sieci gazowniczej;

4. Realizacja strategii niskoemisyjnych m.in. w obszarach takich jak: transport publiczny, efektywność energetyczna, jakość powietrza;

5. Rozwój i wdrażanie w przedsiębiorstwach, instytucjach i gospodarstwach domowych technologii gospodarki obiegu zamkniętego;

6. Edukacja ekologiczna.

Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej

Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XIX/236/2020 z dnia 8 czerwca 2020 r. (opracowany ze względu na przekroczenie w 2018 r. poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu).

W dniu 19 czerwca 2023 r. Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr LIII/841/2023 dokonał kolejnej aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej” ze względu na przekroczenie dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Wprowadzono działanie naprawcze pn. Kontrole indywidualnych urządzeń grzewczych w budynkach mieszkalnych przez właściwe służby w miastach siedzibach powiatów w strefie podlaskiej oraz w Suwałkach i Łapach (kod działania PdsPdKon).

Uchwałą Nr XLIV/611/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z 27 czerwca 2022 r. zmieniono uchwałę w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej” (opracowane ze względu na przekroczenie w 2020 r. poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀). Dokument zawiera analizę przyczyn występowania wysokich stężeń substancji oraz wskazuje działania naprawcze mające na celu ich redukcję do poziomów nieprzekraczających norm. Przekroczenie średniodobowego poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ w 2020 r. wystąpiło jedynie w mieście na prawach powiatu Łomża, dlatego w niniejszym programie działania naprawcze ograniczają się do tego miasta. Celem dokumentu jest poprawa jakości powietrza, która jest niezbędna dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców województwa podlaskiego.

Przedmiotowy Program Ochrony Środowiska zakłada realizację działań służących poprawie stanu powietrza atmosferycznego, jest tym samym zgodny z głównymi założeniami Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej. Prowadzona będzie na terenie gminy edukacja ekologiczna, ważne będzie ograniczanie emisji powierzchniowej (niskiej, rozproszonej emisji komunalnobytowej i technologicznej), ograniczanie emisji liniowej (komunikacyjnej), ograniczanie emisji powstającej w czasie pożarów lasów i wypalania łąk, ściernisk, pól, obniżanie emisji lokalnej i napływowej poprzez pochłanianie i zatrzymywanie zanieczyszczeń czy uwzględnianie przez podmioty podlegające ustawie o zamówieniach publicznych:

- a. kryteriów efektywności energetycznej w definiowaniu wymagań dotyczących zakupów produktów (np. klasa efektywności energetycznej, niskie zużycie paliwa, itp.),
- b. kryteriów efektywności energetycznej w ramach zakupów usług (np. stosowania zabezpieczeń przed pyleniem w czasie robót budowlanych, segregacji odpadów itp.).

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2023–2028

Przyjęty został on Uchwałą Nr VII/78/2024 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 26 listopada 2024 r. w sprawie uchwalenia „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2023–2028”.

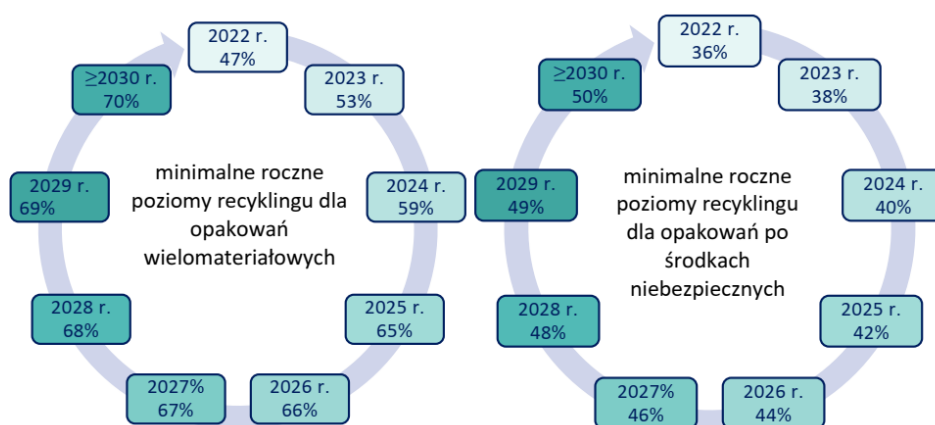
W ramach Planu sformułowano cele główne:

- Ograniczenie wytwarzania odpadów wraz z podniesieniem świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami,
- Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności ilości odpadów przekazywanych do recyklingu oraz zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- Wzmocnienie ukierunkowania gospodarowania odpadami na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- Wyeliminowanie nieprawidłowo prowadzonego zagospodarowania odpadów, w tym praktyk nielegalnego składowania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

W dokumencie zostały sformułowane następujące cele:

- Dotyczące odpadów komunalnych, w tym odpadów żywności i innych odpadów ulegających biodegradacji:
 - Cele główne:
 - Wdrażanie zapobiegania powstawania odpadów (ZPO) oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów,
 - Poprawa świadomości i wiedzy społeczeństwa w zakresie ZPO,
 - Konieczność osiągnięcia odpowiednich poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych: dla roku 2030 – 60%, dla roku 2035 – 65%,
 - Odpowiednia minimalizacja ilości składowanych odpadów: dla roku 2030 – do 20%, dla roku 2035 – do 10%,
 - Propagowanie kompostowania bioodpadów przez mieszkańców (zwiększenie recyklingu organicznego poprzez przydomowe kompostowniki),
 - Zapewnienie sprawnego systemu selektywnego zbierania bioodpadów od mieszkańców oraz zakładów zbiorowego żywienia,
 - Poprawa świadomości i wiedzy społeczeństwa w zakresie gospodarowania odpadami, w tym w zakresie selektywnego zbierania odpadów oraz zagrożeń związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami,
 - Minimalizacja udziału niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w strumieniu odbieranych i zbieranych odpadów,
 - Poprawa jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu,
 - Utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.

- Ograniczenie powstawania tzw. dzikich wysypisk.
- Odpady powstające z produktów:
 - Opakowania i odpady opakowaniowe, wybrane cele:
 - Osiągnięcie recyklingu co najmniej 70% wagowo wszystkich odpadów opakowaniowych nie później niż do dnia 31 grudnia 2030 r.,
 - Osiągnięcie odpowiednich poziomów recyklingu dla poszczególnych rodzajów materiałów opakowaniowych, wymagane poziomy:
 - 2030 r. - Wszystkie odpady opakowaniowe - 70%, Tworzywa sztuczne - 55%, Drewno - 30%, Metale żelazne - 80%, Aluminium - 60%, Szkło - 75%, Papier i tektura - 85%,
 - Osiągnięcie minimalnych rocznych poziomów recyklingu opakowań wielomateriałowych oraz opakowań po środkach niebezpiecznych,

- Poprawa efektywności systemu zbierania odpadów opakowaniowych w dążeniu do realizacji celów dotyczących recyklingu,
- Podkreślenie znaczenia ekoprojektowania, uwzględniającego potrzeby w zakresie ponownego użycia, naprawy i przydatności do recyklingu,
- Poprawa selektywnego zbierania za pośrednictwem systemu kaucyjnego ukierunkowana na butelki z tworzyw sztucznych – zapewnienie do 2029 r. 90%, selektywnego zbierania do recyklingu butelek z tworzyw sztucznych jednorazowego użytku na napoje o pojemności do 3l;
- Zmniejszenie w 2026 r., w porównaniu z 2022 r., stosowania produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych takich jak kubki na napoje, w tym ich pokrywki i wieczka oraz pojemniki na posiłki w tym pojemniki takie jak pudełka, z pokrywką lub bez, stosowane w celu umieszczania w nich posiłków, które są przeznaczone do bezpośredniego spożycia, na miejscu lub na wynos, są zazwyczaj spożywane bezpośrednio

z pojemnika, oraz są gotowe do spożycia bez dalszej obróbki, takiej jak przyrządzanie, gotowanie czy podgrzewanie.

- Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, wybrane cele:
 - Zwiększanie świadomości społeczeństwa i przedsiębiorców w zakresie prawidłowego sposobu postępowania ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym,
 - Ograniczanie powstawania odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
 - Przyczynianie się do wydajnego wykorzystywania zasobów oraz do odzyskiwania cennych surowców wtórnych z ZSEE,
 - Zapewnienie osiągnięcia minimalnych rocznych poziomów zbierania ZSEE, które wynoszą nie mniej niż 65% średniorocznej masy sprzętu wprowadzonego do obrotu albo 85% masy zużytego sprzętu wytworzonego na terytorium kraju.
- Zużyte baterie i zużyte akumulatory, wybrane cele:
 - Zapewnienie utrzymania poziomu wydajności recyklingu zużytych baterii na wymaganych poziomach: poziomu wydajności recyklingu dla zużytych baterii kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych - co najmniej 65% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, poziomu wydajności recyklingu dla zużytych baterii niklowokadmowych i zużytych akumulatorów niklowokadmowych - co najmniej 75% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, poziomu wydajności recyklingu dla pozostałych zużytych baterii i zużytych akumulatorów - co najmniej 50% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów,
 - Osiąganie poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych,
 - Wspieranie rynku recyklingu baterii i akumulatorów,
 - Podnoszenie świadomości społeczeństwa, w tym przedsiębiorców w zakresie prawidłowego postępowania ze zużytymi bateriami i akumulatorami.
- Oleje odpadowe, wybrane cele:
 - Eliminacja szkodliwych praktyk obejmujących używanie zużytych olejów jako olejów opałowych i ich spalania w nieodpowiednich instalacjach.
- Zużyte opony, cele:

- Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie gospodarowania zużytymi oponami,
 - Zwiększanie osiąganych poziomów odzysku oraz recyklingu opon.
- Odpady niebezpieczne:
 - Odpady medyczne i weterynaryjne, cele:
 - Gwarantowanie rozmieszczenia instalacji do termicznego unieszkodliwiania zgodnie z zasadą bliskości oraz zapewnienie modernizacji wymagających tego zakładów,
 - Wzrost świadomości pracowników placówek medycznych i weterynaryjnych w zakresie zasad selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych.
 - Odpady zawierające azbest - Konieczna jest dalsza poprawa świadomości ekologicznej jednostek samorządu terytorialnego oraz wzmożenie działań polegających na usuwaniu azbestu.
- Odpady pozostałe:
 - Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, wybrane cele:
 - Wzrost świadomości wśród inwestorów oraz podmiotów wytwarzających odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej na temat należytego postępowania ze strumieniem tych odpadów, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania w podziale co najmniej na frakcje: drewno, metale, szkło, tworzywa sztuczne, gips, odpady mineralne, w tym beton, cegłę, płytki i materiały ceramiczne oraz kamienie oraz recyklingu.
 - Komunalne osady ściekowe, cele:
 - Zaniechanie składowania komunalnych osadów ściekowych,
 - Wzrost ilości komunalnych osadów ściekowych przetwarzanych przed wprowadzeniem do środowiska oraz ilości komunalnych osadów ściekowych poddanych termicznemu przekształcaniu,
 - Maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogennych zawartych w osadach przy spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego, chemicznego oraz środowiskowego, dodatkowo kładąc szczególny nacisk na węgiel organiczny zawarty w osadach oraz zdolność osadów do zwiększania sekwestracji dwutlenku węgla w glebach,

- Zapobieganie powstawaniu i zmniejszanie ilości powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych osadów ściekowych stanowiących odpady oraz wyeliminowanie wytwarzania komunalnych osadów ściekowych stanowiących odpady, które z uwagi na jakość stwarzają problemy z ich zagospodarowaniem zgodnie z przepisami.
- Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne, cele:
 - Zwiększenie udziału przetwarzania odpadów grupy 02 w procesie fermentacji, w tym w biogazowniach rolniczych,
 - Zwiększenie masy odpadów drzewnych, w tym drewnopochodnych kierowanych do recyklingu,
 - Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury używanej przez organizacje pozarządowe do transportu, dystrybucji i przetwarzania żywności otrzymywanej w formie darowizn od producentów, w tym rolników, a wytwarzanej na etapie produkcji podstawowej
- Odpady z grup 01, 06 i 10, cele:
 - zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
 - ograniczenie masy wytworzonych odpadów w stosunku do wielkości produkcji.

Zapisy Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk będą wspierać osiągnięcie postawionych w dokumencie celów.

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 roku

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego przyjęty został Uchwałą Nr XXXVI/474/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 29 listopada 2021 r. i zawiera następujące obszary interwencji, cele oraz kierunki interwencji, w które wpisują się także projekty planowane do wykonania na terenie Gminy Lipsk:

- Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakość powietrza;
 - Cele: 1.1. Spełnianie wymagań w zakresie jakości powietrza
 - 1.2. Adaptacja do zmian klimatu
 - 1.3. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych
 - 1.4. Ograniczenie zanieczyszczenia świetlnego
 - 1.5. Monitoring zanieczyszczenia świetlnego w celu ochrony człowieka, fauny i flory
 - Kierunki inwestycji: - ograniczenie niskiej emisji
 - zwiększenie efektywności energetycznej budynków i systemów oświetlenia
 - rozwój odnawialnych i alternatywnych źródeł wytwarzania oraz magazynowania energii

- rozwój zrównoważonego transportu

- Obszar interwencji: Zagrożenia hałasem;
 - Cele: 2.1. Poprawa stanu klimatu akustycznego i osiągnięcie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu
 - 2.2. Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas
 - Kierunki interwencji: - zmniejszenie poziomu emitowanego hałasu
 - ochrona przed hałasem
- Obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne;
 - Cel: 3.1. Utrzymanie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych
 - Kierunek interwencji - ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym
- Obszar interwencji: Gospodarowanie wodami;
 - Cele: 4.1. Zwiększenie retencji wodnej województwa
 - 4.2. Racjonalizacja i ograniczenie zużycia wody
 - 4.3. Przeciwdziałanie skutkom suszy
 - 4.4. Ochrona przed powodzią
 - 4.5. Osiągnięcie co najmniej dobrego stanu wód
 - Kierunki interwencji - ograniczanie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do wód
 - zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego
 - ochrona zasobów wodnych
- Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa;
 - Cel: 5.1. Poprawa stopnia skanalizowania terenów wiejskich
 - Kierunek interwencji - rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej terenów wiejskich oraz terenów z rozproszoną zabudową
 - Cel: 5.2. Poprawa jakości wody i rozwój sieci wodociągowej
 - Kierunek interwencji - rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
- Obszar interwencji: Zasoby geologiczne;
 - Cele: 6.1. Ochrona złóż kopalin
 - 6.2. Ograniczenie presji wywieranej na środowisko związanej z wydobyciem kopalin
 - 6.3. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

- Kierunek interwencji - zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż i monitoring zagrożeń geologicznych
- Obszar interwencji: Gleby;
 - Cele: 7.1. Utrzymanie dobrej jakości gleb i ochrona ich przed degradacją
 - 7.2. Rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych
 - Kierunek interwencji - ochrona gleb i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania gleb
- Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
 - Cele: 8.1. Redukcja ilości wytwarzanych odpadów, w szczególności niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych
 - 8.2. Zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie
 - 8.3. Ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania
 - 8.4. Ograniczenie nielegalnego obrotu odpadami
 - Kierunki interwencji - rozbudowa infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych
 - rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów
 - ograniczenie oddziaływania odpadów na środowisko
- Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze;
 - Cele: 9.1. Zachowanie licznych siedlisk i gatunków zagrożonych wyginięciem
 - 9.2. Zachowanie różnorodności biologicznej i bogatych zasobów przyrodniczych
 - Kierunki interwencji - ochrona obszarów cennych przyrodniczo, tworzenie nowych form ochrony przyrody
 - trwale zrównoważona gospodarka leśna
 - ochrona korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej
 - ochrona krajobrazu i tworzenie zielonej infrastruktury
- Obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami;
 - Cel: 10.1 Brak incydentów o znamionach poważnej awarii
 - Kierunek interwencji - utrzymanie sprawnego systemu zapobiegania poważnym awariom i działania wspierające sprawność służb publicznych, w tym rozwój systemów ratownictwa chemiczno-ekologicznego.

3.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW LOKALNYCH

Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Augustowskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

Program przyjęty Uchwałą nr 150/XVII/2020 Rady Powiatu w Augustowie z dnia 29 grudnia 2020 r. Założono następujące obszary inwestycji i cele, z którymi zgodne są założenia programu ochrony środowiska dla Gminy Lipsk:

- Ochrona klimatu i jakość powietrza
 - Spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza,
 - Poprawa efektywności energetycznej,
 - Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, jako działania adaptacyjne do zmian klimatu,
- Zagrożenia hałasem
 - Ograniczenie emisji hałasu,
- Pola elektromagnetyczne
 - Ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- Gospodarowanie wodami
 - Ograniczanie ryzyka powodziowego i przeciwdziałanie suszy i deficytowi wody, jako adaptacja do zmieniających się warunków klimatycznych,
- Gospodarka wodno-ściekowa
 - Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej,
 - Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Zasoby geologiczne
 - Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin,
- Gleby
 - Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
 - Racjonalne gospodarowanie odpadami,
- Zasoby przyrodnicze
 - Zachowanie różnorodności biologicznej, poprzez przywracanie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków,
 - Adaptacja do zmian klimatu w zakresie zasobów przyrodniczych,
 - Ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego,
 - Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i zainteresowania środowiskiem przyrodniczym,

- Zagrożenia poważnymi awariami
 - Zapobieganie poważnym awariom przemysłowym,
 - Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego,
 - Monitoring obszarów zagrożonych występowaniem poważnych awarii.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla powiatu augustowskiego na lata 2008-2032

Celem Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla powiatu augustowskiego na lata 2008-2032 jest:

- instruktaż z zakresu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest dla osób fizycznych, prawnych, jednostek organizacyjnych, na których ciąży określone obowiązki z tytułu posiadania obiektów zawierających materiały azbestowe oraz z tytułu wytwarzania, w wyniku remontów odpadów zawierających azbest,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- pomoc mieszkańcom powiatu w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo – azbestowych zgodnie z przepisami prawa,
- identyfikacja dostępnych źródeł finansowania oraz zaprogramowanie wsparcia finansowego przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lipsk na lata 2023-2030

Założenia Programu będą wspierać realizację celów postawionych w PGN. Wizja zapisana w dokumencie zakłada: „Gmina Lipsk gminą o zrównoważonej i zintegrowanej gospodarce energetycznej, dążącej do zwiększenia użycia odnawialnych źródeł energii i redukcji zużycia energii oraz zmniejszenia emisji dwutlenku węgla do tego otwartej na potrzeby i oczekiwania mieszkańców w perspektywie do 2030 r.”.

Cel strategiczny zakłada: Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 30,0%, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcja zużycia energii finalnej o 30,0% do 2030 r. w porównaniu do roku bazowego.

Cele szczegółowe dokumentu PGN są następujące:

Cel szczegółowy 1: Poprawa efektywności energetycznej;

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych;

Cel szczegółowy 3: Ograniczenie emisji z transportu;

Cel szczegółowy 4: Ograniczenie niskiej emisji do powietrza z obszaru gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030

Założenia Programu korespondują z następującymi zapisami Strategii:

- Cel strategiczny I. Zapewnienie nowoczesnej infrastruktury technicznej niezbędnej do dalszego rozwoju gminy

Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego

Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych

- Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, racjonalna gospodarka zasobami oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców

Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia

Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 – 2032

Priorytetowym celem Planu jest bezpieczne dla zdrowia ludzi usunięcie wyrobów zawierających azbest oraz zdeponowanie ich na wyznaczonych składowiskach, w sposób eliminujący ich negatywne oddziaływanie. Założenia niniejszego Programu wspierają osiągnięcie tego celu.

4. CHARAKTERYSTYKA GMINY LIPSK

4.1. POŁOŻENIE GMINY

Gmina Lipsk położona jest w rejonie przygranicznym północno-wschodniej części kraju, w województwie podlaskim, w odległości 87 km od Białegostoku i 77 km od Suwałk. Od północy sąsiaduje z gminą Płaska, od zachodu – z gminą Sztabin, od południa – z gminami Dąbrowa Białostocka i Nowy Dwór, natomiast na wschodzie graniczy z Białorusią. Miasto Lipsk ze wszystkich stron otoczone jest biebrzańskimi bagnami i torfowiskami. Graniczy z południowo-wschodnim krańcem Puszczy Augustowskiej – największego kompleksu leśnego w Polsce.

Rysunek 1. Położenie Gminy Lipsk na tle powiatu augustowskiego

Źródło: <https://administracja.mac.gov.pl>

Powierzchnia Gminy Lipsk wynosi 184 km² (18 451 ha, dane GUS za 2024 r.), co stanowi 11,09% powierzchni całego powiatu i około 0,91% powierzchni województwa.

Tabela 1. Zestawienie gruntów w gminie

Lp.	Wyszczególnienie	J. m.	Wartość
1	użytki rolne, w tym:	ha	11.974,6152
	grunty orne	ha	7.093,2309
	sady	ha	12,6100
	łąki	ha	3.097,1732
	pastwiska	ha	541,1375
	grunty rolne zabudowane	ha	356,0899
	grunty pod stawami i rowami	ha	85,9743
	grunty Lz -R	ha	788,4011
2	las i grunty leśne	ha	4.507,8115
3	nieużytki i tereny różne	ha	1.273,7400
4	tereny komunikacyjne	ha	b. d.

Źródło: dane Gminy Lipsk, stan na 31.10.2025 r.

Grunty rolne zajmują 63,5% powierzchni całkowitej gminy, czyli zajmują przeszło niż połowę jej powierzchni.

Zgodnie z „Raportem o stanie Gminy Lipsk za 2024 rok” jednostką pomocniczą Gminy Lipsk są sołectwa. Wszystkie sołectwa działają na podstawie statutów uchwalonych przez Radę Miejską. W skład Gminy Lipsk wchodzi 30 sołectw: Bartniki, Kolonie Bartniki, Dolinczany Nowe, Dolinczany Stare, Dulkowszczyzna, Jaczniki, Jasionowo, Jałowo, Kolonie Lipsk, Kopczany, Krasne, Kurianka, Lichosielce, Lubinowo, Lipszczany, Nowe Leśne Bohatery, Nowy Lipsk, Nowy Rogożyn, Podwołkuszne, Rakowicze, Rogożynek, Rygałówka, Siółko, Skieblewo, Stare Leśne Bohatery, Starożyńce, Stary Rogożyn, Wołkusz, Wyżarne, Żabickie. W roku 2024 swoją funkcję pełniło 27 sołtysów.

4.2. INFRASTRUKTURA DROGOWA I TECHNICZNA

Na sieć drogową Gminy Lipsk składają się:

- drogi wojewódzkie:
- Nr 664 Augustów-Lipsk-gr. państwa, klasa techniczna G (od km 23+400- 31+298) i Z (od km 31+298 do km 43+116) o nawierzchni mineralno-bitumicznej. Stan techniczny odcinka od km 23+400 do km 29+880 jest zadowalający lub zły, a od km 29+880 do km 43+116 stan bardzo dobry. Długość drogi wojewódzkiej na terenie Gminy Lipsk wynosi 19,716 km,

- Nr 673 Lipsk - Dąbrowa Białostocka - Sokółka, klasa techniczna G (od km 0+000 do 5+490) o nawierzchni mineralno-bitumicznej. Stan techniczny bardzo dobry. Długość drogi wojewódzkiej na terenie Gminy Lipsk wynosi 5,490 km (gmina Lipsk 3,390 km, miasto Lipsk 2,100 km),

- drogi powiatowe – tabele 2. – 3.,
- drogi gminne – tabela 4.

Tabela 2. Drogi powiatowe, zamiejskie

Nr drogi	Nazwa i przebieg drogi	Długość odcinka (km)	Rodzaj nawierzchni
1228B	Sztabin – Krasnybór – Jastrzębna – Lipsk	21,87	bitumiczna
1231B	Od dr. 664-Krasne	Gmina Lipsk- 5,75 3,4	
1234B	Gruszki-Rubcowo-Skieblewo-do dr.664	16,601	bitumiczna
		Gmina Lipsk- 3,60	
1235B	Kurianki-Starożyńce-Bartniki- do 1237B	5,87	bitumiczna
1236B	Lipsk-Rogożynek	2,871	powierzchniowe utwardzenie
1237B	Kopczany – Bartniki – Wołkusz – Sołojewszczyzna	11,08	bitumiczna (0,00 - 5+340), pow. Utwardzenie (5340 - 6+220), bitumiczna (6+220 - 7+220), pow. Utwardzenie (7+220 - 9+118), brukowcowa (9+118 - 9+401), gruntowa ulepszona (9+401 - 11+080)
1238B	Kopczany – Dulakowszczyzna – Stary Rogożyn – Rogożynek	7,25	bitumiczna (0+000 - 2+600), pow. Utwardzenie (2+600 - 7+250)
1239B	Rakowicze – Lichosielce	3,08	pow. Utwardzenie (0+000 - 0+850), bitumiczna (0+850 - 1+474), gruntowa ulepszona (1+474 - 3+080)
1240B	Rygałówka – Dolinczany – Ponarlica – Dubaśno – do dr.670	3,5	powierzchniowe utwardzenie

Źródło: dane Gminy Lipsk, stan na 31.12.2024 r.

Tabela 3. Drogi powiatowe, miejskie

Nr. drogi	Nazwa i przebieg drogi	Długość odcinka (km)	Rodzaj nawierzchni
2568B	Aleja 400 - lecia	0,844	bitumiczna
2569B	Kościelna	1,762	bitumiczna
2570B	Miejska	0,403	bitumiczna
2571B	Rynek	0,733	bitumiczna

Nr. drogi	Nazwa i przebieg drogi	Długość odcinka (km)	Rodzaj nawierzchni
2572B	Saperów	1,434	bitumiczna
2573B	Stolarska	0,5	bitumiczna
2574B	Zamiejska	0,909	bitumiczna

Źródło: dane Gminy Lipsk, stan na 31.12.2024 r.

Tabela 4. Drogi gminne

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość odcinka [km]	Kategoria
102785 B	Rakowicze (od drogi woj. nr 664) – Lipszczany – granica państwa	2,575	gminna
102766 B	Jaczniki (od drogi 102758 B) – Stary Rogożyn	1,598	gminna
102761 B	Jaczniki (od drogi 102760 B) – do drogi woj. nr 664 (przystanek PKS)	1,847	gminna
102791 B	Jasionowo (od drogi woj. nr 664) – Krasne (do drogi G102779)	2,222	gminna
102789 B	Jasionowo (od drogi woj. nr 664) – do drogi 102791 B	0,751	gminna
102752 B	Kolonia Lipska – droga woj. nr 664	0,806	gminna
102782 B	Kopczany (od drogi pow. nr 1237 B) do Bartniki Kol. (droga 102783 B)	2,702	gminna
102787 B	Kopczany (od drogi pow. nr 1237 B) do drogi woj. nr 664 (Siółko)	4,647	gminna
102786 B	Kopczany (od drogi pow. nr 1237 B) do granicy państwa	1,030	gminna
102781 B	Kopczany – do drogi 102787 B	1,810	gminna
102792 B	Krasne (od drogi pow. nr 1231 B) – Skieblewo	0,619	gminna
102760 B	Lipsk – Kurianka – Dulkowszczyzna – Jaczniki – Siółko	9,936	gminna
102803 B	Lipszczany (od drogi woj. nr 664) – Dolinczany – granica gminy	2,801	gminna
102769 B	Lubinowo – granica gminy	1,281	gminna
102748 B	Nowe Leśne Bohatery – Stare Leśne Bohatery – droga pow. nr 1237 B	1,061	gminna
102749 B	Nowe Leśne Bohatery – droga pow. nr 1237 B	0,485	gminna
	Nowe Leśne Bohatery – droga pow. nr 1237 B	0,604	gminna
102790 B	Nowy Lipsk (od drogi pow. nr 1228 B) – droga woj. nr 664	2,788	gminna
102755 B	Rakowicze (od drogi pow. nr 1239 B) – Lipszczany (do drogi woj. nr 664)	1,671	gminna
102751 B	Skieblewo (od drogi pow. nr 1234 B) – Kurianka (do drogi pow. nr 1235 B)	3,684	gminna
102771 B	Starożyńce (od drogi 102805 B) – rzeka Wołkuszanka	3,271	gminna
102805 B	Starożyńce (od drogi pow. nr 1235 B) do drogi 102775 B	1,948	gminna
102804 B	Starożyńce (od drogi pow. nr 1235 B) – Stare Leśne Bohatery (do drogi pow. nr 1237 B)	1,704	gminna

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość odcinka [km]	Kategoria
102764 B	Stary Rogożyn (od drogi 102762 B) do mostu na rzece Biebrza (granica gminy)	2,286	gminna
102767 B	Stary Rogożyn – droga nr 102764 B	1,367	gminna
102801 B	Wieś Jałowo (od drogi woj. nr 673)	0,737	gminna
102802 B	Wieś Jałowo (od drogi woj. nr 673)	0,564	gminna
102800 B	Wieś Jałowo (od drogi woj. nr 673)	0,602	gminna
	Wieś Jałowo (od drogi woj. nr 673)	0,048	gminna
102795 B	Wołkusz (od drogi pow. nr 1237 B) do granicy gminy (most na rzece Wołkuszance)	0,156	gminna
102793 B	Wyżarne – Krasne (do drogi pow. nr 1231 B)	1,834	gminna
102788 B	od drogi 102747 B – Kolonia Lipsk	2,371	gminna
102758 B	od drogi 102760 B (Jaczniki) – Jaczniki Kol.	1,774	gminna
102806 B	od drogi 102760 B – wieś Kurianka – do drogi woj. nr 664	1,277	gminna
102797 B	od drogi 102803 B – Dolinczany – granica gminy	1,612	gminna
102798 B	od drogi 102803 B – Dolinczany – granica państwa	0,879	gminna
102759 B	od drogi nr 102760 B (Dulkowszczyzna) – do drogi 102760 B (Siółko)	3,242	gminna
102772 B	od drogi nr 102773 B (Dulkowszczyzna) – do drogi pow. nr 1237 B	1,081	gminna
102750 B	od drogi nr 102782 – Bartniki – granica państwa	3,539	gminna
102753 B	od drogi pow. nr 1228 B – Nowy Lipsk	3,308	gminna
102796 B	od drogi pow. nr 1228 B – do Jasionowo Kol.	1,430	gminna
102779 B	od drogi pow. nr 1231 B (Krasne) – do wsi Podwołkuszne	1,810	gminna
102778 B	od drogi pow. nr 1234 B (Skieblewo) do drogi 102777 B (Kurianka)	2,941	gminna
102776 B	od drogi pow. nr 1234 B do granicy obrębu wsi Kurianka	2,913	gminna
102775 B	od drogi pow. nr 1234 B – Żabickie – Starożyńce	4,567	gminna
102783 B	od drogi pow. nr 1235 B – Bartniki Kol. – do drogi pow. nr 1235 B	2,183	gminna
102774 B	od drogi pow. nr 1235 B – Kurianka Kol.	2,316	gminna
102784 B	od drogi pow. nr 1235 B – do drogi 102782 B	1,873	gminna
102770 B	od drogi pow. nr 1237 B (Wołkusz) – Sołojewszczyzna – rzeka Wołkuszanka	1,437	gminna
102763 B	od drogi pow. nr 1238 B (Stary Rogożyn – Rogożynek) – Stary Rogożyn (Końce) – do drogi pow. nr 1238 B	2,580	gminna
102765 B	od drogi pow. nr 1238 B do drogi 102764 B	1,993	gminna
102762 B	od drogi pow. nr 1238 B – wieś Stary Rogożyn – do drogi 102766 B	0,023	gminna
	od drogi pow. nr 1238 B – wieś Stary Rogożyn – do drogi 102766 B	1,863	gminna
102754 B	od drogi pow. nr 1239 B – Rakowicze – granica państwa	0,850	gminna
102799 B	od drogi pow. nr 1240 B – Dolinczany Stare	1,751	gminna

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość odcinka [km]	Kategoria
102757 B	od drogi pow. nr 1240 B – Rygałówka – Jaczniki Kol.	2,917	gminna
102777 B	od drogi woj. nr 664 do drogi 102751 B (grunty wsi Kurianka)	0,900	gminna
102773 B	od drogi woj. nr 664 – Kurianka Kol.	2,410	gminna
102794 B	od drogi woj. nr 664 – Wyżarne	1,300	gminna
102808 B	ul. Augustowska	0,726	gminna
102736 B	ul. Cicha	0,181	gminna
102742 B	ul. Dolna	0,242	gminna
102747 B	ul. Grodzieńska – do drogi woj. nr 664	2,440	gminna
102741 B	ul. Górna	0,214	gminna
		0,016	gminna
102807 B	ul. Jaśminowa	0,346	gminna
102746 B	ul. Jermakowicza – do drogi woj. nr 664	1,575	gminna
	ul. Jermakowicza – do drogi woj. nr 664	0,070	gminna
102745 B	ul. Kasztanowa	0,310	gminna
	ul. Kasztanowa	0,091	gminna
102740 B	ul. Krótka	0,093	gminna
102733 B	ul. Zacisze	0,421	gminna
	ul. Leśna	0,340	gminna
102734 B	ul. Lipowa	0,424	gminna
	ul. Pusta	1,014	gminna
	ul. Ogrodowa	0,396	gminna
102732 B	ul. Nowodworska	0,405	gminna
102735 B	ul. Rybacka	0,452	gminna
	ul. Rybacka	0,177	gminna
102743 B	ul. Rzemieślnicza	0,210	gminna
102731 B	ul. Szkolna	0,254	gminna
102738 B	ul. Słoneczna	0,354	gminna
102744 B	ul. Wesoła	0,224	gminna
102739 B	ul. Zakościelna	0,642	gminna
102737 B	ul. Żłobikowskiego	0,248	gminna
102768 B	we wsi Lubinowo	2,161	gminna
102756 B	we wsi Rakowicze (od drogi pow. nr 1239 B – do granicy państwa)	1,978	gminna

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość odcinka [km]	Kategoria
102780 B	wieś Kopczany, od drogi 102781 B (równoległa do drogi pow. nr 1237 B) – do granicy państwa	2,562	gminna

Źródło: dane Gminy Lipsk, stan na 31.12.2024 r.

Tabela 5. Parametry techniczne dróg gminnych

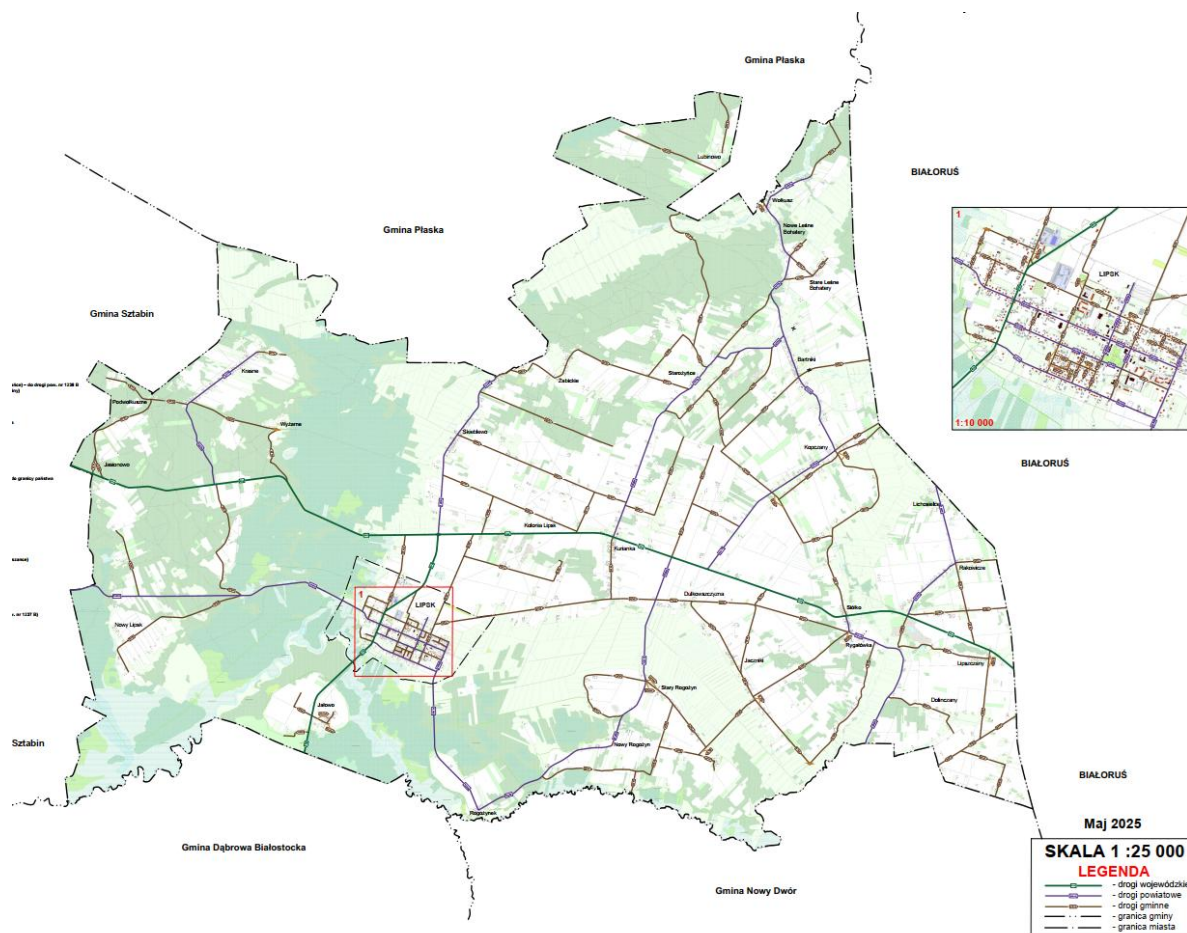
Jezdnia	Długość [km]	Powierzchnia [tys.m ²]
nawierzchnia bitumiczna (MB)	46,493	228,268
nawierzchnia betonowa (BT)	0	0
nawierzchnia z kostki prefabrykowanej (KP)	0,034	0,193
nawierzchnia z kostki kamiennej (KK)	0	0
nawierzchnia klinkierowa (KL)	0	0
nawierzchnia z prefabrykatów betonowych (PB)	0,481	1,812
nawierzchnia brukowcowa (BR)	0,018	0,054
nawierzchnia tłuczniowa (TŁ)	0	0
nawierzchnia żwirowa (ŻW)	0	0
nawierzchnia gruntowa wzmocniona żwirem (GŻ)	72,911	239,554
nawierzchnia gruntowa naturalna (GR)	15,204	35,202
inne (IN)	0	0

Źródło: dane Gminy Lipsk, stan na 31.12.2024 r.

Łączna długość dróg gminnych to 135,141 km, dróg powiatowych na terenie gminy to 52,986 km, a dróg wojewódzkich to 25,206 km.

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe. Drogi dla rowerów w 2024 r. na terenie gminy miały długość 16,3 km (dane GUS).

Rysunek 2. Mapa sieci dróg

Źródło: dane Gminy Lipsk, stan na maj 2025 r.

Część dróg stanowiących sieć drogową Gminy Lipsk nie odpowiada w pełni wymaganiom określonym w przepisach prawa dla dróg publicznych, charakteryzuje się niewystarczającymi parametrami technicznymi w stosunku do określonych w nich wymogów. Część dróg posiada nieutwardzoną nawierzchnię, co powoduje, że możliwość poruszania się tymi szlakami komunikacyjnymi jest bardziej uzależniona od warunków atmosferycznych niż ma to miejsce w przypadku dróg asfaltowych.

Na terenie Gminy Lipsk w 2024 r. istniało 1 780 mieszkań (dane Głównego Urzędu Statystycznego - GUS). Ich powierzchnia wyniosła 145 186 m². Największa liczba mieszkań wystąpiła w 2019 r.

Na terenie wiejskim we wszystkich analizowanych latach (2019-2024) było więcej mieszkań niż na obszarze miejskim gminy.

Liczba mieszkań ogółem w 2020 r. spadła, by w 2021 r. zacząć ponownie rosnąć. W przypadku powierzchni użytkowej mieszkań i liczby izb sytuacja wyglądała identycznie.

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w latach 2019 – 2024

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Zasoby mieszkaniowe - ogółem							
mieszkania	-	1 873	1 762	1 766	1 770	1 774	1 780
izby	-	7 693	7 346	7 374	7 398	7 417	7 447
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	151 205	142 621	143 349	143 990	144 493	145 186
Zasoby mieszkaniowe - w miastach							
mieszkania	-	859	854	856	856	857	861
izby	-	3 703	3 669	3 679	3 679	3 682	3 704
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	69 889	68 969	69 206	69 206	69 376	69 896
Zasoby mieszkaniowe - na wsi							
mieszkania	-	1 014	908	910	914	917	919
izby	-	3 990	3 677	3 695	3 719	3 735	3 743
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	81 316	73 652	74 143	74 784	75 117	75 290

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

W latach 2019 – 2024 poziom wyposażenia mieszkań w instalacje rósł i to zarówno w odniesieniu do wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki, jak i centralnego ogrzewania. Na obszarach wiejskich gminy nie było mieszkań wyposażonych w instalacje związane z gazem sieciowym.

W 2024 roku 85,2% mieszkań było wyposażonych w instalację wodociągową, 80,4% – w ustęp spłukiwany, 78,3% – w łazienkę, 68,4% – w centralne ogrzewanie, a 0,4% – w gaz sieciowy. Poziom wyposażenia mieszkań na obszarze miejskim był większy niż na obszarze wiejskim.

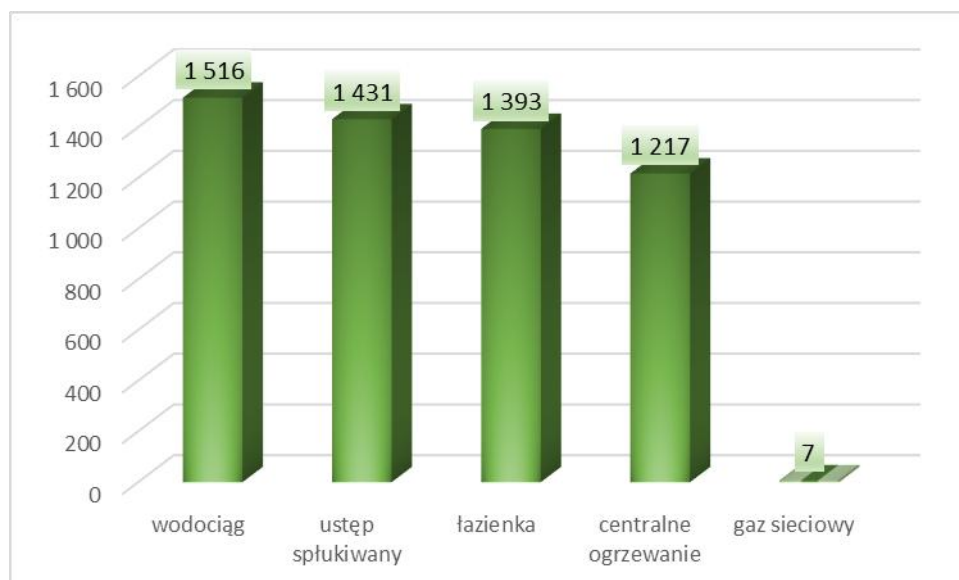
Tabela 7. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne w latach 2019 – 2024

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne							
ogółem							
wodociąg	-	1 422	1 498	1 502	1 506	1 510	1 516
ustęp spłukiwany	-	1 344	1 413	1 417	1 421	1 425	1 431
łazienka	-	1 315	1 375	1 379	1 383	1 387	1 393

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
centralne ogrzewanie	-	1 011	1 199	1 203	1 207	1 211	1 217
gaz sieciowy	-	0	1	3	3	4	7
w miastach							
wodociąg	-	831	840	842	842	843	847
ustęp splukiwany	-	803	827	829	829	830	834
łazienka	-	789	806	808	808	809	813
centralne ogrzewanie	-	740	752	754	754	755	759
gaz sieciowy	-	0	1	3	3	4	7
na wsi							
wodociąg	-	591	658	660	664	667	669
ustęp splukiwany	-	541	586	588	592	595	597
łazienka	-	526	569	571	575	578	580
centralne ogrzewanie	-	271	447	449	453	456	458
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań							
ogółem							
wodociąg	%	75,9	85,0	85,1	85,1	85,1	85,2
ustęp splukiwany	%	71,8	80,2	80,2	80,3	80,3	80,4
łazienka	%	70,2	78,0	78,1	78,1	78,2	78,3
centralne ogrzewanie	%	54,0	68,0	68,1	68,2	68,3	68,4
gaz sieciowy	%	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,4
w miastach							
wodociąg	%	96,7	98,4	98,4	98,4	98,4	98,4
ustęp splukiwany	%	93,5	96,8	96,8	96,8	96,8	96,9
łazienka	%	91,9	94,4	94,4	94,4	94,4	94,4
centralne ogrzewanie	%	86,1	88,1	88,1	88,1	88,1	88,2
gaz sieciowy	%	0,0	0,1	0,4	0,4	0,5	0,8
na wsi							
wodociąg	%	58,3	72,5	72,5	72,6	72,7	72,8
ustęp splukiwany	%	53,4	64,5	64,6	64,8	64,9	65,0
łazienka	%	51,9	62,7	62,7	62,9	63,0	63,1
centralne ogrzewanie	%	26,7	49,2	49,3	49,6	49,7	49,8

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

Wykres 1. Mieszkania wyposażone w instalacje

Źródło: Dane GUS, 2023 r., dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

W 2024 roku na terenie Gminy Lipsk, według danych GUS, długość eksploatowanej sieci wodociągowej wyniosła 143,50 km. Nie uległ ona zmianie w analizowanych latach.

W 2024 r. istniało 997 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (największa ich ilość w porównaniu do pozostałych lat analizy).

Tabela 8. Wodociąg na terenie gminy w latach 2019 – 2024

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Wodociągi							
długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej)	km	-	143,50	143,50	143,50	143,50	143,50
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	143,50	143,50	143,50	-	-	-
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	930	948	968	980	985	997
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	27,6	31,0	30,8	29,6	30,7	33,2
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3 725	3 473	3 407	3 353	3 287	3 246

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

Procent ogółu ludności gminy, według GUS, korzystający z wodociągu w 2024 roku osiągnął poziom 75,4% (3 246 osób), najwyższy w porównaniu do lat 2019 – 2023. W tymże roku 65,2% budynków mieszalnych było podłączonych do sieci wodociągowej.

W 2024 roku zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wyniosło 33,2 m³ (największe w analizowanych latach). W tymże roku wystąpiło 19 awarii sieci wodociągowej. Istniały 2 przedsiębiorstwa świadczące usługi – dostarczające wodę w gminie.

Część terenu gminy jest skanalizowana. W 2024 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 9,8 km. Istniało 276 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Wystąpiła 1 awaria sieci kanalizacyjnej.

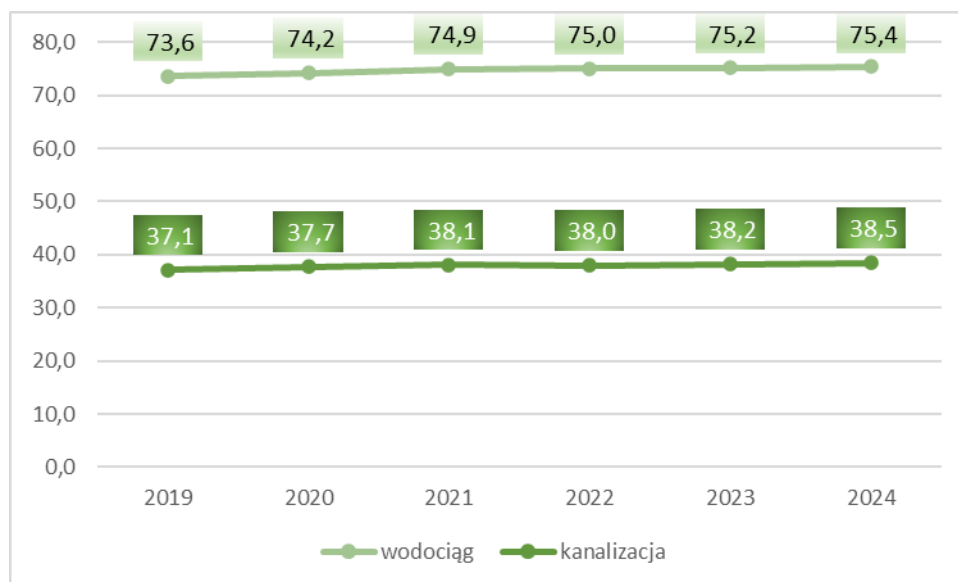
Tabela 9. Kanalizacja w latach 2019 – 2024

Jedn. miary		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kanalizacja							
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	271	273	273	274	275	276
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1 875	1 762	1 732	1 700	1 669	1 655

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

Według danych GUS najwyższy odsetek ludności gminy korzystającej z kanalizacji odnotowano w 2024 r. i wyniósł on 38,5% (z sieci korzystało 1 655 osób).

Wykres 2. Odsetek ogółu ludności gminy korzystający z instalacji w latach 2019 – 2024 (%)

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

4.3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Jednym z podstawowych czynników wpływających na rozwój jednostek samorządu terytorialnego i określonych społeczności jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian.

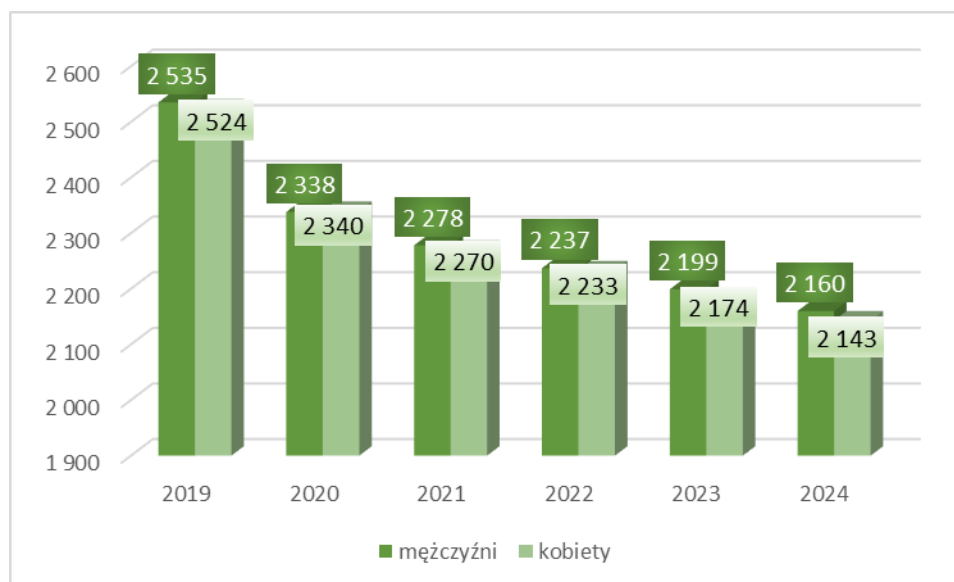
Według danych GUS w 2024 roku na terenie Gminy Lipsk zamieszkiwały 4 303 osoby. Liczba mieszkańców w analizowanych latach spadała. W 2024 r. była ona niższa niż w 2019 r. o 756 osób. W analizowanych latach na terenie gminy było więcej mężczyzn niż kobiet. Więcej osób zamieszkiwało obszar wiejski niż miejski. Jednak wielkość tej różnicy nie była jednakowa a analizowanych latach. W 2024 r. różnica ta wynosiła jedynie 235 osób, podczas gdy w 2019 r. było to 439 osób, uległa więc ona zmniejszeniu.

Tabela 10. Stan ludności zamieszkującej teren gminy

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ludność wg płci							
ogółem	osoba	5 059	4 678	4 548	4 470	4 373	4 303
mężczyźni	osoba	2 535	2 338	2 278	2 237	2 199	2 160
kobiety	osoba	2 524	2 340	2 270	2 233	2 174	2 143
Ludność w podziale na miasto i wieś							
w miastach	osoba	2 310	2 168	2 131	2 091	2 052	2 034
na wsi	osoba	2 749	2 510	2 417	2 379	2 321	2 269

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 30.10.2025 r.

Wykres 3. Ludność zamieszkująca teren gminy według płci

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 30.10.2025 r.

Współczynnik feminizacji (jest to współczynnik określający wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn), według danych GUS, w latach 2019 – 2024 utrzymywał się na podobnym poziomie, oscylował pomiędzy 99 a 100 osobami, w 2024 roku było to 99 osób.

Gęstość zaludnienia w 2024 roku wyniosła 23,3 osób na 1 km² i była niższa niż w latach 2019 – 2023.

Tabela 11. Ludność na terenie gminy w latach 2018 – 2024 wg różnych podziałów

Jedn. miary		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							
w wieku przedprodukcyjnym	%	13,4	13,9	13,5	13,1	12,3	12,2
w wieku produkcyjnym	%	62,9	60,9	60,7	60,0	59,4	58,6
w wieku poprodukcyjnym	%	23,8	25,2	25,9	26,9	28,3	29,1
Współczynnik feminizacji							
ogółem	osoba	100	100	100	100	99	99
Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki							
ludność na 1 km ²	osoba	27,5	25,4	24,7	24,2	23,7	23,3
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	-22,6	-15,6	-27,8	-17,2	-21,7	-16,0
ludność w tysiącach	tys. osób	5,06	4,68	4,55	4,47	4,37	4,30
ludność w tysiącach mężczyzn	tys. osób	2,54	2,34	2,28	2,24	2,20	2,16
ludność w tysiącach kobiet	tys. osób	2,52	2,34	2,27	2,23	2,17	2,14
wskaźnik urbanizacji	%	45,7	46,3	46,9	46,8	46,9	47,3

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 30.10.2025 r.

Według danych GUS w Gminie Lipsk w latach 2019 – 2024 przyrost naturalny we wszystkich analizowanych lat był ujemny. Oznacza to, że było więcej zgonów niż urodzeń. Najgorzej sytuacja prezentowała się w 2020 r., gdy wyniósł on -66, najlepiej zaś w 2023 r. (-33).

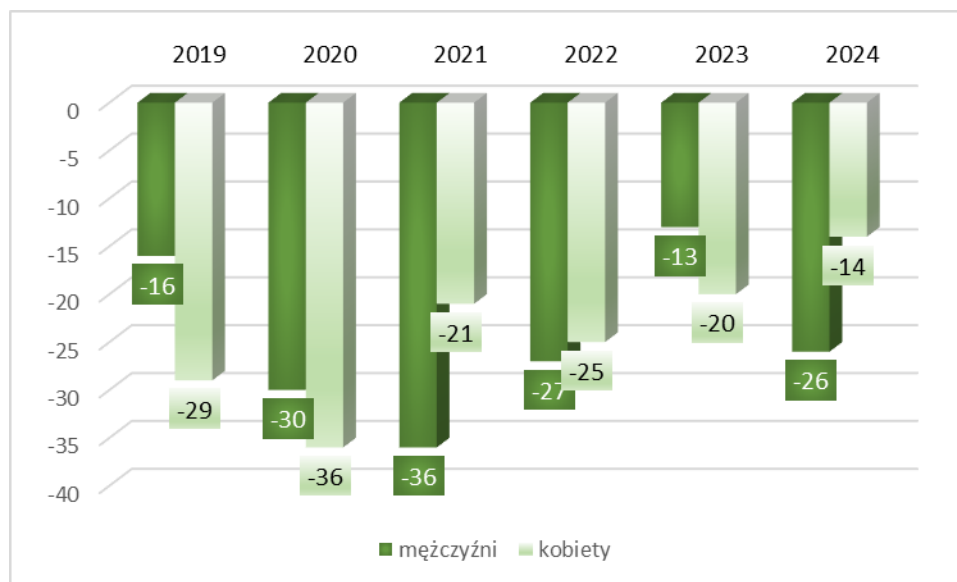
Tabela 12. Ruch naturalny w latach 2019 – 2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Urodzenia żywe						
ogółem	27	22	30	22	22	17
mężczyźni	22	13	14	11	14	5
kobiety	5	9	16	11	8	12
Zgony niemowląt						
ogółem	0	0	0	1	0	0
mężczyźni	0	0	0	1	0	0
Zgony ogółem						
ogółem	72	88	87	74	55	57
mężczyźni	38	43	50	38	27	31
kobiety	34	45	37	36	28	26
Przyrost naturalny						
ogółem	-45	-66	-57	-52	-33	-40
mężczyźni	-16	-30	-36	-27	-13	-26
kobiety	-29	-36	-21	-25	-20	-14

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 30.10.2025 r.

Analizując przyrost naturalny na terenie gminy ze względu na płeć widać, że w przypadku mężczyzn najlepiej sytuacja wyglądała w 2023 r. (-13), najgorzej zaś w 2021 r. (-36). W przypadku kobiet najlepiej sytuacja wyglądała w 2021 r. (-14), najgorzej w 2020 r. (-36).

Wykres 4. Przyrost naturalny według płci w latach 2019 – 2024

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 30.10.2025 r.

Saldo migracji wewnętrznych w 2024 roku w Gminie Lipsk, według danych GUS, wyniosło -47. Saldo migracji zagranicznych w tymże roku wyniosło 1, jej wpływ na saldo migracji ogółem w analizowanych latach nie był znaczący (saldo to oscylowało pomiędzy 0 – 1).

Saldo migracji ogółem było ujemne we wszystkich latach analizy. Najgorzej sytuacja wyglądała w 2021 r., gdy saldo to osiągnęło poziom aż -78. Najlepiej sytuacja wyglądała w 2022 r., gdy saldo to osiągnęło poziom -29.

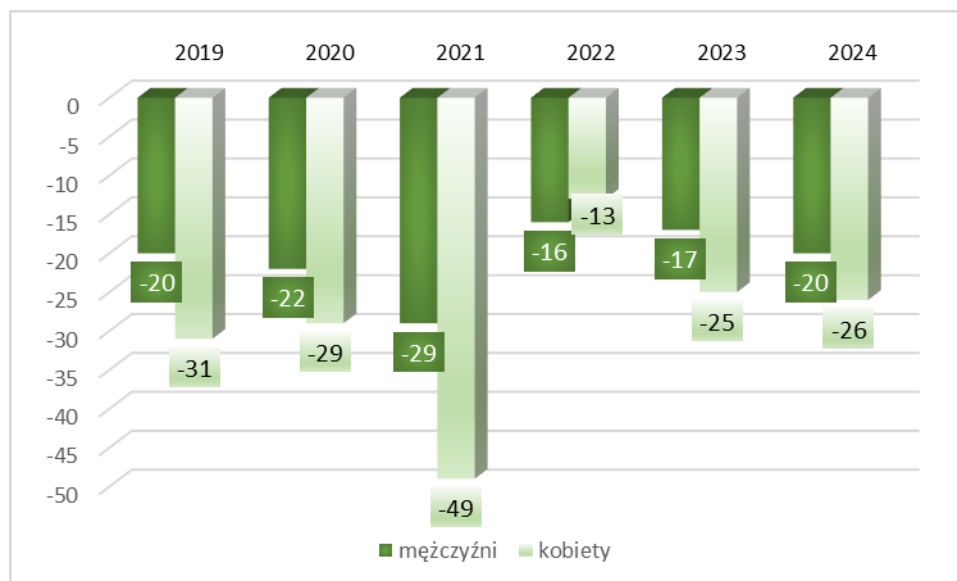
Tabela 13. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w latach 2019 – 2024

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
zameldowania w ruchu wewnętrznym							
ogółem	osoba	47	37	21	41	26	37
mężczyźni	osoba	19	14	12	18	13	18
kobiety	osoba	28	23	9	23	13	19
zameldowania z zagranicy							
ogółem	osoba	0	2	1	1	0	1
mężczyźni	osoba	0	2	1	0	0	1
kobiety	osoba	0	0	0	1	0	0
zameldowania ogółem							
ogółem	osoba	47	39	22	42	26	38
mężczyźni	osoba	19	16	13	18	13	19
kobiety	osoba	28	23	9	24	13	19
wymeldowania w ruchu wewnętrznym							
ogółem	osoba	98	89	99	71	68	84
mężczyźni	osoba	39	37	42	34	30	39
kobiety	osoba	59	52	57	37	38	45
wymeldowania za granicę							
ogółem	osoba	0	1	1	0	0	0
mężczyźni	osoba	0	1	0	0	0	0
kobiety	osoba	0	0	1	0	0	0
wymeldowania ogółem							
ogółem	osoba	98	90	100	71	68	84
mężczyźni	osoba	39	38	42	34	30	39
kobiety	osoba	59	52	58	37	38	45
saldo migracji wewnętrznych							
ogółem	osoba	-51	-52	-78	-30	-42	-47
mężczyźni	osoba	-20	-23	-30	-16	-17	-21
kobiety	osoba	-31	-29	-48	-14	-25	-26
saldo migracji zagranicznych							
ogółem	osoba	0	1	0	1	0	1
mężczyźni	osoba	0	1	1	0	0	1
kobiety	osoba	0	0	-1	1	0	0
saldo migracji ogółem							
ogółem	osoba	-51	-51	-78	-29	-42	-46
mężczyźni	osoba	-20	-22	-29	-16	-17	-20

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
kobiety	osoba	-31	-29	-49	-13	-25	-26

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 30.10.2025 r.

Wykres 5. Saldo migracji ogółem według płci, 2019 – 2024

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 30.10.2025 r.

4.4. WARUNKI KLIMATYCZNE

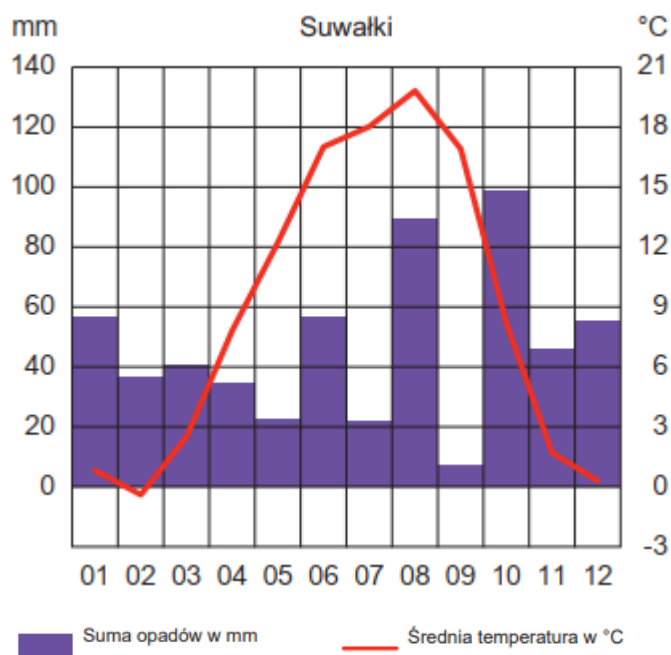
Zgodnie z danymi zawartymi w „Roczniku Statystycznym Województwa Podlaskiego 2024” amplituda średnich miesięcznych temperatur dla okresu 1971 – 2023 wyniosła 65,8°C (na Stacji w Suwałkach). Średnia roczna temperatura powietrza w 2023 r. wynosiła 8,7°C.

Tabela 14. Temperatury powietrza w stacji meteorologicznej w Suwałkach

Stacja meteorologiczna	średnie				Temperatury w °C skrajne		amplitudy temperatur skrajnych
	1971-2000	1991-2020	2011-2020	2023	maksimum	minimum 1971-2023	
Suwałki	6,3	7,2	7,8	8,7	35,2	-30,6	65,8

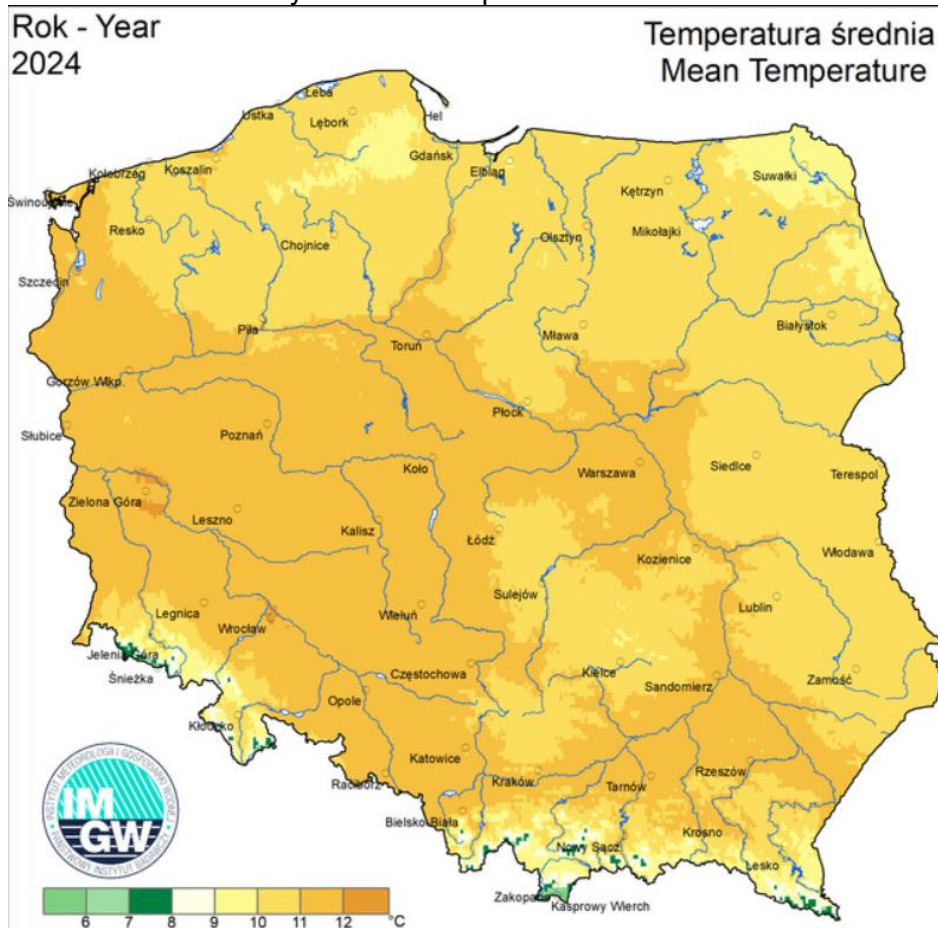
Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2024

Wykres 6. Temperatury powietrza i opady atmosferyczne w stacji meteorologicznej w Suwałkach w 2023 r.

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2024

Rysunek 3. Temperatura średnia

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

W stacji meteorologicznej w Suwałkach w 2023 r. usłonecznienie w godzinach wyniosło 1644. Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego w regionie są opady deszczu. W 2023 r. roczna suma opadów wyniosła 563 mm.

Średnia roczna prędkość wiatru w 2023 r. w omawianej stacji meteorologicznej osiągała wartość do 3,1 m/s.

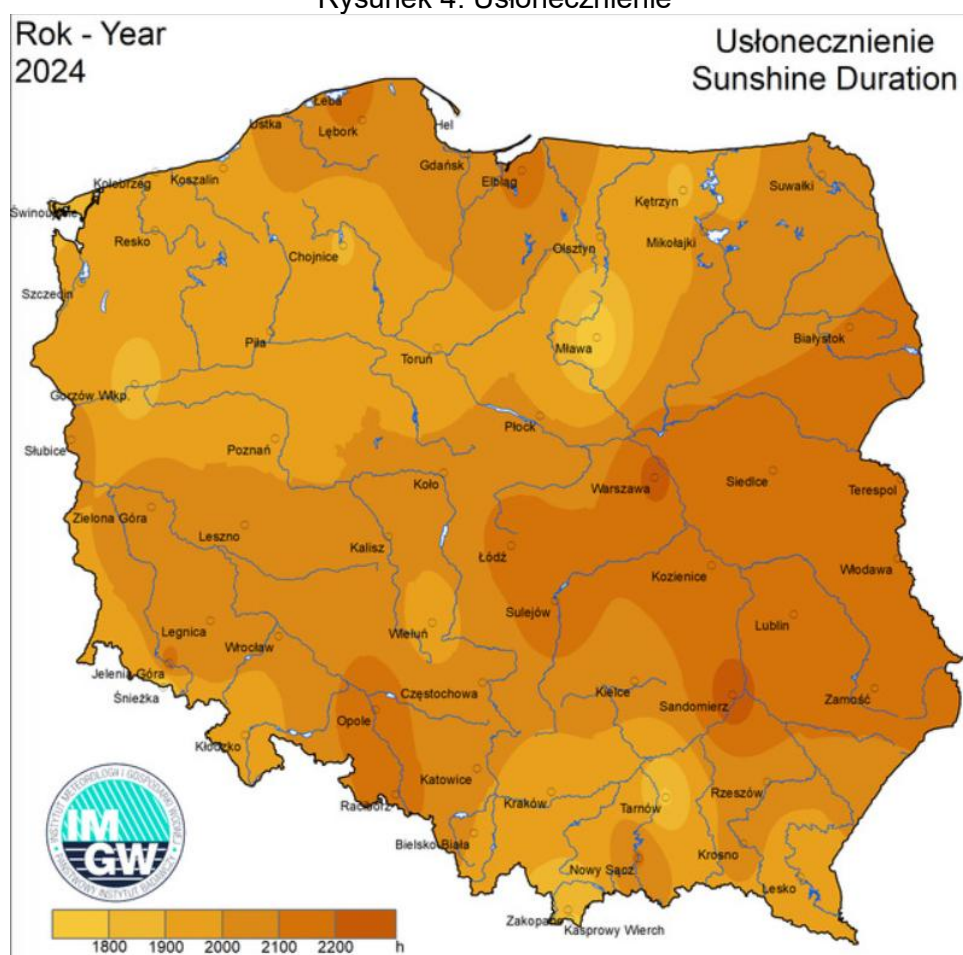
Powyższe dane mają swoje przełożenie na sytuację w Gminie Lipsk i można uznać, że reprezentują warunki meteorologiczne na nim występujące.

Tabela 15. Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie w stacji meteorologicznej w Suwałkach

Stacja meteorol.	Roczne sumy opadów w mm średnie				Średnia prędkość wiatru w m/s	Usłonecznienie w h 2023
	1971-2000	1991-2020	2011-2020	2023		
Suwałki	591	607	628	563	3,1	1644

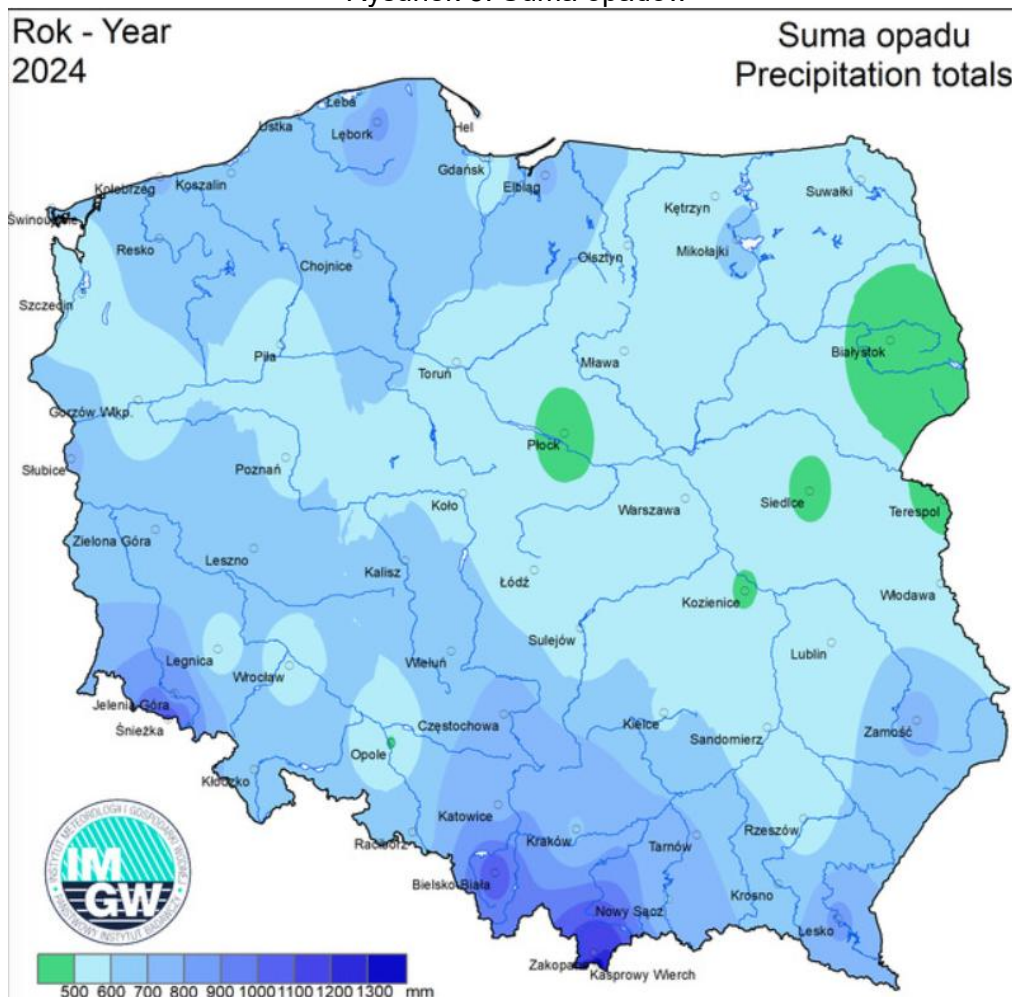
Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2024

Rysunek 4. Usłonecznienie

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

Rysunek 5. Suma opadów

4.5. WARUNKI GEOLOGICZNE I HYDROGEOLOGICZNE

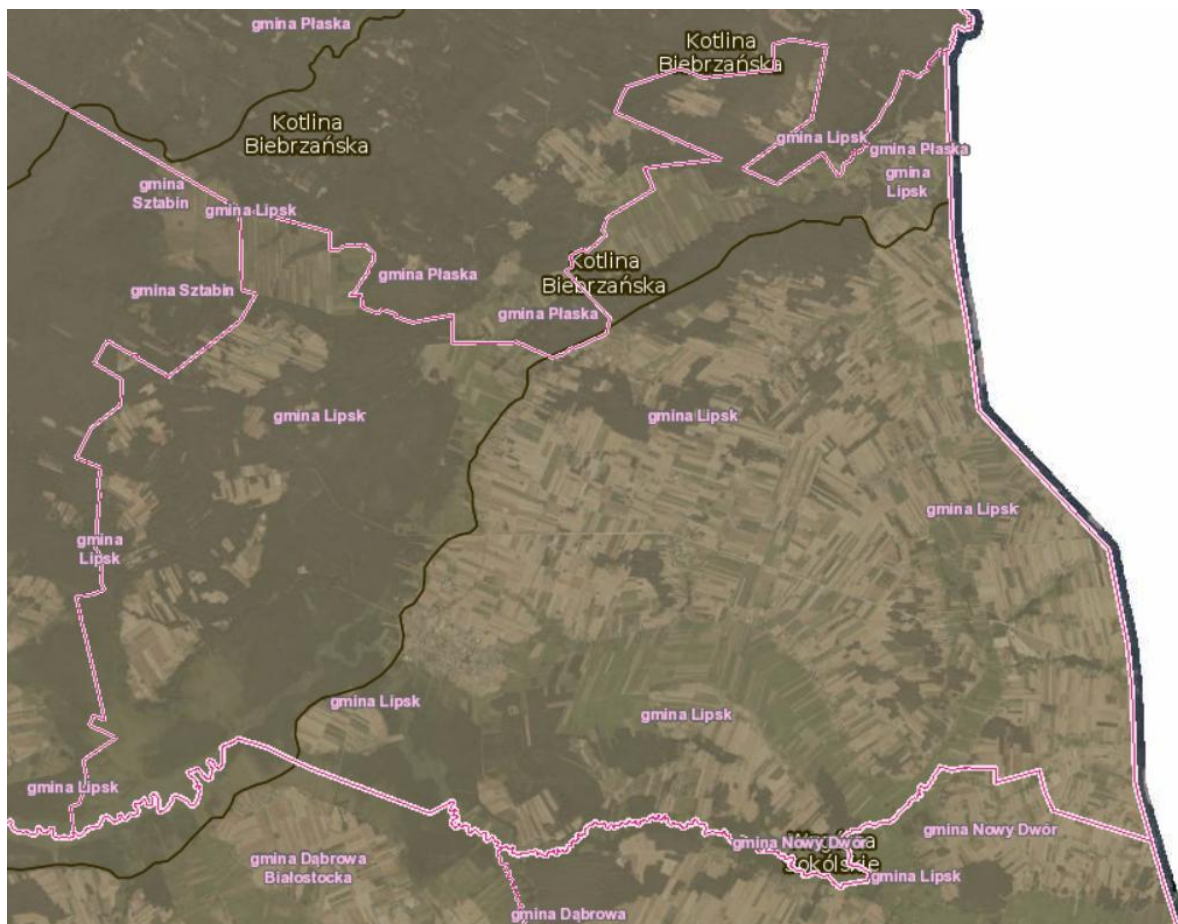
Jakość gleb na terenie gminy w istotny sposób wpływa na jej potencjał. Gleby dobrej jakości oznaczają nie tylko zdrowe i wysokie plony, ale także warunkują prawidłowy rozwój człowieka, gdyż wraz z pożywieniem roślinnym i zwierzęcym dostarczają odpowiedniej ilości wysokokalorycznych składników odżywczych, witamin, substancji mineralnych, niezbędnych do budowy i właściwego funkcjonowania organizmu. Razem z pożywieniem człowiek pobiera składniki korzystne, jak i niekorzystne dla swego rozwoju. Jakość gleb ma wpływ na rozmieszczenie upraw rolniczych, ale zależy ona również od odpowiedniej wilgotności, nawożenia mineralno – organicznego, warunków termicznych oraz opadów atmosferycznych.

Gleby położone na terenie Gminy Lipsk utworzone są z piasków luźnych i słabogliniastych, piasków gliniastych lekkich, glin średnich i lekkich. Występują też osady eoliczne, deluwialne oraz organiczne występujące jako torfy.

W podziale fizyczno – geograficznym Gmina Lipsk położona jest w granicach:

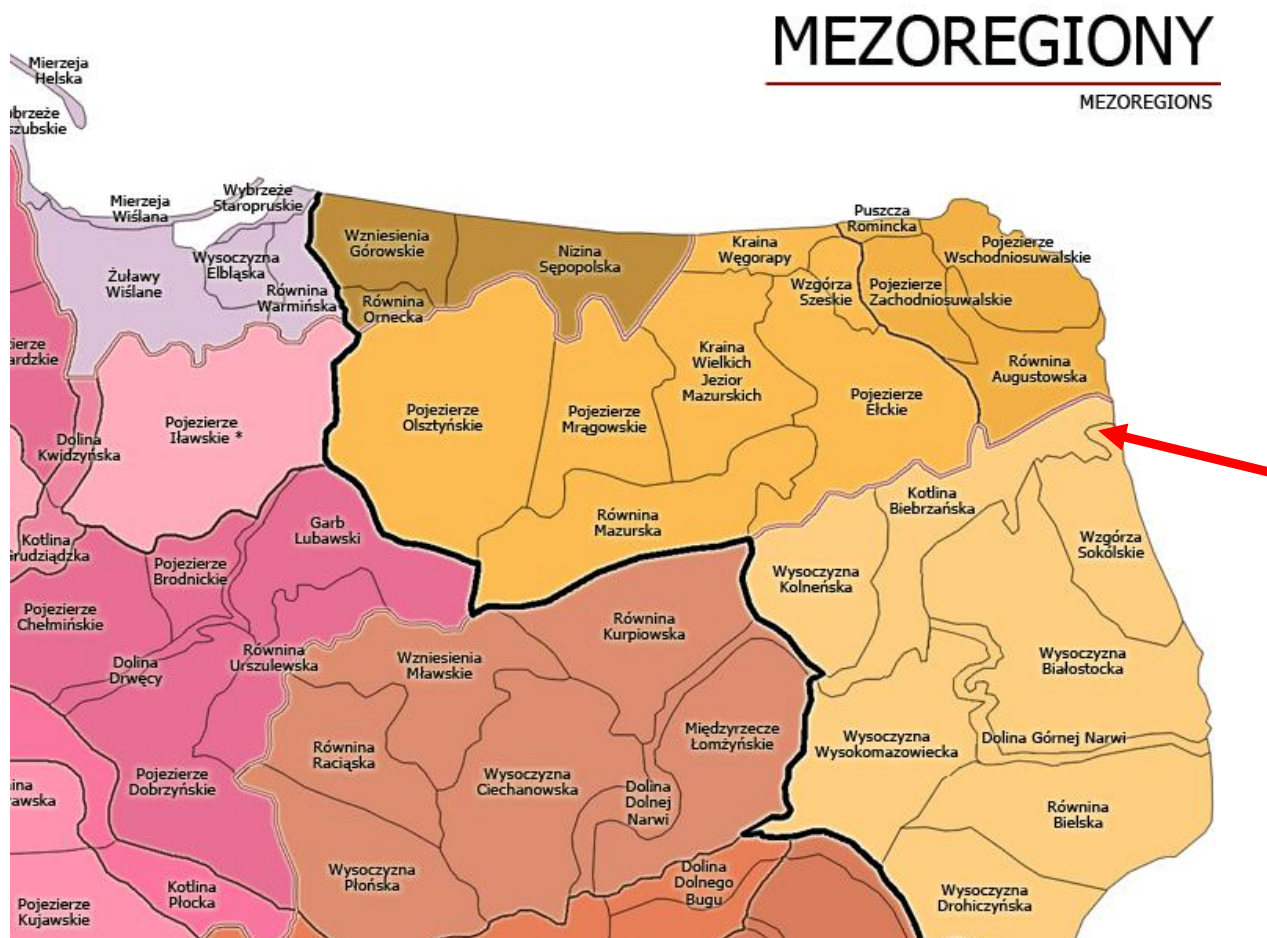
- Mezuregionów: Wzgórza Sokólskie i Kotlina Biebrzańska;
- Makroregionu: Nizina Północnopolaska;
- Podprowincji: Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie;
- Prowincji: Niż Wschodniobałtycko - Białoruski;
- Megaregionu: Niż Wschodnioeuropejski.

Rysunek 6. Położenie Gminy Lipsk na tle regionów fizycznogeograficznych, cz. 1

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

Rysunek 7. Położenie Gminy Lipsk na tle regionów fizycznogeograficznych, cz. 2

Źródło: Kondracki J., „Geografia regionalna Polski”, PWN, 2002 r.

Obszar Gminy Lipsk wznosi się średnio od 140 – 150 m n.p.m. Najwyższy punkt położony jest na wschód od wsi Skieblewo i wynosi 176 m n.p.m., najniższy punkt 108,5 m n.p.m. znajduje się w dolinie rzeki Wołkuszanki. Deniwelacje terenu przekraczają 67 m.

Na terenie gminy występują różne formy terenu, od płaskich dolin rzecznych, poprzez płaskie i faliste obszary moren dennych, do falistych i pagórkowatych wzgórz w strefie moreny czołowej. Wyróżnić tu należy równinne obszary sandrowe lekko zwydmione, pokryte przeważnie lasami. Występujące na terenie gminy ciągi wzgórz moreny czołowej mają przebieg z zachodu na wschód, są to wzgórza leżące na terenie wsi: Skieblewo, Żabickie, Starożyńce i Bartniki. Następny ciąg moren czołowych występuje w okolicach wsi: Kurianka, Jaczniki, Rygałówka, Siółko i Kopczany. Ciągi moren czołowych oddzielone są od siebie obszarami moren dennych płaskich i falistych. Największe obszary moren dennych występują w okolicach wsi: Kopczany, Rakowicze i Siółko oraz na południowy - wschód od wsi Skieblewo i w okolicach Lipska. Miasto położone jest na tzw. „Wyspie Lipskiej” otoczonej od zachodu,

południa i wschodu obniżeniami Kotliny Biebrzańskiej. Wyspa ta jest ostańcem wysoczyzny morenowej powstałej w wyniku deglacjacji zaniku lądolodu. W obrębie Wyspy Lipskiej wyróżniono wysoczyznę morenową falistą, pagórki i tarasy kemowe oraz równinę erozyjno – akumulacyjną. Część północna, zachodnia i południowa gminy charakteryzuje się monotonną rzeźbą. Wyróżnić tu można dwa typy krajobrazu:

- płaskie, przeważnie zatorfione, niekiedy zakrzaczone, dna doliny rzeki Biebrzy i Wołkuszanki,
- zróżnicowane, piaszczyste poziomy tarasowe, na których występują wydmy porośnięte lasami. Poziomy te wznoszą się o 4 - 5 m i 10 – 15 m ponad dno dolin rzecznych i wiążą się z dwoma fazami odpływu sandrowego w czasie zlodowacenia bałtyckiego.

Można stwierdzić, że na obszarze gminy dominuje rzeźba pagórkowata, udział poszczególnych form rzeźby przedstawia się następująco:

- płaskorówninna powstała w wyniku działalności wód roztopowych. Kotlina Biebrzy stanowi rozległe obniżenie. Kotlina pełniła rolę pradoliny odprowadzającej wody lądolodów na południe i południowy - zachód, występują w niej tarasy zalewowe – 32%,
- niskofalista i niskopagórkowata – 12%,
- falista i pagórkowata wysoczyzna morenowa ze spadkami terenu nawet do 15% z pagórkami kemowymi – 54%.

Budowa geologiczna Polski północno - wschodniej, a więc i leżącej w jej obszarze Gminy Lipsk, wynika z położenia na skraju starej monolitycznej prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Obszar gminy znajduje się w obrębie dużej jednostki tektonicznej, jaką stanowi wyniesienie mazursko- suwalskie. Fundament krystaliczny zalega tu bardzo płytko pod powierzchnią terenu i pokryty jest co najwyżej kilkusetmetrową warstwą skał osadowych. Utwory powierzchniowe związane są ze zlodowaceniem środkowopolskim, a w niewielkim stopniu na północnym skraju gminy ze zlodowaceniem bałtyckim (piaski sandrowe). Są to w większości:

- środkowopolskie gliny morenowe w postaci glin piaszczystych w partii stropowej silnie spiaszczone,
- środkowopolskie piaski, żwiry i głazy lodowcowe wykształcone w postaci silnie zburzonych przemieszanych piasków różnej frakcji w stropie często zaglinionych,
- środkowopolskie piaski i żwiry wodno-lodowcowe brzeżnej strefy sandru augustowskiego (wieś Lubinowo, Wolkusz, Bohatery Leśne Nowe),
- północnopolskie piaski rzeczno-tarasowe występujące na niewielkich powierzchniach wzdłuż rzeki Biebrzy i Wołkuszanki.

Na terenie Gminy Lipsk występują też utwory holocenijskie reprezentowane przez osady aluwialne w dolinach rzek i obniżeniach terenu, reprezentowane przez torfy, namuły, piaski i żwiry rzeczno-bagiennie. Wszystkie wyżej wymienione twory są skalami macierzystymi dla różnych typów gleb. Torfy pradoliny Biebrzy tworzą torfy torfowisk niskich, słabo rozłożone, o dużej chłonności. Procesy torfotwórcze w pradolinie trwają do dziś i doprowadziły do wytworzenia się kilkumetrowej warstwy torfu. W torfie w okolicach Lipska na głębokości od 30 do 360 cm spotyka się przewarstwienia gytii. Gytie świadczą o istnieniu kopalnych jezior. Osady deluwialne i bagiennie stanowią grunty słabonośne i nie nadają się do bezpośredniego posadowienia budynków.

4.6. SYTUACJA GOSPODARCZA GMINY

Na terenie Gminy Lipsk – zgodnie z danymi GUS – w 2024 roku istniało 268 podmiotów gospodarki narodowej, z czego sektor prywatny reprezentowało 259 podmiotów. Największa ilość podmiotów prywatnych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w 2024 roku było ich 204.

Tabela 16. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według sektorów własnościowych w latach 2019 – 2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
podmioty gospodarki narodowej ogółem	237	251	257	263	267	268
sektor publiczny - ogółem	11	10	10	9	9	9
sektor publiczny – państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	8	7	7	6	6	6
sektor prywatny - ogółem	226	241	247	254	258	259
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	178	192	196	204	205	204
sektor prywatny - spółki handlowe	8	9	11	11	14	15
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	2	2	2	2	3
sektor prywatny - spółdzielnie	2	2	2	2	2	2
sektor prywatny - fundacje	1	1	1	1	1	1

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	13	13	13	13	13	12

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 21.08.2025 r.

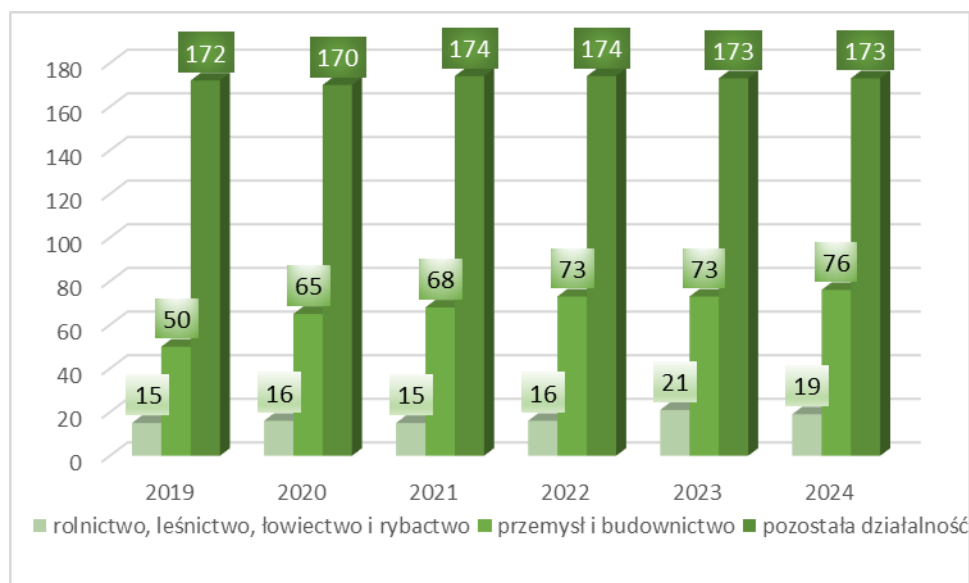
Na sektor publiczny składają się głównie państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, w 2024 roku było ich 6, sektor publiczny ogółem liczył 9 podmiotów. Na sektor prywatny oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2024 r. składały się również spółki handlowe (15), spółdzielnie (2), fundacje (1) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (12).

Tabela 17. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007						
ogółem	237	251	257	263	267	268
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	15	16	15	16	21	19
przemysł i budownictwo	50	65	68	73	73	76
pozostała działalność	172	170	174	174	173	173

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 21.08.2025 r.

Wykres 7. Podmioty według grup rodzajów działalności PKD 2007 w latach 2019 – 2024

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 21.08.2025 r.

Analizując podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007 można zauważyć, że w 2024 roku na terenie Gminy Lipsk najwięcej podmiotów zajmowało się pozostałą działalnością – 173, a najmniej rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – 19.

Zgodnie ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk” na obszarach wysoczyzny morenowej i równiny sandrowej (w części północnej gminy) przeważają gleby brunatne wylugowane oraz czarne ziemie zdegradowane. W zagłębieniach terenowych występują gleby murszowe. Dna dolin rzecznych a także obniżień bezodpływowych wypełniają mady, czarne ziemie, gleby mułowo – torfowe oraz mursze i torfy. Około 50 % gruntów ornych Gminy Lipsk zajmują gleby V i VI klasy. Gleby te należą do 6-tego kompleksu gleb. Są to gleby piaszczyste, nadmiernie przepuszczalne, ubogie w składniki pokarmowe, okresowo, częściej trwale zbyt suche. Zalicza się je do kompleksu żyniego słabego i żynio – łubinowego. Uprawy na tych glebach dają na ogół niskie plony, uzależnione od opadów. Większe kompleksy tych gleb koncentrują się w części północnej obszaru gminy. Tylko 2,5% gruntów ornych zajmują gleby klasy IIIa i IIIb należą do 2-go i 4- go kompleksu gleb. Natomiast gleby IVa i IVb wywodzące się z 4-tego, 2-go oraz 5-tego i 9-tego kompleksu glebowego stanowią ponad 47% powierzchni gminy. Grunty te występują na większych powierzchniach w pobliżu Lipska, wsi Jałowo, Dulkowszczyzna, Siółko, Jaczniki, Kopczany, Dolinczany. Na szczególną uwagę w tych rejonach zasługują obszary występowania gleb brunatnych i czarnych ziem należących do pszennego dobrego i żynio – ziemniaczanego bardzo dobrego kompleksu przydatności rolniczej. Są to gleby wytworzone z glin lekkich bądź z piasków gliniastych mocnych i lekkich podścielonych płytko i średniogłęboko gliną lekką. Charakteryzują się dobrze wykształconym poziomem próchnicznym, dużą zawartością składników pokarmowych oraz właściwymi stosunkami wodno – powietrznymi. Gleby te stanowią dość dobrą bazę dla rozwoju funkcji rolniczej gminy.

Zgodnie z tym dokumentem użytki zielone zajmują 34% powierzchni użytków rolnych. Są przeważnie słabej jakości użytkowej (klasa IV, V i VI), występują w obniżeniach i dolinie rzeki Biebrzy, Wołkuszanki, Niedźwiedzicy i innych cieków. Reprezentowane są przez gleby torfowe, murszowe, czarne ziemie, mułowo – torfowe i mady w przewadze zabagnione. Duży areał użytków zielonych o uregulowanych stosunkach wodno – powietrznych występuje w dolinie rzeki Wołkuszanki i Niedźwiedzicy co daje duże możliwości wykorzystania tych użytków dla rozwoju gospodarki hodowlanej w tej części gminy.

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie Gminy Lipsk było 659 gospodarstw rolnych prowadzących sprzedaż własnych produktów rolnych.

Na terenie gminy było 744 gospodarstw rolnych, w tym 31,99% stanowiły gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha, co wskazuje na stosunkowo nieduże rozdrobnienie powierzchni zajmowanej pod produkcję rolniczą co jest zjawiskiem korzystnym i wpływa na opłacalność działalności.

Tabela 18. Gospodarstwa rolne ogółem na terenie Gminy Lipsk

Wyszczególnienie	Gospodarstwa
ogółem	744
do 1 ha włącznie	5
1 - 5 ha	153
5 - 10 ha	208
10 - 15 ha	140
15 ha i więcej	238

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Powszechny Spis Rolny z 2020 r.) największy obszar – powierzchnia zasiewów dotyczyła uprawy zbóż – 4 488,93 ha (zboża razem), co zaprezentowano w tabeli 19.

Tabela 19. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw na terenie Gminy Lipsk

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Powierzchnia
ogółem	ha	5983,26
zboża razem	ha	4488,93
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	4352,07
pszenica ozima (łącznie z orkiszem)	ha	32,94
pszenica jara (łącznie z orkiszem)	ha	25,58
żyto ozime	ha	1250,06
żyto jare	ha	0
jęczmień ozimy	ha	0
jęczmień jary	ha	33,49
owies	ha	1134,88
pszenżyto ozime	ha	617,68
pszenżyto jare	ha	34,91
mieszanki zbożowe ozime	ha	33,8
mieszanki zbożowe jare	ha	1180,81
kukurydza na ziarno	ha	113,55
przemysłowe (rocznikowe)	ha	41,36
strączkowe jadalne na suche ziarno razem	ha	22,3
ziemniaki	ha	102,74
buraki cukrowe	ha	0
rzepak i rzepik razem	ha	0
warzywa gruntowe	ha	13,1
międzyplony (poplony) jare	ha	360,5

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Powierzchnia
międzyplony (poplony) ozime	ha	110,72

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Analizując pogłowie zwierząt gospodarskich, zgodnie z PSR z 2020 r., zauważyć można, że przeważało bydło nad drobiem i świniami.

Tabela 20. Pogłowie zwierząt gospodarskich

Wyszczególnienie	Jedn. miary	
bydło ogółem	szt.	8558
bydło - krowy	szt.	3586
świnie ogółem	szt.	466
świnie - lochy na chów	szt.	48
drób ogółem	szt.	6419
drób kurzy	szt.	5983

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

5. OCENA STANU ŚRODOWISKA

5.1. GOSPODAROWANIE WODAMI

5.1.1. STAN AKTUALNY

Jednym z najważniejszych czynników mających wpływ na ogólny stan środowiska przyrodniczego na danym terenie ma jakość i wielkość zasobów wodnych. Możliwość racjonalnego wykorzystania dostępnych zasobów wody stanowi jeden z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Wielkość dostępnych aktualnie zasobów wody wynika głównie z naturalnych procesów związanych z jej obiegiem w przyrodzie (poziom opadów atmosferycznych, zdolności retencyjne zlewni oraz warunki infiltracji wód – budowa geologiczna podłoża). Znaczący wpływ na zasoby wodne mają również czynniki antropogeniczne (działalność przemysłowa, skażenie wód ściekami, melioracja terenów, regulacja cieków wodnych, zmiany struktury wykorzystywania gruntów, urbanizacja, zwiększenie ilości pobieranej wody). W związku z tym zachodzi konieczność przeciwdziałania niekorzystnym tendencjom prowadzącym do pogarszania jakości wody, a co za tym idzie zmniejszania jej zasobów dyspozycyjnych.

5.1.1.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Przez obszar Gminy Lipsk, w odległości ok. 2 km od Lipska, przebiega dział wodny I – go rzędu między dorzeczem Wisły a Niemna. Część północna należy do dorzecza Niemna (Wołkuszanka z dopływami), pozostała część gminy - do dorzecza Wisły (Biebrza z dopływami).

Obszar gminy objęty jest dość gęstą siecią odpływu wód powierzchniowych (rzeki, strumienie, rowy melioracyjne). Brak jezior jest wynikiem braku zagłębień bezodpływowych. Naturalny odpływ wód powierzchniowych jest zróżnicowany. W części południowo – zachodniej odpływ jest znacznie utrudniony w wyniku małych spadków terenu w szeroko zabagnionej dolinie rzeki Biebrzy. W części pozostałej gminy odpływ wód jest dobry.

Podstawową sieć hydrograficzną stanowi rzeka Biebrza z Niedźwiedzicą, Wołkuszanka z Hacıłówką i Pierstunką z całym systemem drobnych bezimiennych cieków i rowów. Wszystkie bezimienne cieki charakteryzuje mały przepływ roczny wód. Jedynie rzeka Biebrza charakteryzuje się większymi przepływami.

Tabela 21. Jednolite części wód powierzchniowych związane z terenem gminy

Nazwa JCWP	Kod JCWP
Wołkuszanka	RW80001064749
Czarna Hańcza od Kanału Augustowskiego do granicy państwa	RW80001164739
Lebiedzianka	RW200015262169
Kamienna	RW2000102621589
Biebrza do Kropiwej	RW200015262151
Biebrza od Kropiwej do Horodnianki	RW200016262179

Źródło: dane pochodzące z aktualizacji planów gospodarowania wodami, karty charakterystyk

Jakość wód powierzchniowych

Klasyfikacja i badania jakości wód powierzchniowych przeprowadzana jest dla wydzielonych jednolitych części wód powierzchniowych. Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) jest podstawową jednostką gospodarki wodnej (łącznie z ochroną środowiska) w myśl Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 960 z późn. zm.), zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną. Jednolita część wód jest pojęciem obejmującym zarówno zbiorniki wód stojących, jak i cieki, a także przybrzeżne fragmenty wód morskich i wody podziemne. Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) - oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak:

- jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny,
- sztuczny zbiornik wodny,
- struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części,

- morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub przybrzeżne.

Stan ekologiczny jednolitych części wód (JCW) powierzchniowych klasyfikuje się na podstawie wyników klasyfikacji elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych, w tym grupa substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, i hydromorfologicznych. Elementy te klasyfikuje się na podstawie kryteriów wyrażonych jako wartości graniczne poszczególnych wskaźników jakości wód z uwzględnieniem typów wód powierzchniowych.

Stan ekologiczny jest definiowany dla wód naturalnych jako:

- bardzo dobry – dla wód o niezmiennych warunkach przyrodniczych lub zmienionych tylko w bardzo niewielkim stopniu,
- dobry – gdy zmiany warunków przyrodniczych w porównaniu do warunków niezakłóconych działalnością człowieka są niewielkie,
- umiarkowany – obejmujący wody przekształcone w średnim stopniu,
- słaby – wody o znacznie zmienionych warunkach przyrodniczych (biologicznych, fizykochemicznych, morfologicznych), gdzie gatunki roślin i zwierząt znacznie różnią się od tych, które zwykle towarzyszą danemu typowi jednolitej części wód,
- zły – wody o poważnie zmienionych warunkach przyrodniczych, w których nie występują typowe dla danego rodzaju wód gatunki.

Potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych sztucznych i silnie zmienionych klasyfikuje się na podstawie wyników klasyfikacji elementów fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych. Potencjał ekologiczny jest definiowany jako: maksymalny, dobry, umiarkowany, słaby oraz zły.

Stan chemiczny klasyfikuje się na podstawie chemicznych wskaźników jakości wód (substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń). Stan chemiczny jest definiowany jako dobry oraz poniżej stanu dobrego.

Stan wód – w zależności od stanu/potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego stan wód naturalnych, sztucznych i silnie zmienionych może być: dobry lub zły. Stan wód ocenia się jako dobry, jeśli stan ekologiczny / potencjał ekologiczny osiąga stan dobry lub powyżej dobrego i stan chemiczny wód także jest na poziomie dobrym.

W ostatnich latach badano wody powierzchniowe związane z terenem Gminy Lipsk. W tabelach na kolejnych stronach przedstawiono wyniki z lat 2019 – 2024.

Tabela 22. Jakość wód powierzchniowych, cz. 1

Nazwa jcwp	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa
Wołkuszanka	2024	2024	2	2021	2024	2	2024	2024	1
Czarna Hańcza od Kanału Augustowskiego do granicy państwa	2023	2023	4	2021	2024	1	2021	2023	2
Lebiedzianka	2023	2023	3	2020	2024	>2	2023	2023	2
Kamienna	2022	2023	4	2019	2024	2	2019	2022	2
Biebrza do Kropiwnej	2023	2023	3	2020	2024	2	2023	2023	2
Biebrza od Kropiwnej do Horodnianki	2023	2023	3	2023	2024	1	2023	2023	2

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2019-2024 na podstawie monitoringu

Tabela 23. Jakość wód powierzchniowych, cz. 2

Nazwa jcwp	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu jcwp		
	Rok najstarsz. badań	Rok najnowsz. badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowsz. badań	Stan chemiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowsz. badań	Ocena
Wołkuszanka	2021	2024	2	dobry stan ekologiczny	2021	2024	stan chemiczny poniżej dobrego	2021	2024	zły stan wód

Nazwa jcwp	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu jcwp		
	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszy. badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszy. badań	Stan chemiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszy. badań	Ocena
Czarna Hańcza od Kanału Augustowskiego do granicy państwa	2021	2024	4	słaby stan ekologiczny	2020	2024	stan chemiczny poniżej dobrego	2020	2024	zły stan wód
Lebiedzianka	2020	2024	3	umiarkowany stan ekologiczny	2020	2024	stan chemiczny dobry	2020	2024	zły stan wód
Kamienna	2019	2024	4	słaby stan ekologiczny	2019	2024	stan chemiczny dobry	2019	2024	zły stan wód
Biebrza do Kropiwej	2020	2024	3	umiarkowany stan ekologiczny	2020	2024	stan chemiczny dobry	2020	2024	zły stan wód
Biebrza od Kropiwej do Horodnianki	2023	2024	3	umiarkowany stan ekologiczny	2020	2024	stan chemiczny poniżej dobrego	2020	2024	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2019-2024 na podstawie monitoringu

Zgodnie z zaprezentowanymi danymi wciąż stan JCWP we wszystkich badanych częściach wód określany był jako zły. 50% wód miało stan chemiczny poniżej dobrego i 33,33% wód miało słaby stan ekologiczny. Z powyżej przedstawionych danych wynika, że wciąż istnieje potrzeba przeprowadzania prac służących poprawie stanu wód powierzchniowych i promocji zachowań służących polepszeniu ich stanu.

5.1.1.2. WODY PODZIEMNE

Gmina Lipsk znajduje się w zasięgu następujących jednolitych części wód podziemnych:

- PLGW800022,
- PLGW200032.

JCWPd 22:

Liczba pięter wodonośnych: 3.

Udział zasilania podziemnego w odpływie całkowitym rzek w obrębie JCWPd: 38%.

Ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych: Mokradła (16% powierzchni obszarów chronionych).

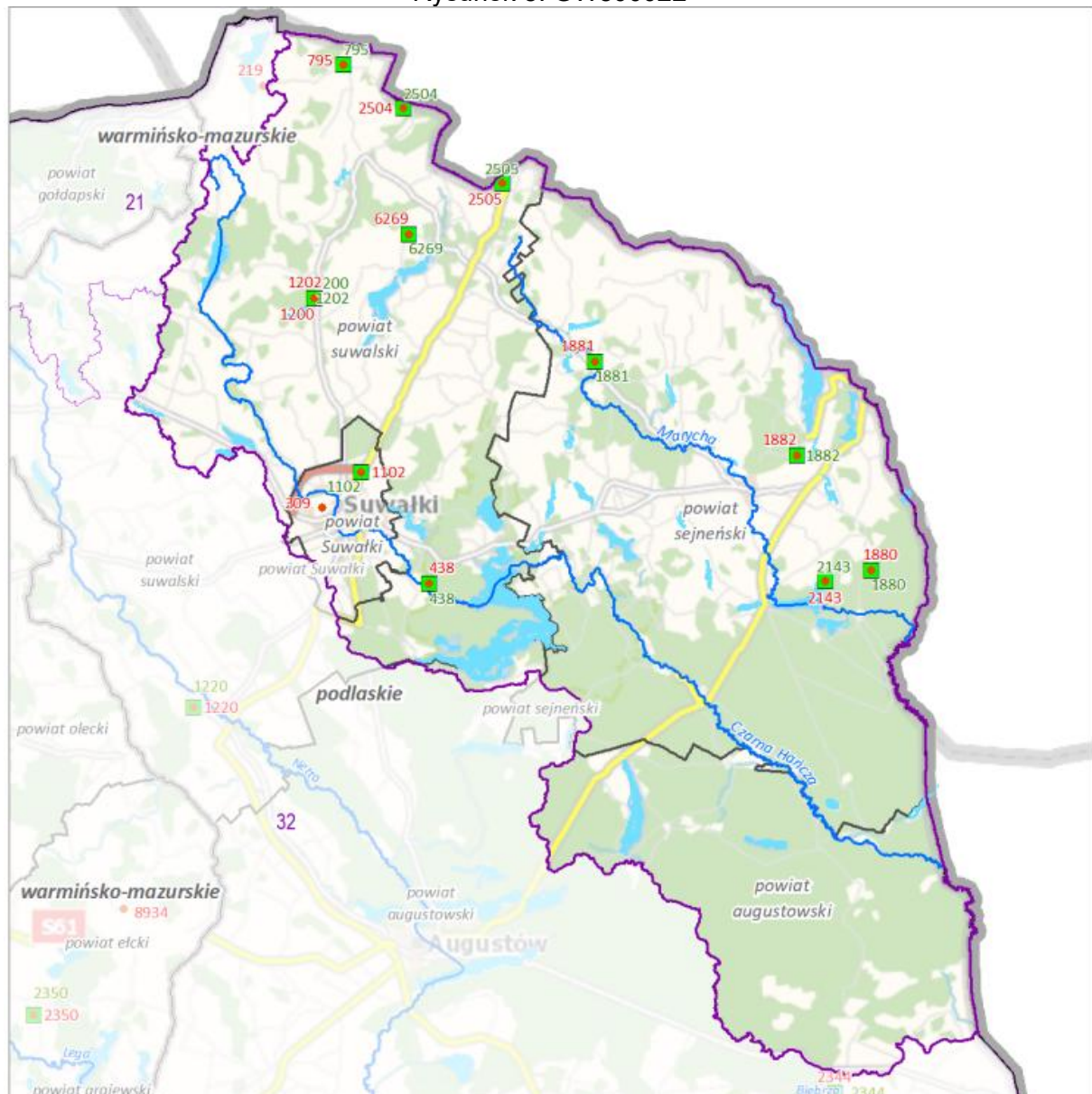
Leje depresji (lej regionalny-lokalny) związane z poborem wód podziemnych, odwodnieniami kopalnianymi, wpływem aglomeracji itp.: Nie występują.

Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania: 72897.07 tys. m³/rok.

Brak zidentyfikowanej presji powodującej zagrożenie dla stanu JCWPd (brak czynnika sprawczego).

Procent wykorzystania zasobów dostępnych do zagospodarowania: 11%.

Rysunek 8. GW800022

**Jednolita część wód podziemnych (jcwpd)
z lokalizacją punktów sieci obserwacyjno-badawczej wód podziemnych**

Sieć obserwacyjno-badawcza wód podziemnych:

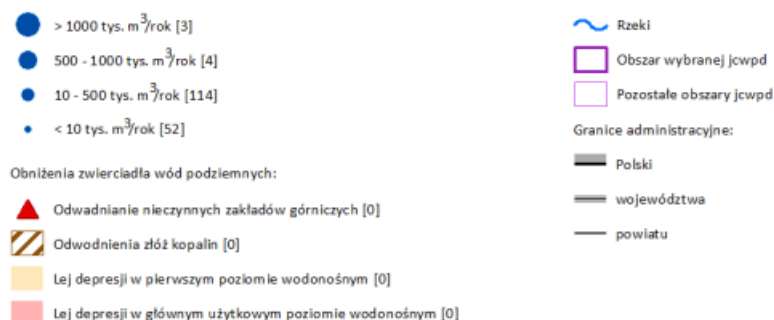
- Punkt monitoringu stanu chemicznego [13]
- Punkt monitoringu stanu ilościowego [12]

- ~ Rzeki
- Obszar wybranej jcwpd
- Pozostałe obszary jcwpd
- Granice administracyjne:
- Polski
- granica województwa
- granica powiatu

Źródło: karty.apgw.gov.pl

Jednolita część wód podziemnych (jcwpd) z lokalizacją ujęć wód podziemnych

Lokalizacja ujęć wód podziemnych w podziale na klasy wielkości poboru rzeczywistego (stan na 2019 r.)

Źródło: karty.apgw.gov.pl

Jakość wód podziemnych

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 13 lipca 2021 r. (Dz.U. 2021, poz. 1576) w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych, wyróżnia się dwa rodzaje monitoringu stanu chemicznego wód podziemnych, tj. monitoring diagnostyczny (1) i operacyjny (2).

1. Monitoring diagnostyczny jednolitych części wód podziemnych prowadzony jest w celu uzupełnienia i sprawdzenia procedury oceny wpływu oddziaływań wynikających z warunków naturalnych i oddziaływań antropogenicznych oraz oceny znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężeń zanieczyszczeń wynikających z warunków naturalnych i oddziaływań antropogenicznych. Monitoring diagnostyczny dotyczy wszystkich jednolitych części wód podziemnych wydzielonych na terenie kraju i jest prowadzony z częstotliwością przynajmniej raz w ciągu 6-letniego cyklu aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Zakres badań w ramach monitoringu diagnostycznego obejmuje elementy fizyczno-chemiczne:

- ogólne: odczyn pH, temperatura, przewodność elektrolityczna właściwa, tlen rozpuszczony, ogólny węgiel organiczny;
- nieorganiczne: jon amonowy, antymon, arsen, azotany, azotyny, bor, chlorki, chrom, cyjanki, fluorki, fosforany, glin, kadm, magnez, mangan, miedź, nikiel, ołów, potas, rtęć, selen, siarczany, sód, srebro, wapń, wodorowęglany, żelazo.

Monitoring diagnostyczny może zostać poszerzony o elementy fizykochemiczne określone jako nieobowiązkowe w załączniku nr 6 do ww. rozporządzenia. Dotychczasowe badania dodatkowo objęły oznaczenia następujących elementów nieorganicznych: bar, beryl, cyna, cynk, kobalt, molibden, tal, tytan, uran, wanad oraz w wybranych punktach elementów organicznych: pestycydy, trichloroeten, tetrachloroeten, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), indeks fenolowy.

2. Monitoring operacyjny jednolitych części wód podziemnych prowadzony jest w celu oceny stanu chemicznego JCWPd uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych oraz stwierdzenia występowania znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężenia zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi. Badania w ramach monitoringu operacyjnego prowadzone są z częstotliwością przynajmniej raz w roku, z wyłączeniem roku, w którym jest prowadzony monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2148) klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć następujących klas jakości wód podziemnych:

- I klasa – wody bardzo dobrej jakości,
- II klasa – wody dobrej jakości,
- III klasa – wody zadowalającej jakości,
- IV klasa – wody niezadowalającej jakości ,
- V klasa – wody złej jakości.

Zgodnie z danymi Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (aktualność informacji zgodna z datą ich przygotowania: marzec 2023) w 2022 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego wszystkich 174 jednolitych części wód podziemnych. Próbkę wód podziemnych pobrano w 1404 punktach pomiarowych. Punkt monitoringu był zlokalizowany w Mieście Lipsk, gdzie jakość wody uznano jako wody dobrej jakości.

W 2023 roku i w 2024 r. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy przeprowadził monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych. Próbkę pobrano w 362 punktach pomiarowych (aktualność udostępnionych informacji zgodna z datą ich przygotowania - marzec 2024 w przypadku danych za 2023 r. i marzec 2025 w przypadku danych za 2024 r.). Nie przeprowadzono badań na terenie Gminy Lipsk (ani powiatu augustowskiego).

Biorąc pod uwagę powyższe dane można uznać, że stan wód podziemnych na terenie gminy jest na dobrym poziomie. Warto przeprowadzać prace by ten stan utrzymać.

5.1.1.3. ZASOBY DYSPOZYCYJNE

Zasoby dyspozycyjne wód powierzchniowych

Zgodnie z „Planem przeciwdziałania skutkom suszy” (przyjętym Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U. z 2021 r., poz. 1615) zlewnie o intensywnym stopniu wykorzystania (dot. intensywności korzystania z dyspozycyjnych zasobów wód powierzchniowych) są zlokalizowane m.in. we wschodniej części Niziny Północnopodlaskiej. Na jej terenie położona jest Gmina Lipsk.

Ocenę możliwości korzystania z zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w czasie suszy determinuje wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych. Uzyskane wyniki wskazują, iż podczas suszy hydrologicznej na 70,23% obszaru Polski zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Oznacza to, że mimo niskich stanów wód, wszyscy użytkownicy wód zlewni nie mają problemu z pojawiającym się brakiem wody. Również ekosystemy wodne i od wód zależne funkcjonują prawidłowo. Wciąż sytuacja ta może ulec pogorszeniu, np. w wyniku zwiększenia liczby użytkowników wód w zlewni (co przyczyni się do większego poboru) albo nałożenia się innych negatywnych czynników (np. wysoka temperatura wody, która uniemożliwi pracę elektrowni używających do procesów technologicznych zasobów wód powierzchniowych; zmniejszenie się zawartości tlenu w wodzie skutkujące przyduchą ryb oraz obniżeniem parametrów jakościowych wód płynących). Dlatego warto prowadzić prace służące poprawie efektywności korzystania z posiadanych zasobów.

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, że nawet w przypadku wystąpienia suszy zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Choć teren gminy leży na obszarze zlewni o intensywnym stopniu wykorzystania wód powierzchniowych jest on w stosunkowo dobrej sytuacji. Wraz ze zmianami klimatycznymi sytuacja hydrologiczna terenu może się pogorszyć i stać się niebezpieczna dla zdrowia oraz życia jej mieszkańców.

Na terenie Gminy Lipsk istnieje przede wszystkim potrzeba przeprowadzenia prac:

- polepszających stan wód powierzchniowych,
- zabezpieczających przyszłych mieszkańców przed brakiem wody.

Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych

Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego Państwowego Instytutu Badawczego według stanu rozpoznania na dzień 31.12.2024 r., w Polsce około 70% wody

przeznaczonej do spożycia pochodzi z ujęć wód podziemnych. Wielkość ustalonych zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych wynosi w Polsce blisko 34 mln m³/24h.

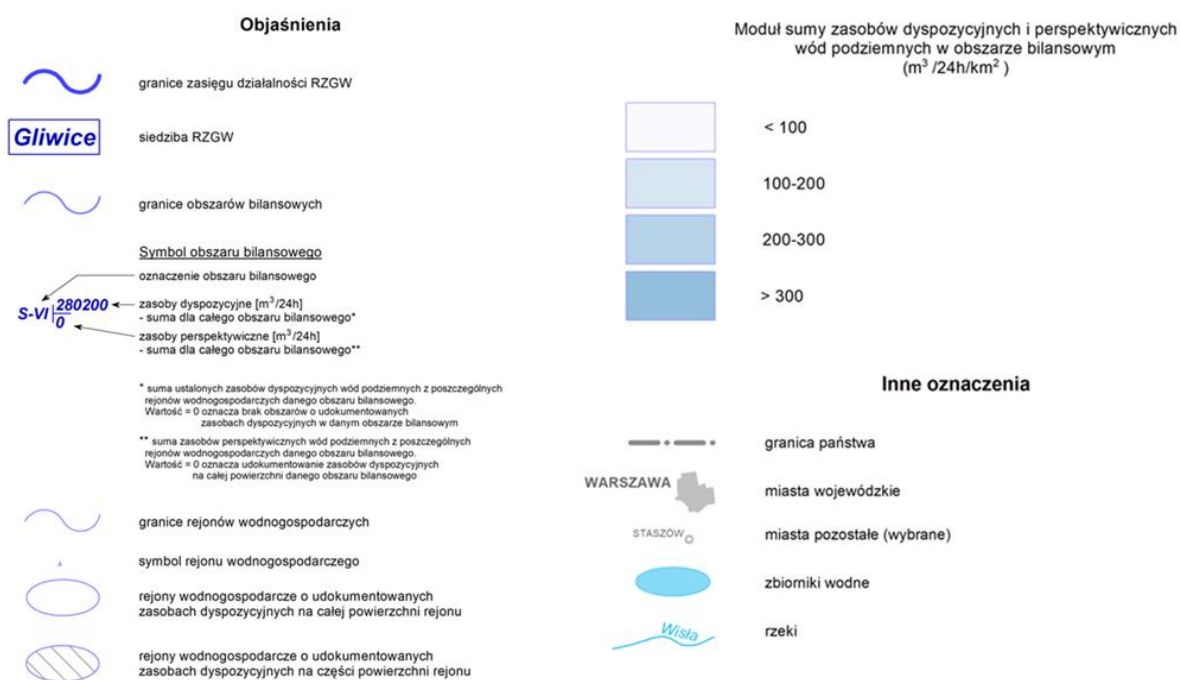
Zgodnie z Wykazem dostępnych zasobów wód podziemnych obliczonych dla JCWPd (stan na 31.12.2024 r.) zasoby dostępne do zagospodarowania wynosiły:

- JCWPd 32: 657 997 m³/24h,
- JCWPd 22: 198 641 m³/24h,

Mapę dotyczącą zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych na terenie Gminy Lipsk i jej otoczeniu prezentuje Rysunek 10.

Rysunek 10. Mapa zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych w obszarach bilansowych
(stan na 31.12.2024 r.)

Źródło: www.pgi.gov.pl

Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych na części terenu gminy są jeszcze na zadawalającym poziomie. Warto jednak prowadzić prace służące ich zabezpieczeniu by obecna sytuacja nie uległa pogorszeniu. Istnieje więc potrzeba przeprowadzenia działań służących:

- zadbania o posiadane zasoby,
- racjonalizacji poborów i promowanie oszczędnego gospodarowania wodą.

5.1.1.4. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

W zakresie gospodarowania wodami na terenie Gminy Lipsk przeanalizowano prawdopodobieństwo wystąpienia na tym obszarze powodzi.

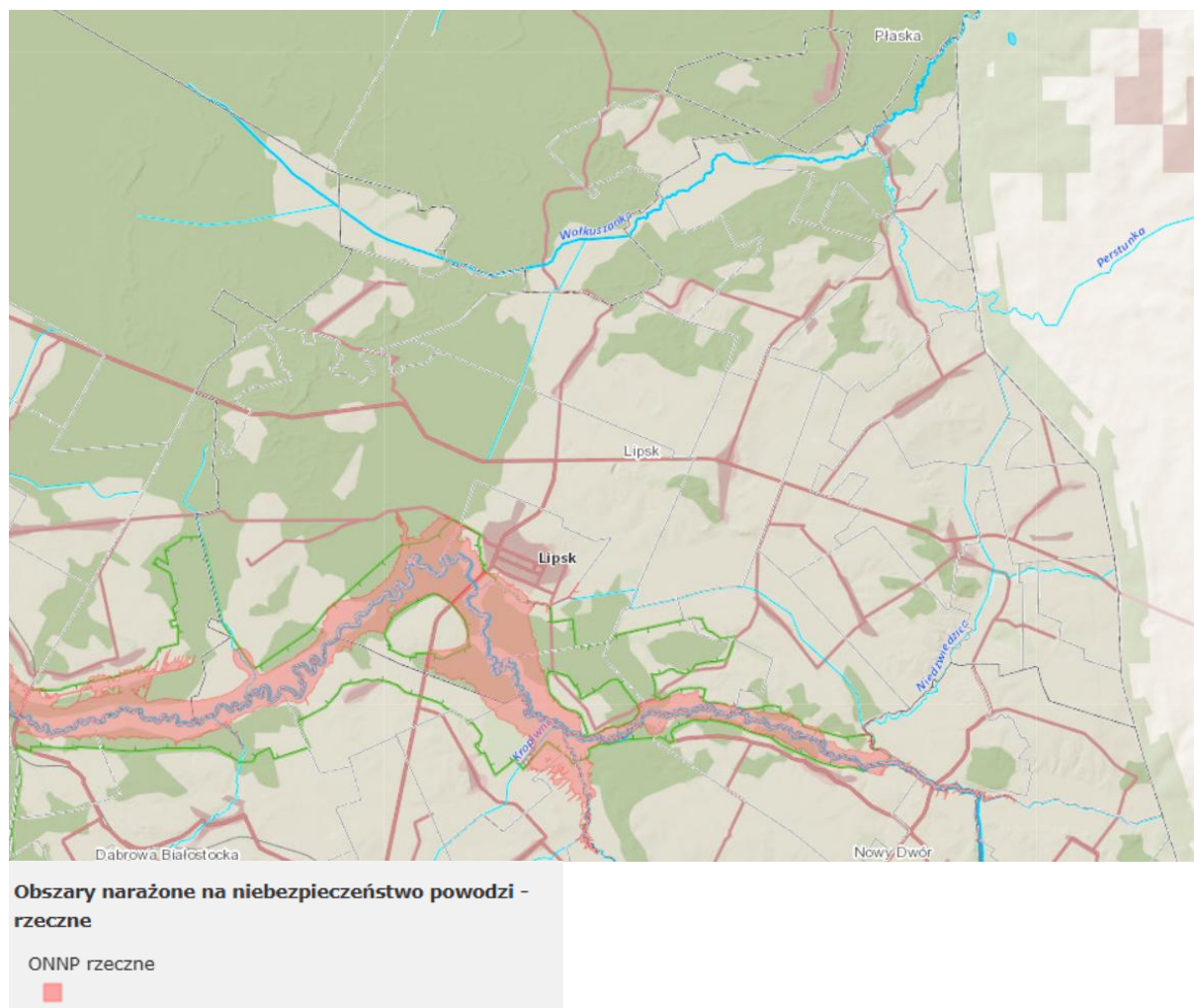
Powódź to takie wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych lub kanałach, podczas którego woda po przekroczeniu stanu brzegowego zalewa doliny rzeczne i powoduje zagrożenie dla ludności lub mienia. Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i inne.

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo wodne, ochrona przed powodzią jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej. Powiat augustowski położony jest na obszarze

działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku (RZGW). W ramach ochrony przed powodzią w strukturach RZGW znajduje się pion zajmujący się ochroną przed powodzią i suszą.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w ISOK (Informatyczny System Ośłony Kraju) na części terenu gminy występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi od rzeki Biebrza.

Rysunek 11. Mapa zasięgu obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi

Źródło: wody.isok.gov.pl

Rysunek 12. Mapa ryzyka powodziowego

Źródło: wody.isok.gov.pl

5.1.2. PRESJE

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych mogą mieć różne źródła. Mogą to być np. zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego, czyli będące wynikiem działalności człowieka. Umownie można je podzielić pod względem zasięgu występowania na: obszarowe, liniowe i punktowe.

Ze względu na pochodzenie zanieczyszczeń można je podzielić na: geogeniczne, czyli związane z uwarunkowaniami przyrodniczymi i geologicznymi oraz antropogeniczne, będące wynikiem działalności człowieka. Najczęściej mamy do czynienia z zanieczyszczeniami poligenetycznymi powstającymi w wyniku oddziaływania na danym obszarze różnych rodzajów zanieczyszczeń.

Zanieczyszczenia obszarowe są to trafiające ze spływami wód opadowych i roztopowych do cieków powierzchniowych nawozy mineralne i organiczne oraz środki ochrony roślin i ścieki bytowe z terenów nieskanalizowanych. Zanieczyszczenia te są trudne do oszacowania i kontrolowania, a mają znaczny wpływ na stan czystości wód powierzchniowych. Problem zanieczyszczeń obszarowych jest widoczny szczególnie tam, gdzie rzeki przepływają przez tereny wiejskie o niskim stopniu skanalizowania lub wyposażenia w przydomowe oczyszczalnie ścieków. Przemysłowo-rolniczy charakter zlewni powoduje wprowadzanie do wód rzek ścieków komunalnych (zły stan bakteriologiczny wody) oraz nawozów rolniczych (duże stężenia azotanów). Do zanieczyszczeń obszarowych zaliczamy także zanieczyszczenia małopowierzchniowe, takie jak składowiska odpadów oraz zanieczyszczenia wielkoobszarowe (emisja gazów i pyłów do atmosfery).

Zanieczyszczenia liniowe stanowią: zanieczyszczone chemicznie i bakteriologicznie rzeki, drogi o intensywnym ruchu samochodowym. Ze względu na dużą intensywność ruchu, ogniska te stwarzają potencjalne zagrożenia skażenia powierzchni terenu, a stąd infiltracyjnego wnikania do wód podziemnych poprzez wody opadowe takich substancji jak: substancje ropopochodne, gazowe produkty spalin (głównie związki azotu, siarki, ołowiu i rtęci), innych substancji nieorganicznych m.in. soli rozmrażających, środków przeciwkorozyjnych. Zanieczyszczenia te infiltrują do wód w sposób ciągły i długotrwały, powodując z upływem czasu ich kumulację.

Zanieczyszczenia punktowe to głównie ścieki komunalne i przemysłowe. Ścieki komunalne, na terenach wiejskich nieskanalizowanych, są gromadzone w bezodpływowych zbiornikach i wywożone do oczyszczalni lub oczyszczane w przydomowych instalacjach rozsączalnych. Część ścieków może trafiać nielegalnie na pola i nieużytki. Ze względu na znaczne koszty dowozu ścieków do oczyszczalni, problemu tego nie da się rozwiązać bez rozbudowy sieci kanalizacyjnej (w miejscach, gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione) lub budowy kolejnych przydomowych oczyszczalni ścieków. Biorąc pod uwagę ogólną trudną sytuację gospodarczą oraz wieloletnie zaniedbania w tym zakresie, dokończenie sanitacji terenów wiejskich powinno nadal być przez najbliższe lata zadaniem priorytetowym w dziedzinie ochrony środowiska na terenie gminy.

Na obszarze Gminy Lipsk występują zarówno obszarowe, liniowe, jak również punktowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych. W różnych okresach występują one z różnym natężeniem.

Zgodnie z „Raportem z Przeglądu i Aktualizacji Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego w 3 Cyklu Planistycznym” w Polsce następujące znaczące typy powodzi (ze względu na źródło):

- powódź rzeczna - powódź związana z wezbraniem wód rzecznych, strumieni, potoków górskich, kanałów, jezior, w tym powódź wynikająca z topnienia śniegu,
- powódź opadowa - powódź związana z zalaniem terenu wodami pochodzącymi bezpośrednio z opadów deszczu lub z topnienia śniegu, może obejmować miejskie powodzie burzowe lub nadmiar wody na obszarach pozamiejskich,
- powódź od wód podziemnych - powódź związana z zalaniem terenu na skutek podniesienia się poziomu wód powyżej poziomu gruntu, może obejmować podniesienie się wód gruntowych i podziemnych wynikające z wysokiego poziomu wód powierzchniowych,
- powódź od strony morza - powódź związana z zalaniem terenu przez wody morskie, w tym ujściowe odcinki rzek i jeziora przybrzeżne,
- powódź od urządzeń wodnokanalizacyjnych i hydrotechnicznych - powódź związana z zalaniem terenu przez wody pochodzące z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i hydrotechnicznej lub na skutek awarii tej infrastruktury,
- powódź z innego źródła.

W przypadku Gminy Lipsk powódź od strony morza jest najmniej prawdopodobna i musiałaby wiązać się z wydarzeniami, które można by zaliczyć jako kataklizm.

Aby w przyszłości zapobiec zagrożeniom związanym z wylewami rzek i wystąpieniem powodzi należy utrzymywać infrastrukturę w dobrym stanie oraz podejmować na bieżąco różnorodne prace, typu:

- bieżące remonty budowli regulacji rzek, potoków;
- bieżące remonty, stała konserwacja i renowacja przepustów, rowów i innych urządzeń odprowadzających wodę lub zabezpieczających odpływ;
- udrażnianie koryt rzek.

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej należy promować i w pierwszej kolejności rozważać działania zakładające naturalne metody retencji a budowanie retencji sztucznej w postaci sztucznych zbiorników należy traktować jako działania ostatecznego wyboru, w sytuacji, gdy przeanalizowano wszystkie możliwe warianty, bardziej korzystne ze środowiskowego punktu widzenia (zgodność z art. 68 ustawy – Prawo wodne).

Znaczny obszar gminy zaliczono do terenów silnie zagrożonych suszą (łącznie zagrożenie suszą) dlatego ważne jest podejmowania działań by zminimalizować jej skutki. Zgodnie z „Planem przeciwdziałania skutkom suszy” by przeciwdziałać jej skutkom ważne jest:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych,
- zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód,
- edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą,
- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Zgodnie z „Programem przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2023 – 2027 z perspektywą do roku 2030” działania służące zwiększeniu retencji wód (które jest istotne dla przeciwdziałania niedoborowi wody) można podzielić na następujące typy działań, które związane są obszarami wiejskimi i które systematycznie mogą zostać wprowadzane na terenie gminy:

1. renaturyzacja ekosystemów mokradłowych;
2. renaturyzacja rzek;
3. realizacja i odtwarzanie obiektów małej retencji i mikroretencji na terenach leśnych;
4. zalesianie, zadrzewianie oraz przebudowa drzewostanów;
5. realizacja i odtwarzanie obiektów małej retencji i mikroretencji na terenach rolniczych;
6. promowanie i wdrażanie zabiegów agrotechnicznych zwiększających retencję glebową;
7. realizacja i odtwarzanie stawów hodowlanych;
8. realizacja nowych oraz przebudowa istniejących systemów melioracyjnych w celu zapewnienia funkcji nawadniająco-odwadniających;
9. ochrona, tworzenie i odtwarzanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i przywodnych;
10. realizacja obiektów retencjonujących wodę;
11. realizacja innych działań służących poprawie retencji wód;
12. przekształcanie wybranych suchych zbiorników przeciwpowodziowych w zbiorniki retencyjne wielofunkcyjne.

5.1.3. ANALIZA SWOT

Tabela 24. Analiza SWOT – gospodarowanie wodami

Mocne strony	Słabe strony
– dobry stan wód podziemnych; – niski poziom zagrożenia wyeksploatowania zasobów nienaruszalnych wód powierzchniowych	– występowanie obszarów zagrożonych wystąpieniem powodzi; – niewystraszająca długość sieci kanalizacyjnej i/lub liczba funkcjonujących przydomowych oczyszczalni ścieków; – niezadawalający stan wód powierzchniowych
Szanse	Zagrożenia

– szybki wzrost liczby biologicznych przydomowych oczyszczalni ścieków; – realizacja przez gminy ościenne inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową; – realizacja przez gminę oraz samorządy ościenne projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej; – monitorowanie stanu wód i podejmowanie działań zmierzających do ich polepszenia; – edukacja mieszkańców na temat wpływu ścieków, nawozów i środków ochrony roślin na stan wód; – zwiększenie świadomości mieszkańców dotyczących wpływu ich wyborów (także „zakupowych”) na środowisko naturalne w tym stan wód; – przeprowadzanie przez gminę oraz samorządy ościenne działań służących zwiększeniu retencji wód	– nagłe pogorszenie stosunków wodnych; – nasilenie negatywnych, nagłych zjawisk związanych ze zmianami klimatu, powodujących m.in. lokalne podtopienia; – zmiany w zasadach gospodarowania odpadami powodujące potrzebę dokonywania dodatkowych opłat za wywóz coraz to nowej grupy odpadów i/lub powodujące trudności w odbiorze wszystkich rodzajów odpadów bezpośrednio od mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Na terenie Gminy Lipsk wstępuje ryzyko zagrożenia powodziowego co wraz ze zmianami klimatu powoduje, że na terenie gminy mogą wystąpić trudne do przewidzenia zagrożenia. Wiązać się one mogą m.in. z przybraniem wód w rzekach czy podtopieniami. Istnieje więc potrzeba dbania o istniejącą infrastrukturę, na którą składają się między innymi przepusty, rowy czy inne urządzenia odprowadzające wodę. Warto również zadbać o to, aby odpowiednie służby były właściwie wyposażone w razie wystąpienia nagłych zjawisk pogodowych i potrzeby usunięcia ich skutków.

Nie mniej istotne jest przeprowadzanie monitoringów stanu wód, w tym obserwowanie wpływu różnych czynników na jej stan (w tym np. cząsteczek plastiku takich jak „nanoplastik”). Warto promować wybór pojemników bardziej przyjaznych dla środowiska niż plastikowe poprzez ułatwienie do nich dostępu (zmniejszenie ich używania do minimum, jeśli niezbędne wykorzystywać plastik z recyklingu) oraz postępowanie z odpadami zgodne z obowiązującym prawem.

Ważne jest również zadbanie o odpowiedni stan lasów, które łagodzą skutki klęsk żywiołowych, takich jak powódzie, oraz ograniczają skutki gwałtownych wezbrań wody. Wycinanie drzew, urbanizacja nowych terenów czy wzrost poboru wody mogą przełożyć się na zmniejszenie istniejących zasobów oraz pogorszenie ich stanu. Przy tworzeniu nowych obszarów zabudowy warto pamiętać o zabezpieczeniu terenów pod obszary zielone i zalesione.

By móc przeciwdziałać negatywnym skutkom zmian klimatu warto zadbać o naturalne ekosystemy i w razie możliwości wspierać ich odtwarzanie (w stanie jak najbardziej zbliżonym do naturalnego).

Warto promować małą retencję (np. gromadzenie deszczówki na własny użytek) jako alternatywę dla wykorzystywania wody z wodociągów do czynności, do których jakość wody (zdatność do picia) nie ma aż tak dużego znaczenia.

Brak obecnie potrzeby przeprowadzenia pilnej, dużej inwestycji związanej z gospodarowaniem wodami. Ważne jest przeprowadzenia akcji edukacyjnych wśród mieszkańców by wskazać jak ich wybory wpływają na stan środowiska. Promowanie zmniejszenia zużycia wody z wodociągu – racjonalne korzystanie z wody jest choć nie najważniejszym działaniem to pożytecznym dla zachowania zasobów dla przyszłych pokoleń.

Warto rozważyć rozbudowę sieci kanalizacyjnej (przeprowadzić dokładną analizę opłacalności inwestycji) bądź promować prace związane z zabezpieczeniem, modernizacją i wzrostem ilości zbiorników bezodpływowych oraz przede wszystkim przydomowych oczyszczalni ścieków.

5.2. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

5.2.1. STAN AKTUALNY

Powietrze atmosferyczne należy do najważniejszych chronionych komponentów środowiska przyrodniczego. Obowiązujące regulacje prawne odnoszą się przede wszystkim do jego jakości oraz kontroli emisji w postaci pozwoleń na emisję gazów i pyłów. Ze względu na porozumienia międzynarodowe, ochrona powietrza atmosferycznego obejmuje również warstwę ozonową i klimat.

W polskim prawie środowiskowym zakres i sposoby ochrony powietrza atmosferycznego są określone głównie w ustawie Prawo ochrony środowiska. Przepisy te dotyczą ochrony zasobów środowiska przyrodniczego, przeciwdziałania zanieczyszczeniom, wydawania pozwoleń, opłat i kar administracyjnych za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza.

W efekcie ramy prawne ochrony powietrza atmosferycznego w Polsce wyznaczają takie akty jak:

A. Z zakresu prawa krajowego:

- 1) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska i towarzyszące jej rozporządzenia,
- 2) Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych.

B. Z zakresu prawa wspólnotowego:

- 1) Dyrektywa 96/62/WE z 1996 roku w sprawie oceny i zarządzania jakością otaczającego powietrza wraz z dyrektywami córkami,
- 2) Dyrektywa 2001/81/WE z 2001 roku w sprawie krajowych poziomów emisji dla niektórych rodzajów zanieczyszczeń powietrza,
- 3) Dyrektywa 1999/13/WE z 1999 roku w sprawie kontroli emisji lotnych związków organicznych ze stosowania rozpuszczalników organicznych,
- 4) Dyrektywa 94/63/WE z 1994 roku w sprawie kontroli emisji lotnych związków organicznych ze składowania paliwa i jego dystrybucji z terminali do stacji paliw,
- 5) Dyrektywa 2001/80/WE z 2001 roku w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania,
- 6) Dyrektywa 2003/87/WE z 2003 roku ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie,
- 7) Dyrektywy dotyczące zawartości określonych substancji w paliwach,
- 8) Dyrektywa IPPC (96/61/WE),
- 9) Rozporządzenie wspólnotowe 2037/2000 z 2000 roku w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową.

C. Z zakresu prawa międzynarodowego:

- 1) Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości z 1979 roku,
- 2) Protokół do Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości, dotyczący długofalowego finansowania wspólnego programu monitoringu i oceny przenoszenia zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości w Europie (EMEP) z 1984 roku,
- 3) Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z 1992 roku,
- 4) Protokół z Kioto z 1997 roku,
- 5) Konwencja wiedeńska o ochronie warstwy ozonowej z 1985 roku,
- 6) Protokół montrealski w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową z 1987 roku.

Potrzeba prawnej ochrony powietrza jest skutkiem jego zanieczyszczenia, które w ustawie – Prawo ochrony środowiska zostało zdefiniowane jako emisja, która może być szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, może powodować szkodę w dobrach materialnych, może

pogarszać walory estetyczne środowiska lub może kolidować z innymi uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska (art. 3 pkt 49 u.p.o.ś.).

Postępująca urbanizacja przyczynia się do wzrostu liczby źródeł emisji zanieczyszczeń. Badania jakości powietrza potwierdzają, iż emisja antropogeniczna jest głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza w województwie podlaskim.

Najczęściej stosowaną klasyfikacją źródeł emisji jest następujący podział:

- źródła punktowe związane z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi w zakładach przemysłowych;
- źródła liniowe związane z komunikacją;
- źródła powierzchniowe niskiej emisji rozproszonej komunalno-bytowej i technologicznej.

W województwie podlaskim, zostały ustanowione dwie strefy: Aglomeracja Białostocka, którą tworzy powiat miasto Białystok oraz strefa podlaska, obejmująca pozostały obszar województwa tj. 16 powiatów.

Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024” przeprowadzona ocena pod kątem ochrony zdrowia ludzi została wykonana na obszarze obydwu stref odrębnie dla 12 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), tlenku węgla (CO), ozonu (O₃), benzeny (C₆H₆), pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe zawieszonym PM₁₀: benzo(a)pirenu (B(a)P), arsenu (As), kadmu (Cd), niklu (Ni) i ołowiu (Pb). Ocena pod kątem ochrony roślin została wykonana dla strefy podlaskiej odrębnie dla 3 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i ozonu (O₃).

Ocena jakości powietrza za rok 2024 wykazała znaczny spadek stężeń zanieczyszczeń pyłowych, a tym samym istotną poprawę jakości powietrza w województwie podlaskim. W roku 2024, podobnie jak w roku 2023, na całym obszarze województwa podlaskiego, dotrzymane zostały poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀.

Badania przeprowadzone w latach 2023-2024 wskazują na poprawę jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia pyłami. W porównaniu do lat ubiegłych stężenia pyłów zawieszonych zmalały i nie przekraczają poziomów dopuszczalnych. W dalszym ciągu istotnym problemem pozostają jednak wysokie dobowe stężenia pyłów, rejestrowane w sezonie grzewczym. Jeszcze w „Pięcioletniej Ocenie Jakości Powietrza w Województwie Podlaskim Raport Wojewódzki za lata 2019 – 2023” wskazano, że na terenie strefy podlaskiej (na której obszarze położona jest Gmina Lipsk) ze względu na ochronę roślin występowało przekroczenie dotyczące ozonu (dla tego zanieczyszczenia górny próg oszacowania został przekroczony). Ze względu na ochronę zdrowia ludzi w strefie podlaskiej występowało

przekroczenie ozonu, pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 oraz benzo(a)pirenu (zawartym w pyłe zawieszonym PM10).

Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024” we wszystkich strefach województwa podlaskiego, podobnie jak w latach wcześniejszych przekroczony został poziom celu długoterminowego ozonu określony pod kątem ochrony zdrowia, a w strefie podlaskiej dodatkowo przekroczony został poziom celu długoterminowego określony w celu ochrony roślin. Przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu spowodowane było przede wszystkim warunkami meteorologicznymi (duże nasłonecznienie i brak opadów) sprzyjającymi tworzeniu się ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery oraz napływem spoza granic województwa i kraju mas powietrza zanieczyszczonych ozonem.

Tabela 25. Podsumowanie wyników oceny ze względu na ochronę zdrowia, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO ₂	A
NO ₂	A
CO	A
C ₆ H ₆	A
O ₃ (wg poziomu docelowego)	A
O ₃ (wg poziomu celu długoterminowego)	D2
PM10 (klasa strefy)	A
PM10 (Klasa strefy dla czasu uśredniania - 24 godz)	A
PM10 (Klasa strefy dla czasu uśredniania – rok)	A
PM2,5 (z uwzględnieniem poziomu dopuszczalnego II fazy)	A1
PM2,5 (z uwzględnieniem poziomu dopuszczalnego I fazy)	A
Pb	A
As	A
Cd	A
Ni	A
B(a)P	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Tabela 26. Ocena ze względu na ochronę roślin, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO ₂	A
NO _x	A
O ₃ (według poziomu docelowego)	A
O ₃ (według poziomu długoterminowego)	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024

W zestawieniu znajdującym się w „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024” Gmina Lipsk została wymieniona wśród gmin, gdzie stwierdzono przekroczenie:

- Cel ochrony: ochrona zdrowia, poziom celu długoterminowego, Wskaźnik: O₃ (ozon),
- Cel ochrony: ochrona roślin, poziom celu długoterminowego, Wskaźnik: O₃ (ozon).

Zgodnie z zaprezentowanymi powyżej danymi stan powietrza na terenie Gminy Lipsk jest na stosunkowo dobrym poziomie. Wciąż jednak istnieje potrzeba przeprowadzenia prac służących zadbania by stan powietrza na terenie gminy był na jak najwyższym poziomie, szczególnie istnieje potrzeba zmniejszenia stężenia pyłów w sezonie grzewczym.

5.2.2. PRESJE

W Gminie Lipsk głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest tzw. emisja antropogeniczna. Emisja ta wynika z działalności człowieka. Innymi z istotnych źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest niska emisja z gospodarki komunalnej (mają na nią wpływ indywidualne paleniska domowe czy niewielkie jednostki gospodarcze).

Na terenie gminy przeważają niewielkie przedsiębiorstwa nie mające znaczącego wpływu na środowisko naturalne.

Zgodnie ze „Stanem Środowiska w Polsce Raport 2022” wyniki pomiarów prowadzonych w ostatnim dziesięcioleciu w Polsce wskazują na:

- istotne zmniejszenie narażenia zdrowia ludzi na długoterminowe wysokie stężenia pyłu zawieszonego,
- zmniejszenie ilości epizodów wysokich stężeń pyłu zawieszonego,
- zmniejszenie maksymalnych stężeń pyłu zawieszonego podczas epizodów wysokich stężeń.

W zakresie zanieczyszczeń gazowych problemy z dotrzymaniem norm dotyczą w Polsce jedynie NO₂ (występują na obszarach największych aglomeracji) oraz ozonu troposferycznego (w okresie wiosenno-letnim).

Powyższe informacje potwierdzają tendencje przedstawione w „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024”.

Jak to wskazano w „Stanie Środowiska w Polsce Raport 2022” około 90% całkowitej zawartości ozonu w atmosferze występuje w stratosferze. Ozon stratosferyczny chroni życie na Ziemi przed nadmiernym promieniowaniem nadfioletowym (UV). Zatrzymuje on w całości zabójcze promieniowanie UV-C i większość promieniowania UV-B. Gdy stężenie ozonu w stratosferze spada, wówczas pojawiają się „dziury ozonowe”. Dane za lata 2010 – 2021 ze

stacji IGF-PAN w Belsku wskazują zmniejszające się wartości całkowitej zawartości ozonu stratosferycznego w okresie zimowym, letnim i jesiennym. Wzrostowa tendencja pojawiła się natomiast w sezonie wiosennym.

W latach 2023 – 2024 przeprowadzono między innymi następujące prace służące poprawie stanu powietrza (nazwa zadania):

- Przebudowa drogi gminnej nr 102747 B ul. Grodzieńskiej w Lipsku,
- Przebudowa drogi gminnej nr 102746 B ul. Jermakowicza w Lipsku,
- Przebudowa drogi gminnej nr 101734 B ul. Pustej w Lipsku,
- Termomodernizacja dachu Samorządowego Przedszkola w Lipsku,
- Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie miasta Lipsk,
- Przebudowa drogi gminnej nr 102806 B w Kuriance,
- Przebudowa zniszczonych podczas kryzysu migracyjnego dróg gminnych i wojewódzkiej na terenie Gminy Lipsk - Nr 102787 B Siółko – Kopczany,
- Przebudowa zniszczonych podczas kryzysu migracyjnego dróg gminnych i wojewódzkiej na terenie Gminy Lipsk - Nr 102803 B Lipszczany – Dolinczany,
- Przebudowa zniszczonych podczas kryzysu migracyjnego dróg gminnych i wojewódzkiej na terenie Gminy Lipsk - Nr 102762 B w Starym Rogożynie,
- Przebudowa zniszczonych podczas kryzysu migracyjnego dróg gminnych i wojewódzkiej na terenie Gminy Lipsk - Nr 102732 B ul. Nowodworska w Lipsku,
- Przebudowa zniszczonych podczas kryzysu migracyjnego dróg gminnych i wojewódzkiej na terenie Gminy Lipsk - droga wojewódzka Nr 664,
- Przebudowa i rozbudowa drogi gminnej Nr 102775 B,
- Przebudowa odcinka drogi gminnej Nr 101799 B w Dolinczanach.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się poprawę stanu dróg, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz poprawę efektywności energetycznej budynków na terenie gminy.

Hodowla zwierząt

Z emisją gazów cieplarnianych związana jest także hodowla zwierząt. Gazy te powstają m.in. z procesu trawienia zwierząt, z odchodów i pestycydów. Negatywny wpływ na środowisko ma szczególnie wypieranie systemu produkcji zagrodowej na rzecz przemysłowej (wywierającej ogromną presję na środowisko).

Do najistotniejszych źródeł gazów cieplarnianych w produkcji hodowlanej zalicza się procesy trawienne i wydalinicze zwierząt a także nawóz zwierzęcy powstający w trakcie ich hodowli

(stanowi on obok wylesień ważną przyczynę negatywnych zjawisk związanych z gazami cieplarnianymi).

By móc istotnie ograniczyć emisję ważne jest wspieranie zmian w sposobie hodowli, zmian praktyk żywieniowych, doskonalenie systemów utrzymania zwierząt i skuteczne zarządzanie obornikiem.

Biorąc pod uwagę powyższe oraz fakt, że na terenie gminy przeważa hodowla bydła (w porównaniu do reszty hodowanego pogłowia zwierząt gospodarskich) wpływ hodowli zwierząt na stan klimatu gminy wart jest dalszej obserwacji. Tym bardziej, że opłacalność działalności rolniczej ulega zmianie, co ma wpływ na wielkość gospodarstw i wybór wiodącej działalności.

5.2.3. ANALIZA SWOT

Tabela 27. Analiza SWOT – ochrona klimatu i jakości powietrza

Mocne strony	Słabe strony
– stosunkowo dobry stan powietrza atmosferycznego na terenie gminy; – podejmowanie działań związanych ze zmniejszeniem niskiej emisji; – wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	– występowanie niskiej emisji związanej m.in. przede wszystkim z ogrzewaniem budynków mieszkalnych (w sezonie grzewczym); – wciąż niezadawalająca ilość budynków wykorzystujących odnawialne źródła energii; – niedostateczna jakość części dróg i infrastruktury towarzyszącej
Szanse	Zagrożenia
– realizacja przez Gminę Lipsk oraz gminy ościennie inwestycji związanych z poprawą stanu powietrza; – zmniejszenie kosztów montażu odnawialnych źródeł energii; – rozwój energooszczędnych technologii i propagowanie zeroemisyjności; – zmniejszenie ilości pojazdów na benzynę i ropę w stosunku do pojazdów hybrydowych i elektrycznych	– zmniejszenie zainteresowania turystów odwiedzeniem gminy w związku z pogorszeniem jakości powietrza; – pogorszenie stanu zdrowia mieszkańców wynikających ze zmniejszenia jakości powietrza; – skomplikowane procedury ubiegania się o dofinansowanie; – wzrost kosztów realizacji inwestycji w odnawialne źródła energii i rozwiązania bardziej przyjazne dla środowiska niż „tradycyjne”; – zmniejszenie opłacalności realizacji inwestycji w odnawialne źródła energii (zmniejszenie korzyści ekonomicznych); – wzrost udziału transportu indywidualnego w emisji zanieczyszczeń

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Stan powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Lipsk można ogólnie określić jako dobry. Konieczne jest jednak podejmowanie inicjatyw mających na celu zachowanie a nawet poprawę tego stanu.

W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w wyniku prowadzenia komunalnej gospodarki ciepłej wyróżnić można dwa kierunki działań, a mianowicie:

- modernizacja bądź też przebudowa systemów ogrzewania – szczególnie dotyczy to małych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych;
- wzrost energooszczędności poprzez chociażby stosowanie zabiegów termoizolacyjnych, czyli na przykład modernizację budynków mieszkalnych oraz publicznych.

Trzecim ważnym kierunkiem działań (nie tylko związanym z gospodarką ciepłą) wyrastającym ze wspomnianych dwóch jest promowanie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w różnych dziedzinach życia.

Alternatywą dla „tradycyjnych” paliw jest wykorzystanie innych źródeł energii: biomasy, energii wód płynących, energii wiatru czy energii słonecznej.

Kierunki działań związane z ograniczeniem powietrza ze źródeł komunikacyjnych wiążą się w sposób bezpośredni z eliminacją lub zmniejszeniem uciążliwości transportu drogowego dla otoczenia i koncentrować się powinny przede wszystkim na poprawie warunków ruchu drogowego poprzez podwyższenie standardów technicznych infrastruktury drogowej, zwłaszcza w obszarze o największym nasileniu ruchu. Wpływ ma również promowanie transportu publicznego i zadbanie o jego jak najefektywniejsze działanie i jak największą jego dostępność w przystępnej cenie (w wypadku wymiany taboru promowanie rozwiązań przyjaźniejszych dla środowiska niż „tradycyjne” paliwa).

Na jakość powietrza na danym terenie ma też wpływ występowanie miejsc zielonych, w tym lasów. Lasy bywają zwane „płucami” ziemi ze względu na ich pozytywny wpływ na stan powietrza. Ważne są działania w celu zachowania ich powierzchni oraz w miarę możliwości - dokonywanie nowych nasadzeń. Warto również w razie przeprowadzania różnych prac wybierać opcje, które będą powodować tworzenie zielonej infrastruktury (takiej jak: zielone ściany, przystanki, słupy).

5.3. ZAGROŻENIA HAŁASEM

5.3.1. STAN AKTUALNY

Hałas w środowisku to wszelkiego rodzaju niepożądane, nieprzyjemne i uciążliwe dźwięki w danym miejscu i czasie. Jest zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego charakteryzującym się różnorodnością źródeł i powszechnością występowania. Skutki oddziaływania hałasu i wibracji na człowieka oraz środowisko naturalne są bardzo dotkliwe.

Hałas pochodzenia antropogenicznego, dzieli się w zależności od sposobu powstawania, na hałas komunikacyjny i przemysłowy:

- hałas przemysłowy - jest to hałas stworzony przez źródła zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz obiektów budowlanych różnego typu. Bywa on najczęstszą przyczyną skarg ludności. Wynika to między innymi z faktu, że hałasy tego typu mają najczęściej charakter ciągły, często o bardzo dokuczliwym brzmieniu. Największymi źródłami są zakłady przemysłowe, wytwórcze i rzemieślnicze;
- hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu lotniczego, kolejowego i drogowego. Szczególnie narażone są tereny znajdujące się w pobliżu większych tras komunikacyjnych. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu ilości środków transportu, zwłaszcza pojazdów samochodowych notowanego w ostatnich latach oraz wzmożonego ruchu tranzytowego (towarowego i osobowego) w komunikacji międzynarodowej.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Hałas przemysłowy

Źródłem hałasu przemysłowego na terenie Gminy Lipsk są przede wszystkim małe przedsiębiorstwa nieposiadające żadnych zabezpieczeń akustycznych. Skala zagrożeń hałasem przemysłowym nie jest zbyt duża, a zasięg jego oddziaływania ma zwykle charakter lokalny.

Zgodnie z „Oceną stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2019” w tymże roku na terenie województwa podlaskiego poddano pomiarom hałasu 53 podmioty. 22 podmioty w ramach pomiarów kontrolnych oraz 31 w związku z badaniami okresowymi. Stwierdzono na ich podstawie, że 8 zakładów przekracza poziomy dopuszczalny,

z czego 62,5% to przekroczenia występujące w nocy. Uznano jednak, że hałas przemysłowy ma właściwie charakter lokalny. Na ponadnormatywny jego wpływ narażona jest jedynie ludność mieszkająca w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono również w tym dokumencie, że hałas przemysłowy jest w mniejszym stopniu uciążliwy niż w poprzednim okresie badawczym (pomimo iż zwiększono ilość skontrolowanych podmiotów).

W „Ocenie stanu środowiska akustycznego na terenie województwa podlaskiego w roku 2023” ponownie uznano, że hałas przemysłowy na obszarze województwa ma charakter lokalny, a na ponadnormatywny jego wpływ narażona jest ludność mieszkająca w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów. Podmioty, które nie dostosowały się do norm hałasowych to 6% spośród zbadanych w 2023 roku. Przekroczenia dla wskaźnika L_{AeqN} rzędu 4dB stwierdzono w dwóch podmiotach (nie znajdowały się one na terenie Gminy Lipsk), w jednym w drodze działalności inspekcyjnej WIOŚ (nie znajdował się na terenie Gminy Lipsk). Odnosząc rezultaty pomiarów do poprzedniego okresu badawczego stwierdzono, że procencie podmiotów z przekroczeniami ma tendencję minimalnie wzrostową.

W czasie tworzenia dokumentu ocena stanu środowiska akustycznego za 2024 r. była jeszcze niedostępna. Zagadnienie to wymaga obserwacji na terenie Gminy Lipsk.

Zgodnie z przedstawionymi powyżej danymi hałas przemysłowy nie stanowi znaczącego problemu na terenie Gminy Lipsk. Do tego systemy lokalizacji nowych inwestycji i sporządzania ocen ich oddziaływania na środowisko, kontroli oraz egzekucji nałożonych kar pozwalają na znaczne ograniczenia zasięgu rozprzestrzeniania tego rodzaju hałasu. Ważne jest również to, że dla niewielkich źródeł hałasu przemysłowego, istnieje wiele różnych prostych możliwości ograniczenia emisji do środowiska przez zastosowanie skutecznych rozwiązań technicznych takich jak: tłumiki, obudowy dźwiękochłonne, zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian czy stolarki okiennej pomieszczeń, w których pracują hałasujące maszyny.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny pochodzi z przebiegających przez gminę szlaków komunikacyjnych. Przez teren gminy przebiegają drogi gminne, powiatowe oraz drogi wojewódzkie.

Długość dróg gminnych na terenie gminy wynosi 135,141 km, z czego długość dróg o nawierzchni bitumicznej wynosi 46,493 km. Długość dróg powiatowych pozamiejskich wynosi 46,401 km, a dróg powiatowych miejskich to 6,585 km. Długość dróg wojewódzkich wynosi zaś 25,206 km.

Jak to wskazano w „Ocenie stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2022” w 2022 r. nie przeprowadzono pomiarów monitoringowych na terenie Gminy Lipsk, ani powiatu augustowskiego. Warto jednak zaznaczyć, że wyniki pomiarów krótkookresowych dla pory dnia wykazały wyraźne przekroczenia w 4 spośród 16 punktów pomiarowych, a wyniki pomiarów krótkookresowych dla pory nocy nie wykazały przekroczeń tylko w jednej z badanych miejscowości.

Ocena wskaźników poziomów długookresowych L_{DWN} (dla pory dziennie-wieczorno-nocnej) i L_N (dla pory nocnej) mających zastosowanie w prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem wykazała, że hałas komunikacyjny jest problemem wzdłuż miejskiego odcinka DK nr 19 w Bielsku Podlaskim, gdzie wartości dopuszczalne zostały przekroczone o 5,7 dB wobec wskaźnika L_{DWN} oraz 3,1 dB L_N w punkcie zlokalizowanym przy ul. Białostockiej 35. Badania wykonane w Hajnówce (przy ul. 3-go Maja 63) oraz w Wysokiem Mazowieckiem (przy ul. Ludowej 5) nie wykazały przekroczeń norm dopuszczalnych wobec wskaźników L_{DWN} oraz L_N .

Pomiary w oparciu o dane z bazy ehałas-p przeprowadzono na wysokości miejscowości Osowy Grąd (położony na terenie powiatu augustowskiego, jeden pomiar przy drodze krajowej nr 8 na trasie Białystok-Suwałki). Zidentyfikowano przekroczenia w porze dnia i w porze nocy.

Zgodnie z „Oceną stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2023” na terenie Gminy Lipsk nie przeprowadzono badań hałasu komunikacyjnego.

Niezmiennie od lat, najbardziej uciążliwym źródłem hałasu na obszarze województwa podlaskiego jest hałas komunikacyjny, choć z roku na rok widoczna jest poprawa środowiska akustycznego wzdłuż badanych odcinków dróg, co jest związane głównie z przeniesieniem transportu ciężkiego poza obszary zabudowane poprzez rozbudowę obwodnic oraz tworzenie nowych tras szybkiego ruchu o znaczeniu transgranicznym. Przy czym jak to wskazano w „Ocenie stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2023” warto zwrócić uwagę, że na trasie DK8 Białystok – Suwałki na wysokości Osowy Grąd nr 11 występują znaczne przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu dla wskaźnika L_{AeqD} rzędu 9 dB oraz dla wskaźnika L_{AeqN} 14,9dB. Co powoduje, że temat hałasu komunikacyjnego wymaga dodatkowych obserwacji i być może podjęcia nowych, dodatkowych działań, które będą powodować nie tylko przeniesienie hałasu, ale także jego redukcję w ogóle.

Zgodnie ze „Stanem środowiska w Polsce. Raport 2022” w większości województw zmniejszył się procent punktów pomiarowych, w których zanotowano przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Wzrósł procent punktów pomiarowych z przekroczeniami wskaźnika L_{DWN} , a zmalał procent punktów pomiarowych z przekroczeniami wskaźnika L_N .

Biorąc pod uwagę powyższe informacje, dotychczasowe pomiary oraz opierając się na obserwacjach terenowych należy stwierdzić, że hałas komunikacyjny nadal stanowi pewien problem na terenie Gminy Lipsk. Wciąż warto przeprowadzać prace by obecna sytuacja nie uległa pogorszeniu wraz np. ze wzrostem liczby pojazdów samochodowych.

5.3.2. PRESJE

Głównym źródłem hałasu na terenie Gminy Lipsk jest ruch drogowy, który wciąż stanowi pewien problem a działalność przemysłowa powoduje uciążliwość o charakterze lokalnym, o niewielkim zasięgu.

W przypadku hałasu komunikacyjnego warto zauważyć różnice w poziomie hałasu emitowanym przez pojazdy o napędzane spalinowym a poziomem hałasu emitowanym przez pojazdy o napędzie elektrycznym. W przypadku tych drugich jest on dużo niższy. Również samochody hybrydowe emitują mniejszy poziom hałasu niż „tradycyjne” pojazdy spalinowe.

Zgodnie ze „Stanem środowiska w Polsce. Raport 2022” w przyjętym przez Komisję Europejską w 2021 r. planie działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby wśród wymienionych celów wskazano zmniejszenie liczby osób długotrwale narażonych na hałas komunikacyjny o 30% do 2030 r. Ważne staje się więc obserwowanie np. poziomu emitowanego hałasu z transportu i opon czy hałasu emitowanego przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń.

5.3.3. ANALIZA SWOT

Tabela 28. Analiza SWOT – zagrożenia hałasem

Mocne strony	Słabe strony
– niewielki odsetek podmiotów będących źródłem hałasu przemysłowego	– wciąż nie w pełni rozwinięta sieć ścieżek/tras rowerowych oraz chodników dla pieszych; – niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców gminy w zakresie ochrony zdrowia i życia mieszkańców przed hałasem
Szanse	Zagrożenia
– realizacja przez zarządców dróg przebiegających przez gminę inwestycji związanych z poprawą stanu technicznego tras i tworzeniem zielonych ekranów akustycznych; – zmniejszenie poziomu hałasu emitowanego przez pojazdy spalinowe;	– pojawienie się dużych farm wiatrowych będących źródłem hałasu; – pojawienie się tak zwanych korków komunikacyjnych spowodowanych złym stanem technicznych nienaprawionych dróg oraz korzystaniem z jezdni przez pieszych i rowerzystów; – zwiększenie ilości pojazdów spalinowych;

– zmniejszenie ilości samochodów o napędzie spalinowym na rzecz pojazdów hybrydowych i/lub elektrycznych; – wprowadzanie nowych technologii do rolnictwa (w tym maszyn emitujących mniejszy poziom hałasu); – tworzenie naturalnych barier zmniejszających poziom hałasu – np. poprzez bariery roślinne	– zwiększenie kosztów prac modernizacyjnych dróg i budowy zielonych ekranów akustycznych; – zwiększenie cen samochodów hybrydowych i/lub elektrycznych; – zwiększenie poziomu hałasu emitowanego przez samochody hybrydowe i elektryczne

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

W zakresie obniżenia poziomu hałasu na terenie Gminy Lipsk kluczowe znaczenie będzie miało przede wszystkim utrzymanie, konserwacja oraz bieżące naprawy infrastruktury drogowej oraz infrastruktury powiązanej. Eliminacja kolein, ubytków oraz generalne remonty nawierzchni powinny być głównymi działaniami w dziedzinie ochrony przed hałasem drogowym. Szacowany, średni zysk akustyczny może wynieść w przypadku remontu jezdni 2-3 dB, w zależności od stanu nawierzchni.

Warto promować w komunikacji publicznej, w razie wymiany taboru, zakup cichszych pojazdów.

W budynkach znajdujących się przy trasach ruchu, w wypadku wymiany okien, zastosowanie okien o wysokich współczynnikach ochrony akustycznej (rozpoczynając od obiektów użyteczności publicznej tworząc dobry przykład).

Poprawę jakości klimatu akustycznego można wesprzeć dzięki prowadzeniu edukacji ekologicznej mieszkańców na temat szkodliwości hałasu oraz sposobów jego ograniczania. Zgodnie ze „Stanem środowiska w Polsce. Raport 2022” ważne jest prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej mających na celu podnoszenie świadomości nie tylko społeczeństwa, ale także decydentów, planistów, przedsiębiorców w zakresie ochrony akustycznej. Podkreślono także ważność promowania komunikacji zbiorowej oraz ruchu pieszego i rowerowego, które przyczyniają się do zmniejszenia hałasu (jak również do poprawy jakości powietrza).

Na jakość klimatu akustycznego ma też wpływ jakość i ilość występowania roślinności w tym drzew i krzewów – tak zwane „zielone ekrany akustyczne”. Warto w ramach możliwości tworzyć nowe jak i zadbać o stan już istniejących naturalnych ekranów.

Władze gminy mogą zaś przyczynić się do redukcji hałasu poprzez działania planistyczne, na co pozwala im art. 72 ustawy Prawo ochrony środowiska, który wskazuje, że w dokumentach związanych z zagospodarowaniem przestrzennym gmin można uwzględnić warunki

utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska, w szczególności przez uwzględnianie potrzeb w zakresie m.in. ochrony przed hałasem.

5.4. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

5.4.1. STAN AKTUALNY

W zakresie promieniowania elektromagnetycznego w aktualnym stanie prawnym można wyróżnić promieniowanie:

- jonizujące, występujące w wyniku użytkowania substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych – ochrona przed tym promieniowaniem unormowana jest w ustawie z 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe,
- niejonizujące, związane ze zmianami pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez źródła energetyczne i radiokomunikacyjne, ochronę przed którym reguluje ustawa Prawo ochrony środowiska, w dziale VI pod nazwą „Ochrona przed polami elektromagnetycznymi”.

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne w postaci pól elektromagnetycznych (PEM) zawsze występowało w środowisku naturalnym. Pochodzi ono od naturalnych źródeł, jakimi są np.: Słońce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Natomiast sztuczne pola elektromagnetyczne zaczęły pojawiać się w środowisku ponad sto lat temu i były związane z techniczną działalnością człowieka. Promieniowanie elektromagnetyczne występuje wszędzie. Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

- stacje i linie energetyczne,
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Zgodnie z art. 3 pkt 18 ustawy Prawo ochrony środowiska przez pola elektromagnetyczne rozumie się pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. Zgodnie z Ustawą, celem regulacji dotyczących pól elektromagnetycznych jest:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Wartości dopuszczalne natężenia pól elektromagnetycznych określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448).

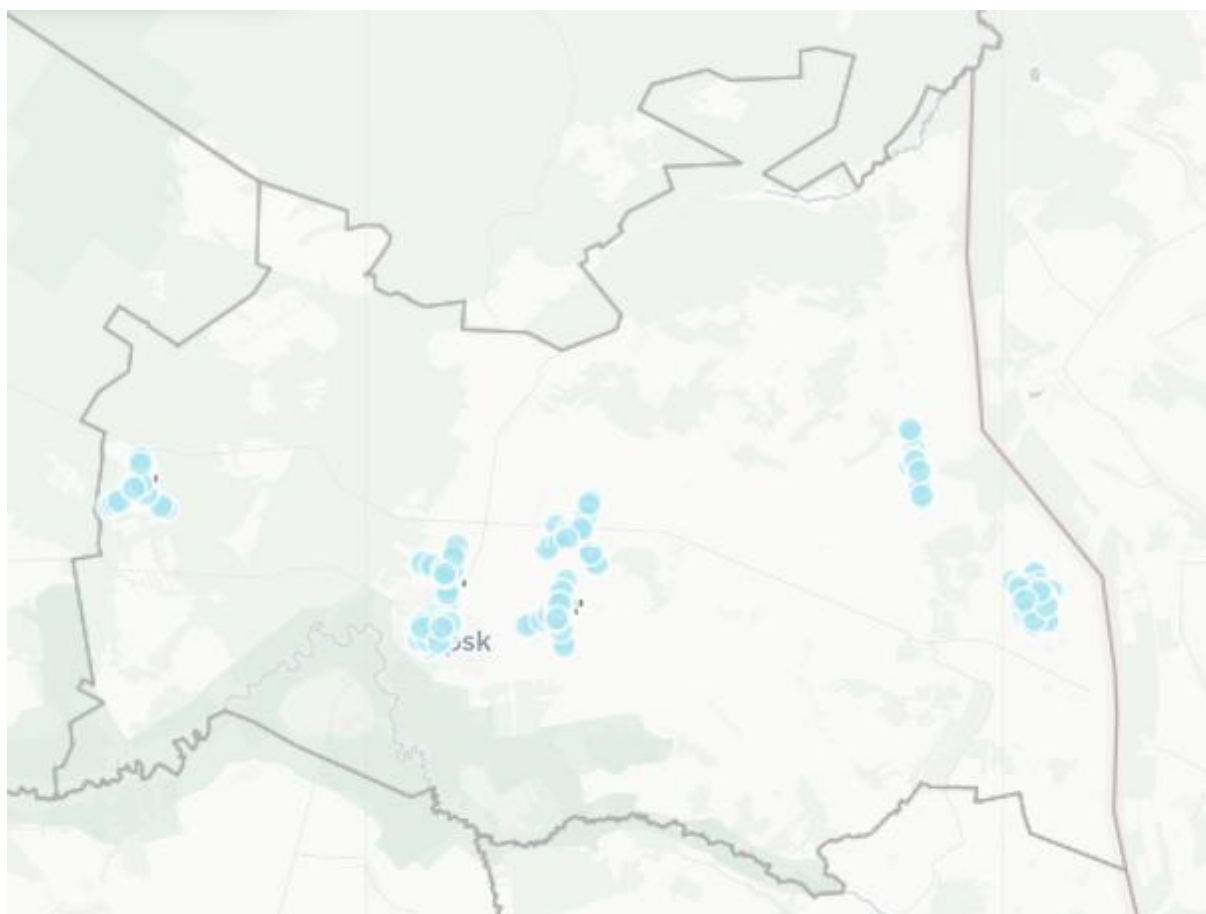
Promieniowanie niejonizujące uważa się obecnie za jedno z poważniejszych zanieczyszczeń środowiska. Pole elektromagnetyczne wytwarzane przez silne źródło niekorzystnie zmienia warunki bytowania człowieka, wpływa na przebieg procesów życiowych.

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego są linie energetyczne, które przebiegają przez teren Gminy Lipsk.

Kolejnym źródłem promieniowania mogą być anteny nadawcze operatorów telekomunikacyjnych, na terenie Gminy Lipsk znajdują się następujące obiekty (dane ze strony beta.btsearch.pl):

- adres: Nowy Lipsk, wieża Cellnex / On Tower, sieć: Play,
- adres: Kolonie Lipsk, wieża Cellnex / On Tower, sieć: Play,
- adres: Lipsk, ul. B. Jermakowicza - własna wieża, sieć: Orange, T-Mobile,
- adres: Kopczany, własna wieża, sieć: Orange, T-Mobile,
- adres: Kolonie Lipsk, wieża T-Mobile koło DW664, sieć: Orange, T-Mobile,
- adres: Rakowicze, wieża Cellnex / Towerlink, sieć: Plus,
- adres: Lipsk, ul. Kościelna 28 - kościół pw. Matki Bożej Anielskiej, sieć: Plus.

Rysunek 13. Mapa rozkładu promieniowania elektromagnetycznego oraz położenia stacji bazowych operatorów telekomunikacyjnych, Gmina Lipsk

Wyniki pomiarów PEM

- ☒ Zaznacz wszystko
- ☒ < 7 V/m
- ☒ 7-14 V/m
- ☒ 14-21 V/m
- ☒ 21-28 V/m
- ☒ ≥ 28 V/m
- ☒ pomiary selektywne
- ☒ Instalacje ⓘ
- ☒ 'A' Stacja bazowa
- ☒ Nadajnik DVB-T

Źródło: <https://si2pem.gov.pl>

Zgodnie z „Oceną poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2022 w woj. podlaskim” z przeprowadzonych w tym roku badań wynika, że zarówno pomiary wykonane w ramach stałej sieci monitoringowej, jak i te zrealizowane w ramach monitoringu badawczego, nie wykazały przekroczeń norm dopuszczalnych. W żadnym punkcie pomiarowym wskaźnik WME nie przekroczył wartości 1. W każdym z punktów zlokalizowanych na terenie gminy wiejskiej uzyskano wartości poniżej dolnej granicy oznaczalności sondy pomiarowej. Dolny próg oznaczalności sondy pomiarowej wynosi 0,8 V/m. Na terenie Gminy

Lipsk zlokalizowany był punkt pomiarowy wyznaczony w ramach stałej sieci monitoringu, był on zlokalizowany przy ul. Kościelnej 30. Wynik 0,5 godz. pomiaru wyniósł $<0,8$ V/m.

Zgodnie z „Wynikami pomiarów pól elektromagnetycznych w województwie podlaskim w roku 2023” w tym roku nie przeprowadzono badań na terenie Gminy Lipsk. Jak to wskazano w „Ocenie poziomów PEM w środowisku w roku 2023 w województwie podlaskim” pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku zrealizowane, w ramach państwowego monitoringu środowiska nie wykazały ponadnormatywnych wartości w żadnym z 28 punktów zlokalizowanych na obszarze miast oraz 20 punktów rozlokowanych na obszarze gmin wiejskich. Średnia arytmetyczna wartość pola elektromagnetycznego na obszarze województwa podlaskiego w 2023 roku wyniosła 0,57 V/m. Warto zaznaczyć, że w 2021 roku 24 pomiary (z 28 wykonanych), wskazywały na wartości poniżej dolnego progu sondy pomiarowej, natomiast w roku 2023 stosunek ten wyraźnie się zmienił i już tylko w 18 punktach otrzymano wartość poniżej 0,8 V/m. Dodatkowo, w większości miejsc, w których w 2021 roku stwierdzono wyniki powyżej dolnej czułości sondy pomiarowej, w 2023 roku te wartości nieznacznie wzrosły.

Zgodnie z „Wynikami pomiarów pól elektromagnetycznych w województwie podlaskim w roku 2024” wynik 0,5 godz. pomiaru na terenie Gminy Lipsk wyniósł $<0,8$ V/m. Zgodnie z „Oceną poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2024 w województwie podlaskim” pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku zrealizowane, w ramach państwowego monitoringu środowiska nie wykazały ponadnormatywnych wartości w żadnym z 28 punktów zlokalizowanych na obszarze miast oraz 19 punktów rozlokowanych na obszarze gmin wiejskich. Średnia arytmetyczna wartość pola elektromagnetycznego na obszarze województwa podlaskiego w 2024 roku wynosi 0,51 V/m. Odnosząc tą wartość do uzyskanej średniej z tych samych lokalizacji z I cyklu pomiarowego można stwierdzić, że obserwuje się niewielką tendencję wzrostową PEM w środowisku, niemniej jednak, poziom zagrożenia polem elektromagnetycznym w województwie podlaskim jest nadal znikomy.

Zgodnie z powyższymi danymi uznać można, że działalność pól elektromagnetycznych nie stanowi obecnie problemu na terenie omawianej jednostki samorządu terytorialnego. Warto prowadzić prace monitorujące zmiany w tym zakresie.

5.4.2. PRESJE

Głównym źródłem promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy Lipsk są linie przesyłowe oraz stacje transformatorowe. Ponadto na obszarze gminy źródłem

elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego są urządzenia tj.: anteny nadawcze stacji bazowych telefonii komórkowej.

Promieniowanie elektromagnetyczne nie jest obecnie istotnym problemem w zakresie ochrony środowiska. Ważne jest jednak dalsze obserwowanie jego występowania i podejmowanie działań zgodnie z wynikami tych obserwacji.

5.4.3. ANALIZA SWOT

Tabela 29. Analiza SWOT – promieniowanie elektromagnetyczne

Mocne strony	Słabe strony
– niewielka ilość źródeł promieniowania elektromagnetycznego	– niska świadomość mieszkańców dotycząca prawdziwych zagrożeń związanych z promieniowaniem elektromagnetycznym
Szanse	Zagrożenia
– ograniczanie przez gminy ościennie inwestycji związanych z tworzeniem znacznych źródeł promieniowania elektromagnetycznego; – wzrost świadomości mieszkańców dotyczących pola elektromagnetycznego oraz jego wpływu na środowisko i zdrowie	– powstawanie kolejnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy oraz terenach ościennych

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Pole elektromagnetyczne nie stanowi obecnie większego zagrożenia. Normy na terenie gminy nie są przekroczone. Nie oznacza to jednak, że problem ten można zostawić bez nadzoru i monitorowania wielkości zjawiska, ponieważ obecna dość dobra sytuacja może szybko się pogorszyć. Należy więc weryfikować zakres występujących pól i podejmować działania w zależności od zaistniałych sytuacji, mając na uwadze aktualny stan oraz dobro środowiska naturalnego.

5.5. POWAŻNE AWARIE I ZAGROŻENIA NATURALNE

5.5.1. STAN AKTUALNY

5.5.1.1. POWAŻNE AWARIE

Zgodnie z art. 3 pkt 23 ustawy Prawo ochrony środowiska pod pojęciem poważnej awarii rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej

niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Z kolei przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię w zakładzie (art. 3 pkt 24 ustawy Prawo ochrony środowiska).

Awarie przemysłowe

W „Wykazie zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej wg stanu na 31.12.2023” oraz w „Wykazie zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej wg stanu na 31.12.2024” ani wśród zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) ani wśród zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) nie uwzględniono żadnego przedsiębiorstwa położonego na terenie Gminy Lipsk co jest zjawiskiem pozytywnym.

Transport materiałów niebezpiecznych

Poważnym źródłem zagrożenia na terenie gminy mogą być wypadki drogowe środków transportu, głównie tych przewożących materiały niebezpieczne. Szczególnie groźne są awarie w rejonach przepraw mostowych bądź pobliżach rzek lub innych wód, ponieważ grożą one bezpośrednim skażeniem wód płynących. Zgodnie z informacjami WIOŚ w Białymstoku w ostatnich latach nie odnotowano poważnych awarii związanych z transportem materiałów niebezpiecznych na terenie gminy.

5.5.1.2. ZAGROŻENIA NATURALNE

Susze

Zgodnie z zapisami „Planu przeciwdziałania skutkom suszy”, susza rozumiana jest jako: „zjawisko naturalne, wywołane przez długotrwały brak opadów atmosferycznych, przejawiający się okresowym obniżeniem poziomu wód powierzchniowych lub podziemnych, mogące skutkować ograniczeniami w możliwości korzystania z wód, dostępu do usług wodnych lub możliwości prowadzenia produkcji rolnej lub leśnej. W zależności od jej typów, tj. od tego, czy mamy do czynienia z suszą atmosferyczną, rolniczą, hydrologiczną czy hydrogeologiczną, prowadzi ona do powstawania różnorodnych skutków w zakresie korzystania z zasobów wodnych. Wspólnym mianownikiem skutków suszy jest wielkość dostępnych zasobów wodnych przeznaczonych do użytkowania i zabezpieczających funkcjonowanie ekosystemów”.

Wyróżnia się cztery typy suszy:

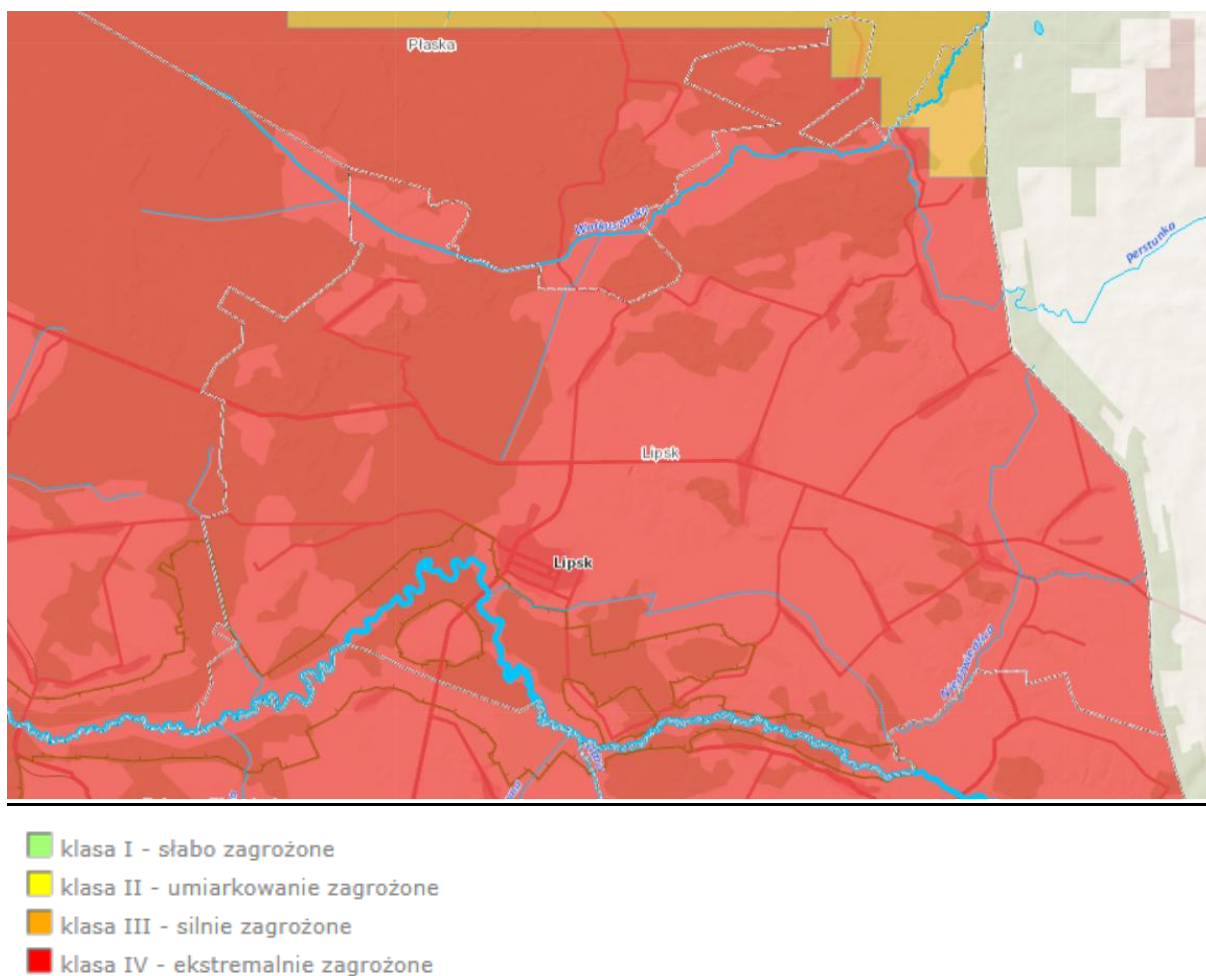
- atmosferyczna;

- rolnicza;
- hydrologiczna;
- hydrogeologiczna.

W „Planie przeciwdziałania skutkom suszy” określono klasy zagrożenia suszą dla poszczególnych terenów Polski. Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na rysunkach 14 – 17, obszar Gminy Lipsk zaliczono do terenów:

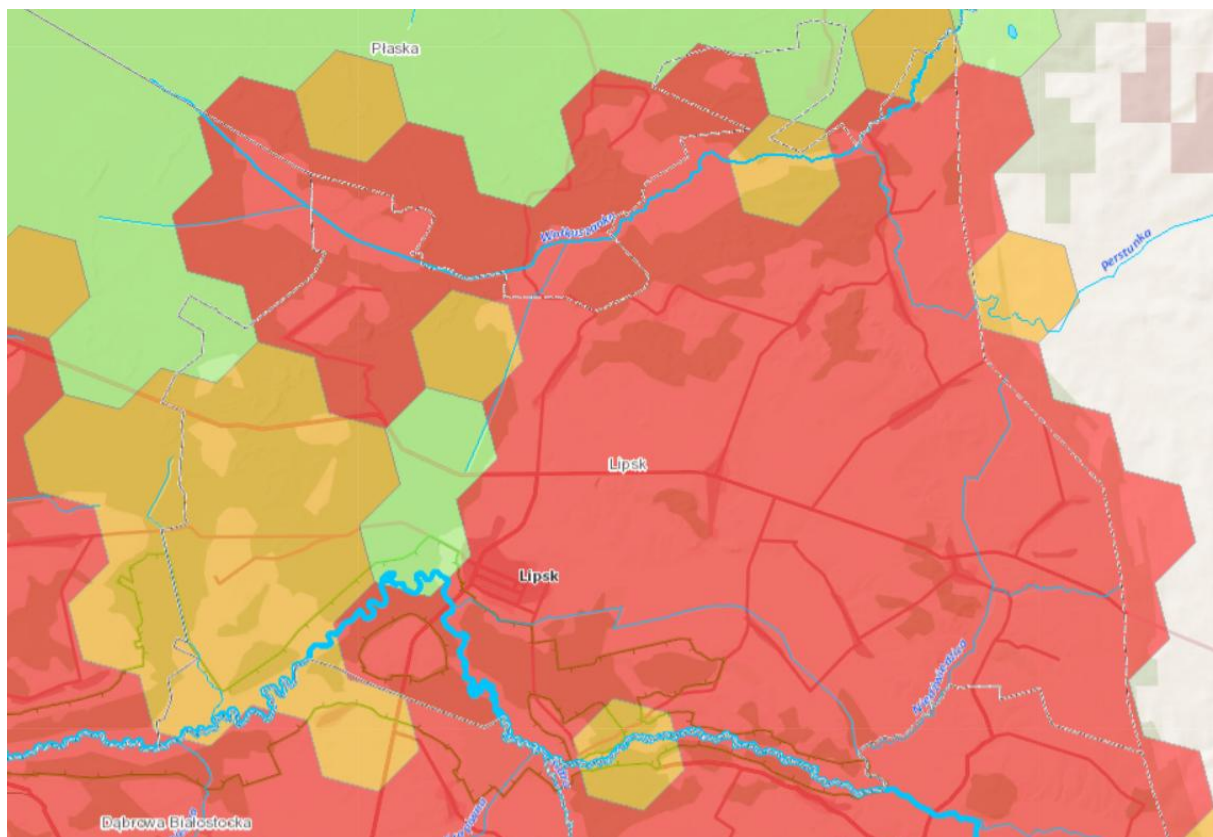
- ekstremalnie zagrożonych suszą atmosferyczną (prawie cały obszar gminy);
- od słabego po ekstremalnie zagrożonych suszą rolniczą (z przewagą ekstremalnego zagrożenia);
- umiarkowanie zagrożonych suszą hydrologiczną;
- słabo i umiarkowanie zagrożonych suszą hydrogeologiczną.

Rysunek 14. Zagrożenie suszą atmosferyczną

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

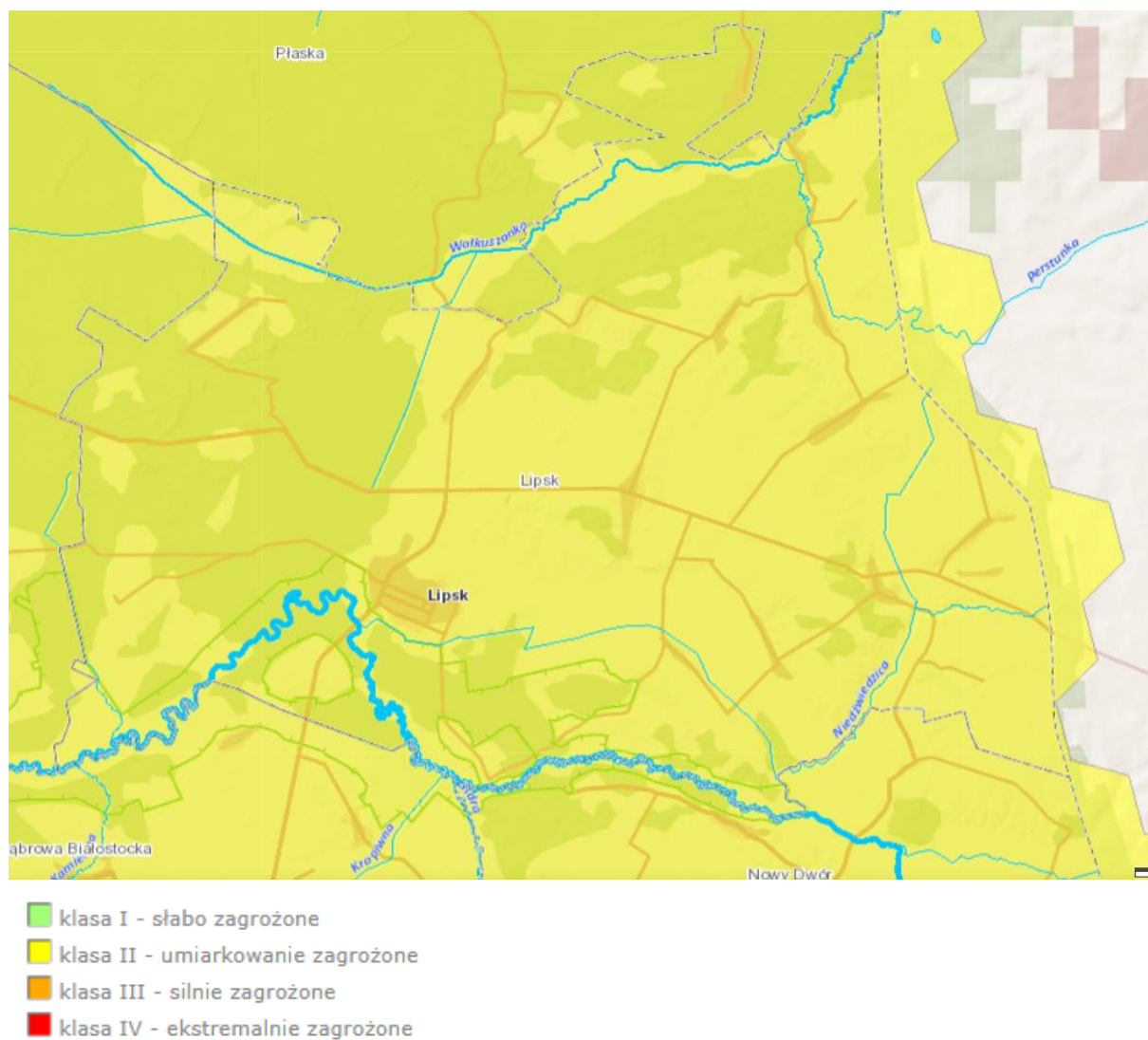
Rysunek 15. Zagrożenie suszą rolniczą

- klasa I - słabo zagrożone
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

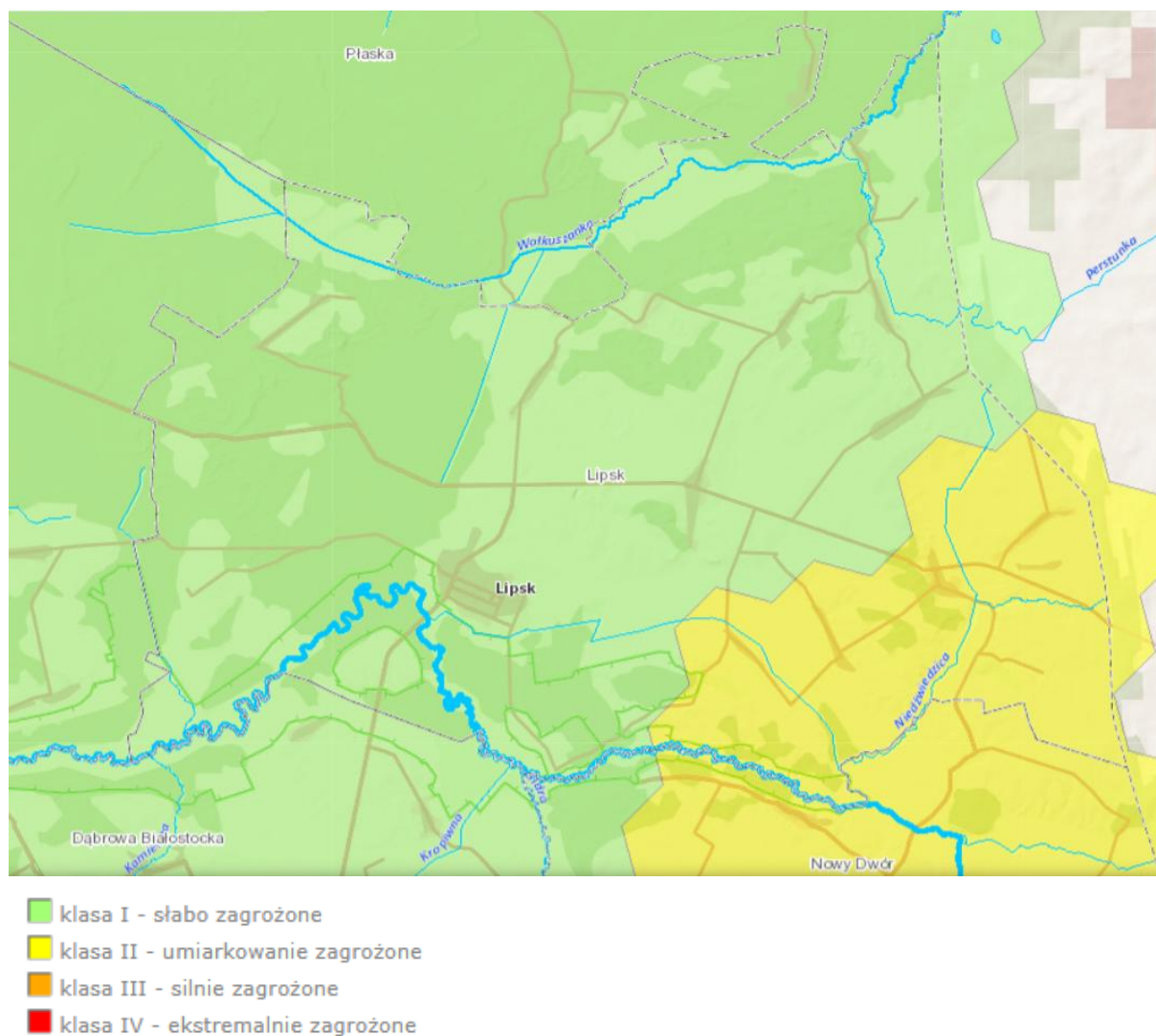
Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Rysunek 16. Zagrożenie suszą hydrologiczną

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

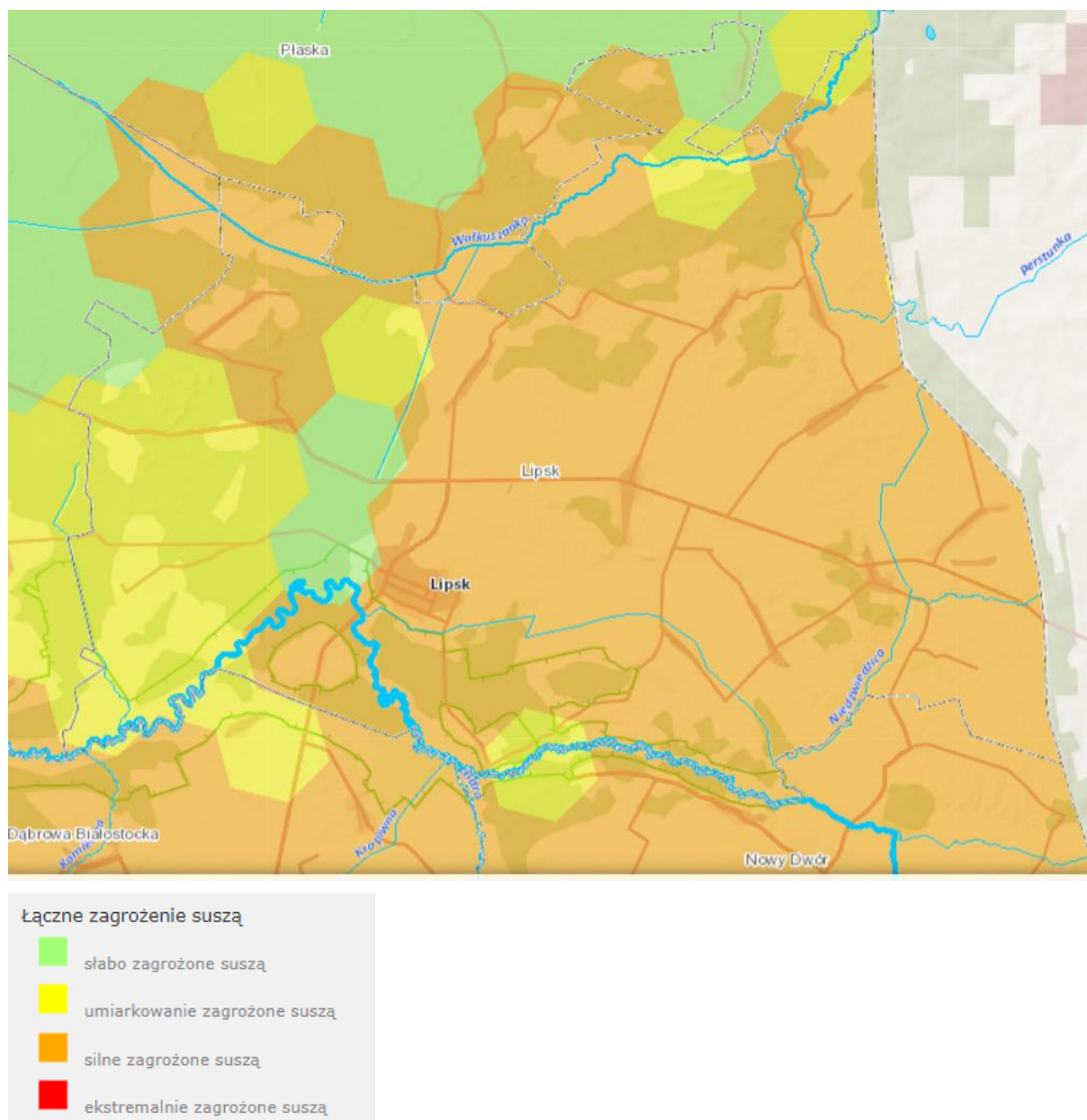
Rysunek 17. Zagrożenie suszą hydrogeologiczną

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

Na Rysunku 18 przedstawiono łączne zagrożenie suszą terenu Gminy Lipsk. Znaczny obszar gminy zaliczono do terenów silnie zagrożonych suszą. W związku z tym konieczna jest realizacja działań mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, do których można zaliczyć m.in. zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.

Rysunek 18. Łączne zagrożenie suszą terenu Gminy Lipsk

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpSIGW

Pożary

Zagrożeniem dla środowiska mogą być skutki pożarów powstałych na terenie obszarów leśnych, w tym pożarów spowodowanych wypalaniem traw. Do najbardziej zagrożonych pożarami zaliczają się tereny leśne położone wzdłuż szlaków drogowych i dróg kołowych oraz lite młodniki sosnowe, przylegające do łąk i pastwisk.

Na terenie gminy działają Ochotnicze Straże Pożarne, są nimi:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Bartnikach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Krasnem,

- Ochotnicza Straż Pożarna w Kuriance,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lipsku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Siółku,

O ochronę przeciwpożarową dba również Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Augustowie.

W poniższej tabeli przedstawiono zdarzenia wymagające podjęcia działań przez jednostki ochrony przeciwpożarowej na terenie Gminy Lipsk (zgodnie z danymi GUS).

Największa liczba zdarzeń ogółem w latach 2019 – 2024 wystąpiła w 2022 r. na jej wielkość miały wpływ przede wszystkim miejscowe zagrożenia o zasięgu lokalnym. Największa liczba pożarów na terenie gminy wystąpiła w 2023 r. Najwięcej zdarzeń wymagających udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 ludności wystąpiło w 2022 r.

Tabela 30. Działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Zdarzenia wg rodzajów i wielkości						
zdarzenia ogółem	48	56	239	853	79	66
pożary razem	21	18	17	17	24	15
pożary - małe	20	17	17	17	22	12
pożary - średnie	1	1	0	0	2	3
miejscowe zagrożenia razem	27	38	219	833	54	50
miejscowe zagrożenia - małe	5	5	21	3	5	4
miejscowe zagrożenia - lokalne	22	33	197	830	49	46
miejscowe zagrożenia - średnie	0	0	1	0	0	0
alarmy fałszywe razem	0	0	3	3	1	1
alarmy fałszywe - złośliwe	0	0	0	0	1	0
alarmy fałszywe - w dobrej wierze	0	0	1	2	0	1
alarmy fałszywe - z instalacji wykrywania	0	0	2	1	0	0
Zdarzenia wg rodzaju - wskaźniki						
zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 ludności	9	12	52	190	18	15
pożary przypadające na 1000 ludności	4	4	4	4	5	3
miejscowe zagrożenia na 1000 ludności	5	8	47	185	12	12

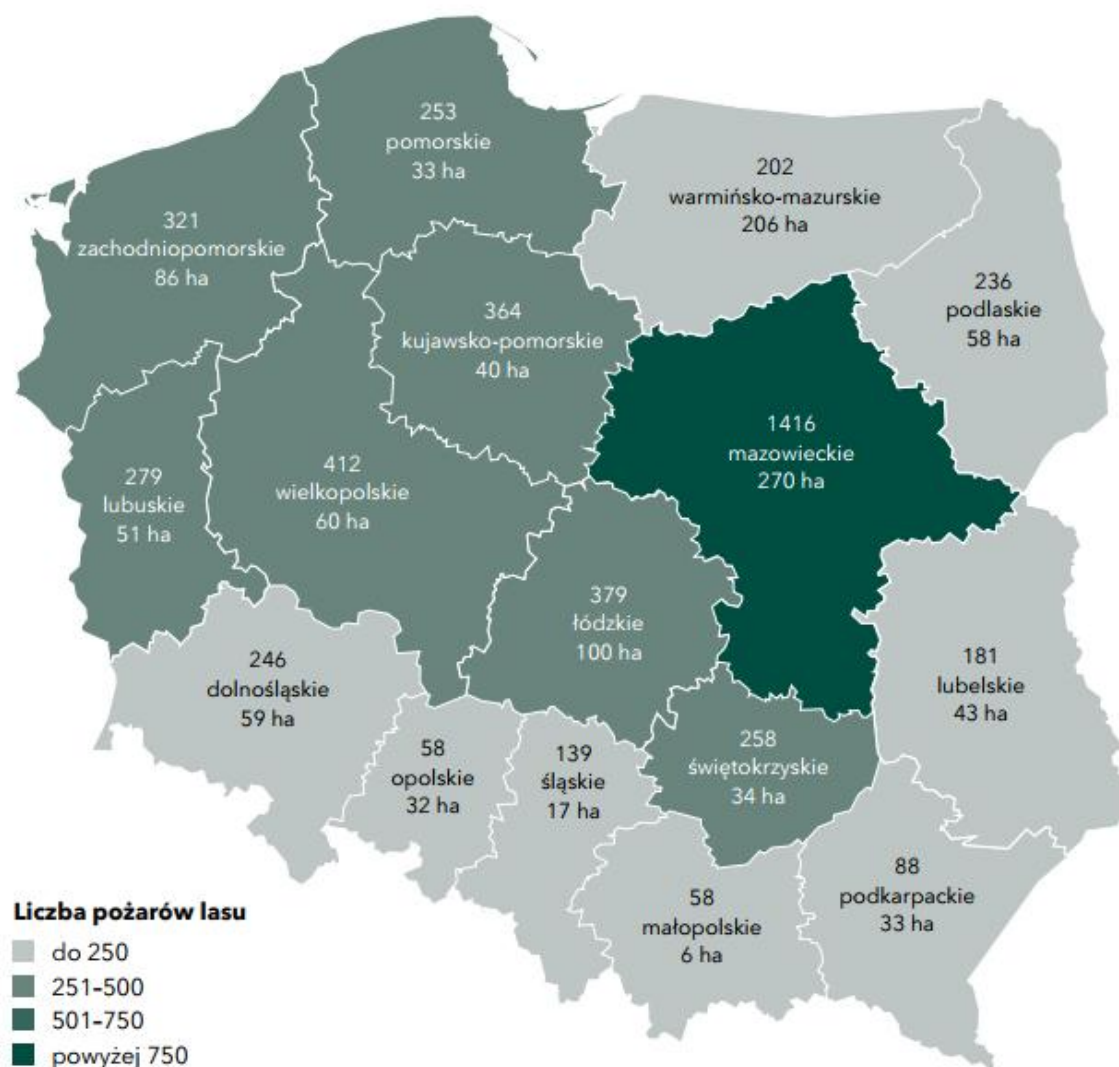
Źródło: dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 28.07.2025 r.

W czasie tworzenia Programu „Raport o stanie lasów za 2024 r.” był niedostępny. Porównując zaś dane z „Raportu o stanie lasów w Polsce 2022” i „Raportu o stanie lasów w Polsce 2023” liczba pożarów na terenie województwa podlaskiego wzrosła z 161 do 236, jednak ich powierzchnia była mniejsza (spadła z 59 ha do 58 ha). W porównaniu do innych województw na terenie Polski liczba i powierzchnia pożarów lasów na terenie województwa podlaskiego znajduje się na średnim poziomie. Uznać więc można, że na terenie Gminy Lipsk (stanowiącej część województwa podlaskiego) sytuacja wygląda podobnie. Tym samym istnieje potrzeba przeprowadzenia prac służących ograniczeniu występowania tego zjawiska, które wraz z następującymi zmianami klimatycznymi może jeszcze nabrać na sile.

By zapobiegać, przeciwdziałać oraz ograniczać skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów warto podejmować następujące działania:

- rozwijać i modernizować systemy wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń, poprzez np.: zakup nowoczesnego sprzętu umożliwiającego lokalizację i wykrywanie pożarów, doposażenie punktów alarmowo-dyspozycyjnych,
- wsparcie techniczne systemu ratowniczo-gaśniczego na wypadek wystąpienia pożarów lasów, w tym poprzez np.: zakup samochodów patrolowo-gaśniczych.

Rysunek 19. Liczba pożarów lasu i powierzchnia spalona w układzie województw w 2023 r.

Źródło: Raport o stanie lasów w Polsce 2023

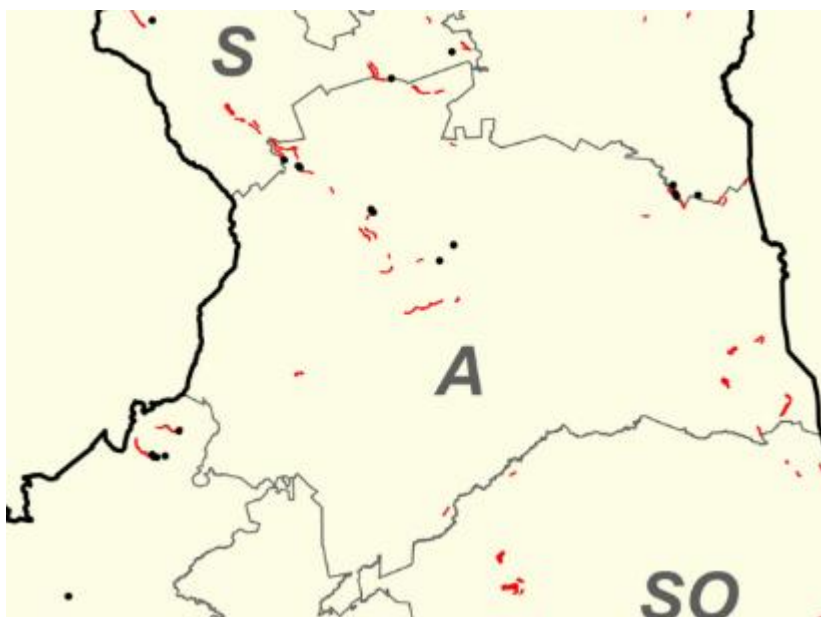
Osuwiska

Państwowy Instytut Geologiczny przygotował wstępne informacje dotyczące problematyki ruchów masowych na obszarze Polski. Na mapach poszczególnych województw zostały przedstawione zasięgi obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych oraz dotychczas udokumentowane osuwiska.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na Rysunku 20., na terenie Gminy Lipsk wykryto obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych w przyszłości. Ważne jest podejmowanie inicjatyw mających na celu zabezpieczanie terenów przed tym zagrożeniem oraz podjęcie działań przygotowawczych do ewentualnych działań związanych z usuwaniem skutków

ruchów masowych wynikających ze zmieniających się warunków klimatycznych, które mogą zwiększyć niebezpieczeństwo wystąpienia osuwisk.

Rysunek 20. Przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w powiecie augustowskim (A)

OBJAŚNIENIA

- Osuwiska istniejące
- Obszary predysponowane do występowania ruchów masowych
- Granice powiatów
- A Symbole nazw powiatów: A - augustowski

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl>

Huragany, gradobicia, oblodzenia

Biorąc pod uwagę dane historyczne można stwierdzić, że prawdopodobieństwo powstania na terenie Gminy Lipsk huraganów czy przejścia trąb powietrznych jest niewielkie. Nie można ich jednak wykluczyć. Zmiany klimatyczne powodują występowanie różnych zjawisk nie występujących na danym terenie w latach poprzednich. Do tego takie zjawiska trudne są do przewidzenia.

Bardziej prawdopodobne są wichury, w których prędkość wiatru dochodzi do 100 km/h. Trudno jest określić obszary zagrożeń związanych z silnymi wiatrami, dlatego ważne jest podjęcie jak najwcześniej działań profilaktycznych oraz poinformowanie społeczeństwa o istniejącym zagrożeniu.

Z kolei intensywne, trwające do kilku dni, opady deszczu wiążą się z zagrożeniem powodziowym oraz katastrofalnymi podtopieniami.

Deszcze przechodzące w deszcz ze śniegiem powodują niebezpieczną gołoledź, a osiadając na drzewach, jak również na infrastrukturze technicznej, nadmiernie je obciążają, skutkując nawet niejednokrotnie ich zniszczeniem. Takie zdarzenia mogą powodować m.in. utrudnienia w komunikacji oraz awarie linii energetycznych, co paraliżuje pracę zakładów przemysłowych oraz znacznie utrudnia codzienne życie mieszkańców.

Gradobicia, czyli intensywne opady gradu, które występują bardzo często z burzami, są zjawiskiem coraz częstszym w okresie letnim. Często powodują one liczne straty, można do nich zaliczyć chociażby zniszczenia plonów, ale również i mienia.

Tabela 31. Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia						
ogółem	18	31	69	41	17	33
silne wiatry	11	17	20	27	10	16
przybory wód	-	-	-	-	-	2
opady śniegu	0	1	20	0	0	0
opady deszczu	0	1	0	0	0	2
budowlane	-	-	-	-	-	3
w komunikacji	3	3	4	4	3	6
medyczne	3	5	23	2	2	4

Źródło: dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 28.07.2025 r.

Zgodnie z danymi GUS największa liczba miejscowych zagrożeń (wymagających podjęcia działań przez jednostki ochrony przeciwpożarowej) wystąpiła w 2021 r. Duża część miejscowych zagrożeń wynikała z silnych wiatrów, z opadów śniegu, dużą grupę stanowiły też zagrożenia medyczne.

Patrząc na rodzaj zagrożeń w analizowanych lat najczęściej przeważały silne wiatry, a ich największa liczba wystąpiła w 2022 r.

5.5.2. PRESJE

Na terenie Gminy Lipsk brak zakładów uznanych za stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Źródłem zanieczyszczenia środowiska mogą być wypadki drogowe środków transportu, szczególnie uciążliwe mogą być te wypadki związane z pojazdami przewożącymi materiały niebezpieczne.

W zakresie zagrożeń naturalnych gmina narażona jest głównie na występowanie suszy i pożarów. Do innych zagrożeń tego typu zaliczyć można silne wiatry i ruchy masowe.

Gmina Lipsk charakteryzuje się więc umiarkowanym narażeniem na występowanie awarii przemysłowych czy zagrożeń naturalnych. Konieczne jest jednak podejmowanie inicjatyw przyczyniających się do maksymalnej redukcji zagrożenia ich wystąpienia. Nie można bowiem zapomnieć, że stan ekosystemów naturalnych jest ściśle związany z występującymi warunkami i to zarazem hydrometeorologicznymi, jak i warunkami obiegu wody oraz stanem środowiska na danym terenie. Każde zachwianie równowagi w tych systemach prowadzi między innymi do przekształcenia warunków siedliskowych. Wpływa również zarówno na odporność, jak i jakość ekosystemów. Zauważalne jest to w sytuacji częstego pojawiania się takich zjawisk jak susze. Mogą one przyczyniać się do migracji gatunków, w tym także tych inwazyjnych, co nie jest dobre nie tylko dla terenu gminy, ale także i terenów ościennych.

Jednocześnie częste występowanie zjawiska suszy może prowadzić do wycofywania się tych gatunków, które nie są przystosowane do wysokich temperatur i suszy, a dość dobrze znoszą ostre mrozy. W efekcie tego może dojść do zubożenia bioróżnorodności oraz bezpośredniego zniszczenia rodzimych siedlisk naturalnych. Może to skutkować wyginieciem pewnych gatunków, które przynieść może ze sobą kolejne straty (łańcuch pokarmowy).

Zanik małych zbiorników wodnych spowodowany występowaniem susz (bagien, stawów, oczek wodnych, małych płytkich jezior, a także potoków i małych rzek) stanowi zagrożenie dla licznych gatunków, które bytują na tych obiektach, bądź też z nich korzystają. Obniżanie się poziomu wód gruntowych negatywnie wpływa na różnorodność biologiczną i obszary chronione, a w szczególności na zbiorniki wodne i tereny podmokłe.

W kolejnych latach na terenie Gminy Lipsk będzie miało miejsce nasilenie występowania katastrof i zdarzeń wynikających ze zmian klimatycznych. Obserwując zachodzące trendy, można się spodziewać zwiększenia liczby nagłych pożarów, powodzi czy innych zdarzeń nadzwyczajnych. Zgodnie bowiem z zapisami „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” w regionie północno – wschodnim do 2030 r.:

- zwiększy się średnia roczna temperatura oraz liczba dni z temperaturą $>25^{\circ}\text{C}$;
- nastąpi zmniejszenie liczby dni z pokrywą śnieżną;
- zwiększy się długość okresów suchych;
- przewidywane sumy roczne opadów nie wykazują żadnego wyraźnego trendu zmian do 2030 r. Dokument wskazuje jednak, że należy się liczyć ze wzrastającą częstością występowania opadów ulewnych, szczególnie w dwóch najbliższych dekadach. Tak duża

niestabilność intensywnych opadów może przyczyniać się do wywołania podtopień, jak i lokalnych gwałtownych powodzi.

Tabela 32. Zmiany warunków klimatycznych w regionie północno – wschodnim do 2030 r.

Wskaźniki klimatyczne	2000-2010	2010-2020	2020-2030
Temperatura średnia roczna	7,0	7,6	7,6
Liczba dni z temperaturą <0°C	121	115	115
Liczba dni z temperaturą >25°C	24	30	31
Liczba stopniodni <17°C	3748	3581	3582
Długość okresu wegetacyjnego >5°C (w dniach)	216	220	221
Max opad dobowy (w mm)	25	24	26
Długość okresów suchych <1 mm (w dniach)	20	23	23
Długość okresów mokrych >1 mm (w dniach)	8,0	8,0	8,1
Liczba dni z pokrywą śnieżną	104	93	93

Źródło: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Wskazane zjawiska będą miały bezpośredni wpływ na stan środowiska także na terenie Gminy Lipsk, a zwłaszcza na występowanie zagrożeń naturalnych, w związku z czym konieczne jest podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie ich skutkom.

5.5.3. ANALIZA SWOT

Tabela 33. Analiza SWOT – zagrożenia naturalne i poważne awarie

Mocne strony	Słabe strony
– niskie narażenie na wystąpienie awarii przemysłowych; – niewielkie narażenie na wystąpienie wypadków pojazdów przewożących materiały niebezpieczne	– możliwość wystąpienia powodzi; – narażenie na wystąpienie pożarów; – narażenie na występowanie susz; – występowanie narażenia na wystąpienie ruchów masowych; – wciąż niedostateczne wyposażenie jednostek OSP oraz służb zabezpieczających lasy
Szanse	Zagrożenia
– podejmowanie na terenie gminy i terenach ościennych działań mających na celu zmniejszenie zjawiska suszy, przeciwdziałania występowania pożarów i powodzi	– lokalizacja na terenie gminy zakładów narażonych na wystąpienie awarii przemysłowych; – następujące zmiany klimatyczne skutkujące nasileniem negatywnych zjawisk atmosferycznych takich jak ulewy czy silne wiatry

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Teren Gminy Lipsk jest w umiarkowanym stopniu zagrożony występowaniem różnych awarii, przy czym bardziej jest narażony na skutki zdarzeń naturalnych niż przemysłowych. Przygotowanie procedur działania w razie wystąpienia awarii w celu ich jak najmniejszego oddziaływania na środowisko może być jednym ze sposobów, aby awarie, które już wystąpią, nie wpłynęły decydująco na sytuację środowiska na terenie całej gminy.

Zmieniający się klimat może skutkować nieoczekiwanymi zjawiskami, na które jednak należy się przygotować, stosując monitoring ich występowania oraz ustalając zasady działania w razie ich wystąpienia.

By ograniczyć możliwość wystąpienia ruchów masowych warto rozważyć dokładną analizę terenów nimi zagrożonych przed zmianą użytkowania tych terenów (w tym szczególnie, gdy rozważa się wycinanie drzew na stokach) oraz wzięcie pod uwagę przeprowadzenia działań, które zmniejszą ryzyko ich wystąpienia (co może mieć szczególne znaczenia, gdy zmiany klimatyczne mogą skutkować nieoczekiwanymi zdarzeniami).

Nie występuje potrzeba szybkich działań inwestycyjnych by ograniczyć zagrożenia naturalne i wystąpienie poważnych awarii. Warto jednak ich możliwość wystąpienia brać pod uwagę podczas przeprowadzania innych przedsięwzięć oraz wesprzeć istniejące służby by były gotowe na działanie w razie ich wystąpienia.

5.6. ZASOBY PRZYRODNICZE

5.6.1. STAN AKTUALNY

5.6.1.1. LASY

Lasy spełniają w sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka różnorodne funkcje, z których najważniejsze to:

- funkcje przyrodnicze (ochronne), wyrażające się m.in. korzystnym wpływem lasów na kształtowanie klimatu globalnego i lokalnego, regulację obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałanie powodziom, lawinom i osuwiskom, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem;
- funkcje społeczne, które m.in. kształtują korzystne warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa, wzbogacają rynek pracy i zapewniają rozwój edukacji ekologicznej społeczeństwa;

- funkcje produkcyjne (gospodarcze), polegające głównie na zdolności do odnawialnej produkcji biomasy, w tym przede wszystkim drewna i użytków ubocznych, a także realizacji racjonalnej gospodarki łowieckiej.

Zgodnie z danymi GUS w 2024 r. lesistość na terenie gminy wynosiła 25,2% (i była największa w latach 2019 – 2024). Powierzchnia gruntów leśnych wyniosła 4 662,46 ha. Choć więc widać pozytywne zmiany w tym zakresie, to w porównaniu do średniej dla województwa podlaskiego (31,3%) gmina wciąż charakteryzuje się mniejszym poziomem lesistości. Wciąż więc istnieje przestrzeń do poprawy w tym zakresie.

Tabela 34. Powierzchnia gruntów leśnych

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Powierzchnia gruntów leśnych							
ogółem	ha	4 270,79	4 349,52	4 350,33	4 565,83	4 598,34	4 662,46
lesistość w %	%	23,1	23,5	23,5	24,6	24,8	25,2
grunty leśne publiczne ogółem	ha	1 166,79	1 167,41	1 168,22	1 383,72	1 416,23	1 480,35
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	1 073,45	1 074,07	1 074,88	1 252,18	1 286,65	1 349,31
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	1 050,12	1 050,12	1 050,93	1 077,45	1 112,35	1 175,09
grunty leśne prywatne	ha	3 104,00	3 182,11	3 182,11	3 182,11	3 182,11	3 182,11
Powierzchnia gruntów nieleśnych zalesionych i przeznaczonych do zalesienia							
zalesienia ogółem	ha	0,51	0,82	0,00	0,00	0,00	0,00
zalesienia lasy publiczne ogółem	ha	0,51	0,82	0,00	0,00	0,00	0,00
Pozyskanie drewna (grubizny)							
ogółem	m ³	3 669	4 679	2 972	3 269	1 862	2 476
las prywatne	m ³	3 574	4 679	2 972	3 269	1 862	2 476
las gminne	m ³	95	0	0	0	0	0

Źródło: dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 16.07.2025 r.

5.6.1.3. OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE

Na terenie Gminy Lipsk występują następujące formy ochrony przyrody:

- Biebrzański Park Narodowy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy”;

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie”;
- 4 obszary NATURA 2000 – „Dolina Biebrzy”, „Ostoja Augustowska”, „Puszcza Augustowska”, „Ostoja Biebrzańska”;
- 1 pomnik przyrody – grupa drzew pod nazwą „Modrzewie Jesionowskie”.

Tabela 35. Pomniki przyrody – „Modrzewie Jesionowskie”

Twory przyrody	Data utworzenia pomnika przyrody	Akty prawne	Położenie	Opis
Grupa drzew -modrzew europejski szt. 9	12.03.1980 r.	Zarządzenie Nr 12/80 Wojewody Suwalskiego z 12.03.1980 r (Dz. Urz.WRN w Suwałkach Nr 2, poz. 10), Uchwała nr XXV/184/21 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 29 września 2021 r. w sprawie pomnika przyrody "Modrzewie Jesionowskie"	Drzewa tworzące pomnik przyrody znajdują się na terenie Leśnictwa Jesionowo, oddział 334 fx	Wieloobiektowy pomnik przyrody składający się z 9 drzew z gatunku modrzew europejski. Jedno z drzew (9) jest wyrwione w wyniku wichury w roku 2004; pozostawione do samoistnego, całkowitego rozpadu.

Źródło: crfop.gdos.gov.pl, dostęp: 02.12.2025 r..

Biebrzański Park Narodowy

Utworzony na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 r. w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1993 r. Nr 86, poz. 399). Data utworzenia: 02.10.1993 r.

Inne akty prawne związane z tym obszarem chronionym:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 marca 2003 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej zwierząt łownych w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 2003 r. Nr 67, poz. 630),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz.U. z 2013 r. poz. 303),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 marca 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz.U. z 2014 r. poz. 347),

- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 lipca 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz. U. z 2022 r., poz. 1647)

W 2022 r. opublikowano Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 października 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz.U. z 2022 r., poz. 2259).

Obszar podlega ochronie ze względu na występowanie unikalnych w skali Europy zespołów roślinności bagiennej, rozlewisk oraz starorzeczy, które stanowią naturalne siedliska dla ptaków jak i zwierząt. Teren Parku to miejsce lęgowe wielu gatunków ptaków, w tym między innymi: batalionów, żurawi, błotniaków, bocianów, czapli oraz kaczek itd. Doliczono się tu 263 gatunków ptaków, w tym 21 gatunków z nich pochodzą z tzw. „Czerwonej Księgi” zwierząt ginących.

Na obszarze Parku zabrania się:

- 1) polowania, rybołówstwa, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich, wybierania jaj,
- 2) wędkowania na:
 - a) rzece Biebrzy od mostu kolejowego w Osowcu do ujścia rzeki Wissy i wszystkich starorzeczach,
 - b) rzece Jegrzni od mostu w miejscowości Ciszewo w dół biegu rzeki,
 - c) rzece Elk od połączenia z rzeką Jegrzną do połączenia z rzeką Biebrzą,
- 3) pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzania drzew i innych roślin,
- 4) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód, gleby oraz powietrza,
- 5) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków,
- 6) wydobywania skał, minerałów i torfu,
- 7) niszczenia gleby,
- 8) biwakowania, poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 9) wypalania roślinności oraz palenia ognisk poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 10) stosowania środków chemicznych w gospodarce rolnej, leśnej, zadrzewieniowej i łowieckiej,
- 11) prowadzenia działalności przemysłowej, usługowej lub handlowej poza miejscami do tego wyznaczonymi,

- 12) zbioru dziko rosnących roślin, w szczególności owoców i grzybów poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 13) ruchu pojazdów poza drogami do tego wyznaczonymi,
- 14) umieszczania bez zgody dyrektora Parku tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną porządku publicznego i bezpieczeństwa,
- 15) zakłócania ciszy,
- 16) używania łodzi motorowych,
- 17) używania motolotni i lotni,
- 18) wykonywania lotów cywilnymi statkami powietrznymi poniżej 2000 metrów wysokości względnej nad obszarem chronionym, z wyjątkiem lotów patrolowych i interwencyjnych statków powietrznych Lasów Państwowych oraz lotów szybowcowych.

Zakazy, o których mowa powyżej, nie dotyczą:

- 1) zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych, w tym renaturalizacji stosunków wodnych,
- 2) prowadzenia badań naukowych za zgodą dyrektora Parku, a na obszarach objętych ochroną konserwatorską również za zgodą wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- 3) prowadzenia prac archeologicznych, wykopaliskowych i konserwatorskich na terenach objętych ochroną konserwatorską za zezwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- 4) prowadzenia gospodarki rolnej i leśnej na gruntach nie objętych ochroną ścisłą i częściową,
- 5) prowadzenia akcji ratowniczej,
- 6) wykonywania zadań z zakresu obronności, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zakaz, o którym mowa w pkt 16, nie dotyczy statków i łodzi pływających po rzece Biebrzy i Kanale Augustowskim, należących do:

- 1) administratora rzeki, policji, inspektoratów żeglugi śródlądowej i Parku,
- 2) podmiotów gospodarczych wykonujących prace techniczne na rzekach i kanałach,
- 3) ośrodków badawczo-inspekcyjnych z zakresu ochrony środowiska.

W 2024 r. opublikowano Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2024-2026 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. z 2024 r., poz. 25). Zmienione Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 grudnia 2024 r. zmieniające zarządzenie w sprawie

zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2024–2026 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. z 2024 r., poz. 91).

Zadania ochronne przedstawione w dokumencie obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową;
- 5) ustalenie miejsc udostępnianych w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach;
- 6) wyznaczenie miejsc połowu ryb.

Tabela 36. Zadania ochronne ustanowione dla Biebrzańskiego Parku Narodowego

Nazwa gatunkowa	Rodzaj zadań ochronnych
Zadania wspólne dla wszystkich rodzajów ochrony	
Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>)	Zwiększenie sukcesu lęgowego orlika grubodziobego przez wybieranie z gniazd jaj lub młodszych piskląt (grupa Abel) narażonych na zabicie przez silniejsze z nich (grupa Kain) oraz odchowanie ich w sztucznych warunkach wolierowych
1. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 2. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 3. Orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>). 4. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 5. Bielik (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	Budowa sztucznych platform gniazdowych Zabezpieczanie gniazd przed presją drapieżników Ochrona przed płoszeniem
Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony czynnej	
Czynna ochrona gatunków roślin	
Leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>)	Usuwanie podrostu drzew i krzewów oraz ich odrośli Koszenie runi Wypas ekstensywny Usuwanie ekspansywnych gatunków zielnych, jeżyn (<i>Rubus</i> spp.) i malin (<i>Rubus idaeus</i>)
Sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	Usuwanie podrostu drzew i krzewów oraz ich odrośli Wypas ekstensywny Usuwanie ekspansywnych gatunków zielnych, jeżyn (<i>Rubus</i> spp.) i malin (<i>Rubus idaeus</i>) Przygotowanie miejsc dogodnych do kiełkowania i rozwoju siewek sasanki otwartej Realizacja eksperymentalnych metod imitujących skutki wypalania Prowadzenie działań zapobiegawczych kradzieży okazów sasanki otwartej
Obuwik pospolity (<i>Cypripedium calceolus</i>)	Wycinanie drzew

Nazwa gatunkowa	Rodzaj zadań ochronnych
	Usuwanie podrostu drzew i krzewów oraz ich odrośli
	Koszenie runi
	Prowadzenie działań zapobiegawczych kradzieży okazów gatunku lub niszczeniu stanowisk gatunku
1. Skalnica torfowiskowa (<i>Saxifraga hirculus</i>). 2. Lipiennik Loesela (<i>Liparis loeselii</i>)	Usuwanie drzew, podrostu drzew i krzewów i ich odrośli
	Koszenie runi
	Koszenie fragmentów stanowisk skalnicy torfowiskowej i lipiennika Loesela zarastających trzciną pospolitą (<i>Phragmites australis</i>) i pałą szerokolistną (<i>Typha latifolia</i>)
Szachownica kostkowata (<i>Fritillaria meleagris</i>)	Koszenie ręczne
Wierzba lapońska (<i>Salix lapponum</i>)	Usuwanie podrostu drzew i krzewów oraz ich odrośli
	Oznakowanie miejsc występowania gatunku
Podejrzon rutolistny (<i>Botrychium multifidum</i>)	Usuwanie czeremchy amerykańskiej (<i>Padus serotina</i>)
Niebielistka trwała (<i>Swertia perennis</i>)	Usuwanie podrostu drzew, krzewów oraz ich odrośli
	Koszenie
Gatunki roślin objęte ochroną gatunkową występujące na wyniesieniach mineralnych, w szczególności: 1) arnika górską (<i>Arnica montana</i>); 2) kosaciec bezlistny (<i>Iris aphylla</i>); 3) pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>)	Usuwanie podrostu drzew, krzewów oraz ich odrośli
	Usuwanie ekspansywnych gatunków roślin zielnych
Czynna ochrona gatunków zwierząt	
1. Wodniczka (<i>Acrocephalus paludicola</i>). 2. Dubelt (<i>Gallinago media</i>). 3. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 4. Błotniak łąkowy (<i>Circus pygargus</i>). 5. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 6. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 7. Kulik wielki (<i>Numenius arquata</i>). 8. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 9. Uszatka błotna (<i>Asio flammeus</i>). 10. Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>). 11. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>). 12. Kszyk (<i>Gallinago gallinago</i>)	Koszenie runi
	Wypas zwierząt gospodarskich
	Wycinanie drzew i krzewów
1. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>) 2. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 3. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>) 4. Rybitwa białowąsa (<i>Chlidonias hybrida</i>) 5. Rybitwa czarna (<i>Chlidonias niger</i>) 6. Rybitwa białoskrzydła (<i>Chlidonias leucopterus</i>)	Ochrona kolonii lęgowych przez grodzenie
Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>)	Zasilenie populacji cietrzewia (<i>Lyrurus tetrix</i>) osobnikami pochodzącymi z hodowli
Konik polski (<i>Equus ferus caballus</i>)	Prowadzenie hodowli zachowawczej w Ośrodku Hodowli Zwierząt
Gatunki ptaków i ssaków (z wyłączeniem niedźwiedzia brunatnego, żubra, kozicy, fokowatych i walenii)	Prowadzenie Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt
1. Trzmiele (<i>Bombus</i> sp.).	Tworzenie zastępczych miejsc przebywania owadów

Nazwa gatunkowa	Rodzaj zadań ochronnych
2. Pszczoły dziko żyjące (pszczoły samotnice), w szczególności: 1) murarka ogrodowa (<i>Osmia rufa</i>); 2) przedstawiciele rodzin lepiarkowatych (<i>Colletidae</i>) oraz misierkowatych (<i>Megachilidae</i>)	Utrzymywanie żerowisk przez usuwanie krzewów i podrostu drzew oraz koszenie
Czerwończyk fioletek (<i>Lycaena helle</i>), przeplatka eunomia (<i>Boloria eunomia</i>), strzępotek hero (<i>Coenonympha hero</i>)	Koszenie ręczne
Niepylak mnemosyna (<i>Parnassius mnemosyne</i>)	Usuwanie krzewów i podrostu drzew oraz ich odrośli
Strzępotek edypus (<i>Coenonympha oedippus</i>)	Ochrona przed nielegalnymi odłowami na potrzeby kolekcjonerstwa
Wstęgówka bagienka (<i>Catocala pacta</i>)	Ochrona przed nielegalnymi odłowami na potrzeby kolekcjonerstwa
Gatunki płazów (<i>Amphibia</i>)	Ochrona siedlisk rozrodczych płazów (<i>Amphibia</i>)
Łoś (<i>Alces alces</i>)	Wzbogacenie zasobności bazy pokarmowej łośa (<i>Alces alces</i>) zimą
	Zmniejszanie śmiertelności łośa (<i>Alces alces</i>) na drogach i liniach kolejowych oraz ograniczanie szkód w uprawach leśnych i młodnikach
Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony krajobrazowej	
Czynna ochrona gatunków roślin	
Sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	Przygotowanie miejsc dogodnych do kiełkowania i rozwoju siewek sasanki otwartej (<i>Pulsatilla patens</i>)
Sasanka łąkowa (<i>Pulsatilla pratensis</i>)	Opóźnienie koszenia roślinności zielnej na poboczach Carskiej Drogi
Ochrona czynna gatunków zwierząt	
1. Wodniczka (<i>Acrocephalus paludicola</i>). 2. Dubelt (<i>Gallinago media</i>). 3. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 4. Błotniak łąkowy (<i>Circus pygargus</i>). 5. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 6. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 7. Kulik wielki (<i>Numenius arquata</i>). 8. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 9. Uszatka błotna (<i>Asio flammeus</i>) 10. Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>). 11. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>). 12. Kszyk (<i>Gallinago gallinago</i>)	Koszenie runi
	Wypas zwierząt gospodarskich
	Wycinanie drzew i krzewów
Gatunki płazów (<i>Amphibia</i>)	Ograniczanie śmiertelności płazów (<i>Amphibia</i>) podczas sezonowych wędrówek

Źródło: Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2024-2026) (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ z 2024 r., poz. 25).

Na terenie obowiązuje ochrona na podstawie prawa międzynarodowego - Obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej. Rok objęcia ochroną: 1995 r.

Rysunek 21. Położenie Biebrzańskiego Parku Narodowego wraz z otuliną na terenie gminy

Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie”

Akt prawny związany z utworzeniem: Rozporządzenie Nr 6/91 Wojewody Suwalskiego z dnia 2 maja 1991 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu i wokół jezior województwa suwalskiego (Dz. Urz. Woj. Suwalskiego z 1991 r. Nr 17, poz. 167). Inne akty prawne związane z obszarem: Rozporządzenie Nr 82/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 15 czerwca 1998 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Woj. Suwalskiego z 1998 r. Nr 36, poz. 194), Rozporządzenie Nr 18/04 Wojewody Podlaskiego z dnia 16 września 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na Obszarach Chronionego Krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2004 r. Nr 142, poz. 1901), Rozporządzenie Nr 21/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza i Jeziora Augustowskie" (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2005 r. Nr 54, poz. 734), Rozporządzenie Nr 64/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 21 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza i Jeziora Augustowskie" (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2005 r. Nr 180, poz. 2099), jak również Uchwała Nr XII/89/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22.06.2015 r. w sprawie

Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r., poz. 2117) ze zmianami wprowadzonymi przez: Uchwałę nr L/467/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 25 czerwca 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2018 r. poz. 2905) oraz Uchwałę nr LI/486/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 września 2018 r. w sprawie sprostowania błędu pisarskiego w uchwale Nr L/467/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 25 czerwca 2018 r. zmieniającej uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” w brzmieniu opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego z 29 czerwca 2018 r. pod pozycją 2905 (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2018 r. poz. 3723).

Powierzchnia tego Obszaru wynosi 69 574,99 ha, z czego 4 723,98 ha znajduje się na terenie Gminy Lipsk. Czynna ochrona ekosystemów Obszaru polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych kompleksu leśnego Puszczy Augustowskiej.

Na terenie Obszaru zakazuje się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a. linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

- b. zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne,
- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz, o którym mowa w pkt 2 nie dotyczy:

1) tworzących zadrzewienia śródpolne:

a) krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m²,

b) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:

– 80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,

– 65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,

– 50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew,

– których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych;

2) drzew i krzewów, które obumarły lub nie roją szansy na przeżycie (w tym złomów i wywrotów);

Zakazy, o których mowa w pkt 3 i pkt 4 nie dotyczą części obszaru, na których położone są złoża skał:

1) udokumentowane do dnia 31 grudnia 2004 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;

2) udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2004 r.;

3) udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 grudnia 2004 r.;

4) wykorzystywanych do celów leczniczych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1135).

Zakaz, o którym mowa w pkt 7 nie dotyczy:

1) części Obszaru, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;

- 2) obszarów i terenów przewidzianych pod zabudowę w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, na których dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i letniskowej pod warunkiem możliwości wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków, z wyłączeniem obiektów małej architektury, na przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 późn. zm.);
- 3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;
- 4) obiektów budowlanych na terenach ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych niezbędnych do ich funkcjonowania;
- 5) odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania istniejącej linii zabudowy na działce do brzegów wód, a także nie zwiększania istniejącej powierzchni budynku:
 - a) o nie więcej niż 10 m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100 m²,
 - b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m²;
- 6) terenów wokół sztucznych zbiorników wodnych, o których mowa w powyższym pkt 7 lit. B, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m;
- 7) terenów w granicach administracyjnych miasta Augustowa;
- 8) obiektów małej architektury w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 418 z późn. zm.), bez możliwości ich rozbudowy i zmiany użytkowania.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” działa obecnie na mocy Uchwały Nr XII/93/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22.06.2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r., poz. 2121).

Zmienionej przez Uchwałę nr IV/24/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2018 r., 5415).

Inne akty związane z terenem: Uchwała Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łomży z dnia 27 kwietnia 1982 r., Rozporządzenie Nr 6/91 Wojewody Suwalskiego z dnia 2 maja 1991 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu i wokół jezior województwa suwalskiego (Dz. Urz. Województwa Suwalskiego z 1991 r. Nr 17, poz. 167), Rozporządzenie Nr 82/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 15 czerwca 1998 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu województwa suwalskiego

(Dz. Urz. Województwa Suwalskiego z 1998 r. Nr 36, poz. 194), Rozporządzenie Nr 18/04 Wojewody Podlaskiego z dnia 16 września 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na Obszarach Chronionego Krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 20 września 2004 r. Nr 142, poz. 1901), Rozporządzenie Nr 15/05 Wojewody Podlaskiego z 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Doliny Biebrzy" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 8 marca 2005 r. Nr 54, poz. 728), Rozporządzenie Nr 58/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 21 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Dolina Biebrzy" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 2 sierpnia 2005 r. Nr 180, poz. 2093).

Powierzchnia Obszaru wynosi jakieś 28 442,27 ha. Czynna ochrona ekosystemów Obszaru polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w dolinie rzeki Biebrzy, nad Kanałem Augustowskim oraz w dolinie rzeki Netty.

Na Obszarze zakazuje się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a. linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b. zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu

wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. –
Prawo wodne,

– z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz, o którym mowa w pkt 2 nie dotyczy:

1) tworzących zadrzewienia śródpolne:

a) krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m²,

b) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:

- 80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,

- 65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,

- 50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew,

– których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych;

2) drzew i krzewów, które obumarły lub nie roją szansy na przeżycie (w tym złomów i wywrotów).

Zakazy, o których mowa w pkt 3 i pkt 4 nie dotyczą części obszaru, na których położone są złoża skał:

1) udokumentowane do dnia 31 grudnia 2004 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;

2) udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2004 r.;

3) udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 grudnia 2004 r.;

4) wykorzystywanych do celów leczniczych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1135).

Zakaz, o którym mowa w pkt 7 nie dotyczy:

1) części Obszaru, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;

2) obszarów i terenów przewidzianych pod zabudowę w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, na których dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i lotniskowej pod warunkiem możliwości

wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków, z wyłączeniem obiektów małej architektury, na przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 z późn. zm.);

3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;

4) obiektów budowlanych na terenach ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych niezbędnych do ich funkcjonowania;

5) odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania istniejącej linii zabudowy na działce do brzegów wód, a także nie zwiększania istniejącej powierzchni budynku:

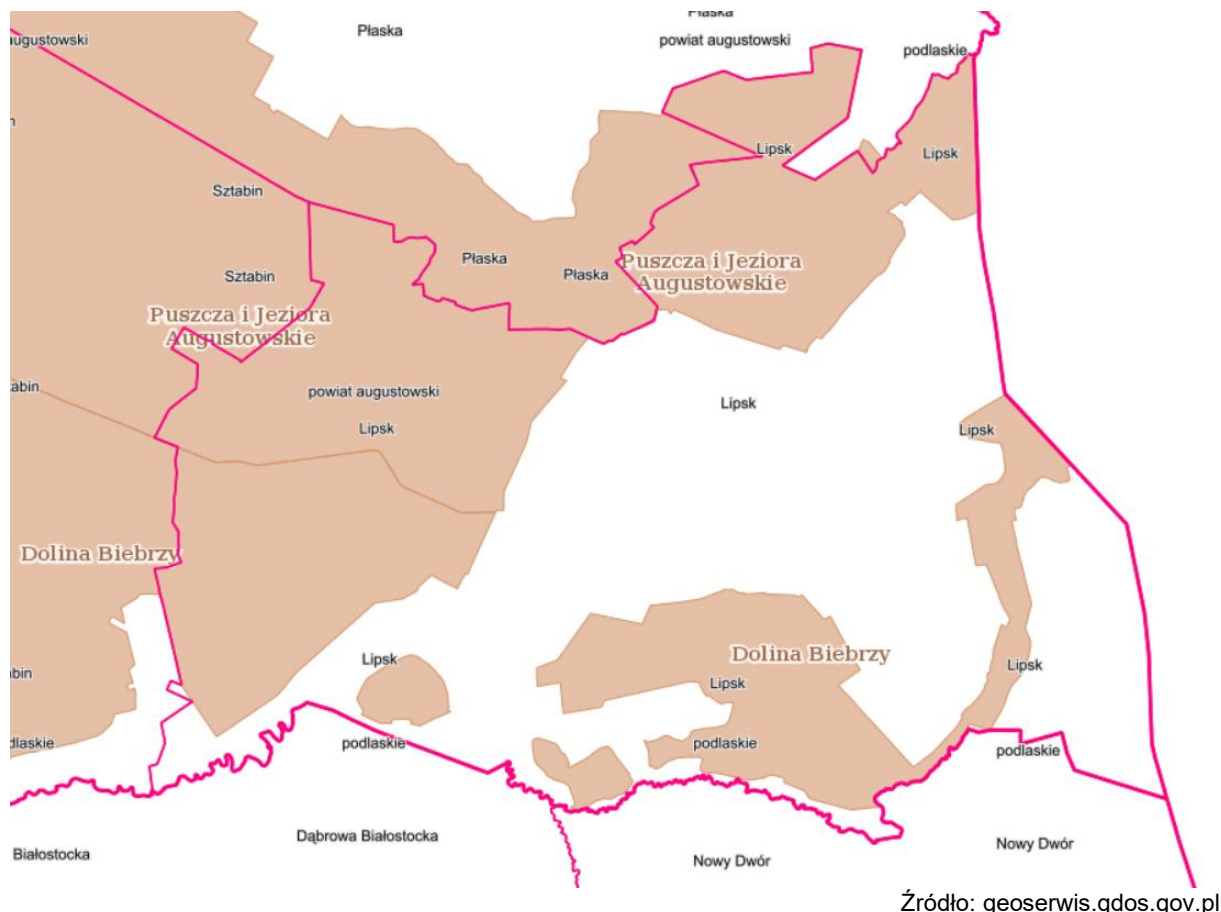
a) o nie więcej niż 10m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100 m²,

b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m² ;

6) terenów wokół sztucznych zbiorników wodnych, o których mowa w pkt 7 lit. b, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m;

7) obiektów małej architektury w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 418 z późn. zm.), bez możliwości ich rozbudowy i zmiany użytkowania.

Rysunek 22. Położenie obszarów chronionego krajobrazu na terenie gminy

Obszary NATURA 2000 na terenie Gminy Lipsk:

- Dolina Biebrzy PLH200008 (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk zatwierdzony przez Komisję Europejską)

Na terenie obszaru NATURA 2000 wyróżniono na przykład następujące siedliska: wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, murawy kserotermiczne, murawy bliźniczkowe, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne, łąki selernicowe, torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (torfowiska alkaliczne), bory oraz lasy bagienne, ciepłolubne dąbrowy. Występują tu także następujące gatunki chronione: obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*, leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*, sasanka otwarta *Pulsatilla patens*, lipiennik Loesela *Liparis loeselii*, skalnica torfowiskowa *Saxifraga hirculus*, haczykowiec (sierpowiec) błyszczący *Drepanocladus vernicosus*, skójką gruboskorupowa *Unio crassus*, poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*, poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana*, poczwarówka Geyera *Vertigo geyeri*, zalotka większa *Leucorhina pectoralis*, trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, czerwонецzyk fioletek *Lycaena helle*, czerwонецzyk nieparek *Lycaena dispar*, przeplatka maturna *Euphydryas (Hypodryas) maturna*, strzępotek

edypus Coenonympha oedippus, boleń Aspius aspius, koza Cobitis taenia, piskorz Misgurnus fossilis, różanka Rhodeus sericeus, minóg ukraiński Eudontomyzon mariae, traszka grzebieniasta Triturus cristatus, kumak nizinny Bombina bombina, bóbr europejski Castor fiber, wydra Lutra lutra, mopek Barbastella barbastellus, nocek łydkowłosy Myotis dasycneme, wilk Canis lupus.

Akt związany z ustanowieniem obszaru: Decyzja Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 12 str. 383). Inne akty prawne związane z obszarem: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Biebrzy (PLH200008) (Dz.U. 2022, poz. 362).

Obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej.

Tabela 37. Tymczasowe cele ochrony dla obszaru NATURA 2000 Dolina Biebrzy
PLH200008, cz. 1 – ogólne cel ochrony

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	Zachowanie w stanie niezadowolającym (U1) 70% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) w obrębie 30% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub poprawę aktualnego stanu poszczególnych wskaźników oraz zasięgu siedliska. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na brak procesów eolicznych kształtujących ten typ siedliska. Jedynie w dwóch płatach siedliska występują czynne procesy eoliczne w pozostałych stwierdzono ślady dawnych procesów eolicznych lub ich brak. Większość płatów zlokalizowana jest w obrębie wydym już utrwalonych
3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion	Zachowanie w stanie co najmniej niezadowolającym (U1) 70% stanowisk siedliska w obszarze.	Obecna ocena siedliska to U1/U2 na co decydujący wpływ miały obniżone oceny Wskaźnika przezroczystości. Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na obniżone oceny wskaźnika przezroczystości.

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
		Parametr dotyczy 141 płatów (w tym 116 w granicach BbPN), które stanowią 70% stanowisk w obszarze
3270 Zalewane muliste brzegi rzek	-	Przedmiot ochrony wymaga uzupełnienie stanu wiedzy niezbędnej do przeprowadzenia oceny stanu ochrony siedliska i zaplanowania działań ochronnych
6120* Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae)	Zachowanie w stanie niezadowolającym (U1) 70% stanowisk siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) w obrębie 30% stanowisk siedliska w obszarze	Siedlisko reprezentowane w obszarze przez zbiorowiska muraw ze związku Koelerion glaucae. Obecna ocena U1/U2 uwarunkowana jest znacznym rozproszeniem oraz izolacją niewielkich płatów. Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu FV.
6210* Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea)	Zachowanie w stanie niezadowolającym (U1) 64% oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) 36% powierzchni siedliska w obszarze	Siedlisko reprezentowane w obszarze przez kałużowe zbiorowiska nawapiennych muraw z klasy Festuco-Brometea. Obecna ocena U1 uwarunkowana jest zubożeniem florystycznym (wynikającej także z niewielkiej powierzchni płatów siedliska oraz izolacji regionalnej). Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu FV ze względu na zubożenie florystyczne, niewielką powierzchnię płatów oraz izolację regionalną.
6230* Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardetalia – płaty bogate florystycznie)	Zachowanie w stanie co najmniej niezadowolającym (U1) 70% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) w obrębie 30% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników.
6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)	Zachowanie w stanie co najmniej niezadowolającym (U1) 65% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) w obrębie 35% powierzchni	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników.

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
	siedliska w obszarze.	Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na zubożenie florystyczne części płatów, wykształconych na glebach potorfowych.
6430 Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium)	-	Siedlisko nie inwentaryzowane w ramach przygotowywania PZO dla obszaru Natura 2000 Dolina Biebrzy. Wymaga weryfikacji występowania w obszarze i uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, w celu przeprowadzenia oceny stanu ochrony i zaplanowania działań ochronnych
6440 Łąki selernicowe	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 80% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 20% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na obniżoną wartość wskaźników gatunki dominujące i gatunki ekspansywne
6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 70% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 30% powierzchni siedliska w obszarze.	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na obniżoną wartość wskaźnika gatunki charakterystyczne
7110* Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 90% powierzchni siedliska w obszarze.	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu właściwego (FV) ze względu na przesuszenie będące konsekwencją zmian klimatycznych (suszy) oraz zubożenie florystyczne
7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 85% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 15% siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu właściwego (FV) ze

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
		względu na przesuszenie będące konsekwencją zmian klimatycznych (suszy)
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 80% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 20% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu właściwego (FV) ze względu na przesuszenie będące konsekwencją zmian klimatycznych (suszy)
9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 85% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 15% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników. Osiągnięcie właściwego stanu (FV) jest możliwe, ale dopiero w dłuższej perspektywie czasowej (>50 lat). Z uwagi na stosunkowo krótki, jak na rozwój ekosystemu leśnego, okres obowiązywania ochrony ścisłej w granicach BbPN, struktura i funkcja ekosystemu nie powróciły jeszcze do stanu naturalnego
91D0* Bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi- Pinetum, Pino mugo- Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum) i brzoźowo sosnowe bagienne lasy borealne	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 80% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 20% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników, jeśli pozwolą na to naturalne procesy. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) siedliska ze względu na przesuszenie wywołane zmianami klimatycznymi (susze)
91E0 *Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 78% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 22% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników, jeśli pozwolą na to naturalne procesy. Osiągnięcie właściwego stanu (FV) jest możliwe, ale dopiero w dłuższej perspektywie czasowej (>40 lat). Z uwagi na stosunkowo krótki, jak na rozwój ekosystemu leśnego, okres obowiązywania ochrony ścisłej w granicach

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
		BbPN, struktura i funkcja ekosystemu nie powróciły jeszcze do stanu naturalnego
9110* Ciepłolubna dąbrowa	Zachowanie w stanie właściwym (FV) 90% stanowisk siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników
91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (Cladonio-Pinetum i chrobotkowa postać Peucedano-Pinetum)	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 60% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 40% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) siedliska ze względu na naturalną eutrofizację siedliska skutkującą zwiększeniem udziału mszaków i roślin zielnych w runie i zanikaniem porostów
6216 haczykowiec (sierpowiec) błyszczący Hamatocaulis vernicosus	-	Przedmiot ochrony wymaga uzupełnienia stanu wiedzy niezbędnej do przeprowadzenia oceny stanu ochrony gatunku i zaplanowania działań ochronnych. W obszarze Natura 2000 Dolina Biebrzy haczykowiec błyszczący spotykany był stosunkowo często w płatach siedliska 7230 w Dolnym i Górnym Basenie doliny Biebrzy. Informacje o występowaniu gatunku w poszczególnych płatach znajdują się w kartach obserwacji siedliska 7230, lipiennika Loesela i skalnicy torfowiskowej oraz w zdjęciach fitosocjologicznych dokumentujących skład gatunkowy siedliska 7230 oraz siedlisk ww. gatunków

Źródło: Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. (znak: WPN.6323.36.1.2022.MC)

Tabela 38. Tymczasowe cele ochrony dla obszaru NATURA 2000 Dolina Biebrzy
PLH200008, cz. 2

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Cel ochrony
1437 leniec bezpodkwiatkowy Thesium ebracteatum	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na 12 stanowiskach, w ilości co najmniej 150 000 osobników. Siedlisko - Utrzymanie siedliska gatunku

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Cel ochrony
	w obszarze na poziomie oceny FV na 4 stanowiskach, osiągnięcie oceny FV na 5 stanowiskach i osiągnięcie co najmniej oceny U1 na 1 stanowisku
1477 sasanka otwarta <i>Pulsatilla patens</i>	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na 17 stanowiskach, w ilości co najmniej 2500 osobników (rozet) Siedlisko - Utrzymanie siedliska gatunku w obszarze na poziomie oceny FV na 7 stanowiskach, osiągnięcie oceny FV na 2 stanowiskach i utrzymanie oceny U1 na 8 stanowiskach
1528 skalnica torfowiskowa <i>Saxifraga hirculus</i>	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na 5 stanowiskach, w ilości co najmniej 20 000 osobników Siedlisko - Poprawa siedliska gatunku w obszarze do poziomu oceny U1 na 5 stanowiskach
1902 obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i>	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na co najmniej 23 stanowiskach, w ilości co najmniej 1500 osobników Siedlisko - Utrzymanie siedliska gatunku w obszarze na poziomie oceny U1 na 14 stanowiskach, poprawa siedliska gatunku do poziomu oceny U1 na 9 stanowiskach
1903 lipiennik Loesela <i>Liparis loeselii</i>	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na 9 stanowiskach, w ilości co najmniej 25 000 osobników Siedlisko - Utrzymanie siedliska gatunku w obszarze na poziomie oceny U1 na 6 stanowiskach, osiągnięcie oceny U1 na 3 stanowiskach
1032 skójka gruboskorupowa <i>Unio crassus</i>	Stan populacji - Utrzymanie niezadowolającej struktury wiekowej (brak młodych osobników, ale obecnych 3 lub więcej osobników w wieku rozrodczym) oraz struktury wielkości ciała (brak osobników z jednej lub dwu klas wielkości) na co najmniej 7 stanowiskach Siedlisko – Utrzymanie niezadowolającego stanu siedlisk na wszystkich stanowiskach gatunku w obszarze. Koryto o szerokości 5-150 m; brzegi słabo ocienione <40% lub całkiem ocienione >80%, o głębokości <0,3 do 2 m, o urozmaiconym profilu
1013 poczwarówka Geyera <i>Vertigo geyeri</i>	Stan populacji - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Zachowanie bagiennego charakteru znanych stanowisk.
1014 poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	Stan populacji - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Zachowanie bagiennego charakteru znanych stanowisk.
1016 poczwarówka jajowata <i>Vertigo moulinsiana</i>	Stan populacji - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Zachowanie bagiennego charakteru znanych stanowisk.
1042 zalotka większa <i>Leucorhina pectoralis</i>	Populacja - Utrzymanie co najmniej 10 stanowisk gatunku w obszarze.

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Cel ochrony
	Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedlisk na poziomie oceny FV na co najmniej 10 stanowiskach w obszarze.
1037 trzepla zielona Ophiogomphus cecilia	Populacja - Utrzymanie gatunku na 6 stanowiskach w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie oceny FV na 6 stanowiskach.
4038 czerwонецzyk fioletek Lycaena helle	Populacja - Utrzymanie gatunku na co najmniej 9 stanowiskach w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze co najmniej na poziomie oceny U1 na 9 stanowiskach.
1060 czerwонецzyk nieparek Lycaena dispar	Populacja - Utrzymanie stanu populacji na poziomie FV w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie oceny FV w obszarze.
6169 przeplatka maturna Euphydryas (Hypodryas) maturna	Populacja - Utrzymanie gatunku na 9 stanowiskach w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie oceny FV na co najmniej 9 stanowiskach.
1071 strzepotek edypus Coenonympha oedippus	Populacja - Utrzymanie gatunku na 2 stanowiskach w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej oceny U1 na 2 stanowiskach.
1130 boleń Aspius aspius	Populacja - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
1149 koza Cobitis taenia	Populacja - Utrzymanie co najmniej 10 stanowisk gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
1145 piskorz Misgurnus fossilis	Populacja - Utrzymanie co najmniej 10 stanowisk gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
5339 różanka Rhodeus amarus	Populacja - Utrzymanie co najmniej 20 stanowisk gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
2484 minóg ukraiński Eudontomyzon mariae	Populacja - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Nie określa się.
1166 traszka grzebieniasta Triturus cristatus	Populacja - Utrzymanie co najmniej 20 stanowisk w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
1188 kumak nizinny Bombina Bombina	Populacja - Utrzymanie co najmniej 50 stanowisk w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
1308 mopek Barbastella barbastellus - populacja rozrodcza	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w stanie ochrony U1 na co najmniej 5 stanowiskach w obszarze.

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Cel ochrony
	Stan siedliska - Utrzymanie co najmniej oceny niezadowalającej U1 stanu ochrony siedliska w obszarze.
1308 mopek Barbastella barbastellus – populacja zimująca	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w stanie ochrony U1 na 13 stanowiskach (schronieniach zimowych). Stan siedliska - Utrzymanie co najmniej oceny niezadowalającej U1 stanu ochrony siedliska w obszarze.
1318 nocek łydkowłosy Myotis dasycneme - populacja osiadła i zimująca	Populacja - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie co najmniej oceny niezadowalającej U1 stanu ochrony siedliska w obszarze.
1337 bóbr europejski Castor fiber	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze w ilości 300 rodzin bobrowych. Stan siedliska - Utrzymanie oceny właściwej FV stanu ochrony siedliska w obszarze.
1355 wydra Lutra lutra	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na poziomie oceny właściwej FV (zagęszczenie populacji na poziomie ≥ 2 os/10 km). Stan siedliska - Utrzymanie oceny właściwej FV stanu ochrony siedliska w obszarze.
*1352 wilk Canis lupus	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na poziomie oceny właściwej FV (Zagęszczenie populacji $[N/100km^2]$ na poziomie $>2,5/100 km^2$, liczba watah $[N/100km^2]$ na poziomie oceny $>0,5/km^2$). Stan siedliska - Utrzymanie oceny właściwej FV stanu ochrony siedliska w obszarze.
1361 ryś euroazjatycki Lynx lynx	Populacja – Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska – Brak oceny dla parametru.

Źródło: Obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. (znak: WPN.6323.36.1.2022.MC)

- Ostoja Augustowska PLH200005 (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk zatwierdzony przez Komisję Europejską)

Jest to Ostoja wielu zagrożonych gatunków, przede wszystkim rysia *Lynx lynx* i wilka *Canis lupus* (w ostoi znajdują się jedne z ich najstabilniejszych populacji niżowych), także wydry *Lutra lutra* i bobra *Castor fiber*. Ogółem stwierdzono tu 10 gatunków zwierząt objętych Załącznikiem II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na terenie ostoi występuje 7 gatunków roślin z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z czego dla czterech - aldrowandy pęcherzykowatej, skalnicy torfowiskowej, lipiennika *Loesela* i sasanki otwartej obszar ma zasadnicze znaczenie w skali Polski, a tutejsze populacje stanowią znaczącą część krajowych zasobów, będąc często najobfitszymi w Polsce (populacje lipiennika i skalnicy nad Rospudą, populacje aldrowandy w ciągu jezior Kanału Augustowskiego). Liczne są stanowiska rzadkich i zagrożonych w skali kraju gatunków roślin naczyniowych (35 gatunków z polskiej czerwonej

księgi i czerwonej listy). Występują tu 24 gatunki storczykowatych, w tym chociażby, na torfowiskach nad Rospudą - *Herminium monorchis* na jedynym naturalnym stanowisku w Polsce. Bogata jest lichenoflora (w tym kilka gatunków brodaczek - *Usnea*) i bryoflora (liczne relikty glacialne). Najwięcej rzadkich gatunków związanych jest z mszysto-turzycowymi torfowiskami niskimi i przejściowymi, a tutejsze populacje wielu zagrożonych roślin torfowiskowych są największe w Polsce. Do najrzadszych gatunków z tej grupy należą, oprócz lipiennika Loesela oraz skalnicy torfowiskowej: *Eriophorum gracile*, *Baeothryon alpinum*, *Saxifraga hirculus*, *Carex chordorrhiza*, *Hammarbya paludosa*, *Betula humilis*, *Salix lapponum* (wszystkie one znajdują się w polskiej czerwonej księdze). Na torfowiskach występuje niezwykle obfita w gatunki ginące bryoflora, z takimi gatunkami jak np. *Meesia triquetra*, *Pseudocalliergon trifarium* i *Paludella squarrosa*.

Akt związany z utworzeniem obszaru: Decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 43 str. 63). Inne akty związane z obszarem: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Augustowska (PLH200005) (Dz.U. 2021 poz. 1397).

Dla przedmiotowego obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych (Zarządzenie Nr 27/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 31.12.2013 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 137)). Zostało ono zmienione przez Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 4 listopada 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Augustowska PLH200005 (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2020 poz. 4651).

W ramach planu określone zostały cele działań ochronnych wymienione w tabeli 39.

Tabela 39. Cele działań ochronnych dla obszaru NATURA 2000 Ostoja Augustowska

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
1.	3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i>	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1.
2.	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U2.
3.	3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	Utrzymanie właściwego stanu zachowania siedliska.
4.	3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i>	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1.
5.	4030 Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-</i>	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1.

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
	<i>Callunion, Calluno-Arcostaphylon)</i>	
6.	6120 Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1.
7.	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U2. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
8.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
9.	7210 Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis</i>)	Odtworzenie i utrzymanie właściwego stanu ochrony przez wprowadzenie ochrony czynnej (usuwanie drzew i krzewów) na wszystkich płatach siedliska. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
10.	7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Odtworzenie i utrzymanie właściwego stanu ochrony przez wprowadzenie ochrony czynnej (usuwanie drzew i krzewów) na wszystkich płatach siedliska. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
11.	9170 Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum, Melitti Carpinetum</i>)	Utrzymanie części siedlisk jako bazy propagul przy zastosowaniu ochrony biernej (dotyczy płatów siedliska w rezerwatach). Doprowadzenie zniekształconych płatów siedlisk do stanu właściwego przy zastosowaniu określonych zabiegów hodowlano-ochronnych dostosowanych do fazy rozwojowej drzewostanu. Utrzymanie siedliska w stanie niepogorszonym. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
12.	91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, LedoSphagnetum, Sphagno girgensohniiPiceetum</i> i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne)	Utrzymanie części siedlisk jako bazy propagul przy zastosowaniu ochrony biernej (dotyczy płatów siedliska w rezerwatach). Wyłączenie z użytkowania rębnego. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
13.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albofragilis, Populetum albae, FraxinoAlnetum</i> olsy źródłiskowe)	Utrzymanie części siedlisk jako bazy propagul przy zastosowaniu ochrony biernej (dotyczy płatów siedliska w rezerwatach). Doprowadzenie zniekształconych płatów siedlisk do stanu właściwego przy zastosowaniu odpowiednich zabiegów hodowlano-ochronnych dostosowanych do fazy rozwojowej drzewostanu. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
14.	1393 Sierpowiec błyszczący <i>Drepanocladus vernicosus</i> (<i>Hamatocaulis vernicosus</i>)	Ochrona miejsc występowania gatunku.
15.	1437 Leniec bezpodkwiatkowy <i>Thesium ebracteatum</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony,

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
		celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
16.	1477 Sasanka otwarta <i>Pulsatilla patens</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
17.	1516 Aldrowanda pęcherzykowata <i>Aldrowanda vesiculosa</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym właściwym poziomie. Monitoring stanu ochrony gatunku.
18.	1528 Skalnica torfowiskowa <i>Saxifraga hirculus</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku.
19.	1902 Obuwik pospolity <i>Cypripedium calceous</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
20.	1903 Lipiennik Loesela <i>Liparis loeselii</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
21.	1939 Rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym właściwym poziomie. Monitoring stanu ochrony gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
22.	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym, właściwym poziomie.
23.	1352 Wilk <i>Canis lupus</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym, właściwym poziomie. Monitoring stanu ochrony gatunku.
24.	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	Utrzymanie obecnego trendu populacji gatunku oraz niepogarszanie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych w sensie ilościowym i jakościowym.
25.	1361 Ryś <i>Lynx lynx</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym, właściwym poziomie. Monitoring stanu ochrony gatunku.
26.	1166 Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
27.	1188 Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
28.	1096 Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i>	Utrzymanie obecnego trendu populacji gatunku oraz niepogarszanie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych w sensie ilościowym i jakościowym.
29.	1145 Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
30.	1013 Poczwarówka Greyera <i>Vertigo geyeri</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
31.	1014 Poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
32.	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.

Źródło: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 4 listopada 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura

2000 Ostoja Augustowska PLH200005

- Puszcza Augustowska PLB200002 (obszar specjalnej ochrony ptaków)

Występuje tu co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej a 18 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej takich gatunków ptaków jak: bąk (PCK), błotniak stawowy, błotniak łąkowy, bocian czarny, cietrzew (PCK), dzięcioł białostrzbiasty (PCK), dzięcioł trójpalczasty (PCK), dzięcioł zielonosiwy, gadożer (PCK), głuszc (PCK), kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), kraska (PCK), łabędź krzykliwy, orlik krzykliwy (PCK), żuraw, włośchatka (PCK), podgorzałka (PCK), puchacz (PCK), trzmiełojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje bielik (PCK). Ptaki obszaru wymagają lepszego zbadania.

Obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej.

Akt prawny związany z utworzeniem: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.04.229.2313). Inne akty prawne związane z obszarem: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275), Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011, Nr. 25 poz. 133).

Tymczasowe cele ochrony dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 ustanowiono na podstawie: Obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Wigierskiego Parku Narodowego z dnia 20 lutego 2024 r., znak: WPN.6323.186.2023.EW.

Tabela 40. Tymczasowe cele ochrony dla obszaru NATURA 2000 Puszcza Augustowska PLB200002

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
A005 Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 600 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 3 000 ha.
A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 35 samców.

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 525 ha.
A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 6 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska funkcjonalnego na powierzchni minimum 7 000 ha (w tym 300-600 ha drzewostanu lęgowego).
A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 0- 1 pary lęgowej. Istnieje konieczność weryfikacji SDF.
	Siedlisko	Nie określono z uwagi brak populacji lęgowej. Istnieje konieczność weryfikacji SDF.
A067 Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 150 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na długości minimum 100 km rzeki i/lub kanału i/lub linii brzegowej jeziora.
A070 Nurogęs <i>Mergus merganser</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 60 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na długości minimum 60 km cieku wodnego (rzek i/lub kanałów) lub 3000 ha mozaiki wodno-leśnej.
A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 60 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1200 ha.
A073 Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 10 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 1 200 ha.
A074 Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 1 pary.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 200 ha.
A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 13 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedlisk na powierzchni minimum 975 ha.
A080 Gadożer <i>Circaetus gallicus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie 0-1 pary.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 100 ha.
A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginos</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 50 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1000 ha.
A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 30 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska funkcjonalnego w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 20 000 ha (tereny otwarte rozprzestrzenione wokół/przemieszane z drzewostanami lęgowymi).
A104 Jarząbek Bonasa <i>bonasia</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 1200 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 40 000 ha
A108 Głuszec Tetrao <i>urogallus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 35 ptaków.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 1 000 ha.
A119 Kropiatka Porzana <i>porzana</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 20 samców.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 200 ha.
A120 Zielonka Porzana <i>parva</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 15 samców.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 450 ha.
A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		na poziomie minimum 350 samców.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 3 500 ha.
A125 Łyska Fulica atra	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 2500 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 6 000 ha.
A127 Żuraw Grus grus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 140 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 3 500 ha.
A153 Kszyk Gallinago gallinago	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 170 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 2700 ha.
A154 Dubelt Gallinago media	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 3 samców.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 50 ha.
A165 Samotnik Tringa ochropus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 150 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1 500 ha.
A197 Rybitwa czarna Chlidonias niger	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 23 par z uwzględnieniem sezonowych fluktuacji gatunku.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 100 ha.
A207 Siniak Columba oenas	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 150 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 3 000 ha.
A215 Puchacz Bubo bubo	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 4 pary.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		minimum 250 ha siedliska.
A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 40 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 7 200 ha.
A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 60 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 12 000 ha.
A224 Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 150 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 22 400 ha siedliska funkcjonalnego (w tym minimum 1 125 ha otwartych siedlisk).
A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 40 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na minimum 40 km długości cieku lub linii brzegowej wód stojących.
A232 Dudek <i>Upupa epops</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 70 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 3 500 ha.
A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 30 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 8 000 ha.
A236 Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 250 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 50 000 ha.
A239 Dzięcioł biało-grzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 20 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 3 000 ha.
A241 Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 25 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 3 600 ha.
A246 Lerka Lullula arborea	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 350 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1 650 ha.
A286 Drożdżik Turdus illiacus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 10 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 500 ha.
A298 Trzciniak Acrocephalus arundinaceus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 500 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 500 ha.
A338 Gąsiorek Lanius collurio	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 500 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 750 ha.
A369 Krzyżodziób świerkowy Loxia curvirostra	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 65 par z uwzględnieniem sezonowych fluktuacji gatunku.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1 600 ha.
A371 Dziwonia Carpodacus erythrinus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 120 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1200 ha.
A409 Cietrzew Lyrurus tetrix	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie 0-1 osobników. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony w całym obszarze Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U2 na powierzchni minimum 200 ha.

Źródło: Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Wigierskiego Parku Narodowego z dnia 20 lutego 2024 r., znak: WPN.6323.186.2023.EW

- Ostoja Biebrzańska PLB200006 (obszar specjalnej ochrony ptaków)

W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 19 gatunków mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków

zostało zamieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest jedną z najważniejszych i to zarówno w Polsce jak i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największą liczebność w Polsce oraz jedną z największych w Unii Europejskiej, osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka oraz rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody). Jest to też bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer oraz orzeł przedni i orzełek). Dla obszaru nie ustanowiono planu zadań ochrony ani planu ochrony, jak również nie obowiązuje ochrona na podstawie prawa międzynarodowego.

Akt prawny związany z utworzeniem: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.04.229.2313). Inne akty prawne związane z obszarem: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275), Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226), Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011, Nr. 25 poz. 133).

Obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej.

Ustanowione tymczasowe cele ochrony dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006 na podstawie Obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. (znak: WPN.6323.36.1.2022.MC).

Tabela 41. Tymczasowe cele ochrony dla obszaru NATURA 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
A021 bąk Botaurus stellaris	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 50 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 2 500 ha
A022 bączek Ixobrychus minutus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 10 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 bądź lepszym na powierzchni co najmniej 1000 ha
A027 czapla biała Ardea alba	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 30 par

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 ha
A030 bocian czarny Ciconia nigra	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 10 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 10 000 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy) i 15 000 ha pozostałych (biotop żerowiskowy)
A031 bocian biały Ciconia ciconia	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 350 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 40 000 ha
A037 łabędź czarnodzioby Cygnus bewickii (Cygnus columbianus) – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 60 osobników
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 10 000 ha
A041 gęś białoczelna Anser albifrons – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 50 000 osobników
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 10 000 ha
A050 świstun Anas penelope – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 8 000 osobników
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 8 000 ha
A054 rożeniec Anas acuta – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 500 - 5 000 osobników
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 8 000 ha
A072 trzmielojad Pernis apivorus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 30 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 15 000 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy)
A075 bielik Haliaeetus albicilla	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 12 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 8 500 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy)
A081 błotniak stawowy	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 60 par

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
Circus aeruginosus	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A084 błotniak łąkowy Circus pygargus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 30 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A089 orlik krzykliwy Clanga pomarina	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 20 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony na powierzchni co najmniej 5 000 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy) i 7 000 ha pozostałych (biotop żerowiskowy)
A090 orlik grubodzioby Clanga clanga	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 8 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony na powierzchni co najmniej 10 000 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy) i 15 000 ha pozostałych (biotop żerowiskowy)
A119 kropiatka Porzana porzana	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 300 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A120 zielonka Porzana parva	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 20 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 1 000 ha
A122 derkacz Crex crex	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 400 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 20 000 ha
A127 żuraw Grus grus – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 5 000 os.
	Siedlisko	Utrzymanie dwóch wskaźników stanu siedliska (GR_ws1 lub GR_ws2) w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 2 500 ha
A127 żuraw Grus grus – populacja lęgowa	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 300 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 15 000 ha

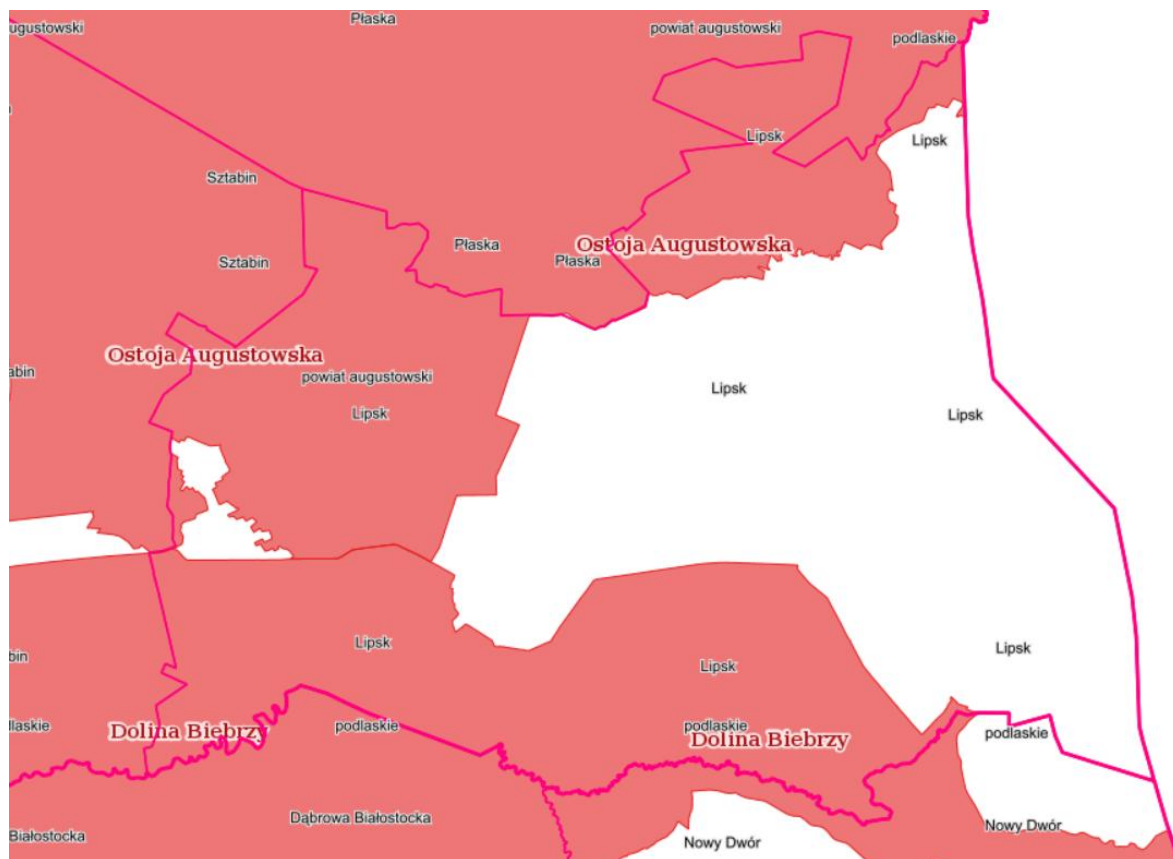
Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
A151 batalion Philomachus pugnax – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 10 000 os.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A153 kszyszek Gallinago gallinago	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 5 000 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A154 dubelt Gallinago media	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 100 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A156 rycyk Limosa limosa	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 100 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 2 000 ha
A160 kulik wielki Numenius arquata	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 25 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A162 krwawodziób Tringa totanus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 200 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 2 000 ha
A193 rybitwa rzeczna Sterna hirundo	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 1 - 5 par
	Siedlisko	Utrzymanie trzech wskaźników stanu siedliska (STH_s3, STH_s4, STH_s5) co najmniej w stanie U1
A196 rybitwa białowąsa Chlidonias hybrida	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 100 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 2 000 ha
A197 rybitwa czarna Chlidonias niger	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 120 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		co najmniej 2 000 ha
A198 rybitwa białoskrzydła Chlidonias leucopterus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 0-500 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 5 000 ha
A215 puchacz Bubo bubo	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 5 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony na powierzchni co najmniej 12 000 ha
A222 uszatka błotna Asio flammeus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 0-5 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A224 lelek Caprimulgus europaeus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 100 pa
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony na powierzchni co najmniej 5 000 ha
A234 dzięcioł zielonosiwy Picus canus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 30 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 6 000 ha
A238 dzięcioł średni Dendrocopos medius	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 200 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 5 000 ha
A239 dzięcioł białogrzbisty Dendrocopos leucotos	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 80 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 8 000 ha
A272 podróżniczek Luscinia svecica	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 300 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 4 000 ha
A294 wodniczka Acrocephalus paludicola	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 2 500 samców

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 5 000 ha
A320 muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 50 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 1 000 ha
A409 cietrzew <i>Tetrao tetrix</i>	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie co najmniej 10 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 10 000 ha

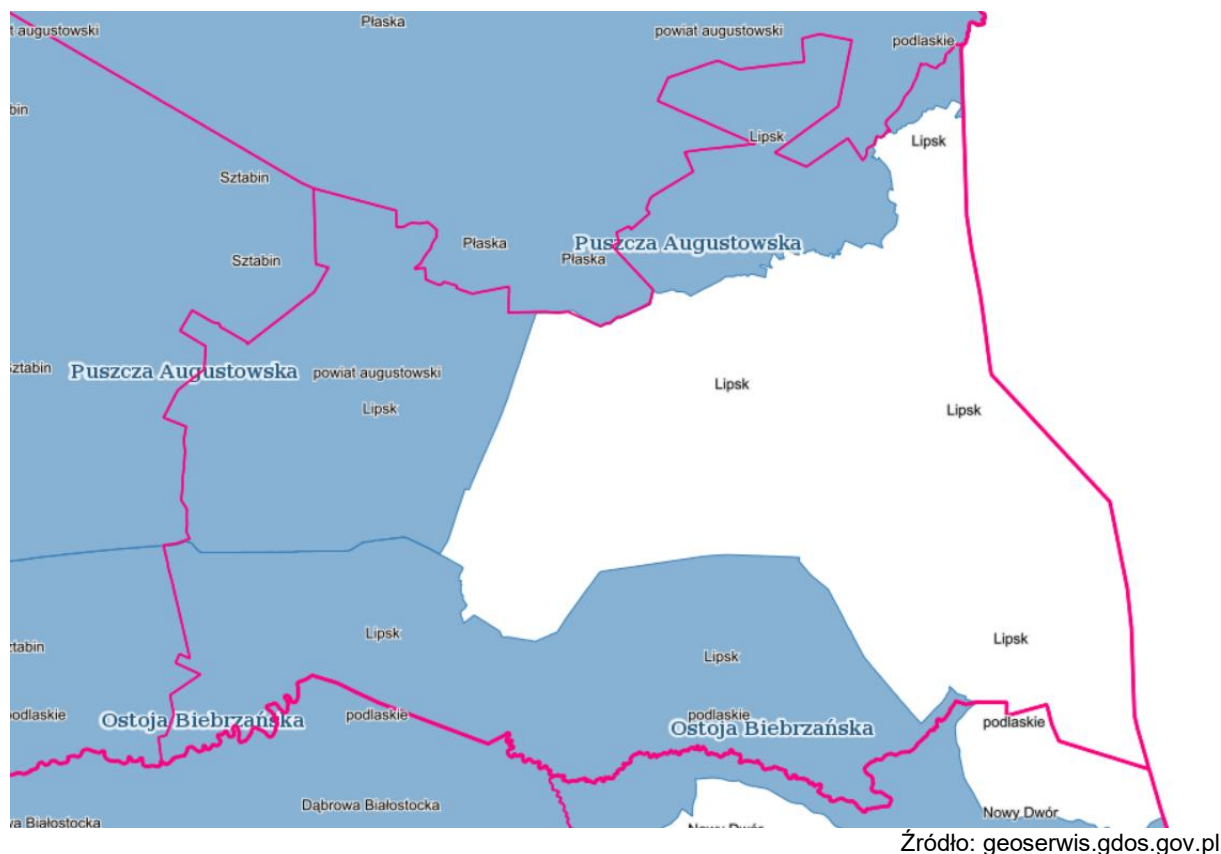
Źródło: Obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. (znak: WPN.6323.36.1.2022.MC)

Rysunek 23. Położenie obszarów NATURA 2000 (obszary siedliskowe) na terenie gminy

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Rysunek 24. Położenie obszarów NATURA 2000 (obszary ptasie) na terenie gminy

Przez teren gminy przebiegają także dwa korytarze ekologiczne:

- GKPn-1 Dolina Biebrzy;
- GKPn-4 Puszcza Augustowska.

5.6.2. PRESJE

Zagrożenia środowiska leśnego ze względu na źródło pochodzenia można podzielić na: abiotyczne, biotyczne oraz antropogeniczne.

Do czynników abiotycznych zalicza się:

- czynniki atmosferyczne:
 - zakłócenia pogodowe:
 - ciepłe zimy;
 - niskie temperatury;
 - późne przymrozki;
 - upalne lata;
 - obfity śnieg i szadź;
 - termiczno-wilgotnościowe:

- niedobór wilgoci;
 - powodzie;
 - wiatr:
 - huragany;
- właściwości gleby:
 - wilgotnościowe:
 - niski poziom wód gruntowych;
 - żyznościowe:
 - gleby piaszczyste;
 - grunty porolne;
- warunki fizjograficzne:
 - warunki górskie.

Wśród czynników biotycznych wyróżnia się:

- strukturę drzewostanów:
 - niezgodność z siedliskiem:
 - drzewostany iglaste na siedliskach lasowych;
- szkodniki owadzie:
 - pierwotne;
 - wtórne;
- grzybowe choroby infekcyjne:
 - liści i pędów;
 - pni;
 - korzeni;
- nadmierne występowanie roślinożernych ssaków:
 - zwierząt łownych;
 - gryzoni.

Z kolei do czynników antropogenicznych zalicza się:

- zanieczyszczenia powietrza:
 - energetyka;
 - gospodarka komunalna;
 - transport;
- zanieczyszczenia wód i gleb:
 - przemysł;
 - gospodarka komunalna;

- rolnictwo;
- przekształcenia powierzchni ziemi:
 - górnictwo;
- pożary lasu;
- szkodnictwo leśne:
 - bezprawne korzystanie z lasu;
 - kłusownictwo;
 - kradzież lub niszczenie mienia;
 - kradzież drewna.

Rysunek 25. Mapa RDLP w Białymstoku

Źródło: www.bialystok.lasy.gov.pl, data dostępu: 17.12.2025 r.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w „Raportie o stanie lasów w Polsce 2023” w 2023 r. stan zdrowotny lasów w Polsce, oceniany na podstawie defoliacji koron drzew, nieznacznie pogorszył się. Udział drzew zdrowych (defoliacja poniżej 10%) zmniejszył się z 14,4%

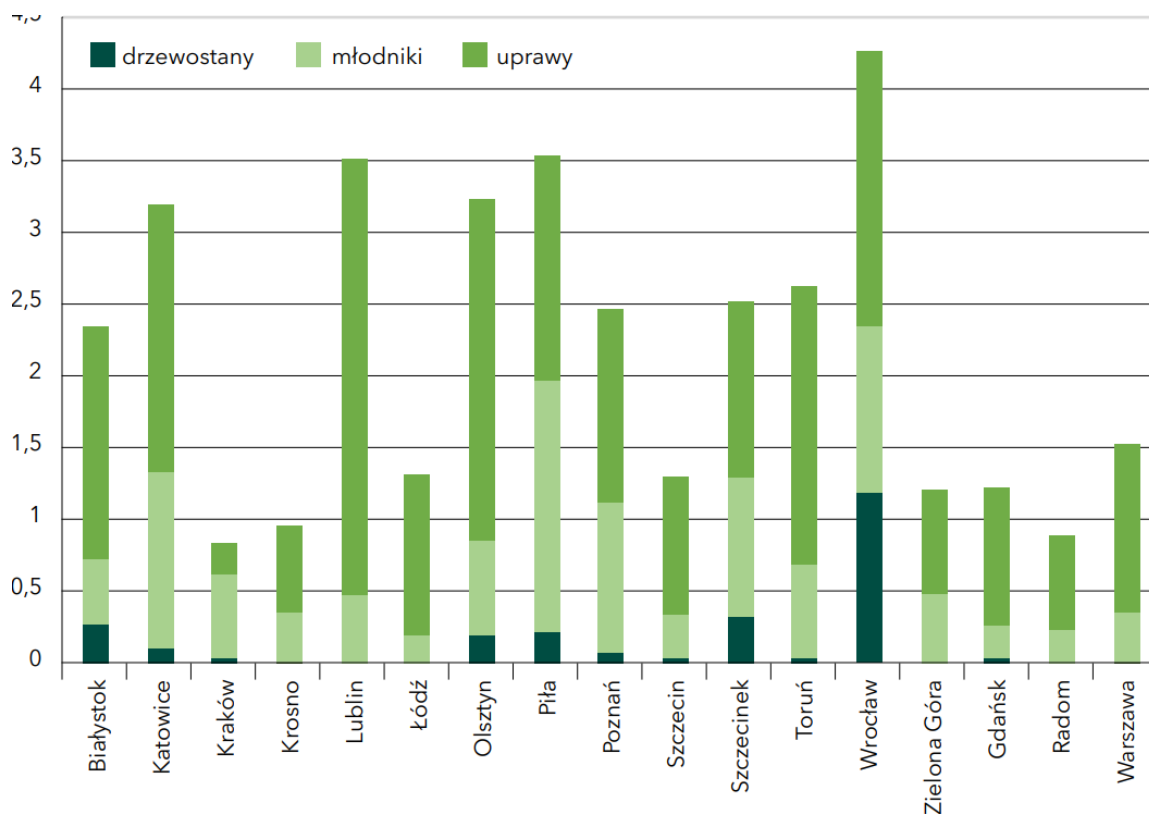
w 2022 r. do 10,7%. Wzrósł udział drzew uszkodzonych (defoliacja powyżej 25%) z 15,5% w 2022 r. do 16,5%. Średnia defoliacja określona dla wszystkich gatunków wyniosła 21,9% i była o 0,7 punktu procentowego wyższa niż w 2022 r. Najlepszą kondycją zdrowotną wśród gatunków iglastych charakteryzowała się jodła, a wśród gatunków liściastych – buk. Najsłabszą kondycją wśród gatunków iglastych charakteryzował się świerk, natomiast wśród gatunków liściastych – dąb.

Największą powierzchnię występowania szkód spowodowanych przez czynniki abiotyczne w drzewostanach w wieku powyżej 20 lat w 2023 r. w RDLP Białystok spowodował wiatr (1 752 ha), na drugim miejscu była susza (zakłócenie stosunków wodnych, 154 ha). Miąższość drewna pozyskanego w ramach cięć przygodnych (złomy i wywroty) w 2023 r. w RDLP w Białymstoku w porównaniu do innych RDLP znajdujących się na terenie Polski znajduje się na średnim poziomie podobnie jak powierzchnia zwalczania ważniejszych szkodników pierwotnych. Głównymi szkodnikami (owady) nękającymi lasy na terenach wszystkich RDLP były foliofagi drzewostanów sosnowych. Drugą co do ważności grupą owadów były imagines chrabąszczy *Melolontha* spp.

W 2023 r. pozyskanie drewna w ramach cięć sanitarnych w RDLP w Białymstoku w porównaniu do innych RDLP znajdujących się na terenie Polski znajduje się na średnim poziomie. Powierzchnia występowania uszkodzeń spowodowanych w drzewostanach przez choroby infekcyjne była stosunkowo niewielka.

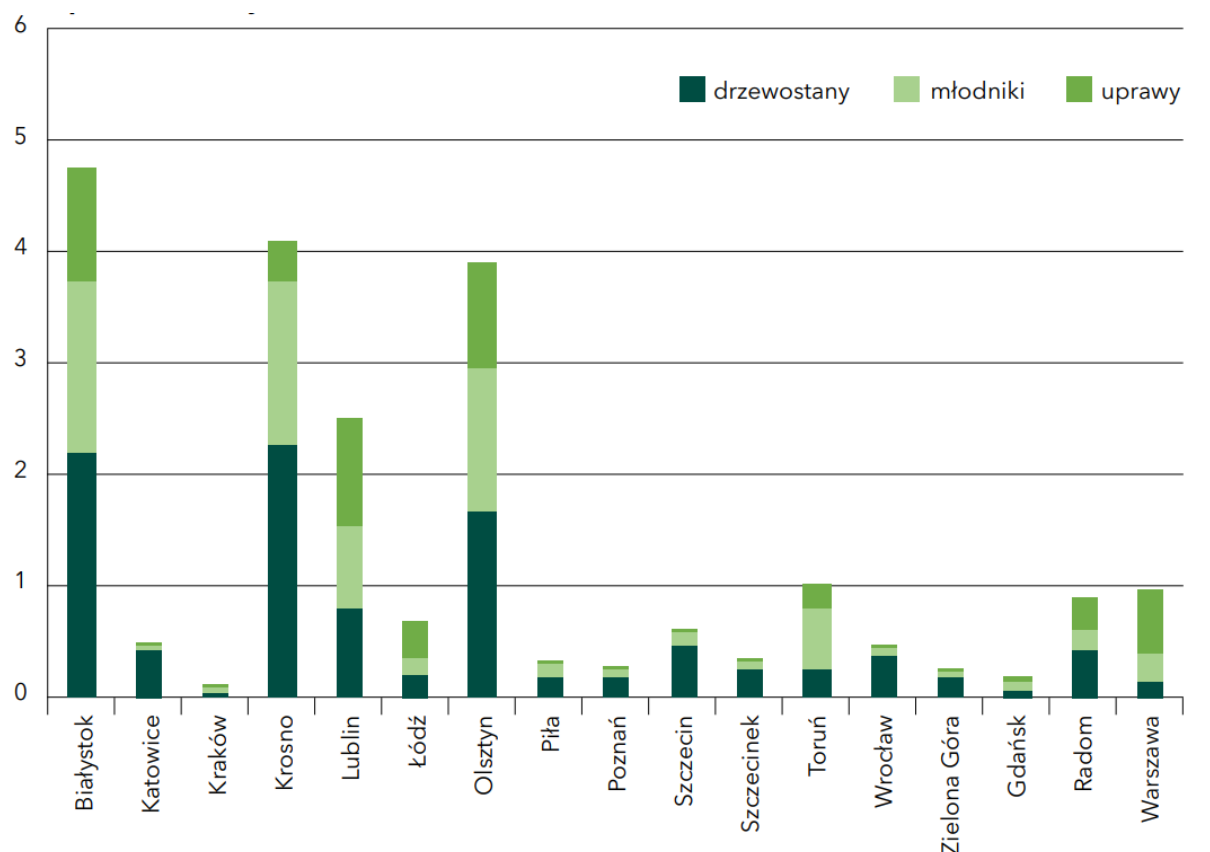
W tymże roku jemioła w drzewostanach iglastych właściwie nie występowała. Na tym terenie widać pewne zagrożenie dla lasu od zwierząt łownych a także od gatunków objętych różnymi formami ochrony.

Wykres 8. Powierzchnia uszkodzeń lasu spowodowanych przez zwierzynę łowną wg RDLP i faz rozwojowych drzewostanów w 2023 r.

Źródło: Raport o stanie lasów w Polsce 2023

Wykres 9. Powierzchnia uszkodzeń lasu spowodowanych przez gatunki objęte różnymi formami ochrony wg RDLP i faz rozwojowych drzewostanów w 2023 r.

Źródło: Raport o stanie lasów w Polsce 2023

Jak to wskazano w „Raporcie o stanie lasów w Polsce 2023” łoś (największy gatunek jeleniowatych w naszych lasach, objęty całorocznym zakazem polowań) największe szkody wyrządził na terenach RDLP w Białymstoku (2,5 tys. ha – 0,4% lasów w zarządzie RDLP). Uszkadzał przede wszystkim uprawy i młodniki. Głównym rodzajem uszkodzeń powodowanym przez łośie w 2023 r. były złamania, ogławianie oraz zgryzanie pędów głównych, a także spalowanie.

Do największych zagrożeń stanu lasów zaliczyć więc należy silny wiatr oraz zwierzyna (szczególnie łośie).

Zgodnie ze „Stanem zdrowotnym lasów w Polsce w 2023 roku na podstawie badań monitoringowych” analizując dyrekcje LP według poziomu zdrowotności lasów to patrząc od najbardziej do najmniej zdrowych, ich kolejność była następująca: Krosno < Gdańsk << Radom, Szczecinek << Białystok, Łódź < Olsztyn, Toruń, Zielona Góra, Piła << Kraków, Poznań, Warszawa < Lublin, Szczecin, Wrocław << Katowice. Tym samym stan lasów na terenie RDLP Białystok (na którego terenie leży Gmina Lipsk) był na średnim poziomie. Ogółem w ciągu dziesięciolecia 2014-2023 poziom zdrowotności drzew w lasach nie

wykazywał dużych różnic w skali kraju. Lepszą kondycję drzew ‘gatunków razem’ obserwowano w latach 2014-2015 i 2022-2023, słabszą – w latach 2016-2021. W latach 2014-2023 najbardziej stabilną kondycją zdrowotną charakteryzowała się sosna, największą zmiennością kondycji charakteryzował się dąb. Najbardziej stabilną kondycją zdrowotną charakteryzowały się drzewa w lasach RDLP w Białymstoku, Gdańsku i Toruniu. Tym samym uznając dane dotyczące RDLP w Białymstoku za adekwatne do sytuacji na terenie omawianej jednostki samorządu terytorialnego uznać można, że stan zdrowotny lasów na jej terenie jest zadowalający lecz wciąż mógłby ulec poprawie.

Zgodnie z „Stanem zdrowotnym lasów w Polsce w 2024 roku na podstawie badań monitoringowych” średnia defoliacja wszystkich gatunków razem wynosiła 21,3%, iglastych razem – 21,6%, a liściastych razem – 20,7%. Udział drzew o defoliacji do 10% wynosił 11,9%, a udział drzew o defoliacji powyżej 25% – 13,9%. Gatunki liściaste charakteryzowały się wyższym udziałem drzew zdrowych (16,5%) oraz wyższym udziałem drzew o podwyższonej defoliacji (14,5%) niż gatunki iglaste (odpowiednio: 9,1% i 13,6%). Gatunki o niskiej średniej defoliacji (od 15,7% do 18,2%) to buk, jodła i olsza. Średnią wartość tego parametru (od 20,1% do 22,0%) wykazywały sosna, brzoza, gatunki zaliczane do grup ‘inne liściaste’ oraz ‘inne iglaste’. Wyższą wartością średniej defoliacji charakteryzowały się dąb (24,3%) i świerk (24,4%). Podobne uszeregowanie gatunków drzew uzyskano porównując udziały drzew o defoliacji do 10%, jak i o defoliacji powyżej 25%.

Regionalne dyrekcje LP według poziomu zdrowotności lasów, od najbardziej do najmniej zdrowych, ich kolejność według dokumentu jest następująca: Krosno < Kraków < Piła, Radom < Szczecinek, Łódź, Zielona Góra, Białystok, Gdańsk, Poznań < Warszawa, Toruń, Olsztyn, Szczecin, Wrocław < Lublin < Katowice.

W dziesięciolecie 2015-2024 poziom zdrowotności drzew w lasach nie wykazywał dużych różnic w skali kraju. W tych latach najbardziej stabilną kondycją zdrowotną charakteryzowała się sosna, największą zmiennością kondycji charakteryzowały się dąb.

5.6.3. ANALIZA SWOT

Tabela 42. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze

Mocne strony	Słabe strony
– stosunkowo niewielkie zanieczyszczenie lasów; – brak znacznego zagrożenia związanego z występowaniem jemioli, pierwotnych szkodników owadzych i szkodników wtórnych	– zagrożenie pożarowe lasów; – zagrożenie lasów przez silny wiatr; – niska świadomość mieszkańców na temat zakazów i ograniczeń obowiązujących w lasach oraz na obszarach chronionych; – pogorszenie zdrowotności części drzewostanów

Szanse	Zagrożenia
– wzrost terenów zalesionych; – nowe zasadzenia, powiększenie terenów leśnych	– pogorszenie stanu lasów na skutek braku dbałości o stan środowiska przez Gminę Lipsk i gminy ościennie; – zwiększenie zagrożenia drzewostanów ze strony czynników abiotycznych; – wzrastające zagrożenie pożarowe lasów na skutek następujących zmian klimatu; – wzrastająca ilość nagłych zjawisk pogodowych czyniących szkody na terenach leśnych; – zwiększenie wycinki drzew na terenie gminy i w gminach ościennych

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Teren gminy charakteryzuje się bogatą florą i fauną. Na obszarze gminy znajdują się różne obszary chronione w tym obszary Natura 2000.

Ochrona zasobów przyrody, w tym lasów, ma prowadzić do zachowania ich istniejącego stanu (w tym różnorodności gatunkowej) oraz stwarzania warunków do jak najlepszego rozwoju. Nadrzędnym zadaniem w zakresie ochrony przyrody jest powstrzymanie obserwowanych od lat tendencji do zmniejszania się różnorodności biologicznej oraz dążenie do odbudowy zniszczonych ekosystemów. Zgodnie z „Zadaniami z zakresu ochrony lasu i ich realizacją” najczęściej stosowane metody ochrony lasu można podzielić na 4 podstawowe grupy:

- chemiczne,
- biologiczne,
- mechaniczne,
- integrowane.

W przypadku ochrony ekosystemów leśnych przed szkodliwymi owadami za skuteczne uznaje się zastosowanie środków chemicznych (insektycydy). Ich nadmierne wykorzystanie w zabiegach ochronnych może jednak prowadzić do niepożądanej „chemizacji” środowiska leśnego, a przy tym nie gwarantuje trwałego rozwiązania problemu masowego występowania szkodliwych owadów. Metoda biologiczna ochrony lasu polega zaś na wykorzystaniu żywych organizmów do ograniczania liczebności szkodnika. Metoda ta wykorzystuje antagonistyczne związki pomiędzy różnymi organizmami (gatunkami) w układach: żywiciel-pasożyt, żywiciel-parazytoid, drapieżca-ofiara lub patogen-organizm. Metoda mechaniczna polega zaś na stosowaniu prostych zabiegów mechanicznych, np.: zbioru, otrząsania, wygniatania, odławiania do pułapek, stosowania różnego rodzaju przeszkód, zapór, przynęt oraz zabiegów agrotechnicznych (np. orka). W okresie ostatnich kilkunastu lat coraz intensywniej rozwijana i coraz szerzej stosowana jest metoda integrowana polegająca na połączeniu wszystkich

metod i sposobów ochrony lasy w celu zminimalizowania ryzyka strat, zarówno ekologicznych jak i ekonomicznych.

Brak potrzeby planowania działań przez jednostkę samorządu terytorialnego przeciwdziałających zniszczeniu lasu przez zwierzynę, w tym zwierzynę płową (temat wymaga monitorowania szczególnie w przypadku gatunki objęte różnymi formami ochrony). Obserwacji wymaga również zagrożone drzewostanów ze strony czynników abiotycznych.

5.7. GLEBY

5.7.1. STAN AKTUALNY

Jakość gleb na terenie gminy w istotny sposób wpływa na jej potencjał. Gleby dobrej jakości oznaczają nie tylko zdrowe i wysokie plony, ale także warunkują prawidłowy rozwój człowieka, gdyż wraz z pożywieniem roślinnym i zwierzęcym dostarczają odpowiedniej ilości wysokokalorycznych składników odżywczych, witamin, substancji mineralnych, niezbędnych do budowy i właściwego funkcjonowania organizmu. Razem z pożywieniem człowiek pobiera składniki korzystne, jak i niekorzystne dla swego rozwoju. Jakość gleb ma wpływ na rozmieszczenie upraw rolniczych, ale zależy ona również od odpowiedniej wilgotności, nawożenia mineralno – organicznego, warunków termicznych oraz opadów atmosferycznych.

Na terenie Gminy Lipsk nie występują grunty orne o wysokiej klasie przydatności rolniczej I i II, czyli grunty najlepsze, zasobne we wszystkie składniki pokarmowe roślin, mające dobrą naturalną strukturę, nawet na znacznej głębokości, będące łatwe do uprawy.

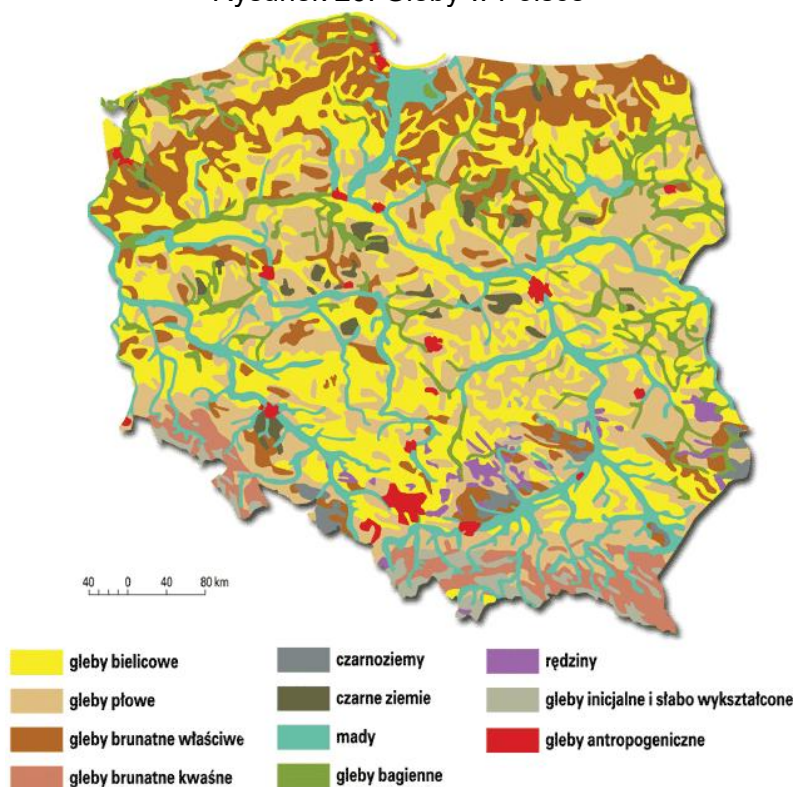
Na terenie gminy występują nieznaczne użytki klasy IIIa, które mają wyraźnie gorsze właściwości fizyczne i chemiczne lub występują w gorszych warunkach fizjograficznych od gleb klasy I i II. Odnosi się to przede wszystkim do stosunków wodnych. Dlatego wybór roślin, które mogą być uprawiane, jest mniejszy. Wysokość plonów waha się w szerokich granicach w zależności od stopnia kultury, umiejętności uprawy i nawożenia, a także w pewnym stopniu od warunków atmosferycznych. Większość gleb wykazuje już pewne oznaki procesu degradacji, jednakże nie można ich nazwać glebami wadliwymi, gdyż ujemne Grunty klasy IV stanowią gleby o zdecydowanie mniejszym wyborze roślin uprawnych niż gleby poprzednich, wyższych klas. Na ogół uzyskuje się na nich średnie plony, nawet wówczas, gdy stosuje się dobrą agrotechnikę. Plony roślin w znacznym stopniu uzależnione są od ilości i rozkładu opadów atmosferycznych, szczególnie w okresie wegetacyjnym.

Na obszarze Gminy Lipsk dominują grunty klasy V. Są to gleby orne słabe, mało żyzne, słabo urodzajne i zawodne.

Grunty klasy VI są najslabszymi glebami ornymi. Gleby te są słabe, wadliwe i zawodne, plony uprawianych na nich roślin są bardzo niskie i niepewne.

Grunty klasy IIIa występują jedynie w Jałowie i Lipsku, natomiast klasy IIIb - w Bartnikach, Dulkowszczyźnie, Jacznikach, Jałowie, Kolonii Lipsk, Kopczanach, Kuriankach, Lichosielcach, Lipsku, Lipszczanach, Nowych i Starych Leśnych Bohaterach, Nowym Rogożynie, Rakowiczach, Rygałowce, Siółku, Skieblewie, Starożyńcach, Starym Rogożynie. Grunty klasy IVa występują na powierzchni całej gminy oprócz miejscowości: Lubinowo, Podwołkuszne, Rogożynek. Najslabsze grunty klasy IVb, V i V występują w każdej miejscowości, jedynie w Jałowie nie występują grunty klasy VI. Gleby klasy VIz występują jedynie w miejscowości Lipsk.

Rysunek 26. Gleby w Polsce

Źródło: <http://www.geomatura.pl/>

Jakość gleb

Obowiązek prowadzenia monitoringu, obserwacji zmian i oceny jakości gleby i ziemi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wynika z zapisów art. 26 ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Badania gleb pod kątem: odczynu pH, potrzeb wapnowania oraz zawartości w makroelementy: fosfor, potas i magnez na terenie powiatu augustowskiego przeprowadziła w ostatnich latach Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Białymstoku. W latach 2011-2014 przebadano 974 próbki glebowe pobrane z użytków rolnych na terenie powiatu

augustowskiego. Na terenie powiatu występuje 30% gleb kwaśnych, 22% - lekko kwaśnych i 23% - bardzo kwaśnych. Odczyn środowiska glebowego wpływa w znacznym stopniu na życie roślin, mikroorganizmów ale również na egzystencje fauny glebowej. Decyduje tym samym o aktywności biologicznej gleby. Częściej spotykane kwaśne odczyny gleb, powodują obniżanie plonowania roślin. Ułatwiają one również przyswajanie przez rośliny metali ciężkich. Z odczynem gleb ściśle związana jest także potrzeba ich wapnowania. Wapnowanie poprawiające właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne gleb, jest zabiegiem agrotechnicznym, który powinien być stosowany na tych terenach, w których procentowy udział gleb wymagających wapnowania w przedziale koniecznym i potrzebnym przekroczył 30%. Na terenie powiatu augustowskiego dla 38% przebadanych gleb nie dostrzeżono potrzeby wapnowania.

Zawartość w glebie przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu jest ważnym wskaźnikiem pozwalającym ustalić poziom racjonalnego nawożenia.

Fosfor jest składnikiem niezbędnym dla rozwoju roślin, pełniąc ważne funkcje w procesach życiowych roślin: reguluje podziały komórek, rozwój korzeni, ma wpływ na procesy kwitnienia, zawiązywanie nasion oraz procesy dojrzewania. Potas jest jednym z trzech, obok wspomnianych wcześniej azotu i fosforu, makroskładników o zasadniczym znaczeniu w żywieniu roślin. Pierwiastek ten odgrywa istotną rolę w gospodarce wodnej rośliny, aktywuje enzymy, bierze udział w procesie fotosyntezy i transportu asymilatów oraz warunkuje wrażliwość na stres wodny związany z suszą. Z kolei magnez jest składnikiem o dużym znaczeniu fizjologicznym dla roślin. Podstawowa rola magnezu w roślinie jest związana z jego obecnością w cząsteczce chlorofilu, a zatem wpływem na procesy fotosyntezy. Ponadto magnez aktywuje enzymy i reguluje gospodarkę azotem w roślinie. Pierwiastek ma istotne znaczenie w kształtowaniu jakości produktów roślinnych, z punktu widzenia ich wartości żywieniowej dla zwierząt i człowieka.

Procentowy udział gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu (P_2O_6) na terenie powiatu wynosi 44%. Udział gleb o zawartości potasu (K_2O) bardzo niskiej i niskiej wynosi 58%, a magnezu - 22%. Określenie zasobności gleb w makroelementy jest podstawą do ustalenia optymalnych dawek nawozów sztucznych.

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, szósta tura monitoringu przypadła na lata 2020 – 2022 i była realizowana przez Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono badanie w 6 punktach, jeden z nich zlokalizowany

został na obszarze powiatu sejneńskiego, czyli w powiecie sąsiadującym z powiatem augustowskim:

- Miejscowość: Hołny Wolmera (Gmina Sejny),
- Kompleks: 4 (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)); Typ: AP (gleby płowe); Klasa bonitacyjna: IIIb,
- Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: pglp (piasek gliniasty lekki pylasty), PTG 2008: pg (piasek gliniasty),
- Wyniki pomiarów za 2020 r.:
 - Próchnica – 2,31%,
 - Węgiel organiczny - 1,34%,
 - Azot ogólny – 0,138%,
 - Radioaktywność – 747 Bq*kg⁻¹,
 - Zasolenie - 39 mg KCl*100g⁻¹,
 - Sód - 0,002%.

Co prawda punkt ten nie obejmuje bezpośrednio obszaru Gminy Lipsk, jednak należy stwierdzić, że jakość gleb na analizowanym terenie jest zbliżona do tej występującej w punkcie pomiarowym.

Nadmierna koncentracja soli powoduje zmniejszenie dostępności wody dla roślin, zniekształcenie równowagi jonowej w glebach oraz zwiększenie zawartości soli w roślinach i obniżenie ich wartości użytkowej. Do oceny zasolenia gleb stosuje się parametr przewodności elektrolitycznej właściwej, który wyraża się również jako równoważną zawartość chlorku potasu. Przeciętne wartości przewodności elektrolitycznej nie zmieniły się w kolejnych okresach badań monitoringowych i pozostawały na niskim, nieszkodliwym dla roślin i jakości gleb poziomie.

Próchnica glebowa jest mieszaniną substancji o skomplikowanej budowie i zróżnicowanych właściwościach, zależnych od stopnia humifikacji. Powstaje w wyniku biochemicznych przemian produktów biologicznego rozkładu związków organicznych, wchodzących w skład roślin i organizmów glebowych. Ubytek próchnicy jest ważnym wskaźnikiem pogorszenia warunków siedliskowych oraz żyzności gleb.

W warunkach Polski do oceny zasobności gleb w próchnicę najczęściej stosowane są następujące przedziały zawartości:

- <1% - niska;
- 1-2% - średnia;
- 2-3,5% - wysoka;

- >3,5% - bardzo wysoka.

W analizowanym punkcie odnotowano więc wysoką zawartość próchnicy.

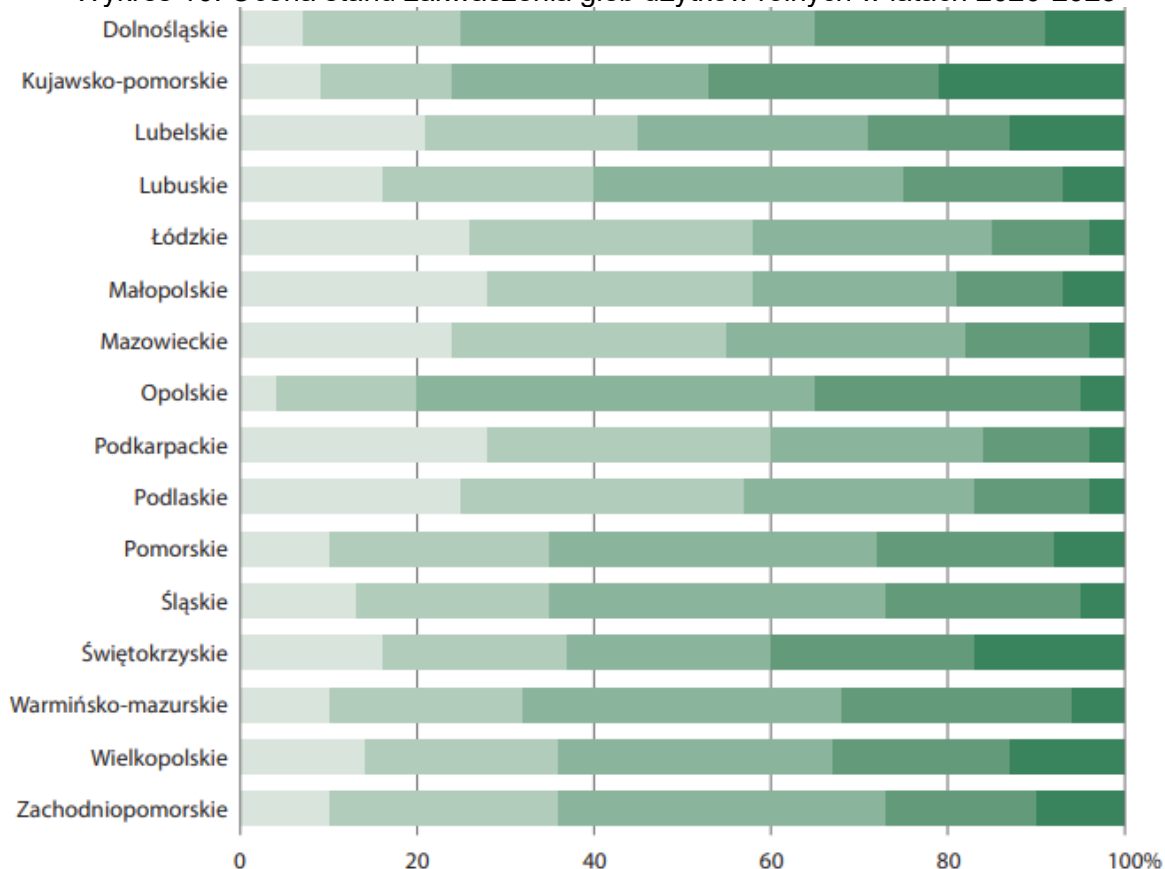
Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych, związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i mikroorganizmów glebowych przyjmuje się wartości pH od 5,5 do 7,2 mierzone w 1M KCl. Zgodnie z informacjami z szóstej tury monitoringu w omawianym punkcie:

- odczyn „pH” w zawiesinie H₂O wynosił 7,20,
 - odczyn „pH” w zawiesinie KCl wynosił 6,7 (był najwyższy od 1995 r.),
- a więc mieści się w przedziale optymalnym.

Zgodnie ze „Stanem Środowiska w Polsce. Raport 2022” w latach 2010 – 2021 odnotowano spadek łącznej powierzchni zajętej przez grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwale o 1,8%, na rzecz m.in. powierzchni zajętej przez grunty zabudowane i zurbanizowane (0,72%), jak również przez lasy (0,53%). Poziom zanieczyszczenia gleb użytkowanych rolniczo metalami ciężkimi i związkami z grupy WWA jest niski. Zakwaszenie stanowi główny problem dla żyzności gleb orných. W Polsce obserwuje się wysoki udział gleb o odczynie kwaśnym. Z kolei średni poziom zawartości próchnicy w glebach orných utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Wspomniana w dokumencie Strategia „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego (COM(2020) 381) w zakresie gleb wyznacza dla UE na 2030 r. konkretne cele zmniejszenia o połowę wykorzystania pestycydów i nawozów, a także zwiększenia ilości gruntów pod rolnictwo ekologiczne.

Zgodnie z dokumentem „Ochrona środowiska 2024” odczyn gleby w województwie podlaskim w latach 2020 – 2023 w 25% był bardzo kwaśny, 32% kwaśny, 26% lekko kwaśny, 13% obojętny i 4% zasadowy.

Wykres 10. Ocena stanu zakwaszenia gleb użytków rolnych w latach 2020-2023

Źródło: Ochrona środowiska 2024

Uznać można, że stan gleb na terenie gminy jest stosunkowo na zadowalającym poziomie. Jednak ze względu na zmieniające się trendy w uprawie roślin potrzeba jest przeprowadzenia dodatkowych obserwacji, aby podjąć właściwe działania służące zapewnieniu jak najlepszego stanu gleb, ponieważ od tego zależy jakość żywności, która ma wpływ na stan zdrowia osób ją spożywających (oraz różnych ekosystemów).

5.7.2. PRESJE

Do naturalnych zagrożeń gleb oraz zasobów geologicznych (typu piaski oraz żwiry) na terenie Gminy Lipsk zalicza się procesy erozji wietrznej (deflacja) i wodnej (wymywanie, splukiwanie), które wskutek nieprzemyślanej działalności człowieka mogą ulec nasileniu powodując znaczne straty przyrodnicze i gospodarcze. Jedną z głównych konsekwencji procesów erozji jest obniżenie zawartości i jakości próchnicy w glebie, co zmniejsza jej zdolność do sklejaną cząstek mineralnych oraz tworzenia trwałej i stabilnej struktury gleby. Powoduje to wzrost gęstości objętościowej warstwy ornej gleby, zmniejszenie jej porowatości, przewodnictwa wodnego i retencji wodnej. Wraz z nasileniem procesów erozji następuje wzrost podatności

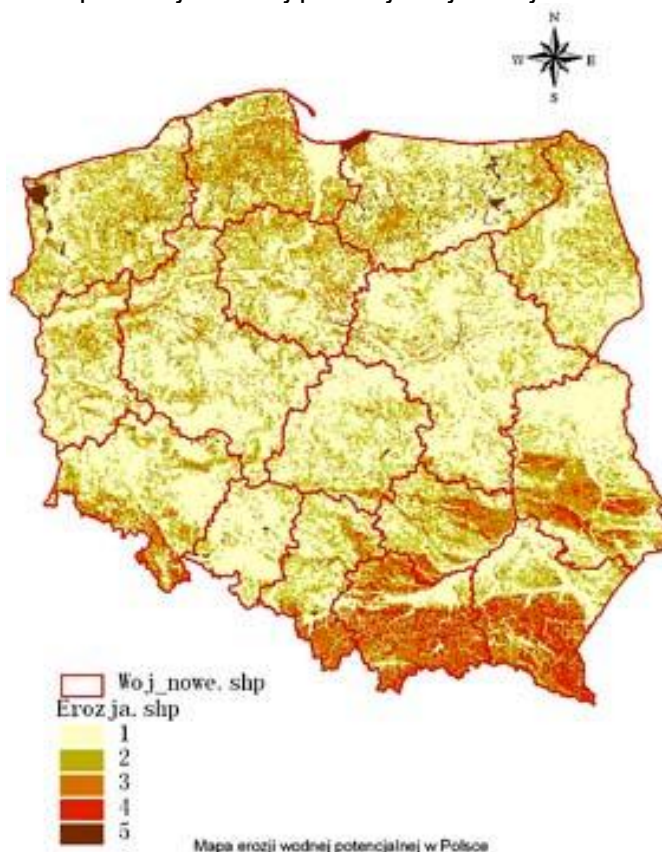
gleby na zagęszczenie i natężenie spływów powierzchniowych oraz wzrost zaskorupiania gleby.

Należy podkreślić, że zagrożenia środowiskowe związane z erozją gleb nie ograniczają się jedynie do miejsca jej występowania, ponieważ wyerodowany materiał glebowy jest przemieszczany poza pole uprawne do wód powierzchniowych, powodując ich eutrofizację i zanieczyszczenie związkami azotu i fosforu oraz pozostałościami środków ochrony roślin.

Erozja gleby jest jednym z czynników degradujących środowisko przyrodnicze, a zwłaszcza rolniczą przestrzeń produkcyjną. Jej skutki przejawiają się w niekorzystnych, przeważnie trwałych, zmianach warunków przyrodniczych (rzeźby, gleb, stosunków wodnych, naturalnej roślinności) i warunków gospodarczo-organizacyjnych (deformowanie granic pól, rozczłonkowanie gruntów, pogłębianie dróg, niszczenie urządzeń technicznych). Zmiany takie prowadzą do obniżenia potencjału produkcyjnego ziemi i walorów ekologicznych krajobrazu.

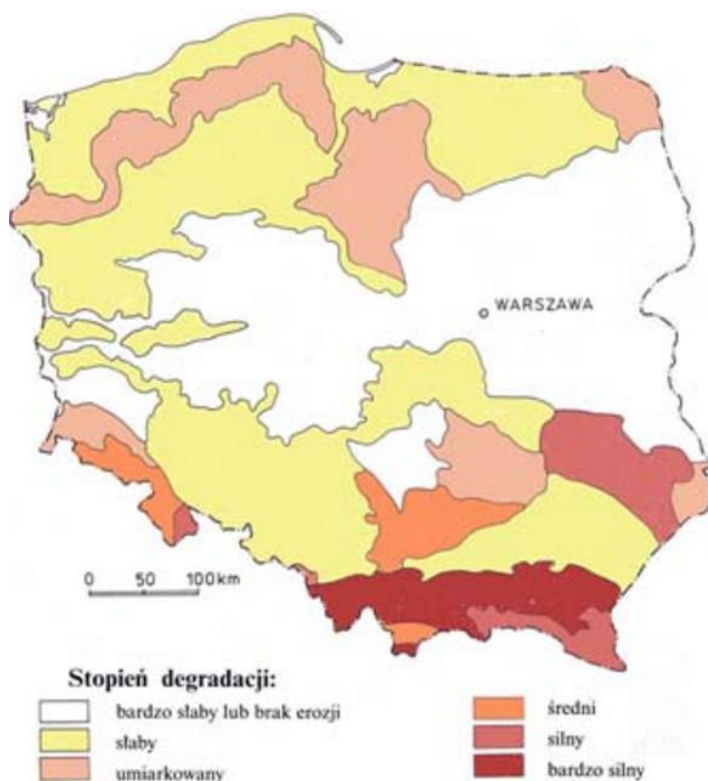
Zagrożenie erozją wodną zależy w największym stopniu od nachylenia terenu, natężenia i czasu trwania opadów atmosferycznych, rodzaju podłoża i obecności szaty roślinnej. Zgodnie z danymi IUNG w Puławach na terenie Gminy Lipsk występuje pewne zagrożenie słabą erozją wodną oraz brak obszarów degradowania erozją wodną (rysunki 27 i 28).

Rysunek 27. Mapa erozji wodnej potencjalnej w województwie podlaskim

Źródło: <http://www.erozja.iung.pulawy.pl>

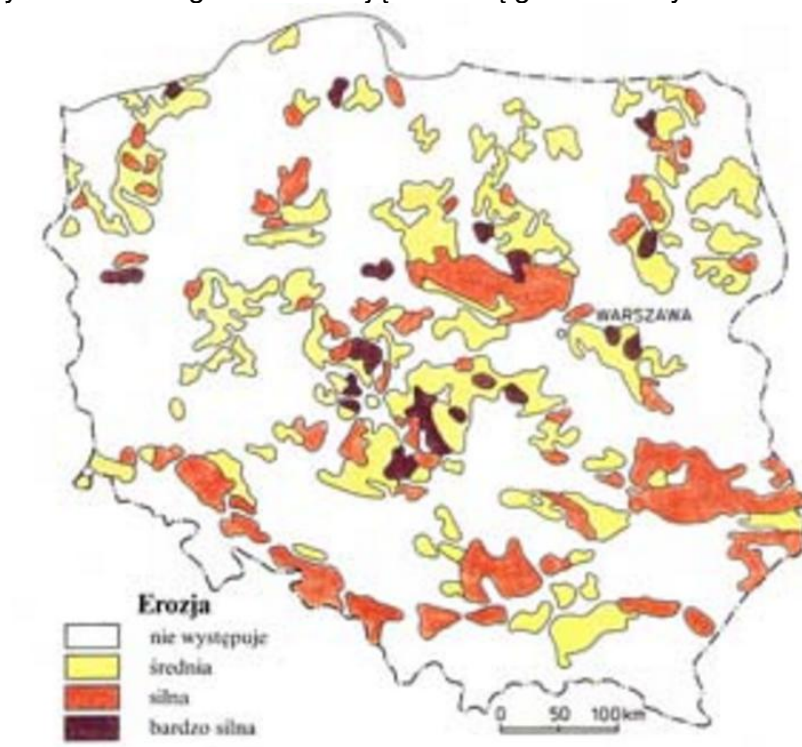
Rysunek 28. Rejony o różnym stopniu degradowania erozją wodną (aktualną)

Źródło: <http://www.erozja.iung.pulawy.pl>

Istotniejszy problem stanowi erozja wietrzna, której większe nasilenie następuje późną jesienią i na przedwiośniu oraz w bezśnieżne okresy zimy. Skutki działania erozji wietrznej obserwuje się na glebach położonych na szczytach i stokach pagórków i wzniesień. Następuje tam wywiewanie masy gleby i odsłanianie węzłów krzewienia zbóż, co powoduje zmniejszenie odporności zbóż na wymarzenie.

Rysunek 29. Zagrożenie erozją wietrzną gruntów ornych w Polsce

Źródło: <http://www.erozja.iung.pulawy.pl>

Podsumowując, zgodnie z danymi IUNG w Puławach na terenie Gminy Lipsk występują obszary zagrożone erozją wietrzną, a zagrożenie erozją wodną jest niewielkie.

5.7.3. ANALIZA SWOT

Tabela 43. Analiza SWOT – gleby

Mocne strony	Słabe strony
– występowanie gruntów ornych klasy IIIa- IIb	– występowanie gleb o kwaśnym i bardzo kwaśnym pH,
Szanse	Zagrożenia
– transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do zmniejszenia nasilenia procesów erozji	– natężenie procesów erozji na skutek niewłaściwego użytkowania gruntów; – natężenie procesów erozji na skutek następujących zmian klimatycznych

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Jednym ze sprawdzonych sposobów przeciwdziałania erozji gleb jest utrzymywanie i wprowadzanie nowych zadrzewień śródpolnych. Do podstawowych funkcji zadrzewień zalicza się:

- funkcje wodochronne - zadrzewienia pozytywnie wpływają na retencję wodną i czystość wód, stanowią naturalne bariery geochemiczne ograniczające rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń obszarowych;
- funkcje antyerozyjne związane z zapobieganiem lub ograniczaniem zjawisk erozji wodnej i wietrznej w efekcie wyhamowywania przez zadrzewienia prędkości wiatru oraz ograniczania powierzchniowych spływów wód roztopowych i opadowych;
- funkcje refugium i korytarzy ekologicznych związane z ochroną zasobów przyrody żywej i zachowaniem bioróżnorodności na obszarach wiejskich;
- funkcje ochronne względem upraw rolnych związane z pozytywnym oddziaływaniem zadrzewień na mikroklimat pól uprawnych;
- funkcje izolacyjne obiektów uciążliwych (np. zadrzewienia przy trasach komunikacyjnych czy w otoczeniu składowisk odpadów);
- funkcje rekreacyjno-zdrowotne, dydaktyczne, naukowo-poznawcze i estetyczno-inspiracyjne;
- funkcje produkcyjne drewna oraz surowców i użytków nieдрzewnych.

W celu zapobiegania występowania procesów erozyjnych na terenie Gminy Lipsk konieczne jest podejmowanie działań mających na celu promocję rolnictwa ekologicznego (zmniejszenia wykorzystania środków ochrony roślin) oraz zadrzewień śródpolnych. Warto również zwrócić uwagę na pozytywne efekty stosowania międzyplonów oraz prowadzić akcje edukacyjne dotyczące negatywnych skutków zaorywania pól.

5.8. ZASOBY GEOLOGICZNE

5.8.1. STAN AKTUALNY

Złoża zasobów geologicznych

Zgodnie z danymi wynikającymi z „Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2024 r.” na terenie Gminy Lipsk występują złoża piasku i żwiru. Teren gminy jest nie jest zasobny w różnorodne surowce mineralne. Konieczne jest podejmowanie działań mających na celu efektywne ich wykorzystanie w razie takiej potrzeby oraz przede wszystkim ochronę dostępnych zasobów dla przyszłych pokoleń.

Tabela 44. Złoża zasobów geologicznych, 2024 r.

L.p.	Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Wykaz złóż piasków i żwirów - tys. t					
1	Bartniki*	Z	260	-	-
2	Bartniki II*	Z	147	-	-
3	Bartniki III*	E	212	-	0
4	Bartniki IV*	E	708	-	37
5	Bartniki V*	T	907	-	-
6	Bohatery Stare	Z	177	-	-
7	Jasionowo*	E	140	-	36
8	Jasionowo I*	T	49	-	-
9	Jasionowo VI*	E	42	-	35
10	Kopczany*	Z	461	-	-
11	Kurianka	Z	673	-	-
12	Lipsk*	R	664	-	-
13	Lipsk I*	Z	211	-	-
14	Lipsk III*	E	324	-	2
15	Lipsk IV*	E	94	-	3
16	Lipsk Kolonie*	Z	540	-	-
17	Lipsk Kolonie II	T	382	-	-
18	Lipszczany*	Z	1 091	-	-
19	Lipszczany II*	Z	1 251	-	-
20	Rakowicze*	E	422	-	21
21	Rakowicze I*	T	42	-	-
22	Skieblewo	E	364	364	14
23	Starożyńce*	R	64	64	-
24	Starożyńce I*	Z	153	-	-
25	Starożyńce II*	T	329	-	-
26	Żabickie I*	E	531	-	8
27	Żabickie II*	T	193	-	-

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2023 r.

Objaśnienia do tabeli:

* - złoża zawierające piasek ze żwirem

Z - złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane

E - złoża eksploatowane

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie

5.8.2. PRESJE

Do naturalnych zagrożeń zasobów geologicznych w postaci piasków i żwirów, podobnie jak w przypadku gleb, zalicza się procesy erozji wietrznej (deflacja) i wodnej (wymywanie, spłukiwanie).

5.8.3. ANALIZA SWOT

Tabela 45. Analiza SWOT – zasoby geologiczne

Mocne strony	Słabe strony
– występowanie złóż zasobów geologicznych (piasek i żwir), – średnia liczba złóż piasku i żwiru	– mała różnorodność złóż zasobów geologicznych
Szanse	Zagrożenia
– podejmowanie przez Gminę Lipsk i gminy sąsiednie działań zmierzających do zmniejszenia procesów erozyjnych	– natężenie procesów erozji na skutek niewłaściwego użytkowania zasobów; – natężenie procesów erozji na skutek następujących zmian klimatycznych

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ochrona złóż kopalin polega na tym, że podejmujący eksploatację złóż kopalin bądź prowadzący tę eksploatację jest obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne do ochrony zasobów złoża. Ma również obowiązek ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

Na terenie Gminy Lipsk znajdują się złoża kopalin, z tego powodu konieczne jest podejmowanie przez władze gminy działań mających na celu zapobieganie ich nielegalnej eksploatacji (szczególnie, że ich zasób nie jest szczególnie duży), która mogłaby doprowadzić między innymi do pogorszenia stanu środowiska na tych obszarach. Obecna ilość złóż przede wszystkim wymaga szczególnej ochrony przed nieprzemyślanym ich wykorzystaniem.

5.9. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

5.9.1. STAN AKTUALNY

5.9.1.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Ujęcia wody

Na terenie gminy znajdują się 3 ujęcia wody: w Skieblewie, Lipsku i w Krasnem.

We wszystkich trzech ujęciach woda jest przydatna do spożycia przez ludzi. Zostało to potwierdzone ocenami sanitarnymi wody:

- HK.903.233.2025 z dnia 9 października w Skieblewie,
- HK.903.232.2025 z dnia 9 października w Lipsku,
- HK.903.207.2025 z dnia 24 września w Krasnem.

Wodociąg

Na terenie Gminy Lipsk w 2024 r. – według danych GUS – 75,4% ludności korzystało z wodociągów. W tymże roku zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wynosiło 33,2 m³. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej wynosiła 143,5 km. 65,2% budynków było podłączonych do sieci wodociągowej.

Tabela 46. Stan zaopatrzenia w wodę – wodociąg

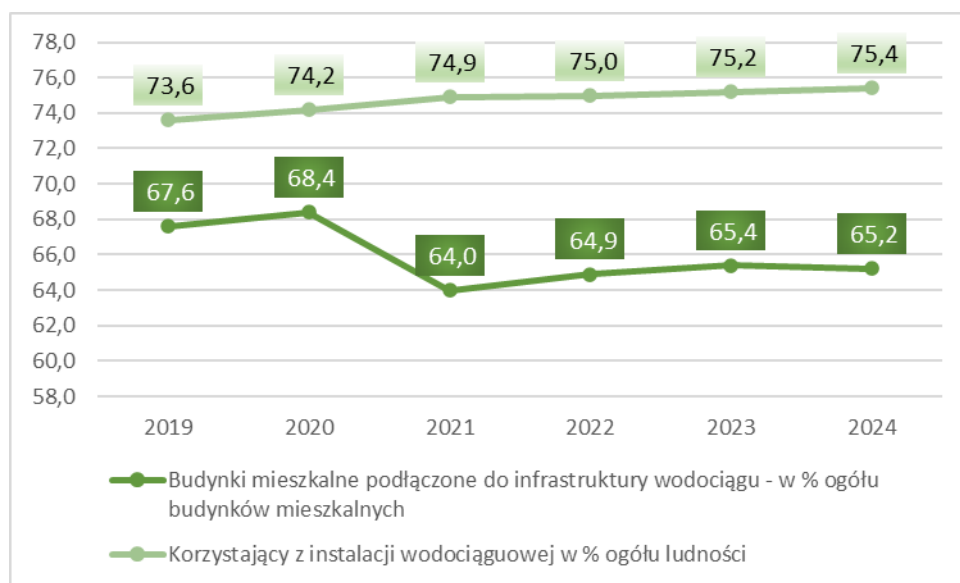
	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Wodociągi							
długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej)	km	-	143,5	143,5	143,5	143,5	143,5
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	143,5	143,5	143,5	-	-	-
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	930	948	968	980	985	997
awarie sieci wodociągowej	szt.	18	23	15	9	24	19
woda dostarczona	dam ³	-	151,9	152,2	149,7	145,2	155,6
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	141,5	145,9	142,4	133,2	136,5	143,7
zużycie wody w gospodarstwach	m ³	27,6	31,0	30,8	29,6	30,7	33,2

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
domowych ogółem na 1 mieszkańca							
zużycie wody w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca	m ³	24,2	26,3	24,5	24,8	24,9	26,0
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m ³	30,4	35,1	36,4	33,8	35,9	39,6
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3 725	3 473	3 407	3 353	3 287	3 246
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	2 192	2 059	2 025	1 987	1 950	1 934
ludność korzystając z sieci wodociągowej na wsi	osoba	-	1 414	1 382	1 366	1 337	1 312
straty wody	dm ³	-	-	49,9	44,1	53,8	61,4
dobowa produkcja wody w relacji do dobowej zdolności produkcyjnej czynnych urządzeń całego wodociągu	-	-	-	62	59	61	66
liczba awarii sieci wodociągowej na 1 km sieci wodociągowej	szt.	-	-	0,10	0,06	0,17	0,13
udział strat wody w łącznej ilości dostarczonej wody	%	-	-	24,7	22,8	27,0	28,3
długość czynnej sieci rozdzielczej i przesyłowej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	-	-	-	140,9	140,9	140,9
długość czynnej sieci rozdzielczej i przesyłowej będącej w zarządzie bądź administracji gminy - eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	-	-	-	140,9	140,9	140,9

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej, wodociągu - w % ogółu budynków mieszkalnych							
ogółem	%	67,6	68,4	64,0	64,9	65,4	65,2
Woda dostarczona do wodociągu na terenie gminy w czasie doby w badanym roku							
woda dostarczana do wodociągu	dam ³	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
woda sprzedana z wodociągu ogółem	dam ³	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
woda sprzedana z wodociągu gospodarstwom domowym	dam ³	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Korzystający z instalacji - wodociągu w % ogółu ludności							
ogółem	%	73,6	74,2	74,9	75,0	75,2	75,4

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

Wykres 11. Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej - w % ogółu budynków mieszkalnych i korzystający z wodociągu w % ogółu ludności

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

5.9.1.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW, KANALIZACJA

Teren Gminy Lipsk jest częściowo skanalizowany. Pozostałe ścieki komunalne z terenu gminy oczyszczane są w instalacjach przydomowych lub przechowywane w zbiornikach bezodpływowych.

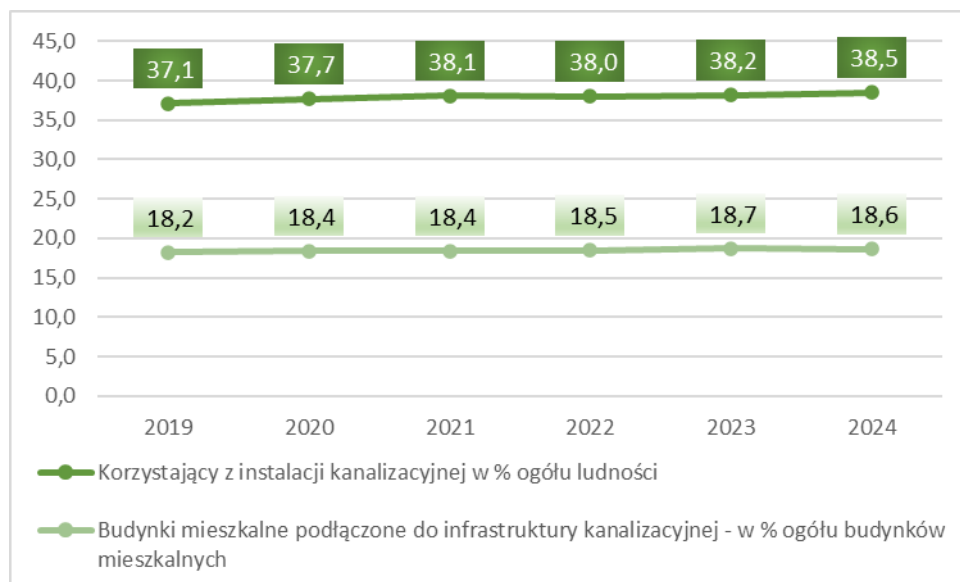
W 2024 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 9,8 km. Istniało 279 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. 38,5% mieszkańców korzystało z tej sieci. 18,6% budynków było podłączonych do niej.

Tabela 47. Kanalizacja

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kanalizacja							
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	271	273	273	274	275	276
awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	0	0	0	0	0	1
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	47,0	47,0	46,7	47,3	42,6	43,0
ścieki oczyszczane odprowadzone	dam ³	53,0	55,0	54,0	63,0	56,0	45,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1 875	1 762	1 732	1 700	1 669	1 655
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	1 875	1 762	1 732	1 700	1 669	1 655
liczba awarii sieci kanalizacyjnej na 1 km sieci kanalizacyjnej	szt.	-	-	-	0,00	0,00	0,10
udział liczby mieszkańców korzystających z instalacji ściekowych	%	-	-	-	68,8	71,8	73,5
Korzystający z instalacji (kanalizacji) w % ogółu ludności							
ogółem	%	37,1	37,7	38,1	38,0	38,2	38,5
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej, kanalizacji - w % ogółu budynków mieszkalnych							
ogółem	%	18,2	18,4	18,4	18,5	18,7	18,6

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

Wykres 12. Budynki mieszkalne podłączone do kanalizacji - w % ogółu budynków mieszkalnych oraz korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 12.11.2025 r.

W 2024 roku, według danych GUS, na terenie gminy istniało 560 zbiorników bezodpływowych, 64 oczyszczalnie przydomowych i 1 stacja zlewna. Liczba stacji zlewnych nie zmieniała się w analizowanych latach. W przypadku zbiorników bezodpływowych ich liczba w 2024 r. w porównaniu do 2019 r. wzrosła o 55 szt. a w przypadku liczby oczyszczalni przydomowych ich liczba wzrosła o 42 szt.

Tabela 48. Ścieki i nieczystości ciekłe

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nieczystości ciekłe							
zbiorniki bezodpływowe - stan w dniu 31 grudnia	szt.	505	512	518	518	543	560
oczyszczalnie przydomowe - stan w dniu 31 grudnia	szt.	22	23	26	26	54	64
stacje zlewnie - stan w dniu 31 grudnia	szt.	1	1	1	1	1	1
nieczystości ciekłe (ścieki bytowe) odebrane w ciągu roku	m3	1 532,0	1 564,0	1 798,0	5 874,2	4 644,6	5 161,0
ścieki bytowe w tym przekazane do stacji zlewnej	m3	1 532,0	1 564,0	1 798,0	5 874,2	4 644,6	5 161,0
Ludność korzystająca z oczyszczalni							
ogółem	osoba	2 000	1 927	1 925	2 000	2 000	1 970

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	2 000	1 927	1 925	2 000	2 000	1 970
Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji							
w miastach	osoba	2 000	1 927	1 925	2 000	2 000	1 970
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu							
BZT5	kg/rok	159	171	196	311	122	133
ChZT	kg/rok	1 540	1 881	2 380	3 591	2 806	2 817
zawiesina ogólna	kg/rok	218	456	263	938	342	477
Oczyszczalnie komunalne							
z podwyższonym usuwaniem biogenów	szt.	1	1	1	1	1	1
Osady wytworzone w ciągu roku							
ogółem	t	16	10	5	5	4	5
stosowane w rolnictwie	t	12	0	3	4	3	1
magazynowane czasowo	t	4	10	2	1	1	4
Ścieki oczyszczane w ciągu roku							
odprowadzone ogółem	dam ³	53,0	55,0	54,0	63,0	56,0	45,0
odprowadzane w czasie doby do kanalizacji	dam ³	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1
oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowiezionymi	dam ³	56	57	56	69	61	53
oczyszczane razem	dam ³	53	55	54	63	56	45
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam ³	53	55	54	63	56	45
oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	b.d.
odprowadzone na 1 mieszkańca	-	0,010	0,012	0,012	0,014	0,013	0,010

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 27.11.2025 r.

W 2024 r. (zgodnie z danymi GUS) na terenie Gminy Lipsk działała 1 oczyszczalnia komunalna.

Z oczyszczalni korzystało 1 970 mieszkańców (byli to mieszkańcy miasta). Odprowadzono ogółem 45,0 dm³ ścieków.

5.9.1.3. ODPROWADZANIE WÓD OPADOWYCH

Gmina Lipsk nie posiada w pełni rozbudowanego systemu kanalizacji deszczowej. Ze względu na charakter tego terenu nie jest ona potrzebna na jej całym obszarze.

Na terenie omawianej jednostki samorządu terytorialnego najpoważniejszy problem stanowi odwodnienie dróg, przede wszystkim powiatowych i gminnych, z których wody deszczowe odprowadzane są głównie do przydrożnych rowów, stanowiąc istotne zagrożenie (szczególnie substancjami ropopochodnymi) dla czystości wód podziemnych, ale również i powierzchniowych. Należy podkreślić fakt, iż wraz z rozbudową i modernizacją lokalnych szlaków komunikacyjnych prowadzone są jednocześnie prace nad odwodnieniami tych dróg.

5.9.2. PRESJE

Zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego stanowią podstawowe źródło zanieczyszczenia wód powierzchniowych oraz podziemnych. Na obszarze Gminy Lipsk do zanieczyszczeń tych można zaliczyć:

- ścieki deszczowe spływające z dróg, placów i stacji paliw, powodujące zanieczyszczenie wód powierzchniowych głównie substancjami ropopochodnymi,
- ścieki z nieodpowiednio zabezpieczonych przydomowych zbiorników nieczystości ciekłych,
- nielegalne zrzuty ścieków bytowych na terenach wiejskich,
- spływające z pól pozostałości nawozów i oprysków oraz inne okołorolnicze odpady ciekłe.

Dla prawidłowego działania gospodarki wodno – ściekowej oprócz skupiania się na tych drugich ważnym elementem jest także sposób i ilość wykorzystywanej wody (która jest źródłem, który może się skończyć). Problemy w tym zakresie:

- zbytne wykorzystywanie wody do podlewania np. trawników, szczególnie w miesiącach letnich,
- używanie urządzeń o dużym wykorzystywaniu wody.

Zagadnieniem, który może w kolejnych latach stać się problemem z wykorzystaniem wody jest używanie wody do podlewania upraw (studnie głębinowe). Temat ten wymaga więc obserwacji, szczególnie w przypadku, gdy zmiany klimatyczne spowodują jeszcze zwiększenie zagrożenia suszą.

5.9.3. ANALIZA SWOT

Tabela 49. Analiza SWOT – gospodarka wodno - ściekowa

Mocne strony	Słabe strony
– istnienie na części obszaru gminy sieci kanalizacyjnej; – wzrost ilości przydomowych oczyszczalni	– niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców gminy; – wciąż niezadawalający poziom rozwoju sieci wodociągowej
Szanse	Zagrożenia
– rozwój sieci wodociągowej; – poprawa stanu sanitarnego wód na skutek podejmowania inwestycji przez gminy sąsiadujące; – rozbudowa sieci kanalizacyjnej (w miejscach, gdzie będzie to uzasadnione ekonomicznie) lub wzrost liczby przydomowych oczyszczalni ścieków; – modernizacja wymagających tego zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni; – zwiększenie świadomości mieszkańców na temat wpływu nieczystości ciekłych na środowisko	– potrzeba zmiany źródeł wody w wyniku pogorszenia jakości wód podziemnych; – zakaz korzystania z wód powierzchniowych w wyniku pogorszenia ich jakości; – zmniejszenie zainteresowania turystów gminą w wyniku pogorszenia jakości wód; – zmniejszenie zasobów wody pitnej

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Ochrona wód ma istotne znaczenie dla Gminy Lipsk zarówno ze względu na zdrowie oraz życie mieszkańców, jak i dbałość o różnorodność gatunkową tego terenu. Z tego powodu ważne jest podejmowanie inicjatyw mających na celu utrzymanie dobrej jakości wód. Szczególne znaczenie w tym zakresie odgrywa rozwój kanalizacji sanitarnej (jeśli będzie to uzasadnione ekonomicznie) lub budowa nowoczesnych przydomowych oczyszczalni ścieków i zapewnienie ich właściwego działania (w tym ich modernizacja), które zminimalizują negatywny wpływ na środowisko związany z bytowaniem człowieka.

Ważną rolę odegra także edukacja ekologiczna mieszkańców uświadamiająca im znaczenie racjonalnego korzystania z wód (promowanie tego typu zachowań, szczególnie w kontekście nie tylko jakości, ale też ilości wód jako zasobu, który może zostać wykorzystany) oraz konieczność stosowania efektywnych rozwiązań w zakresie odprowadzania ścieków.

Negatywne skutki dla środowiska mogą mieć nie tylko nieszczelne przydomowe oczyszczalnie ścieków czy zbiorniki bezodpływowe, ale także ich opróżnianie niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa o czym warto przypominać mieszkańcom oraz umożliwiać im „przyjazne dla ich portfeli” rozwiązania, które są bardziej przyjazne dla środowiska.

Na terenie gminy istnieje potrzeba zwiększenia poziomu zwodociągowania, który obecnie nie znajduje się na zadawalającym poziomie.

5.10. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

5.10.1. STAN AKTUALNY

Na terenie Gminy Lipsk źródłami wytwarzanych odpadów są:

- podmioty prowadzące działalność gospodarczą,
- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe czy niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy czy targowisk itp.,
- ulice i place.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należą do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną.

Zgodnie z danymi GUS – w 2024 roku na terenie Gminy Lipsk wytworzono 875,66 t odpadów, z czego 432,12 t to odpady zebrane selektywnie, a 443,54 t to odpady zmieszane. Na jednego mieszkańca przypadało więc 102,4 kg odpadów zmieszanych (ogółem 202 kg odpadów). Na terenie gminy brak zlokalizowanych dzikich wysypisk, żadne nie zostało też zlikwidowane w analizowanych latach.

Odpady zebrane selektywnie w latach 2019 – 2024 stanowiły powyżej 30% ogółu odpadów co wskazuje na zadawalający poziom mieszkańców w zakresie segregacji odpadów.

Tabela 50. Odpady komunalne

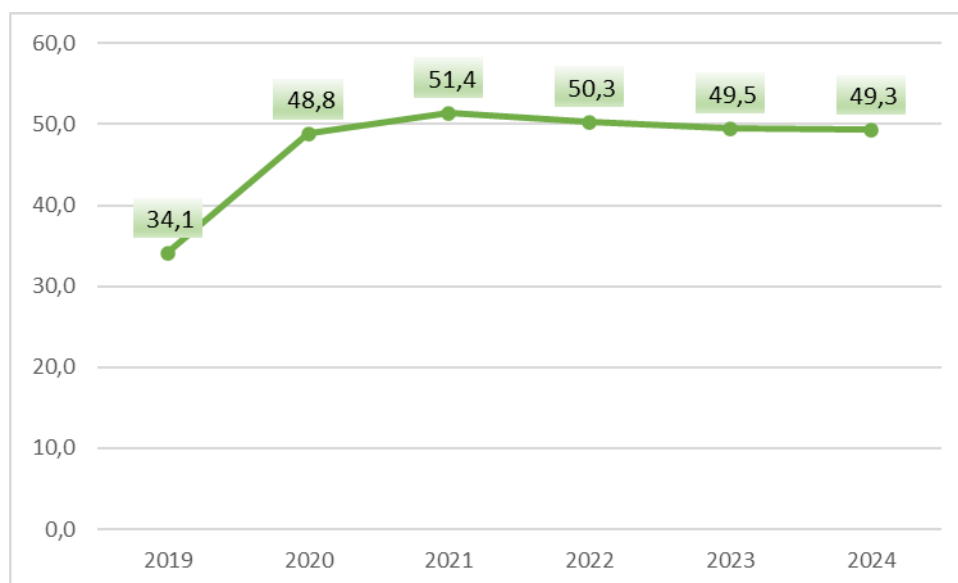
Jedn. miary		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca							
ogółem	kg	207	192	206	193	186	202
Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku							
ogółem	t	1 061,12	904,51	950,41	866,74	827,38	875,66
ogółem w tys. ton	tys. t	1,06	0,90	0,95	0,87	0,83	0,88
z gospodarstw domowych	t	960,09	786,84	801,03	724,79	675,61	711,20
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego	t	101,03	117,67	149,38	141,95	151,77	164,46

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
biznesu, biur i instytucji)							
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku							
ogółem	t	361,93	441,04	488,31	436,20	409,92	432,12
z gospodarstw domowych	t	359,93	433,50	469,29	412,09	369,87	383,16
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	2,00	7,54	19,02	24,11	40,05	48,96
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku							
ogółem	t	699,19	463,47	462,10	430,54	417,46	443,54
ogółem na 1 mieszkańca	kg	136,3	98,4	100,1	95,8	93,9	102,4
z gospodarstw domowych	t	600,16	353,34	331,74	312,70	305,74	328,04
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	117,0	75,0	71,9	69,6	68,8	75,7
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	2	2	2	3	3	3
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	99,03	110,13	130,36	117,84	111,72	115,50
Czystość							
liczba koszy na śmieci – stan w dniu 31 grudnia	szt.	b.d.	39	39	39	39	39
liczba koszy na śmieci przypadająca na 100 mieszkańców	szt.	b.d.	0,83	0,86	0,87	0,89	0,91
zebrane odpady budowlane i rozbiórkowe będące odpadami komunalnymi	t	b.d.	0,2	3,5	1,2	1,9	b.d.
odpady budowlane i rozbiórkowe będące odpadami	t	b.d.	0,0	0,0	1,2	0,0	b.d.

	Jedn. miary	2019	2020	2021	2022	2023	2024
komunalnymi poddane odzyskowi							
powierzchnia objęta utrzymaniem czystości i porządku przez gminy w okresie letnim	ha	b.d.	b.d.	115	115	115	115
powierzchnia objęta utrzymaniem czystości i porządku przez gminy w okresie zimowym	ha	b.d.	b.d.	115	115	115	115
udział powierzchni utrzymywanej w czystości i porządku w ogólnej powierzchni danej jednostki terytorialnej	%	b.d.	b.d.	0,6	0,6	0,6	0,6

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 27.11.2025 r.

Wykres 13. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów

Źródło: Dane GUS, dane zgodne z aktualizacją z 27.11.2025 r.

Zgodnie z „Analizą stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Lipsk za 2024 rok” w okresie od 01.01.2024 r. do 31.12.2024 r., zgodnie z ustawą o utrzymaniu

czystości i porządku, odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkanymi i ich transport do Instalacji Przetwarzania Odpadów (IPOK) realizowany był przez:

- BIOM Trans Sp. z o. o., Dolistowo Stare 144, 19 - 124 Jaświły (odpady zmieszane oraz odpady zbierane w sposób selektywny).

Na terenie Gminy Lipsk nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Odpady zmieszane, bioodpady oraz pozostałości z sortowania i mechaniczno-biologicznego przetwarzania w 2024 r. kierowane były do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce – Instalacji Przetwarzania Odpadów (IPOK).

Podobnie jak w roku 2023, w roku 2024 powierzono prowadzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych dla mieszkańców gminy Spółce BIOM z Dolistowa Starego. Jest to rozwiązanie tymczasowe, ponieważ nowy PSZOK ma powstać w ramach projektu, który realizuje Związek Komunalny „Biebrza”. Projekt dotyczy budowy i doposażenia PSZOK-ów na terenie gmin - członków Związku (w tym Gminy Lipsk). PSZOK zostanie zlokalizowany na terenie stacji przeładunkowej w Dąbrowie Białostockiej.

W gminie obowiązuje Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lipsk (uchwalony Uchwałą nr XXVII/200/21 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 10 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lipsk, Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2021 r., poz. 5086, z późn. zm.).

5.10.2. PRESJE

Wytwarzanie odpadów komunalnych i przemysłowych może wpływać na stan środowiska naturalnego. Na terenie Gminy Lipsk wytwarzane są przede wszystkim odpady komunalne. W celu sprawnego zagospodarowania powstających odpadów konieczne jest kontynuowanie działań związanych z organizacją efektywnego systemu ich wywożenia i zagospodarowania.

Na terenie gminy obowiązuje „Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 - 2032”.

W latach 2022-2024 zebrano 171,87 Mg azbestu z terenu gminy.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w Bazie Azbestowej sytuacja dotycząca azbestu i wyrobów azbestowych na terenie gminy wygląda następująco (dane z bazy pozyskane: 11.12.2025 r.):

Zinwentaryzowane:

- razem: 1 925 775 kg,

- osoby fizyczne: 1 898 990 kg,

- osoby prawne: 26 784 kg,

Unieszkodliwione:

- razem: 413 106 kg,

- osoby fizyczne: 411 348 kg,

- osoby prawne: 1 758 kg.

Pozostałe do unieszkodliwienia:

- razem: 1 512 669 kg,

- osoby fizyczne: 1 487 642 kg,

- osoby prawne: 25 027 kg.

5.10.3. ANALIZA SWOT

Tabela 51. Analiza SWOT – gospodarka odpadami

Mocne strony	Słabe strony
– objęcie mieszkańców gminy systemem odbioru odpadów; – obowiązywanie programu usuwania azbestu; – brak zidentyfikowanych dzikich wysypisk śmieci	– niedostateczny poziom wiedzy mieszkańców w zakresie wpływu różnych odpadów na środowisko
Szanse	Zagrożenia
– wzrost świadomości mieszkańców i wybór produktów bardziej przyjaznych środowisku (np. z recyklingu, w opakowaniach z materiałów wielokrotnego użytku)	– zmiany prawne powodujące konieczność dokonania zmian w obowiązującym systemie zbierania i unieszkodliwiania odpadów; – podniesienie opłat za gospodarowanie odpadami i/lub wprowadzenie dodatkowych opłat za odbiór jakiegoś rodzaju odpadów do tej pory wliczonego do ogólnej comiesięcznej opłaty; – ograniczenie zewnętrznego finansowania usuwania azbestu

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Największym możliwym zagrożeniem w tym zakresie są zmiany prawa wymagające przekształcenia dotychczasowego sposobu zbierania i unieszkodliwiania odpadów, jak również ograniczenie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania usuwania azbestu i wyrobów azbestowych. Negatywne skutki na różnych poziomach może także przynieść zwiększenie opłat za gospodarowanie odpadami czy to w sposób bezpośredni jako ogólne zwiększenie comiesięcznych opłat czy to poprzez wprowadzenie dodatkowych opłat za usługi

związane z gospodarką odpadami, które do tej pory znajdowały się w opłacie ogólnej – wiązać się to może ze zwiększeniem zagrożenia występowania tak zwanych „dzikich wysypisk”.

By zmniejszyć potencjalne zagrożenia i wpłynąć na dotychczasowe słabe strony warto prowadzić kampanie informacyjne np. w szkołach dotyczących właściwego segregowania odpadów i ich wpływu na środowisko naturalne oraz mających wpływ na wzrost świadomości podczas zakupów (podnoszących świadomość mieszkańców gminy jako konsumentów).

6. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

6.1. CEL NADRZĘDNY PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK

***ROZPOWSZECZENIE ZASAD GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM,
NEUTRALNOŚCI KLIMATYCZNEJ I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
DLA ZAPEWNIENIA JAK NAJLEPSZEGO STANU ŚRODOWISKA I WYSOKIEGO
POZIOMU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY***

6.2. PRIORYTETY EKOLOGICZNE

Priorytety ekologiczne dla Gminy Lipsk sprecyzowano na podstawie diagnozy stanu oraz zagrożeń środowiska, a także założeń polityki ekologicznej Polski, województwa podlaskiego oraz powiatu augustowskiego.

PRIORYTETY EKOLOGICZNE DLA GMINY LIPSK:

- Optymalizacja gospodarki wodno-ściekowej;
- Ochrona powietrza atmosferycznego;
- Ochrona wód (powierzchniowych i podziemnych);
- Ochrona powierzchni ziemi;
- Ochrona przed hałasem;
- Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym;
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu;
- Przeciwdziałanie awariom;

- Stopniowe ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz wzmocnienie ich pochłaniania przez naturalne pochłaniacze;
- Efektywna gospodarka odpadami;
- Promowanie regeneracyjnego systemu gospodarczego;
- Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury;
- Edukacja ekologiczna.

Oprócz konieczności zapewnienia spójności z dokumentami strategicznymi, wyznaczając priorytety ekologiczne, a następnie cele i zadania w zakresie polityki ekologicznej gminy, kierowano się także następującymi zasadami:

- „eliminacji największych problemów”;
- zapobiegania potencjalnym problemom;
- przygotowania na potencjalne zagrożenia;
- oszczędnego i rozsądnego korzystania z zasobów naturalnych;
- „zanieczyszczający płaci”;
- odpowiedzialności za prowadzone działania;
- skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

6.3. CELE PROGRAMU, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE

W niniejszym rozdziale zaprezentowano cele i kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk w poszczególnych obszarach. Zgodnie z obecnie skonkretyzowanymi planami gminy, do poszczególnych kierunków interwencji sformułowano zadania oraz określono terminy ich realizacji.

Tabela 52. Planowane inwestycje

Nazwa planowanego działania – zadanie	Termin realizacji	Planowany koszt (zł)
Usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk	2026-2032	150.000,00
Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy Lipsk	2026-2028	100.000,00
Modernizacja sieci wodociągowej na odcinku o dł. 13 km	2026 - 2030	6.000.000,00
Modernizacja ujęć wody w Lipsku i Krasnem	2028-2030	7.000.000,00
Modernizacja ok. 2 km sieci kanalizacyjnej, modernizacja oczyszczalni ścieków, w mieście Lipsk	2026-2030	10.000.000,00
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków – 50 szt.	2026 - 2030	1.000.000,00
Budowa ujęcia wody w Lipsku	2027-2028	6.000.000,00

Źródło: dane Gminy Lipsk

Przy realizacji zakładanych zadań mogą wystąpić następujące ryzyka:

- zwiększenia kosztów inwestycji,
- nieotrzymania dofinansowania/wsparcia bądź uzyskanie mniejszej kwoty niż zaplanowana,
- wydłużenie prac budowlanych/czasu realizacji,
- problem z wyłonieniem wykonawcy,
- zmiany prawa krajowego w trakcie realizacji Programu, skutkujące np. brakiem konieczności realizacji niektórych zadań lub zmianą kompetencji organów,
- nagłe zjawiska pogodowe utrudniające prace i powodujące potrzebę przeprowadzenia dodatkowych działań,
- występowanie sytuacji destabilizujących sytuację gminy i kraju.

Tabela 53. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Obszar interwencji	Cel	Kierunek Interwencji	Podmiot odpowiedzialny	Nazwa zadania	Termin realizacji
Gospodarka wodno-ściekowa	Ograniczenie zrzutu nieoczyszczonych ścieków komunalnych do gruntu, wód powierzchniowych i podziemnych	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Lipsk	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków – 50 szt.	2026 - 2030
			mieszkańcy		
		Rozbudowa oraz modernizacja oczyszczalni ścieków	Gmina Lipsk		
		Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej	Gmina Lipsk	Modernizacja ok. 2 km sieci kanalizacyjnej, modernizacja oczyszczalni ścieków, w mieście Lipsk	2026-2030
		Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej	Gmina Lipsk		
		Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontrolowania częstości i sposobów usuwania komunalnych osadów ściekowych	Gmina Lipsk		
	Zwiększenie zasięgu oraz modernizacja infrastruktury wodociągowej	Rozbudowa oraz modernizacja sieci wodociągowej	Gmina Lipsk	Modernizacja sieci wodociągowej na odcinku o dł. 13 km	2026 - 2030
		Budowa i modernizacja gminnych urządzeń wodociągowych	Gmina Lipsk		
		Budowa i modernizacja ujęć wody	Gmina Lipsk	Modernizacja ujęć wody w Lipsku i Krasnem	2028-2030
			Gmina Lipsk	Budowa ujęcia wody w Lipsku	2027-2028
	Poprawa racjonalności gospodarki wodnej	Realizacja działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego	Gmina Lipsk, szkoły		
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zmniejszenie skali niskiej emisji	Wykonanie termomodernizacji budynków na terenie gminy (zarówno budynków użyteczności publicznej, jak i obiektów prywatnych)	Gmina Lipsk		
			Gmina Lipsk, mieszkańcy,		

Obszar interwencji	Cel	Kierunek Interwencji	Podmiot odpowiedzialny	Nazwa zadania	Termin realizacji
			podmioty gospodarcze, parafie		
		Wykonanie modernizacji oświetlenia ulicznego	Gmina Lipsk	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Lipsk	2026-2028
		Zmniejszenie zużycia energii elektrycznej	Gmina Lipsk, mieszkańcy		
		Wymiana źródeł ogrzewania	Gmina Lipsk, mieszkańcy		
		Pozyskiwanie środków z zewnątrz na wymianę nieekologicznych pieców na nowe zapewniające poprawę jakości powietrza na terenie gminy	Gmina Lipsk		
		Rozwój „zielono-niebieskiej” infrastruktury	Gmina Lipsk, mieszkańcy		
	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Budowa, rozbudowa i zwiększenie mocy instalacji do wykorzystania odnawialnych źródeł energii wraz z budową magazynów energii	Gmina Lipsk, mieszkańcy, podmioty gospodarcze, parafie		
	Zwiększenie efektywności energetycznej przesyłania i przechowywania danych	Zwiększenie wykorzystania technologii bardziej efektywnych energetycznie	Gmina Lipsk		
	Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wpływu spalania paliw złej jakości oraz odpadów w paleniskach domowych na stan czystości powietrza, możliwości oszczędzania energii oraz promocji korzystania z transportu zbiorowego oraz transportu rowerowego	Gmina Lipsk, szkoły		

Obszar interwencji	Cel	Kierunek Interwencji	Podmiot odpowiedzialny	Nazwa zadania	Termin realizacji
	Zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń powietrza poprzez nasadzenia lasów, promowanie hodowli zagrodowej	Nasadzenia lasów	Gmina Lipsk, Nadleśnictwa		
		Promowanie hodowli zagrodowej	Gmina Lipsk, szkoły		
	Poprawa jakości powietrza poprzez usprawnienie warunków ruchu drogowego na terenie gminy	Przebudowa dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich	Gmina Lipsk		
			Gmina Lipsk, powiat augustowski, województwo podlaskie		
		Wykonanie modernizacji oświetlenia ulicznego	Gmina Lipsk		
		Budowa i organizacja tras rowerowych oraz chodników i parkingów	Gmina Lipsk		
	Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji z transportu	Zakup pojazdów o niskiej bądź zerowej emisji	Gmina Lipsk		
			Gmina Lipsk, mieszkańcy		
	Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zorganizowanej	Wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego	przedsiębiorcy		
Zagrożenia hałasem	Ograniczenie poziomu hałasu	Przebudowa dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich	Gmina Lipsk		
			Gmina Lipsk, powiat augustowski, województwo podlaskie		

Obszar interwencji	Cel	Kierunek Interwencji	Podmiot odpowiedzialny	Nazwa zadania	Termin realizacji
		Budowa tras i chodników dla pieszych	Gmina Lipsk, powiat augustowski, województwo podlaskie		
		Budowa i organizacja tras rowerowych	Gmina Lipsk, powiat augustowski		
		Dostosowanie przedsiębiorstw do obowiązujących standardów emisji hałasu do środowiska	przedsiębiorcy		
		Zastosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem komunikacyjnym poprzez tworzenie pasów zadrzewień oraz zmiany w inżynierii ruchu drogowego	Gmina Lipsk, powiat augustowski, województwo podlaskie		
	Kształtowanie przestrzeni w otoczeniu źródeł hałasu – planowanie przestrzenne	Uwzględnianie zasad kształtowania przestrzeni w otoczeniu źródeł hałasu w ramach tworzonych dokumentów planistycznych	Gmina Lipsk		
	Edukacja ekologiczna mieszkańców	Edukacja ekologiczna w zakresie ochrony zdrowia i życia mieszkańców przed hałasem	Gmina Lipsk, szkoły		
Promieniowanie elektromagnetyczne	Podniesienie komfortu życia mieszkańców gminy poprzez eliminację zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym	Zapobieganie powstawaniu nowych źródeł promieniowania niejonizującego na terenach mieszkalnych	Gmina Lipsk		
		Preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Gmina Lipsk		
		Modernizacja sieci dystrybucyjnej i stacji transformatorowych	Firmy związane z wytwarzaniem, dystrybucją i sprzedażą		

Obszar interwencji	Cel	Kierunek Interwencji	Podmiot odpowiedzialny	Nazwa zadania	Termin realizacji
			energii elektrycznej		
		Uwzględnienie w dokumentach planistycznych zagadnień dotyczących pól elektromagnetycznych	Gmina Lipsk		
Poważne awarie i zagrożenia naturalne	Zapobieganie poważnym awariom	Wspieranie służb ratowniczych w zakresie wyposażenia w specjalistyczny sprzęt	Gmina Lipsk, jednostki OSP		
	Zmniejszanie oddziaływania susz na ekosystem	Kształtowanie struktury użytkowania terenu, w szczególności ochrona oraz zwiększanie powierzchni zalesionych	Gmina Lipsk, mieszkańcy		
	Zwiększenie potencjału wyspecjalizowanych jednostek w zakresie usuwania skutków zdarzeń nadzwyczajnych (m.in. pożarów, osuwisk, podtopień)	Doposażenie służb ratowniczych	Gmina Lipsk, jednostki OSP		
		Rozwijanie i modernizowanie systemu wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń	Gmina Lipsk, jednostki OSP, Nadleśnictwa		
Zasoby przyrodnicze	Zachowanie bioróżnorodności, zwłaszcza na terenach chronionych	Opracowanie waloryzacji przyrodniczej oraz tworzenie na jej podstawie form ochrony przyrody	Gmina Lipsk		
		Racjonalne gospodarowanie cennymi zasobami przyrodniczymi gminy	Gmina Lipsk		
		Ochrona lasów na terenie gminy oraz tworzenie nowych obszarów leśnych poprzez zalesianie gruntów rolnych o niskiej bonitacji	Gmina Lipsk, Nadleśnictwa		
		Promocja walorów przyrodniczych gminy	Gmina Lipsk, Nadleśnictwa		
		Zachowanie właściwej struktury i stanu ekosystemów i siedlisk	Gmina Lipsk, Nadleśnictwa		

Obszar interwencji	Cel	Kierunek Interwencji	Podmiot odpowiedzialny	Nazwa zadania	Termin realizacji
		Tworzenie sieci ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie obszarów przyrodniczo cennych, atrakcyjnych krajobrazowo oraz dziedzictwa kulturowego	Nadleśnictwa, podmioty zarządzające obszarami chronionymi		
		Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury	Gmina Lipsk, mieszkańcy		
	Zwiększanie świadomości ekologicznej w społeczeństwie	Prowadzenie działań edukacyjnych	Gmina Lipsk, szkoły		
Gleby	Zwiększenie racjonalności zagospodarowania terenu	Wykorzystanie nieużytków na uprawy energetyczne	Właściciele gruntów rolnych		
		Zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, w celu przywrócenia im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej	Gmina Lipsk, właściciele gruntów rolnych		
	Przywrócenie wartości biologicznych gleb	Podjęmowanie działań edukacyjno – szkoleniowych służących promocji rolnictwa ekologicznego i zadrzewień śródpolnych	Gmina Lipsk, szkoły, powiat augustowski		
		Organizacja programów doradczych dla rolników i zainteresowanych produkcją rolniczą	Ośrodek Doradztwa Rolniczego		
		Realizacja działań w kierunku scalania i wymiany gruntów rolnych	Właściciele gruntów rolnych		
	Zapobieganie degradacji zasobów złóż naturalnych	Likwidowanie nielegalnej eksploatacji złóż	Gmina Lipsk		
Zasoby geologiczne	Rekultywacja terenów wyeksploatowanych	Bieżąca rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych prowadzona przez koncesjonariuszy	Przedsiębiorstwa posiadające koncesję na		

Obszar interwencji	Cel	Kierunek Interwencji	Podmiot odpowiedzialny	Nazwa zadania	Termin realizacji
			eksploatacje kopalin		
		Rewitalizacja i zagospodarowanie terenów po byłych żwirowniach	Gmina Lipsk		
Gospodarowanie wodami	Lepsze wykorzystanie zasobów wodnych, opracowanie i realizacja planów ochrony przeciwpowodziowej	Monitoring jakości wód wraz z działaniami naprawczymi	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Gmina Lipsk		
		Przeciwdziałanie podtopieniom i suszom	Gmina Lipsk		
		Zwiększenie odzyskiwania i wykorzystywania deszczówki	Gmina Lipsk, mieszkańcy		
		Wdrażanie systemu powiadamiania o zagrożeniach	Gmina Lipsk		
		Wykonanie i modernizacja zabudowy regulacyjnej potoków/rzek	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie RZGW Białystok, Gmina Lipsk		
		Zapewnienie ochrony naturalnych zbiorników retencyjnych, takich jak tereny podmokłe i nieuregulowane ciekły wodne poprzez wprowadzenie odpowiednich zapisów do dokumentów planistycznych	Gmina Lipsk		
		Prowadzenie oraz wspieranie działań edukacyjno – informacyjnych promujących właściwe postępowanie z odpadami oraz zapobiegających powstawaniu odpadów	Gmina Lipsk, szkoły		
Gospodarka odpadami	Racjonalizacja gospodarki odpadami	Kontynuacja działań w zakresie organizacji efektywnego systemu	Gmina Lipsk		

Obszar interwencji	Cel	Kierunek Interwencji	Podmiot odpowiedzialny	Nazwa zadania	Termin realizacji
		zbiórki i zagospodarowania odpadów			
	Kontynuacja procesu usuwania azbestu	Kontynuacja działań związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest	Gmina Lipsk, mieszkańcy	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk	2026-2032

Źródło: Opracowanie własne

7. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM

Polityka ekologiczna realizowana jest na mocy wielu ustaw, wśród których najważniejsze to: Prawo ochrony środowiska, Prawo wodne, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane.

Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w znacznej mierze, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym, od wielkości pozyskanych środków finansowych oraz od stopnia zainteresowania oraz zrozumienia ze strony społeczeństwa.

Program ochrony środowiska dla gminy jest dokumentem planowania strategicznego, formułującym cele oraz kierunki polityki ekologicznej samorządu gminnego i określającym wynikające z niej działania. Program powinien być wykorzystywany, jako instrument strategicznego zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska, jako podstawa tworzenia szczegółowych programów operacyjnych oraz zawierania umów oraz porozumień z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi.

Program ochrony środowiska powinien stanowić przesłankę konstruowania budżetu gminy i jest podstawą do ubiegania się o środki pomocowe ze źródeł krajowych i funduszy Unii Europejskiej. Program służyć będzie koordynacji szczegółowych działań związanych z ochroną środowiska w Gminie Lipsk w latach 2026 – 2030 z perspektywą do roku 2032.

Instrumenty realizacji programu ochrony środowiska można podzielić na: prawne, finansowe, społeczne, polityczne i strukturalne.

– Instrumenty polityczne

Do najważniejszych instrumentów politycznych należy: Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego oraz Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego.

– Instrumenty prawne

Wśród instrumentów prawnych wyróżnić można:

1. Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii:
 - pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
 - pozwolenia wodno-prawne na wprowadzanie oczyszczonych ścieków do wód,
 - pozwolenia w zakresie gospodarowania odpadami,
 - decyzje określające dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku,
 - decyzje nakazujące ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko,
 - koncesje,
 - pozwolenia zintegrowane.
2. Działania kontrolne Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska i nakładanie kar za niezgodne z przepisami korzystanie ze środowiska.

Kompetencje do wydawania pozwoleń w zakresie ochrony przed zanieczyszczeniami i uciążliwościami na terenie gminy spoczywają w rękach marszałka województwa oraz starosty. Za podstawowe kryterium rozdziału kompetencji przyjmuje się skalę uciążliwości danego obiektu. Rola gminy polega na wydawaniu opinii i uzgodnień oraz wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji inwestycji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko.

Szczególnym instrumentem prawnym jest pomiar stanu środowiska określany mianem monitoringu. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów informacyjnych. Stanowił on i stanowi podstawę analiz, ocen oraz podejmowanych decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących poprzez zapisy w aktach prawnych, prowadzi do zaklasyfikowania monitoringu jako instrumentu o znaczeniu prawnym. Wyniki monitoringu poszczególnych elementów środowiska na terenie Gminy Lipsk zaprezentowano w rozdziale 5.

– Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą przede wszystkim: opłata za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjna kara pieniężna oraz fundusze celowe i środki pochodzące z Unii Europejskiej.

– Instrumenty społeczne

Istotnym elementem skutecznego zarządzania środowiskiem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa oraz przyjazne dla środowiska nawyki i codzienna postawa ludności,

mieszkańców danego terenu. Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane. Właściwa informacja przyspiesza proces edukacji. W przypadku osiągnięcia właściwego poziomu edukacji, komunikacja z grupami zadaniowymi jest łatwiejsza, a przekazywane informacje są właściwie odbierane oraz wykorzystywane.

Rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony, a także umiejętność porozumiewania się ze społeczeństwem są niezbędne dla sukcesu realizowanej polityki ekologicznej. Gmina, przy wsparciu organizacji ekologicznych oraz placówek oświatowych i badawczych, powinna zapewnić odpowiednie wsparcie medialne, zadbać o sprzyjającą atmosferę oraz promować wyniki akcji na rzecz ochrony środowiska.

Tradycyjne instrumenty, takie jak pozwolenia oraz system opłat i kar nie spełnią całego zakresu celów oraz zadań wyznaczonych przez Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk. Każda grupa zadaniowa (jednostka realizująca dane zadanie oraz wszyscy mieszkańcy) ponosi odpowiedzialność za zapewnienie czystego środowiska, zapobieganie problemom i ukierunkowanie przyszłego rozwoju. Mieszkańcy gminy powinni być informowani o zadaniach poprzez stronę internetową gminy, lokalne media, czy też poprzez środki pośrednie, takie jak pozarządowe organizacje ekologiczne.

Realizacja celów programu ochrony środowiska poprzez edukację ekologiczną jest zadaniem długotrwałym, które należy realizować w sposób ciągły w działaniach urzędu. Takie działanie w dłuższym horyzoncie czasu przynosi korzyści ekologiczne i umożliwia rozwiązanie lub złagodzenie ważnych problemów ekologicznych. Nawet wieloletnie nakłady na edukację ekologiczną i często z nią związaną profilaktykę zagrożeń są znacznie niższe, niż wynikające z ich zaniedbania, koszty likwidacji strat ekologicznych lub szybkiego wdrożenia wymagań prawnych. Jednym z najważniejszych instrumentów społecznych są kampanie informacyjno-edukacyjne.

Współpraca gminy z przedsiębiorstwami oraz włączenie się społecznych organizacji ekologicznych w proces informacyjno-edukacyjny powinny być ukierunkowane na:

- prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, urzędników, ale również przedsiębiorców, działaczy samorządu terytorialnego oraz samych mieszkańców,
- przygotowywanie i kolportaż materiałów informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców,
- organizowanie różnych konkursów, wystaw i prelekcji,
- prowadzenie różnego rodzaju kampanii ekologicznych.

Działalność informacyjno-edukacyjna w szkołach - szkoły mają bardzo szerokie możliwości włączenia się w proces informacyjno-edukacyjny związany z problematyką ochrony środowiska. W tym zakresie możliwe są zarówno formy zajęć lekcyjnych, jak i pozalekcyjnych. Szkoły powinny w szczególności:

- inspirować do życia w zgodzie ze środowiskiem naturalnym,
- inicjować i korzystać z kontaktów z władzami samorządowymi oraz innymi reprezentantami społeczności lokalnej, szkołami wyższymi, jednostkami badawczymi, terenowymi ośrodkami edukacji ekologicznej oraz innymi instytucjami i organizacjami (w tym z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi),
- uczestniczyć w krajowych i międzynarodowych programach edukacji ekologicznej,
- stale podejmować i rozszerzać zakres praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w szkole oraz jej otoczeniu,
- eksponować pozytywną rolę dzieci w edukacji ekologicznej dorosłych,
- prowadzić edukację ekologiczną w terenie.

Dla osiągnięcia tych celów szkoła powinna wprowadzić różne formy działań bezpośrednio skierowanych na pobudzenie świadomości także związanych z podnoszeniem poziomu wiedzy i wyrabianie umiejętności wśród dzieci i młodzieży, a pośrednio również u wszystkich mieszkańców. Spośród zalecanych form edukacyjno-oświatowych należy wymienić między innymi:

- ścieżki tematyczne w ramach przedmiotu o środowisku w nauczaniu początkowym oraz w klasach wyższych w ramach poszczególnych przedmiotów,
- badania ankietowe dzieci i młodzieży,
- rozmowy i spotkania z ciekawymi ludźmi (przedstawiciele wydziałów ochrony środowiska urzędów gmin i starostwa, przedstawiciele zakładów przemysłowych, organizacji ekologicznych, jednostek naukowo-badawczych),
- konkursy plastyczne, literackie, konkursy zbiórki surowców wtórnych i innych,
- przedstawienia teatralne o tematyce ekologicznej lub promujące właściwe podejście do środowiska naturalnego, happeningi ekologiczne,
- festyny, aukcje, pokazy,
- współpraca i wymiana doświadczeń z innymi szkołami, placówkami edukacyjnymi.

Kampania informacyjno-edukacyjna dla podmiotów gospodarczych - jest drugim ważnym kierunkiem podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa. Główny ciężar działań informacyjno-szkoleniowych dla podmiotów gospodarczych z terenu gminy powinny przejąć izby gospodarcze, izby rzemieślnicze, cechy, kongregacje kupieckie, itp. Zakres szkoleń powinien obejmować między innymi:

- zagadnienia prawne w ochronie środowiska,
- obowiązki podmiotów gospodarczych w zakresie ochrony środowiska,
- zagadnienia związane ze stosowaniem najlepszych dostępnych technik (BAT),
- zagadnienia związane z obniżaniem materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności procesów technologicznych,
- zagadnienia związane z możliwością pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- gospodarkę odpadami przemysłowymi wraz z recyklingiem odpadów.

Zdecydowana większość osób czynnych zawodowo ma bezpośredni wpływ na stan środowiska. Wynika to z mniej lub bardziej świadomych decyzji podejmowanych na każdym stanowisku pracy. Realizacja zadań związanych z ochroną środowiska w znacznej mierze zależna jest od konkretnych działań podejmowanych w zakładach pracy. Skuteczność tych działań wymaga spełnienia następujących warunków:

- wiedza o ochronie środowiska w miejscu pracy powinna być upowszechniana przez kierownictwo zakładu, specjalistyczne służby pracownicze i związki zawodowe, włączając w to program doskonalenia zawodowego kadry oraz elementy edukacji środowiskowej związanej ze specyfiką prowadzonej działalności,
- w programach szkoleniowych służb BHP w zakładach pracy, należy podjąć tematykę skutków oddziaływania zakładów na lokalne środowisko i zdrowie ludzi,
- we wszystkich działaniach promocyjnych należy zwrócić uwagę na technologie i rozwiązania przyjazne środowisku.

Kampania informacyjno-edukacyjna prowadzona przez organizacje społeczne - działania pozarządowych organizacji ekologicznych polegają głównie na:

- kształtowaniu świadomości ekologicznej osób zaangażowanych w działania społeczne,
- przybliżaniu społeczeństwu istoty i znaczenia problemów ekologicznych,
- wpływaniu na osoby i instytucje odpowiedzialne za podejmowanie decyzji dotyczących zarządzania środowiskiem,
- propagowaniu humanistycznego i kulturowego wzorca ekologii.

– **Instrumenty strukturalne**

Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

7.2. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Zarządzanie Programem ochrony środowiska powinno odbywać się w strukturze zadaniowo-instrumentalnej, obejmując wszystkie jednostki organizacyjne świadomie uczestniczące w jego realizacji.

Do podmiotów uczestniczących w organizacji i zarządzaniu Programem ochrony środowiska należy przede wszystkim Rada Miejska w Lipsku.

Do grupy podmiotów monitorujących przebieg realizacji i efekty programu należą:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych,
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska,
- Podmioty gospodarcze (w określonym zakresie),
- Jednostki naukowo – badawcze (na zlecenia w określonym zakresie),
- Podmioty finansujące realizację zadań.

Do grupy podmiotów kształtujących społeczną obudowę Programu ochrony środowiska należą:

- lokalne media,
- szkoły (system edukacji ekologicznej),
- organizacje pozarządowe funkcjonujące na obszarze gminy.

Do grupy podmiotów bezpośrednio realizujących Program ochrony środowiska należą:

- podmioty gospodarcze realizujące zadania własne,
- samorząd gminny realizujący zadania publiczne w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie.

Odbiorcami Programu ochrony środowiska jest społeczeństwo gminy, które dokonuje jego oceny: akceptacji lub krytyki zaplanowanych działań oraz uczestniczy w negocjacjach rozwiązujących konflikty na tle lokalizacji inwestycji lub przeznaczenia określonych terenów.

7.3. MONITORING ŚRODOWISKA

Realizatorem Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk jest Burmistrz. Za wdrażanie programu odpowiedzialna będzie osoba wyznaczona przez Burmistrza. Osoba ta pełniłaby

rolę koordynatora pomiędzy samorządem lokalnym, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami i instytucjami monitorującymi stan środowiska. Byłaby także odpowiedzialna za monitorowanie efektów Programu Ochrony Środowiska i uruchamianie procedur korygujących.

Za realizację poszczególnych zadań odpowiadać będą osoby lub jednostki organizacyjne, które po zakończeniu prac nad zadaniami zobowiązane będą do sporządzenia sprawozdania z wykonania zadania.

Podstawą zarządzania Programem Ochrony Środowiska będzie stałe monitorowanie uzyskiwanych efektów stwierdzanych jako poprawa jakości środowiska, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz skutki podejmowanych działań. W celu monitorowania stanu środowiska proponuje się zastosowanie wskaźników stanu środowiska, oddziaływania na środowisko oraz wskaźników reakcji na złą jakość środowiska albo na nadmierne oddziaływania. Przydatne jest pokazywanie tendencji zmian poszczególnych wskaźników w latach.

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska, co dwa lata będzie sporządzany przez gminę raport szczegółowy z wykonania Programu Ochrony Środowiska, a dotyczący szczególnie działań, które są związane z likwidacją przekroczenia przepisów prawa, wynikami monitorowania jakości środowiska, konieczności wprowadzenia korekt do Programu itp. Wskazane jest, by korekty Programu Ochrony Środowiska były wprowadzane w drodze uchwały Rady Miejskiej.

W tabeli 54. przedstawiono propozycje wskaźników monitorowania celów Programu Ochrony Środowiska.

Tabela 54. Propozycje wskaźników monitorowania celów

Obszar interwencji	Wskaźnik	Źródło informacji	Wartość wskaźnika dla roku bazowego (2024 r.)	Jednostka	Oczekiwany trend zmian
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Liczba wskaźników z przekroczeniami w celu ochrony zdrowia	GIOŚ	1	szt.	↓
	Liczba wskaźników z przekroczeniami w celu ochrony roślin	GIOŚ	1	szt.	↓
	emisja substancji do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	GUS	0	Mg	=
	liczba czynne przyłącza sieci gazowej do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	GUS	18	szt.	=
	odsetek ludności korzystającej z gazu	GUS	0,4	%	=
Zagrożenie hałasem	długość dróg o twardej nawierzchni	GUS	46,3	km	↑
	przypadki przekroczeń krótkookresowych wskaźników poziomu dźwięku L_{AeqD} i L_{eqN} (hałas drogowy)	GIOŚ	0	szt.	=
	przypadki przekroczeń długookresowych wskaźników poziomu dźwięku L_{DWN} i L_N (hałas drogowy)	GIOŚ	0	szt.	=
Pola elektromagnetyczne	Przypadki przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	GIOŚ	0	szt.	=
Gospodarka wodami	liczba (odsetek) JCWP rzecznych o stanie/potencjale ekologicznym co najmniej dobrym - badanych w danym roku	GIOŚ	1 (2019-2024)	szt.	↑
	liczba (odsetek) JCWP rzecznych o stanie chemicznym dobrym	GIOŚ	3 (2019-2024)	szt.	↑

Obszar interwencji	Wskaźnik	Źródło informacji	Wartość wskaźnika dla roku bazowego (2024 r.)	Jednostka	Oczekiwany trend zmian
	– badanych w danym roku				
	liczba stanowisk monitoringu JCWPd, dla których stwierdzono co najmniej dobrą klasę jakości wód – badanych w danym roku	GIOŚ	1 (2022)	szt.	↑
Gospodarka wodno-ściekowa	pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	GUS	230,0	dam ³	↓
	zużycie wody w gospodarstwach domowych	GUS	143,7	dam ³	↓
	ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzane do wód lub do ziemi - ogółem	GUS	45,0	dam ³	↓
	długość sieci rozdzielczej wodociągowej	GUS	143,5	km	↑
	długość sieci kanalizacyjnej	GUS	9,8	km	↑
	odsetek ludności korzystającej z wodociągu	GUS	75,4	%	↑
	odsetek ludności korzystającej z kanalizacji	GUS	38,5	%	↑
	ścieki bytowe i przemysłowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	GUS	43,0	dam ³	↑
	liczba oczyszczalni ścieków ogółem/ z podwyższonym usuwaniem biogenów	GUS	1/1	szt.	=
Zasoby geologiczne	liczba złóż kopalin	PIG-PIB	27	szt.	↑
	roczne wydobycie surowców	PIG-PIB	156	t	↓
Gleby	udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych	GUS	53**	%	↓
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	masa odebranych niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych	GUS	901,42 (z gospodarstw domowych)	t	↓

Obszar interwencji	Wskaźnik	Źródło informacji	Wartość wskaźnika dla roku bazowego (2024 r.)	Jednostka	Oczekiwany trend zmian
	masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie	GUS	432,12 (z gospodarstw domowych)	t	↑
	ilość dzikich wysypisk odpadów	GUS	0	szt.	=
	powierzchnia dzikich wysypisk odpadów	GUS	0	m ²	=
Zasoby przyrodnicze	lesistość	GUS	25,2	%	↑
	powierzchnia gruntów leśnych	GUS	4 662,46	km ²	↑
	powierzchnia obszarów prawnie chronionych	GUS	10 999,82	ha	↑
	liczba pomników przyrody	CRFOP	1	szt.	↑
Zagrożenie poważnymi awariami	liczba zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii	WIOŚ	0	szt.	=
	liczba poważnych awarii	WIOŚ	0	szt.	=

** - dane dotyczące powiatu

Źródło: Opracowanie własne

8. WYKAZ WAŻNIEJSZYCH POJĘĆ I SKRÓTÓW

1. **8. EAP** - ósmy unijny program działań w zakresie środowiska.
2. **Czynniki abiotyczne** – elementy środowiska nieożywionej przyrody, takie jak woda, powietrze, gleba, światło, temperatura czy warunki klimatyczne, wpływające na funkcjonowanie ekosystemów.
3. **Czynniki antropogeniczne** – oddziaływania wynikające z działalności człowieka, takie jak urbanizacja, rolnictwo, przemysł, transport czy emisje zanieczyszczeń, mające wpływ na stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego.
4. **Czynniki biotyczne** – elementy środowiska związane ze światem żywym, obejmujące organizmy oraz relacje między nimi (np. drapieżnictwo, konkurencję, symbiozę), kształtujące strukturę i dynamikę ekosystemów.
5. **Defoliacja** – procentowy ubytek liści lub igieł w koronie drzewa, wskazujący na stopień jego osłabienia oraz oddziaływanie czynników stresowych środowiska.
6. **Dz. U.** - Dziennik Ustaw.
7. **Dz. Urz. Woj. Podl.** – Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego.
8. **Dz.Urz. MKiŚ** – Dziennik Urzędowy Ministra Klimatu i Środowiska.
9. **Erozja gleb** – proces niszczenia warstwy wierzchniej gleby wskutek działania czynników naturalnych lub działalności człowieka, prowadzący do spadku żyzności i degradacji gruntów.
10. **Erozja wietrzna** – rodzaj erozji gleb wywołany działaniem wiatru, polegający na oderwaniu, przenoszeniu i odkładaniu cząstek gleby, szczególnie w rejonach suchych i ubogich w roślinność.
11. **Erozja wodna** – rodzaj erozji gleb wywołany przez wodę opadową lub spływ powierzchniowy, powodujący zmywanie i przemieszczanie cząstek gleby, tworzenie bruzd, rynien i osuwisk.
12. **Gęstość zaludnienia** – liczba mieszkańców przypadająca na 1 km² powierzchni gminy.
13. **GIOŚ** – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.
14. **Gospodarka komunalna** – działalność gminy związana z utrzymaniem infrastruktury i usług publicznych.
15. **Gospodarstwo rolne** – teren i budynki wykorzystywane do uprawy roli lub hodowli zwierząt.
16. **Gospodarstwo indywidualne** – gospodarstwo prowadzone przez osobę prywatną lub rodzinę.

17. **GUS (Główny Urząd Statystyczny)** – instytucja zbierająca i publikująca dane statystyczne o kraju i samorządach.
18. **Hałas komunikacyjny** – dźwięki o nadmiernym poziomie, powstające w wyniku funkcjonowania transportu drogowego, kolejowego, lotniczego lub wodnego, stanowiące jedno z głównych źródeł uciążliwości akustycznej.
19. **Hałas przemysłowy** – dźwięki o nadmiernym poziomie, emitowane z instalacji i urządzeń stosowanych w działalności przemysłowej, produkcyjnej lub usługowej (np. zakłady przemysłowe, warsztaty, centra logistyczne), mogące powodować uciążliwości dla ludzi oraz wpływać negatywnie na środowisko.
20. **ISOK** - Informatyczny System Oslony Kraju.
21. **JCWP (Jednolite Części Wód Powierzchniowych)** – fragmenty rzek, strumieni i kanałów monitorowane pod kątem jakości wody.
22. **JCWPD (Jednolite Części Wód Podziemnych)** – obszary wód podziemnych monitorowane w celu ochrony zasobów wody pitnej.
23. **KE** – Komisja Europejska.
24. **Klasy bonitacyjne gleb** – wskaźnik jakości gleby; klasa I – najlepsza, klasa VI – najslabsza.
25. **Korytarz ekologiczny** – teren umożliwiający przemieszczanie się zwierząt i roślin między obszarami chronionymi.
26. **Lesistość** – procentowy udział lasów w powierzchni gminy.
27. **Monitoring chemizmu gleb** – regularne badania gleby w celu sprawdzenia jej jakości i zawartości składników odżywczych.
28. **Niska emisja** – emisja zanieczyszczeń do powietrza pochodząca z nisko usytuowanych źródeł, głównie z indywidualnych systemów grzewczych, lokalnych kotłowni oraz transportu drogowego, mająca istotny wpływ na pogorszenie jakości powietrza.
29. **Ochotnicza Straż Pożarna (OSP)** – organizacja społeczna pomagająca w akcjach ratowniczych i gaśniczych.
30. **Odczyn gleby (pH)** – wskaźnik kwasowości lub zasadowości gleby, wpływający na wzrost roślin.
31. **Obszar chronionego krajobrazu** – teren, na którym chroni się wartości przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe.
32. **Obszar Natura 2000** – część europejskiej sieci chronionych obszarów przyrodniczych, ważnych dla ptaków i siedlisk.
33. **Odpady komunalne** – odpady powstające w gospodarstwach domowych oraz odpady podobne pod względem składu pochodzące z instytucji, placówek usługowych i handlowych, które są zbierane i zagospodarowywane w systemie gospodarki odpadami komunalnymi.

34. **Odpady segregowane** – śmieci poddawane selektywnej zbiórce, np. papier, szkło, plastik.
35. **Odpady zmieszane** – śmieci niesegregowane, trafiające na składowiska lub do spalania.
36. **Osuwiska i ruchy masowe** – przemieszczanie się ziemi, skał lub piasku na zboczach, które może powodować szkody.
37. **Park krajobrazowy** – obszar chroniony o wyróżniających się walorach przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i historycznych, którego celem jest zachowanie, popularyzacja i racjonalne kształtowanie tych wartości przy dopuszczeniu zrównoważonej działalności człowieka.
38. **Park narodowy** – najwyższa forma ochrony przyrody w Polsce; obszar o szczególnych walorach przyrodniczych, naukowych, edukacyjnych i krajobrazowych, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz jej procesy, a działalność człowieka jest ściśle ograniczona i podporządkowana celom ochronnym.
39. **PEM** – pole elektromagnetyczne; promieniowanie wytwarzane przez źródła naturalne i sztuczne (m.in. linie energetyczne, stacje bazowe, urządzenia radiowe i elektroniczne), które może oddziaływać na środowisko oraz zdrowie ludzi w zależności od natężenia i częstotliwości.
40. **PIG-PIB** – Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy.
41. **PM_{2,5}** – pył zawieszony o średnicy aerodynamicznej do 2,5 µm; bardzo drobne cząstki stałe i ciekłe unoszące się w powietrzu, powstające głównie w procesach spalania, szczególnie szkodliwe dla zdrowia ze względu na zdolność przenikania głęboko do układu oddechowego.
42. **PM₁₀** – pył zawieszony o średnicy aerodynamicznej do 10 µm; mieszanina drobnych cząstek stałych i ciekłych unoszących się w powietrzu, powstająca głównie wskutek procesów spalania oraz ruchu pojazdów, mogąca negatywnie wpływać na zdrowie ludzi i środowisko.
43. **Pomnik przyrody** – naturalny obiekt przyrodniczy chroniony ze względu na swoją wartość, np. drzewo, skała.
44. **Produkcja rolnicza** – uprawa roślin lub hodowla zwierząt na potrzeby spożycia lub sprzedaży.
45. **Przyrost naturalny** – różnica między liczbą urodzeń a zgonów w danej populacji.
46. **RDLP** – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych.
47. **Susza atmosferyczna** – okres z niedoborem opadów w atmosferze.
48. **Susza rolnicza** – niedobór wody w glebie ograniczający wzrost roślin.
49. **Susza hydrologiczna** – niedobór wody w rzekach, jeziorach i zbiornikach wodnych.

- 50. **Susza hydrogeologiczna** – spadek poziomu wód gruntowych, utrudniający pobór wody.
- 51. **SUW** – Stacja Uzdatniania Wody.
- 52. **u.p.o.ś.** - skrót od ustawa o Prawie ochrony środowiska.
- 53. **Użytki ekologiczne** – niewielkie obszary cenne przyrodniczo, obejmujące m.in. fragmenty ekosystemów, stanowiska rzadkich gatunków oraz siedliska naturalne, chronione w celu zachowania ich wartości przyrodniczych i różnorodności biologicznej.
- 54. **WE** – Wspólnota Europejska.
- 55. **WIOŚ** – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.
- 56. **Współczynnik feminizacji** – stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn w populacji.
- 57. **Zasolenie gleby** – ilość soli w glebie ograniczająca dostęp wody dla roślin.
- 58. **Zbiorniki retencyjne** – miejsca do magazynowania wody, służące ochronie przeciwpowodziowej i zaspokajaniu potrzeb gospodarki wodnej.
- 59. **Złoża zasobów geologicznych** – naturalnie występujące nagromadzenia surowców mineralnych lub skalnych w skorupie ziemskiej, które mogą być rozpoznane, oszacowane pod względem ilościowym i jakościowym oraz potencjalnie wykorzystane gospodarczo.

9. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

TABELA 1. ZESTAWIENIE GRUNTÓW W GMINIE	40
TABELA 2. DROGI POWIATOWE, ZAMIEJSKIE	42
TABELA 3. DROGI POWIATOWE, MIEJSKIE	42
TABELA 4. DROGI GMINNE	43
TABELA 5. PARAMETRY TECHNICZNE DRÓG GMINNYCH	46
TABELA 6. ZASOBY MIESZKANIOWE W LATACH 2019 – 2024	48
TABELA 7. WYPOSAŻENIE MIESZKAŃ W INSTALACJE TECHNICZNO – SANITARNE W LATACH 2019 – 2024	48
TABELA 8. WODOCIĄG NA TERENIE GMINY W LATACH 2019 – 2024	50
TABELA 9. KANALIZACJA W LATACH 2019 – 2024	51
TABELA 10. STAN LUDNOŚCI ZAMIESZKUJĄCEJ TEREN GMINY	52
TABELA 11. LUDNOŚĆ NA TERENIE GMINY W LATACH 2018 – 2024 WG RÓŻNYCH PODZIAŁÓW	53
TABELA 12. RUCH NATURALNY W LATACH 2019 – 2024	54
TABELA 13. MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE W LATACH 2019 – 2024	55
TABELA 14. TEMPERATURY POWIETRZA W STACJI METEOROLOGICZNEJ W SUWAŁKACH	56
TABELA 15. OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIE NIE I ZACHMURZENIE W STACJI METEOROLOGICZNEJ W SUWAŁKACH	58
TABELA 16. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH W LATACH 2019 – 2024	63
TABELA 17. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON WEDŁUG GRUP RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI PKD 2007	64
TABELA 18. GOSPODARSTWA ROLNE OGÓŁEM NA TERENIE GMINY LIPSK	66
TABELA 19. POWIERZCHNIA ZASIEWÓW WYBRANYCH UPRAW NA TERENIE GMINY LIPSK	66
TABELA 20. POGŁÓWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH	67
TABELA 21. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH ZWIĄZANE Z TERENEM GMINY	68
TABELA 22. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH, CZ. 1	70
TABELA 23. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH, CZ. 2	70
TABELA 24. ANALIZA SWOT – GOSPODAROWANIE WODAMI	85
TABELA 25. PODSUMOWANIE WYNIKÓW OCENY ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ZDROWIA, STREFA PODLASKA	90
TABELA 26. OCENA ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ROŚLIN, STREFA PODLASKA	90
TABELA 27. ANALIZA SWOT – OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	93
TABELA 28. ANALIZA SWOT – ZAGROŻENIA HAŁASEM	98
TABELA 29. ANALIZA SWOT – PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	104

TABELA 30. DZIAŁALNOŚĆ JEDNOSTEK OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ	111
TABELA 31. MIEJSCOWE ZAGROŻENIA WEDŁUG RODZAJU ZAGROŻENIA.....	115
TABELA 32. ZMIANY WARUNKÓW KLIMATYCZNYCH W REGIONIE PÓŁNOCNO – WSCHODNIM DO 2030 R.	117
TABELA 33. ANALIZA SWOT – ZAGROŻENIA NATURALNE I POWAŻNE AWARIE	117
TABELA 34. POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH.....	119
TABELA 35. POMNIKI PRZYRODY – „MODRZEWIE JESIONOWSKIE”	120
TABELA 36. ZADANIA OCHRONNE USTANOWIONE DLA BIEBRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO	123
TABELA 37. TYMCZASOWE CELE OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000 DOLINA BIEBRZY PLH200008, CZ. 1 – OGÓLNE CEL OCHRONY	134
TABELA 38. TYMCZASOWE CELE OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000 DOLINA BIEBRZY PLH200008, CZ. 2	138
TABELA 39. CELE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 OSTOJA AUGUSTOWSKA	142
TABELA 40. TYMCZASOWE CELE OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000 PUSZCZA AUGUSTOWSKA PLB200002	145
TABELA 41. TYMCZASOWE CELE OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000 OSTOJA BIEBRZAŃSKA PLB200006	151
TABELA 42. ANALIZA SWOT – ZASOBY PRZYRODNICZE	163
TABELA 43. ANALIZA SWOT – GLEBY.....	173
TABELA 44. ZŁOŻA ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH, 2024 R.....	175
TABELA 45. ANALIZA SWOT – ZASOBY GEOLOGICZNE.....	176
TABELA 46. STAN ZAOPATRZENIA W WODĘ – WODOCIĄG	177
TABELA 47. KANALIZACJA.....	180
TABELA 48. ŚCIEKI I NIECZYSTOŚCI CIEKŁE	181
TABELA 49. ANALIZA SWOT – GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA.....	184
TABELA 50. ODPADY KOMUNALNE	185
TABELA 51. ANALIZA SWOT – GOSPODARKA ODPADAMI.....	189
TABELA 52. PLANOWANE INWESTYCJE	191
TABELA 53. CELE, KIERUNKI INTERWENCJI ORAZ ZADANIA.....	193
TABELA 54. PROPOZYCJE WSKAŹNIKÓW MONITOROWANIA CELÓW	208
 RYSUNEK 1. POŁOŻENIE GMINY LIPSK NA TLE POWIATU AUGUSTOWSKIEGO.....	39
RYSUNEK 2. MAPA SIECI DRÓG.....	47
RYSUNEK 3. TEMPERATURA ŚREDNIA	57
RYSUNEK 4. USŁONECZNIE NIE	58
RYSUNEK 5. SUMA OPADÓW.....	59

RYSUNEK 6. POŁOŻENIE GMINY LIPSK NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH, CZ. 1.....	60
RYSUNEK 7. POŁOŻENIE GMINY LIPSK NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH, CZ. 2.....	61
RYSUNEK 8. GW800022.....	73
RYSUNEK 9. GW200032.....	74
RYSUNEK 10. MAPA ZASOBÓW DYSPOZYCYJNYCH WÓD PODZIEMNYCH W OBSZARACH BILANSOWYCH (STAN NA 31.12.2024 R.).....	79
RYSUNEK 11. MAPA ZASIĘGU OBSZARÓW NARAŻONYCH NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI	81
RYSUNEK 12. MAPA RYZYKA POWODZIOWEGO	82
RYSUNEK 13. MAPA ROZKŁADU PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO ORAZ POŁOŻENIA STACJI BAZOWYCH OPERATORÓW TELEKOMUNIKACYJNYCH, GMINA LIPSK.....	102
RYSUNEK 14. ZAGROŻENIE SUSZĄ ATMOSFERYCZNĄ.....	106
RYSUNEK 15. ZAGROŻENIE SUSZĄ ROLNICZĄ	107
RYSUNEK 16. ZAGROŻENIE SUSZĄ HYDROLOGICZNĄ	108
RYSUNEK 17. ZAGROŻENIE SUSZĄ HYDROGEOLOGICZNĄ.....	109
RYSUNEK 18. ŁĄCZNE ZAGROŻENIE SUSZĄ TERENU GMINY LIPSK.....	110
RYSUNEK 19. LICZBA POŻARÓW LASU I POWIERZCHNIA SPALONA W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW W 2023 R.....	113
RYSUNEK 20. PRZEGLĄDOWA MAPA OSUWISK I OBSZARÓW PREDYSPONOWANYCH DO WYSTĘPOWANIA RUCHÓW MASOWYCH W POWIECIE AUGUSTOWSKIM (A)	114
RYSUNEK 21. POŁOŻENIE BIEBRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO WRAZ Z OTULINĄ NA TERENIE GMINY.....	126
RYSUNEK 22. POŁOŻENIE OBSZARÓW CHRONIONEGO KRAJOBRAZU NA TERENIE GMINY	133
RYSUNEK 23. POŁOŻENIE OBSZARÓW NATURA 2000 (OBSZARY SIEDLISKOWE) NA TERENIE GMINY	156
RYSUNEK 24. POŁOŻENIE OBSZARÓW NATURA 2000 (OBSZARY PTASIE) NA TERENIE GMINY...	157
RYSUNEK 25. MAPA RDLP W BIAŁYMSTOKU	159
RYSUNEK 26. GLEBY W POLSCE.....	166
RYSUNEK 27. MAPA EROZJI WODNEJ POTENCJALNEJ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	171
RYSUNEK 28. REJONY O RÓŻNYM STOPNIU DEGRADOWANIA EROZJĄ WODNĄ (AKTUALNĄ)	172
RYSUNEK 29. ZAGROŻENIE EROZJĄ WIETRZNĄ GRUNTÓW ORNYCH W POLSCE	173
WYKRES 1. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE.....	50
WYKRES 2. ODSETEK OGÓŁU LUDNOŚCI GMINY KORZYSTAJĄCY Z INSTALACJI W LATACH 2019 – 2024 (%).....	52
WYKRES 3. LUDNOŚĆ ZAMIESZKUJĄCA TEREN GMINY WEDŁUG PŁCI.....	53
WYKRES 4. PRZYROST NATURALNY WEDŁUG PŁCI W LATACH 2019 – 2024	54
WYKRES 5. SALDO MIGRACJI OGÓŁEM WEDŁUG PŁCI, 2019 – 2024	56

WYKRES 6. TEMPERATURY POWIETRZA I OPADY ATMOSFERYCZNE W STACJI METEOROLOGICZNEJ W SUWAŁKACH W 2023 R.	57
WYKRES 7. PODMIOTY WEDŁUG GRUP RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI PKD 2007 W LATACH 2019 – 2024	64
WYKRES 8. POWIERZCHNIA USZKODZEŃ LASU SPOWODOWANYCH PRZEZ ZWIERZYNĘ ŁOWNĄ WG RDLP I FAZ ROZWOJOWYCH DRZEWOSTANÓW W 2023 R.	161
WYKRES 9. POWIERZCHNIA USZKODZEŃ LASU SPOWODOWANYCH PRZEZ GATUNKI OBJĘTE RÓŻNYMI FORMAMI OCHRONY WG RDLP I FAZ ROZWOJOWYCH DRZEWOSTANÓW W 2023 R.	162
WYKRES 10. OCENA STANU ZAKWASZENIA GLEB UŻYTKÓW ROLNYCH W LATACH 2020-2023	170
WYKRES 11. BUDYNKI MIESZKALNE PODŁĄCZONE DO SIECI WODOCIĄGOWEJ - W % OGÓŁU BUDYNKÓW MIESZKALNYCH I KORZYSTAJĄCY Z WODOCIĄGU W % OGÓŁU LUDNOŚCI	179
WYKRES 12. BUDYNKI MIESZKALNE PODŁĄCZONE DO KANALIZACJI - W % OGÓŁU BUDYNKÓW MIESZKALNYCH ORAZ KORZYSTAJĄCY Z KANALIZACJI W % OGÓŁU LUDNOŚCI	181
WYKRES 13. ODPADY ZEBRANE SELEKTYWNIE W RELACJI DO OGÓŁU ODPADÓW.....	187

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032

Prognoza opracowana

przez mgr Martę Tomczak

pod kierownictwem

mgr Jerzego Gryczana

**GMINA LIPSK
POWIAT AUGUSTOWSKI
WOJEWÓDZTWO
PODLASKIE**

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	4
1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA DOKUMENTU.....	4
1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY	5
1.3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	7
2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	8
2.1. PROJEKT PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032 – ANALIZA ZAWARTOŚCI.....	8
2.2. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	8
2.3. POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	8
3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA	35
3.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	35
3.2. KLIMAT	36
3.3. POWIERZCHNIA ZIEMI, KRAJOBRAZ, ZŁOŻA NATURALNE, GLEBY	40
3.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE.....	48
3.5. POWIETRZE	58
3.6. KLIMAT AKUSTYCZNY	60
3.7. DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	64
3.8. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA, OBSZARY NATURA 2000.....	68
3.9. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	105
4. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO W WYNIKU REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032.....	106
4.1. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.....	106
4.2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	107
4.3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	107
5. ANALIZA I OCENA WPŁYWU USTALEŃ PROJEKTU DOKUMENTU NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA WRAZ Z PROGNOZĄ ZMIAN ŚRODOWISKA	108
5.1. WPŁYW POSZCZEGÓLNYCH PROJEKTÓW NA OBSZARY CHRONIONE ORAZ NA KLIMAT.....	115
6. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ..	116
7. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE	118

8. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	119
9. INFORMACJE O TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	120
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	120
11. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW.....	123

1. WSTĘP

1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA DOKUMENTU

Podstawą prawną opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032 (zwanej też dalej Prognozą) jest Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 z późn. zm.), zwana dalej Ustawą. W świetle zapisów artykułu 46 i 47 Ustawy, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty dokumentów strategicznych (m. in. polityk, strategii, planów, programów) mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub gdy realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Przepisy Ustawy z dnia 3 października 2008 r. przenoszą do prawodawstwa polskiego postanowienia następujących dyrektyw Unii Europejskiej:

- Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne;
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli;

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej).

Konieczność opracowania prognozy została także potwierdzona przez:

- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku;
- Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

W ramach pism zarówno Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, jak i Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wskazali na obowiązek opracowania Prognozy dla projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032, a także wskazali na zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w przedmiotowym dokumencie.

1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY

Celem Prognozy jest wskazanie możliwych negatywnych skutków realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032, jak również przedstawienie zaleceń dotyczących przeciwdziałania jego ewentualnym negatywnym skutkom.

Zakres Prognozy jest zgodny z wytycznymi zawartymi w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami art. 51 Ustawy, prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

1. zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- f) oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy;

2. określać, analizować i oceniać:

a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,

b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,

c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne,

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3. przedstawiać:

a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Ponadto uwzględniono uzgodniony zakres i stopień szczegółowości opracowania wynikający z pisma:

- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku;
- Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

1.3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W ramach opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032 przystąpiono do następujących czynności:

- oceniono komplementarność Programu w stosunku do dokumentów strategicznych wyższego szczebla (wspólnotowych, krajowych, wojewódzkich), aby stwierdzić czy poddawany prognozie dokument zawiera elementy zapewniające ochronę środowiska z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju,
- w bezpośrednim badaniu prognozy Programu oceniono wpływ proponowanych w opracowaniu działań na poszczególne komponenty środowiska naturalnego.

W niniejszym dokumencie dokonano analizy oddziaływań na środowisko w oparciu o dane literaturowe oraz ustalenia własne, które zestawione zostały z lokalnymi uwarunkowaniami środowiskowymi.

2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

2.1. PROJEKT PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032 – ANALIZA ZAWARTOŚCI

Projektowany Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk ma służyć realizacji Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), a także Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego. Priorytety oraz zadania przyjęte w Programie Ochrony Środowiska będą służyły spełnieniu wymogów związanych z obowiązującym ustawodawstwem w zakresie ochrony środowiska, jak również realizacji zasad, które zawarte są w dokumentach strategicznych, zarówno krajowych, jak i na szczeblu województwa czy powiatu w oparciu zasady zrównoważonego rozwoju.

2.2. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z zapisami POŚ celem nadrzędnym programu jest: **„rozpowszechnienie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, neutralności klimatycznej i zrównoważonego rozwoju dla zapewnienia jak najlepszego stanu środowiska i wysokiego poziomu życia mieszkańców gminy”**.

Oprócz celu nadrzędnego sformułowano priorytety ekologiczne dla Gminy Lipsk:

- Optymalizacja gospodarki wodno-ściekowej;
- Ochrona powietrza atmosferycznego;
- Ochrona wód (powierzchniowych i podziemnych);
- Ochrona powierzchni ziemi;
- Ochrona przed hałasem;
- Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym;
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu;
- Przeciwdziałanie awariom;
- Stopniowe ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz wzmocnienie ich pochłaniania przez naturalne pochłaniacze;
- Efektywna gospodarka odpadami;
- Promowanie regeneracyjnego systemu gospodarczego;
- Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury;
- Edukacja ekologiczna.

2.3. POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032 jest ściśle powiązany z innymi dokumentami strategicznymi, jednakże nie stanowi on jedynie powielenia zamieszczonych tam celów oraz zadań. W toku opracowywania ocenianego dokumentu szczegółowo analizowano poszczególne dokumenty, jak również uwzględniano uwarunkowania lokalne tak, aby wyspecyfikować i wybrać do realizacji odpowiednie zadania. Takie, które powinny umożliwić osiągnięcie zakładanego celu w zadanym horyzoncie czasowym, jak również takie, na których realizację mają wpływ władze samej gminy. Poniżej charakteryzowano dokumenty strategiczne, z którymi powiązany jest oceniany Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026–2030 z perspektywą do roku 2032.

Wśród nich kluczową rolę odgrywa Protokół z Kioto, Europejski Program Zapobiegania Zmianom Klimatu, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej.

Zapisy Programu Ochrony Środowiska zgodnie są ze „Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Jego celem głównym jest: zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu, co przyświecało przy tworzeniu Programu. To jego zapisy brano pod uwagę analizując możliwe do wystąpienia zagrożenia naturalne i jak one mogą się zmieniać pod wpływem zmian klimatycznych.

Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej) zobowiązuje wszystkie państwa członkowskie do podjęcia działań na rzecz ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych. Jednym z obszarów analizowanych w Programie są wody powierzchniowe i podziemne, a za jeden z priorytetów ekologicznych uznano ochronę wód (powierzchniowych i podziemnych).

Pakiet klimatyczno – energetyczny (przyjęty przez Komisję Europejską w 2008 r.) zakładał ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, zwiększyć udział źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym do 20% oraz podnieść o 20% efektywność energetyczną. Program Ochrony Środowiska ukazuje potrzebę zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, promuje

zwiększenie udziału źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym i podniesienie efektywności energetycznej. W ramach Europejskiego Zielonego Ładu we wrześniu 2020 r. Komisja zaproponowała zwiększenie docelowego poziomu redukcji emisji gazów cieplarnianych, z uwzględnieniem emisji i pochłaniania emisji, do co najmniej 55 proc. do 2030 r. w stosunku do poziomu z 1990 r. co założenia Programu i planowane działania związane z jego realizacją będą wspierać.

Założenia Programu służą również zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń spływających do wody oraz lepszemu funkcjonowaniu gospodarki wodno-ściekowej (zgodne z myślą przewodnią Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych).

Kolejnymi dokumentami są:

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Za jeden z obszarów mający wpływ na realizację celów Strategii uznano środowisko. Stwierdzono, że „unikatowy charakter polskich zasobów przyrodniczych jest szansą dla zrównoważonego rozwoju kraju. Odpowiednie zarządzanie środowiskiem będzie sprzyjać przeciwdziałaniu procesom depopulacji poprzez poprawę stanu środowiska, regenerację systemów przyrodniczych i tworzenie miejsc pracy na terenach nieurbanizowanych. Zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego dla przyszłych pokoleń wymaga wykorzystania różnych potencjałów, m.in. wspierania odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem rodzimych zasobów, takich jak geotermia i biomasa. Konieczna jest także integracja planowania przestrzennego z programowaniem rozwoju społeczno-gospodarczego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami, w tym w szczególności wodą i zasobami ziemi.” Projekty przyczyniające się do ochrony środowiska na terenie danej gminy wpisują się w te założenia oraz we wskazane cele i kierunki interwencji:

- Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

- Kierunek interwencji – Rozwój nowoczesnego przemysłu:
 - (a) Działanie – Wsparcie inwestycji zmniejszających energochłonność i poprawiających efektywność energetyczną przemysłu;
 - (b) Działanie – Zmniejszenie zasobo- i materiałochłonności procesów przemysłowych;
 - (c) Działanie – Wsparcie inwestycji obniżających emisyjność przemysłu;
 - (d) Projekt flagowy – Program Ekobudownictwo – stymulowanie przygotowania i wdrażania wybranych produktów budownictwa ekologicznego (w tym z surowców naturalnych, m.in. z drewna), z uwzględnieniem wymogów efektywności energetycznej nowoczesnych materiałów budowlanych;

- Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny:
 - (a) Działanie – Aktywna rola instytucji sektora publicznego w rozwoju innowacyjnych sposobów adresowania wyzwań społecznych, w tym wprowadzanie regulacji stymulujących wdrażanie innowacji w takich dziedzinach jak np. ochrona środowiska i ochrona zdrowia (tzw. innowacje wymuszone);
 - (b) Działanie – Stymulowanie powstawania i rozwoju ekoinnowacji, w tym zapewnienie warunków do weryfikacji technologii środowiskowych;
- Kierunek interwencji – Konkurencyjne gospodarstwa rolne i producenci rolno-spożywczy:
 - (a) Działanie – Wspieranie wytwarzania i dystrybucji produktów o wysokiej jakości i poziomie innowacyjności, w tym m.in. tradycyjnych, regionalnych i ekologicznych – wdrażane również poprzez projekty rozwoju branż;
 - (b) Projekt strategiczny – Gospodarowanie gruntami rolnymi na rzecz zrównoważonego rozwoju – nowy system regulacji prawnych służących poprawie struktury obszarowej gospodarstw rolnych;

- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:

- Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich
 - (a) Działanie – Dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii i dystrybucji energii na poziomie lokalnym,
 - (b) Działanie – Rozwój lub modernizacja infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej (w tym w szczególności: infrastruktury energetycznej, transportowej i infrastruktury w zakresie szeroko pojętej gospodarki wodnej),
 - (c) Działanie – Upowszechnienie gospodarki o obiegu zamkniętym w rozwoju obszarów wiejskich,
 - (d) Działanie – Kontynuacja wsparcia infrastrukturalnego i przedsięwzięć podnoszących jakość oraz dostępność usług publicznych na obszarach wiejskich,
 - (e) Działanie – Kompleksowe działania obejmujące planowanie, przygotowanie i przeprowadzenie przekształceń przestrzennych i infrastrukturalnych, potrzebnych lokalnie do zachowania i poprawy funkcji gospodarczej (w tym rolnictwa), mieszkaniowej, przyrodniczej i kulturowej obszarów wiejskich na rzecz ładu przestrzennego,

- (f) Projekt strategiczny – Pakt dla obszarów wiejskich – wdrażany jako dokument o charakterze porozumienia społecznego i politycznego, integrujący w sposób kompleksowy działania systemowe (zmiany legislacyjne, instytucjonalne, programowe) oraz inwestycyjne, związane z procesem zarządzania obszarami wiejskimi. Efektem tych skoordynowanych działań będzie wzmocnienie wszystkich funkcji wsi: społecznych, gospodarczych i środowiskowych,
- (g) Projekt strategiczny – Infrastruktura dla rozwoju obszarów wiejskich – kompleksowy i zintegrowany pakiet działań określający interwencje z różnych źródeł krajowych i UE, niezbędne dla zwiększenia dostępności mieszkańców obszarów wiejskich do podstawowych usług publicznych i poprawy ich jakości, obejmujący m.in. poprawę dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich, wsparcie inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na obszarach wiejskich,
- (h) Działanie - Udoskonalenie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych (realizowanych na podstawie programów rewitalizacji) ukierunkowanych na wsparcie obszarów zdegradowanych, w tym po byłych państwowych gospodarstwach rolnych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym),

Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport:

- Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce:
 - (a) Działanie – Przygotowanie długofalowej i kompleksowej polityki rozwoju transportu, zawierającej plan zintegrowanego oraz zgodnego z wymogami ochrony środowiska rozwoju wszystkich gałęzi transportu,
 - (b) Działanie – Promocja wzorców zrównoważonej mobilności w polskim społeczeństwie, w tym wykorzystywania transportu publicznego (zwłaszcza transportu kolejowego),
 - (c) Działanie – Promocja transportu intermodalnego oraz kombinowanego, jako alternatyw względem transportu lądowego – wykorzystanie potencjału zarówno podmiotów publicznych, jak również przedsiębiorstw oraz partnerów społeczno-gospodarczych;
- Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności:
 - (a) Działanie – Promocja mechanizmów zarządzania i poprawy transportu publicznego w miastach i w ich obszarach funkcjonalnych,

- (b) Działanie – Działania na rzecz zmniejszenia udziału przejazdów indywidualnym transportem zmotoryzowanym i zachęcenia do korzystania z transportu publicznego, promocja ruchu rowerowego i pieszego,
- (c) Działanie – Wsparcie dla systemów współdzielenia pojazdów, zwłaszcza na obszarach wiejskich – rozwiązanie zmniejszające koszty indywidualnego dojazdu do pracy, a także presję na środowisko naturalne,
- (d) Działanie – Stopniowa wymiana taboru wykorzystywanego do świadczenia usług publicznego transportu na ekologiczny, niskoemisyjny, przystosowany do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych,
- (e) Działanie – Budowa systemów ładowania pojazdów niskoemisyjnych,
- (f) Projekt Strategiczny – Ekologiczny transport – przegląd działań (prawnych, organizacyjnych oraz inwestycyjnych) niezbędnych dla rozwoju transportu niskoemisyjnego, w tym publicznego (również na obszarach wiejskich), obejmującego m.in. rozwiązania umożliwiające przechodzenie na tabor niskoemisyjny w transporcie publicznym oraz niskoemisyjne pojazdy samochodowe; rozbudowę infrastruktury transportu niskoemisyjnego (w tym punkty ładowania pojazdów elektrycznych, tabor dla transportu publicznego, samochody elektryczne) do roku 2030;

Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia:

- Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju:
 - (a) Działanie – Realizacja inwestycji w nowe, niskoemisyjne i zeroemisyjne moce wytwórcze,
 - (b) Działanie – Wspieranie pozyskiwania i wykorzystania energii z nowych źródeł,
 - (c) Działanie – Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej w celu zwiększenia bezpieczeństwa dostaw oraz zwiększenia dostępu nowych odbiorców,
 - (d) Działanie – Stymulowanie rozwoju alternatywnych, bezemisyjnych źródeł ciepła (m.in. taniego ogrzewania elektrycznego), co przyczyni się do obniżenia niskiej emisji, w szczególności na terenach słabiej zurbanizowanych,
 - (e) Działanie – Rozwijanie technologii magazynowania energii (w różnych postaciach);
- Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej:

- (a) Działanie – Zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych oraz w przedsiębiorstwach,
 - (b) Działanie – Rozbudowa i modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych,
 - (c) Działanie – Wsparcie dla strategii nisko- i zeroemisyjnych,
 - (d) Działanie - Inwestycje mające na celu podniesienie sprawności wytwarzana energii,
 - (e) Działanie – Wsparcie produkcji energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu (kogeneracja),
 - (f) Działanie – Wsparcie mechanizmów zarządzania popytem na energię,
 - (g) Działanie – Wsparcie inteligentnego zarządzania poborem energii w gospodarstwach domowych oraz automatyzacja procesów zarządzania energią;
- Kierunek interwencji – Rozwój techniki:
 - (a) Działanie – Promowanie i inicjowanie lokalnych przedsięwzięć (klastry, spółdzielnie energetyczne itp.) z zakresu wytwarzania energii (ze wskazaniem na rozwój OZE) oraz efektywności energetycznej w celu dążenia do samowystarczalności energetycznej gmin i powiatów (autonomiczne obszary energetyczne),
 - (b) Działanie – Inwestycje w celu wykorzystania lokalnie dostępnych surowców energetycznych i innych zasobów, zgodnie z terytorialnym potencjałem (np. elektrownie wodne, biomasa, biogaz i biogaz rolniczy, odpady, instalacje geotermalne),
 - (c) Działanie – Poszukiwanie i wydobywanie paliw kopalnych z nowych złóż,
 - (d) Działanie - Wykorzystanie istniejącego potencjału zasobów geotermicznych Polski,
 - (e) Projekt strategiczny – Energetyka rozproszona – projekt mający na celu rozwój wytwarzania energii elektrycznej i ciepła przy wykorzystaniu źródeł odnawialnych (OZE) na potrzeby społeczności lokalnej oraz tworzenie warunków regulacyjnych pozwalających na rozwój lokalnych obszarów zrównoważonych energetycznie – klastrów energii, spółdzielni energetycznych itp.,
 - (f) Projekt strategiczny – Wykorzystanie potencjału hydroenergetycznego – projekt mający na celu zwiększenie wykorzystania i rozwój hydroenergetyki poprzez eliminację barier administracyjnych w obszarze inwestycji w zakresie hydroenergetyki, rozwój przemysłu wytwarzającego urządzenia

na potrzeby energetyki wodnej oraz zagospodarowania lub odbudowy istniejących piętrzeń będących własnością Skarbu Państwa na potrzeby wytwarzania energii elektrycznej;

Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko:

- Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód:
 - (a) Działanie – Utworzenie i rozwój jednolitej struktury zarządzania gospodarką wodną w układzie zlewniowym, odpowiedzialnej za wszystkie działania związane z wodą, w tym przede wszystkim w zakresie ochrony przed powodzią i suszą,
 - (b) Działanie – Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na podstawie zaktualizowanego Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
 - (c) Działanie – Wdrożenie Planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy i opracowanie ich aktualizacji,
 - (d) Działanie – Opracowanie i wdrożenie planów przeciwdziałania skutkom suszy,
 - (e) Działanie – Proekologiczne zarządzanie lokalnymi zasobami wodnymi, obejmujące także kształtowanie krajobrazów sprzyjających zatrzymywaniu wody,
 - (f) Działanie – Zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni,
 - (g) Działanie – Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie upowszechniania przyjaznych środowisku sposobów przechowywania i stosowania nawozów, w tym realizacja działań mających na celu racjonalną gospodarkę nawozową,
 - (h) Projekt strategiczny – Woda dla rolnictwa – program wsparcia gospodarstw rodzinnych i doskonalenia gospodarki wodnej w rolnictwie w warunkach okresowych niedoborów i nadmiarów wody, w tym w budowie, odbudowie i prawidłowym wykorzystaniu urządzeń melioracyjnych dla poprawienia warunków produkcji, powiększenia retencji wodnej oraz osiągnięcia efektów środowiskowych;
- Kierunek interwencji - Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania

- (a) Działanie – Dynamizacja przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych,
- (b) Działanie – Wzmocnienie kontroli zgodności zainstalowanego systemu ogrzewania z projektem budowlanym,
- (c) Działanie – Wsparcie merytoryczne samorządów gminnych, w tym przygotowanie wytycznych w zakresie przygotowywania Programów Ograniczania Niskiej Emisji (PONE), obejmujące wielokryterialność programowanych działań oraz inwentaryzację źródeł emisji,
- (d) Działanie – Dostosowywanie ram prawnych w celu dalszego ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, w tym zjawiska niskiej emisji,
- (e) Działanie – Wsparcie samorządów w zakresie zarządzania wielokryterialnego emisjami obszarowymi (systemy grzewcze) i liniowymi (transport) oraz lokalizacją inwestycji z punktowymi emitorami,
- (f) Działanie – Dalsze ograniczenie emisji z transportu drogowego,
- (g) Działanie – Opracowanie polityki redukcji emisji gazów cieplarnianych z sektorów nieobjętych systemem handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS),
- (h) Działanie – Opracowanie podstaw metodologicznych do zarządzania pochłanianiem CO₂ w leśnictwie w ramach realizacji polityki klimatycznej,
- (i) Projekt strategiczny – Czyste powietrze – zintegrowane działania mające na celu kompleksową poprawę jakości powietrza do stanu niepowodującego większego narażenia zdrowia ludzkiego oraz środowiska, zgodnego z prawodawstwem unijnym, a w dalszej perspektywie z wytycznymi WHO, a także wzrost świadomości społecznej. Projekt obejmuje m.in. rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji, standaryzację urządzeń grzewczych i paliw stałych, dostosowanie mechanizmów finansowych i ich społeczną dostępność oraz stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań, wynikających z Krajowego Programu Ochrony Powietrza, jak również z programów ochrony powietrza szczebla wojewódzkiego i lokalnego oraz planów działań krótkoterminowych, sporządzanych dla stref, w których zostały stwierdzone przekroczenia norm jakości powietrza, w tym wprowadzenie do obiegu prawnego brakujących pojęć (np. niska emisja),
- (j) Projekt strategiczny – Leśne Gospodarstwa Węglowe – projekt dotyczy opracowania i zastosowania efektywnego modelu pochłaniania dwutlenku węgla przez lasy polskie, w tym pozostające w zarządzie PGL LP, promowania działalności dodatkowej w gospodarce leśnej, wspomagającej

pochłanianie CO₂ (główny gaz cieplarniany), udoskonalenie sposobu raportowania pochłaniania CO₂ w lasach polskich (w ramach Protokołu z Kioto i Porozumienia Paryskiego) oraz w Zintegrowanym Systemie Informatycznym Lasów Państwowych.

- Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego:
 - (a) Działanie – Obiektywna ocena i weryfikacja powierzchni chronionych i ich zasobów w celu podniesienia skuteczności ochrony przestrzeni szczególnie cennej ze względów przyrodniczych i krajobrazowych,
 - (b) Działanie – Mapowanie i wycena wartości usług ekosystemowych,
 - (c) Działanie – Dostosowanie norm systemu planowania i zagospodarowania przestrzeni oraz wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami poddanymi ochronie w celu zmniejszenia naturalnej konfliktogenności ochrony wartości wysoko cenionych,
 - (d) Działanie – Wskazanie i ochrona najcenniejszych – priorytetowych – krajobrazów Polski,
 - (e) Działanie – Wdrożenie Europejskiej Konwencji Krajobrazowej,
 - (f) Działanie – Rozwój infrastruktury zielonej i błękitnej obszarów zurbanizowanych, w celu zachowania łączności przestrzennej wewnątrz tych obszarów i z terenami otwartymi oraz wspomagania procesów adaptacji do zmian klimatu,
 - (g) Działanie – Utrzymanie, a w miarę dostępności gruntów do zalesienia, zwiększenie ogólnej lesistości kraju oraz zwartości kompleksów leśnych i powierzchni zalesianych,
 - (h) Działanie – Modyfikacja zrównoważonej gospodarki leśnej w celu zwiększenia możliwości pochłaniania przez lasy dwutlenku węgla,
 - (i) Działanie – Zwiększenie dostępności biomasy leśnej (w tym drewna energetycznego) na potrzeby zaspokojenia lokalnych potrzeb samowystarczalności energetycznej oraz współpalania w energetyce;
- Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją:
 - (a) Działanie – Realizacja zasady pierwszeństwa wtórnego użytkowania przestrzeni w procesach inwestycyjnych,
 - (b) Działanie – Realizacja programu identyfikacji gleb zanieczyszczonych,
 - (c) Działanie – Wsparcie remediacji zidentyfikowanych gleb zanieczyszczonych,
 - (d) Działanie – Ochrona produktywności gruntów rolnych i leśnych;

- Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi:
 - (a) Działanie – Delimitacja złóż strategicznych dla gospodarki oraz zapewnienie ich ochrony, racjonalnego użytkowania i ochrony dostępu do złóż w długim okresie czasowym,
 - (b) Działanie – Wsparcie innowacyjności w eksploatacji, przeróbce i wykorzystaniu surowców z wtórnego obiegu, z zasobu tworzonych przez odpady użytkowe i produkcyjne oraz antropogeniczne złoża wtórne;
- Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami:
 - (a) Działanie – Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami,
 - (b) Działanie – Rozwijanie recyklingu odpadów,
 - (c) Działanie – Dążenie do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców;
- Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych:
 - (a) Działanie – Określenie racjonalnych akustycznych standardów jakości środowiska,
 - (b) Działanie – Zapewnienie odpowiednich poziomów ochrony przed skutkami oddziaływań pól elektromagnetycznych na podstawie stałego przeglądu wyników badań naukowych,
 - (c) Działanie – Wprowadzenie jednolitego systemu informatycznego, umożliwiającego publiczny dostęp do danych technicznych instalacji oraz sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych.

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska i cele postawione w Programie Ochrony Środowiska wpisują się w następujące założenia Polityki:

- Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I)

Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1)

Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2)

Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3)

Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4)

- Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II)

Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1)

Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2)

Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3)

Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4)

Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5)

- Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III)

Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1)

Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2)

- Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV)

Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1)

- Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V)

Kierunek interwencji: Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Rada Ministrów przyjęła Strategię uchwałą z dnia 24 września 2019 r. Założenia przedstawione w Programie Ochrony Środowiska są spójne z następującymi kierunkami inwestycji:

Kierunek interwencji: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności

Kierunek interwencji: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

Przyjęta w dniu 15 października 2019 r. przez Radę Ministrów. Przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska realizowane na terenie Gminy Lipsk wpisują się w następujące założenia Strategii:

Cel szczegółowy - Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska

Kierunek interwencji - Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska

Kierunek interwencji - Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Założenia Programu Ochrony Środowiska będą wspierać realizację Krajowej Strategii m. in. w zakresie:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,

Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,

Kierunek interwencji: Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.

- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,

Kierunek interwencji: Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

Projekt Polityki Wodnej Państwa do roku 2030

Projekt określa cel nadrzędny PWP do roku 2030: Zapewnienie powszechnego dostępu do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń spowodowanych przez powódzie i suszę w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów przy zaspokojeniu potrzeb wodnych gospodarki kraju, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji międzyregionalnych.

W ramach dokumentu sformułowane zostały następujące cele:

- Cel strategiczny 1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów;
 - Cel operacyjny 1.1. Przywrócenie i utrzymanie, w możliwym zakresie, dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych i podziemnych, w warunkach planowanego rozwoju;
 - Cel operacyjny 1.2. Redukcja dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych;
 - Cel operacyjny 1.3. Ograniczanie utraty retencji i jej odbudowa z wykorzystaniem zabiegów naturalnych i technicznych;

- Cel strategiczny 2. Zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki;
 - Cel operacyjny 2.1. Określenie rzeczywistych potrzeb wodnych ludności i gospodarki kraju dla zabezpieczenia dostępu do odpowiedniej ilości zasobów wodnych;
 - Cel operacyjny 2.2. Zracjonalizowanie zaspokojenia potrzeb wodnych ludności, gospodarki kraju i środowiska z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z niedoborów wody;
 - Cel operacyjny 2.3. Wprowadzenie mechanizmów formalno-prawnych umożliwiających racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi;
 - Cel operacyjny 2.4. Racjonalizacja zużycia wody (oszczędzanie wody);
 - Cel operacyjny 2.5. Zwiększenie udziału hydroenergetyki w bilansie energetycznym kraju;
 - Cel operacyjny 2.6. Poprawa standardów i rozwój śródlądowych dróg wodnych;
- Cel strategiczny 3. Ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka występowania sytuacji nadzwyczajnych;
 - Cel operacyjny 3.1. Wdrożenie polityki w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym;
 - Cel operacyjny 3.2. Zwiększenie skuteczności ochrony ludności przed powodzią i skutkami suszy za pomocą efektywnych działań technicznych;
 - Cel operacyjny 3.3. Wzrost wykorzystania i podnoszenie efektywności nietechnicznych metod ograniczania skutków powodzi i suszy;
 - Cel operacyjny 3.4. Zwiększenie bezpieczeństwa obiektów hydrotechnicznych;
- Cel strategiczny 4. Wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami;
 - Cel operacyjny 4.1. Opracowanie i etapowe wdrożenie instytucjonalnej reformy zarządzania gospodarką wodną;
 - Cel operacyjny 4.2. Rozwój instrumentów organizacyjno-prawnych i ekonomicznych zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi;
 - Cel operacyjny 4.3. Stworzenie systemu edukacji w zakresie gospodarki wodnej.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r.

Zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 r. celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności

energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.

- Cel szczegółowy - Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,

Projekt strategiczny - Rynek mocy,

Projekt strategiczny - Wdrożenie inteligentnych sieci elektroenergetycznych.

- Cel szczegółowy - Rozwój odnawialnych źródeł energii,
- Cel szczegółowy - Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,

Projekt strategiczny - Rozwój ciepłownictwa systemowego,

- Cel szczegółowy - Poprawa efektywności energetycznej,

Projekt strategiczny - Promowanie poprawy efektywności energetycznej.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)

Główny cel PPSS - „przeciwdziałanie skutkom suszy”, odwołuje się do procesu kształtowania zasobów wodnych oraz do racjonalnego korzystania z zasobów wodnych zgodnie z obowiązującymi normatywami. Cele szczegółowe dotyczą zidentyfikowanych obszarów ryzyka związanego z suszą, tj.: społeczeństwa, gospodarki i środowiska. Do celów szczegółowych PPSS należą:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- 3) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- 4) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Zapisy niniejszego Programu wspierają osiągnięcie powyższych celów PPSS.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Przedsięwzięcia realizowane zgodnie z Programem Ochrony Środowiska będą wspierały realizację postanowień Strategii, rozpoczynając od wizji województwa.

Wizja województwa Podlaskie: przedsiębiorcze – partnerskie – perspektywiczne.

Cel strategiczny dynamiczna gospodarka, cele operacyjne:

- Podlaski system otwartych innowacji

Kierunek inwestycyjny: Innowacje społeczne jako forma rozwiązywania wyzwań społeczno-gospodarczych (starzenie się społeczeństwa, rewolucja cyfrowa, zmiany klimatu, konieczność ciągłego dostosowywania kompetencji mieszkańców i inne).

- Lokalna przedsiębiorczość

Kierunki inwestycji:

- Rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej oraz powiązany z nimi rozwój lokalnego przetwórstwa i sprzedaży żywności wysokiej jakości (także poprzez udział w grupach producentów) i wspieranie koncepcji krótkich łańcuchów dostaw;
- Wspieranie rozwoju turystyki w oparciu o m. in. walory przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i lokalne produkty turystyczne.
- Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego.

Kierunki inwestycji:

- Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE) i energetyki rozproszonej;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury energetycznej przesyłowej i dystrybucyjnej, w tym rozwoju inteligentnych systemów przesyłu i dystrybucji energii;
- Rozbudowa sieci gazowniczej;
- Realizacja strategii niskoemisyjnych m. in. w obszarach takich jak: transport publiczny, efektywność energetyczna, jakość powietrza;
- Rozwój i wdrażanie w przedsiębiorstwach, instytucjach i gospodarstwach domowych technologii gospodarki obiegu zamkniętego;
- Edukacja ekologiczna.

Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej

Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XIX/236/2020 z dnia 8 czerwca 2020 r. (opracowany ze względu na przekroczenie w 2018 r. poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu).

W dniu 19 czerwca 2023 r. Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr LIII/841/2023 dokonał kolejnej aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej” ze względu na przekroczenie dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Wprowadzono działanie naprawcze pn. Kontrole indywidualnych urządzeń grzewczych w budynkach mieszkalnych przez właściwe służby w miastach siedzibach powiatów w strefie podlaskiej oraz w Suwałkach i Łapach (kod działania PdsPdKon).

Uchwałą Nr XLIV/611/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z 27 czerwca 2022 r. zmieniono uchwałę w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej” (opracowane ze względu na przekroczenie w 2020 r. poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀). Dokument zawiera analizę przyczyn występowania wysokich stężeń substancji oraz wskazuje działania naprawcze mające na celu ich redukcję do poziomów nieprzekraczających norm. Przekroczenie średniodobowego poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ w 2020 r. wystąpiło

jedynie w mieście na prawach powiatu Łomża, dlatego w niniejszym programie działania naprawcze ograniczają się do tego miasta. Celem dokumentu jest poprawa jakości powietrza, która jest niezbędna dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców województwa podlaskiego.

Przedmiotowy Program Ochrony Środowiska zakłada realizację działań służących poprawie stanu powietrza atmosferycznego, jest tym samym zgodny z głównymi założeniami Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej. Prowadzona będzie na terenie gminy edukacja ekologiczna, ważne będzie ograniczanie emisji powierzchniowej (niskiej, rozproszonej emisji komunalnobytowej i technologicznej), ograniczanie emisji liniowej (komunikacyjnej), ograniczanie emisji powstającej w czasie pożarów lasów i wypalania łąk, ściernisk, pól, obniżanie emisji lokalnej i napływowej poprzez pochłanianie i zatrzymywanie zanieczyszczeń czy uwzględnianie przez podmioty podlegające ustawie o zamówieniach publicznych:

- a. kryteriów efektywności energetycznej w definiowaniu wymagań dotyczących zakupów produktów (np. klasa efektywności energetycznej, niskie zużycie paliwa, itp.),
- b. kryteriów efektywności energetycznej w ramach zakupów usług (np. stosowania zabezpieczeń przed pyleniem w czasie robót budowlanych, segregacji odpadów itp.).

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2023–2028

Przyjęty został on Uchwałą Nr VII/78/2024 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 26 listopada 2024 r. w sprawie uchwalenia „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2023–2028”.

W ramach Planu sformułowano cele główne:

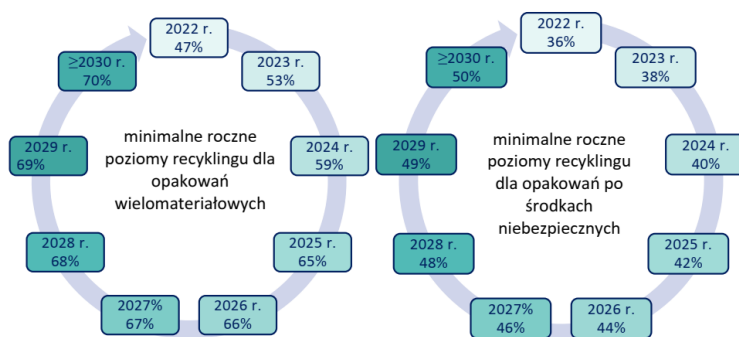
- Ograniczenie wytwarzania odpadów wraz z podniesieniem świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami,
- Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności ilości odpadów przekazywanych do recyklingu oraz zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- Wzmocnienie ukierunkowania gospodarowania odpadami na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- Wyeliminowanie nieprawidłowo prowadzonego zagospodarowania odpadów, w tym praktyk nielegalnego składowania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

W dokumencie zostały sformułowane następujące cele:

- Dotyczące odpadów komunalnych, w tym odpadów żywności i innych odpadów ulegających biodegradacji:
 - Cele główne:

- Wdrażanie zapobiegania powstawania odpadów (ZPO) oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów,
 - Poprawa świadomości i wiedzy społeczeństwa w zakresie ZPO,
 - Konieczność osiągnięcia odpowiednich poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych: dla roku 2025 - 55%, dla roku 2030 – 60%, dla roku 2035 – 65%,
 - Odpowiednia minimalizacja ilości składowanych odpadów: dla roku 2025 – do 30%, dla roku 2030 – do 20%, dla roku 2035 – do 10%,
 - Propagowanie kompostowania bioodpadów przez mieszkańców (zwiększenie recyklingu organicznego poprzez przydomowe kompostowniki),
 - Zapewnienie sprawnego systemu selektywnego zbierania bioodpadów od mieszkańców oraz zakładów zbiorowego żywienia,
 - Poprawa świadomości i wiedzy społeczeństwa w zakresie gospodarowania odpadami, w tym w zakresie selektywnego zbierania odpadów oraz zagrożeń związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami,
 - Minimalizacja udziału niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w strumieniu odbieranych i zbieranych odpadów,
 - Poprawa jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu,
 - Utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.
 - Ograniczenie powstawania tzw. dzikich wysypisk.
- Odpady powstające z produktów:
 - Opakowania i odpady opakowaniowe, wybrane cele:
 - Osiągnięcie recyklingu co najmniej 65% wagowo wszystkich odpadów opakowaniowych nie później niż do dnia 31 grudnia 2025 r. Oraz recyklingu co najmniej 70% wagowo wszystkich odpadów opakowaniowych nie później niż do dnia 31 grudnia 2030 r.,
 - Osiągnięcie odpowiednich poziomów recyklingu dla poszczególnych rodzajów materiałów opakowaniowych, wymagane poziomy:
 - 2025 r. - Wszystkie odpady opakowaniowe - 65%, Tworzywa sztuczne - 50%, Drewno - 25%, Metale żelazne - 70%, Aluminium - 51%, Szkło - 70%, Papier i tektura - 75%,

- 2030 r. - Wszystkie odpady opakowaniowe - 70%, Tworzywa sztuczne - 55%, Drewno - 30%, Metale żelazne - 80%, Aluminium - 60%, Szkło - 75%, Papier i tektura - 85%,
- Osiągnięcie minimalnych rocznych poziomów recyklingu opakowań wielomateriałowych oraz opakowań po środkach niebezpiecznych,

- Poprawa efektywności systemu zbierania odpadów opakowaniowych w dążeniu do realizacji celów dotyczących recyklingu,
- Podkreślenie znaczenia ekoprojektowania, uwzględniającego potrzeby w zakresie ponownego użycia, naprawy i przydatności do recyklingu,
- Poprawa selektywnego zbierania za pośrednictwem systemu kaucyjnego ukierunkowana na butelki z tworzyw sztucznych – zapewnienie do 2025 r. przynajmniej 77% selektywnego zbierania do recyklingu butelek z tworzyw sztucznych jednorazowego użytku na napoje o pojemności do 3l, a do 2029 r. – 90%,
- Zmniejszenie w 2026 r., w porównaniu z 2022 r., stosowania produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych takich jak kubki na napoje, w tym ich pokrywki i wieczka oraz pojemniki na posiłki w tym pojemniki takie jak pudełka, z pokrywką lub bez, stosowane w celu umieszczania w nich posiłków, które są przeznaczone do bezpośredniego spożycia, na miejscu lub na wynos, są zazwyczaj spożywane bezpośrednio z pojemnika, oraz są gotowe do spożycia bez dalszej obróbki, takiej jak przyrządzanie, gotowanie czy podgrzewanie.
- Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, wybrane cele:
 - Zwiększanie świadomości społeczeństwa i przedsiębiorców w zakresie prawidłowego sposobu postępowania ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym,
 - Ograniczanie powstawania odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,

- Przyczynianie się do wydajnego wykorzystywania zasobów oraz do odzyskiwania cennych surowców wtórnych z ZSEE,
- Zapewnienie osiągnięcia minimalnych rocznych poziomów zbierania ZSEE, które wynoszą nie mniej niż 65% średniorocznej masy sprzętu wprowadzonego do obrotu albo 85% masy zużytego sprzętu wytworzonego na terytorium kraju.
- Zużyte baterie i zużyte akumulatory, wybrane cele:
 - Zapewnienie utrzymania poziomu wydajności recyklingu zużytych baterii na wymaganych poziomach: poziomu wydajności recyklingu dla zużytych baterii kwasowo-olowiowych i zużytych akumulatorów kwasowo-olowiowych - co najmniej 65% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, poziomu wydajności recyklingu dla zużytych baterii niklowokadmowych i zużytych akumulatorów niklowokadmowych - co najmniej 75% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, poziomu wydajności recyklingu dla pozostałych zużytych baterii i zużytych akumulatorów - co najmniej 50% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów,
 - Osiąganie poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych,
 - Wspieranie rynku recyklingu baterii i akumulatorów,
 - Podnoszenie świadomości społeczeństwa, w tym przedsiębiorców w zakresie prawidłowego postępowania ze zużytymi bateriami i akumulatorami.
- Oleje odpadowe, wybrane cele:
 - Eliminacja szkodliwych praktyk obejmujących używanie zużytych olejów jako olejów opałowych i ich spalania w nieodpowiednich instalacjach.
- Zużyte opony, cele:
 - Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie gospodarowania zużytymi oponami,
 - Zwiększanie osiąganych poziomów odzysku oraz recyklingu opon.
- Odpady niebezpieczne:
 - Odpady medyczne i weterynaryjne, cele:
 - Gwarantowanie rozmieszczenia instalacji do termicznego unieszkodliwiania zgodnie z zasadą bliskości oraz zapewnienie modernizacji wymagających tego zakładów,

- Wzrost świadomości pracowników placówek medycznych i weterynaryjnych w zakresie zasad selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych.
 - Odpady zawierające azbest - Konieczna jest dalsza poprawa świadomości ekologicznej jednostek samorządu terytorialnego oraz wzmożenie działań polegających na usuwaniu azbestu.
- Odpady pozostałe:
 - Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, wybrane cele:
 - Wzrost świadomości wśród inwestorów oraz podmiotów wytwarzających odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej na temat należytego postępowania ze strumieniem tych odpadów, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania w podziale co najmniej na frakcje: drewno, metale, szkło, tworzywa sztuczne, gips, odpady mineralne, w tym beton, cegłę, płytki i materiały ceramiczne oraz kamienie oraz recyklingu.
 - Komunalne osady ściekowe, cele:
 - Zaniechanie składowania komunalnych osadów ściekowych,
 - Wzrost ilości komunalnych osadów ściekowych przetwarzanych przed wprowadzeniem do środowiska oraz ilości komunalnych osadów ściekowych poddanych termicznemu przekształcaniu,
 - Maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogennych zawartych w osadach przy spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego, chemicznego oraz środowiskowego, dodatkowo kładąc szczególny nacisk na węgiel organiczny zawarty w osadach oraz zdolność osadów do zwiększania sekwestracji dwutlenku węgla w glebach,
 - Zapobieganie powstawaniu i zmniejszanie ilości powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych osadów ściekowych stanowiących odpady oraz wyeliminowanie wytwarzania komunalnych osadów ściekowych stanowiących odpady, które z uwagi na jakość stwarzają problemy z ich zagospodarowaniem zgodnie z przepisami.
 - Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne, cele:
 - Zwiększenie udziału przetwarzania odpadów grupy 02 w procesie fermentacji, w tym w biogazowniach rolniczych,

- Zwiększenie masy odpadów drzewnych, w tym drewnopochodnych kierowanych do recyklingu,
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury używanej przez organizacje pozarządowe do transportu, dystrybucji i przetwarzania żywności otrzymywanej w formie darowizn od producentów, w tym rolników, a wytwarzanej na etapie produkcji podstawowej
- Odpady z grup 01, 06 i 10, cele:
 - zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
 - ograniczenie masy wytworzonych odpadów w stosunku do wielkości produkcji.

Zapisy Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk będą wspierać osiągnięcie postawionych w dokumencie celów.

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 roku

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego przyjęty został Uchwałą Nr XXXVI/474/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 29 listopada 2021 r. i zawiera następujące obszary interwencji, cele oraz kierunki interwencji, w które wpisują się także projekty planowane do wykonania na terenie Gminy Lipsk:

- Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakość powietrza;
 - Cele: 1.1. Spełnianie wymagań w zakresie jakości powietrza
 - 1.2. Adaptacja do zmian klimatu
 - 1.3. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych
 - 1.4. Ograniczenie zanieczyszczenia świetlnego
 - 1.5. Monitoring zanieczyszczenia świetlnego w celu ochrony człowieka, fauny i flory
 - Kierunki inwestycji: - ograniczenie niskiej emisji
 - zwiększenie efektywności energetycznej budynków i systemów oświetlenia
 - rozwój odnawialnych i alternatywnych źródeł wytwarzania oraz magazynowania energii
 - rozwój zrównoważonego transportu
- Obszar interwencji: Zagrożenia hałasem;
 - Cele: 2.1. Poprawa stanu klimatu akustycznego i osiągnięcie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu
 - 2.2. Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas
 - Kierunki interwencji: - zmniejszenie poziomu emitowanego hałasu
 - ochrona przed hałasem

- Obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne;
 - Cel: 3.1. Utrzymanie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych
 - Kierunek interwencji - ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

- Obszar interwencji: Gospodarowanie wodami;
 - Cele: 4.1. Zwiększenie retencji wodnej województwa
 - 4.2. Racjonalizacja i ograniczenie zużycia wody
 - 4.3. Przeciwdziałanie skutkom suszy
 - 4.4. Ochrona przed powodzią
 - 4.5. Osiągnięcie co najmniej dobrego stanu wód
 - Kierunki interwencji - ograniczanie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do wód
 - zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego
 - ochrona zasobów wodnych

- Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa;
 - Cel: 5.1. Poprawa stopnia skanalizowania terenów wiejskich
 - Kierunek interwencji - rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej terenów wiejskich oraz terenów z rozproszoną zabudową
 - Cel: 5.2. Poprawa jakości wody i rozwój sieci wodociągowej
 - Kierunek interwencji - rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej

- Obszar interwencji: Zasoby geologiczne;
 - Cele: 6.1. Ochrona złóż kopalin
 - 6.2. Ograniczenie presji wywieranej na środowisko związanej z wydobyciem kopalin
 - 6.3. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych
 - Kierunek interwencji - zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż i monitoring zagrożeń geologicznych

- Obszar interwencji: Gleby;
 - Cele: 7.1. Utrzymanie dobrej jakości gleb i ochrona ich przed degradacją
 - 7.2. Rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych
 - Kierunek interwencji - ochrona gleb i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania gleb

- Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
 - Cele: 8.1. Redukcja ilości wytwarzanych odpadów, w szczególności niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych
 - 8.2. Zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie
 - 8.3. Ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania
 - 8.4. Ograniczenie nielegalnego obrotu odpadami
 - Kierunki interwencji - rozbudowa infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych
 - rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów
 - ograniczenie oddziaływania odpadów na środowisko
- Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze;
 - Cele: 9.1. Zachowanie licznych siedlisk i gatunków zagrożonych wyginięciem
 - 9.2. Zachowanie różnorodności biologicznej i bogatych zasobów przyrodniczych
 - Kierunki interwencji - ochrona obszarów cennych przyrodniczo, tworzenie nowych form ochrony przyrody
 - trwale zrównoważona gospodarka leśna
 - ochrona korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej
 - ochrona krajobrazu i tworzenie zielonej infrastruktury
- Obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami;
 - Cel: 10.1 Brak incydentów o znamionach poważnej awarii
 - Kierunek interwencji - utrzymanie sprawnego systemu zapobiegania poważnym awariom i działania wspierające sprawność służb publicznych, w tym rozwój systemów ratownictwa chemiczno-ekologicznego.

Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Augustowskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

Program przyjęty Uchwałą nr 150/XVII/2020 Rady Powiatu w Augustowie z dnia 29 grudnia 2020 r. Założono następujące obszary inwestycji i cele, z którymi zgodne są założenia programu dla Gminy Lipsk:

- Ochrona klimatu i jakość powietrza
 - Spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza,
 - Poprawa efektywności energetycznej,
 - Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, jako działania adaptacyjne do zmian klimatu,

- Zagrożenia hałasem
 - Ograniczenie emisji hałasu,
- Pola elektromagnetyczne
 - Ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- Gospodarowanie wodami
 - Ograniczanie ryzyka powodziowego i przeciwdziałanie suszy i deficytowi wody, jako adaptacja do zmieniających się warunków klimatycznych,
- Gospodarka wodno-ściekowa
 - Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej,
 - Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Zasoby geologiczne
 - Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin,
- Gleby
 - Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
 - Racjonalne gospodarowanie odpadami,
- Zasoby przyrodnicze
 - Zachowanie różnorodności biologicznej, poprzez przywracanie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków,
 - Adaptacja do zmian klimatu w zakresie zasobów przyrodniczych,
 - Ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego,
 - Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i zainteresowania środowiskiem przyrodniczym,
- Zagrożenia poważnymi awariami
 - Zapobieganie poważnym awariom przemysłowym,
 - Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego,
 - Monitoring obszarów zagrożonych występowaniem poważnych awarii.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla powiatu augustowskiego na lata 2008-2032

Celem Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla powiatu augustowskiego na lata 2008-2032 jest:

- instruktaż z zakresu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest dla osób fizycznych, prawnych, jednostek organizacyjnych, na których ciążyą określone obowiązki

z tytułu posiadania obiektów zawierających materiały azbestowe oraz z tytułu wytwarzania, w wyniku remontów odpadów zawierających azbest,

- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- pomoc mieszkańcom powiatu w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo – azbestowych zgodnie z przepisami prawa,
- identyfikacja dostępnych źródeł finansowania oraz zaprogramowanie wsparcia finansowego przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lipsk na lata 2023-2030

Założenia Programu będą wspierać realizację celów postawionych w PGN. Wizja zapisana w dokumencie zakłada: „Gmina Lipsk gminą o zrównoważonej i zintegrowanej gospodarce energetycznej, dążącej do zwiększenia użycia odnawialnych źródeł energii i redukcji zużycia energii oraz zmniejszenia emisji dwutlenku węgla do tego otwartej na potrzeby i oczekiwania mieszkańców w perspektywie do 2030 r.”.

Cel strategiczny zakłada: Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 30,0%, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcja zużycia energii finalnej o 30,0% do 2030 r. w porównaniu do roku bazowego.

Cele szczegółowe dokumentu PGN są następujące:

Cel szczegółowy 1: Poprawa efektywności energetycznej;

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych;

Cel szczegółowy 3: Ograniczenie emisji z transportu;

Cel szczegółowy 4: Ograniczenie niskiej emisji do powietrza z obszaru gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Lipsk na lata 2023-2030

Założenia Programu korespondują z następującymi zapisami Strategii:

- Cel strategiczny I. Zapewnienie nowoczesnej infrastruktury technicznej niezbędnej do dalszego rozwoju gminy

Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego

Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych

- Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, racjonalna gospodarka zasobami oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców

Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia

Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk na lata 2007 – 2032

Priorytetowym celem Planu jest bezpieczne dla zdrowia ludzi usunięcie wyrobów zawierających azbest oraz zdeponowanie ich na wyznaczonych składowiskach, w sposób eliminujący ich negatywne oddziaływanie. Założenia niniejszego Programu wspierają osiągnięcie tego celu.

3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA

3.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina Lipsk położona jest w rejonie przygranicznym północno-wschodniej części kraju, w województwie podlaskim, w odległości 87 km od Białegostoku i 77 km od Suwałk. Od północy sąsiaduje z gminą Płaska, od zachodu – z gminą Sztabin, od południa – z gminami Dąbrowa Białostocka i Nowy Dwór, natomiast na wschodzie graniczy z Białorusią. Miasto Lipsk ze wszystkich stron otoczone jest biebrzańskimi bagnami i torfowiskami. Graniczy z południowo-wschodnim krańcem Puszczy Augustowskiej – największego kompleksu leśnego w Polsce.

Rysunek 1. Położenie Gminy Lipsk na tle powiatu augustowskiego

Źródło: <https://administracja.mac.gov.pl>

Powierzchnia Gminy Lipsk wynosi 184 km² (18 451 ha, dane GUS za 2024 r.), co stanowi 11,09% powierzchni całego powiatu i około 0,91% powierzchni województwa.

Tabela 1. Zestawienie gruntów w gminie

Lp.	Wyszczególnienie	J. m.	Wartość
1	użytki rolne, w tym:	ha	11.974,6152
	grunty orne	ha	7.093,2309
	sady	ha	12,6100
	łąki	ha	3.097,1732
	pastwiska	ha	541,1375
	grunty rolne zabudowane	ha	356,0899
	grunty pod stawami i rowami	ha	85,9743
	grunty Lz -R	ha	788,4011
2	las i grunty leśne	ha	4.507,8115
3	nieużytki i tereny różne	ha	1.273,7400
4	tereny komunikacyjne	ha	b. d.

Źródło: dane Gminy Lipsk, stan na 31.10.2025 r.

Grunty rolne zajmują więc 63,5% powierzchni całkowitej gminy.

Zgodnie z „Raportem o stanie Gminy Lipsk za 2024 rok” jednostką pomocniczą Gminy Lipsk są sołectwa. Wszystkie sołectwa działają na podstawie statutów uchwalonych przez Radę Miejską. W skład Gminy Lipsk wchodzi 30 sołectw: Bartniki, Kolonie Bartniki, Dolinczany Nowe, Dolinczany Stare, Dulkowszczyzna, Jaczniki, Jasionowo, Jałowo, Kolonie Lipsk, Kopczany, Krasne, Kurianka, Lichosielce, Lubinowo, Lipszczany, Nowe Leśne Bohatery, Nowy Lipsk, Nowy Rogożyn, Podwołkuszne, Rakowicze, Rogożynek, Rygałówka, Siółko, Skieblewo, Stare Leśne Bohatery, Starożyńce, Stary Rogożyn, Wołkusz, Wyżarne, Żabickie. W roku 2024 swoją funkcję pełniło 27 sołtysów.

3.2. KLIMAT

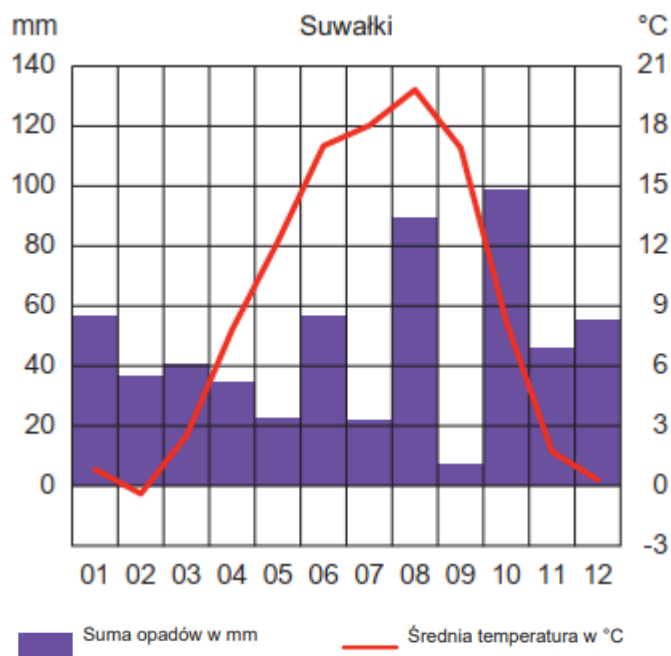
Zgodnie z danymi zawartymi w „Roczniku Statystycznym Województwa Podlaskiego 2024” amplituda średnich miesięcznych temperatur dla okresu 1971 – 2023 wyniosła 65,8°C (na Stacji w Suwałkach). Średnia roczna temperatura powietrza w 2023 r. wynosiła 8,7°C.

Tabela 2. Temperatury powietrza w stacji meteorologicznej w Suwałkach

Stacja meteorologiczna	średnie				Temperatury w °C skrajne		amplitudy temperatur skrajnych
	1971-2000	1991-2020	2011-2020	2023	maksimum	minimum 1971-2023	
Suwałki	6,3	7,2	7,8	8,7	35,2	-30,6	65,8

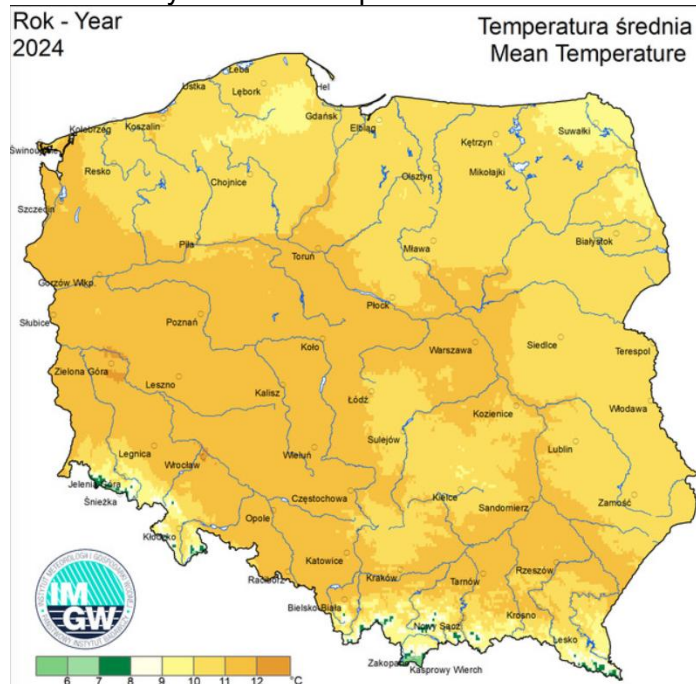
Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2024

Wykres 1. Temperatury powietrza i opady atmosferyczne w stacji meteorologicznej w Suwałkach w 2023 r.

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2024

Rysunek 2. Temperatura średnia

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

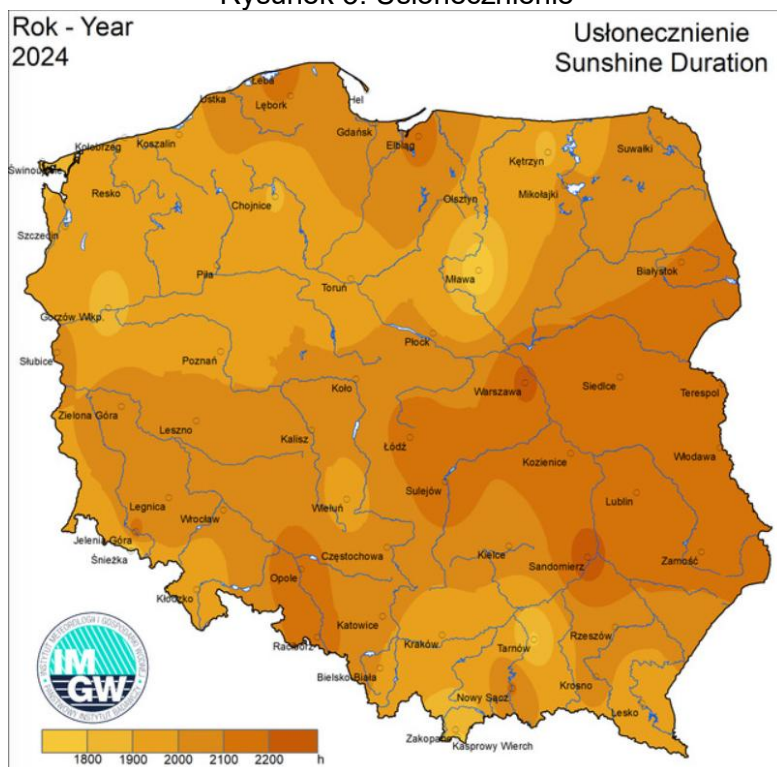
W stacji meteorologicznej w Suwałkach w 2023 r. usłonecznienie w godzinach wyniosło 1644. Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego w regionie są opady deszczu. W 2023 r. roczna suma opadów wyniosła 563 mm. Średnia roczna prędkość wiatru w 2023 r. w omawianej stacji meteorologicznej osiągała wartość do 3,1 m/s. Powyższe dane mają swoje przełożenie na sytuację w Powiecie Suwalskim i można uznać, że reprezentują warunki meteorologiczne na nim występujące.

Tabela 3. Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie w stacji meteorologicznej w Suwałkach

Stacja meteorol.	Roczne sumy opadów w mm średnie				Średnia prędkość wiatru w m/s	Usłonecznienie w h 2023
	1971-2000	1991-2020	2011-2020	2023		
Suwałki	591	607	628	563	3,1	1644

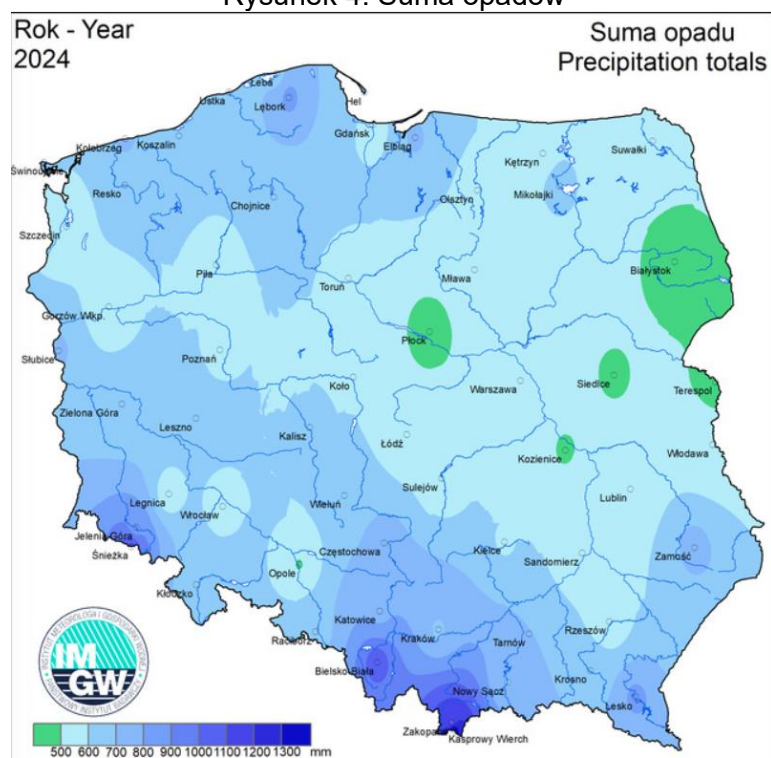
Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2024

Rysunek 3. Usłonecznienie

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

Rysunek 4. Suma opadów

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

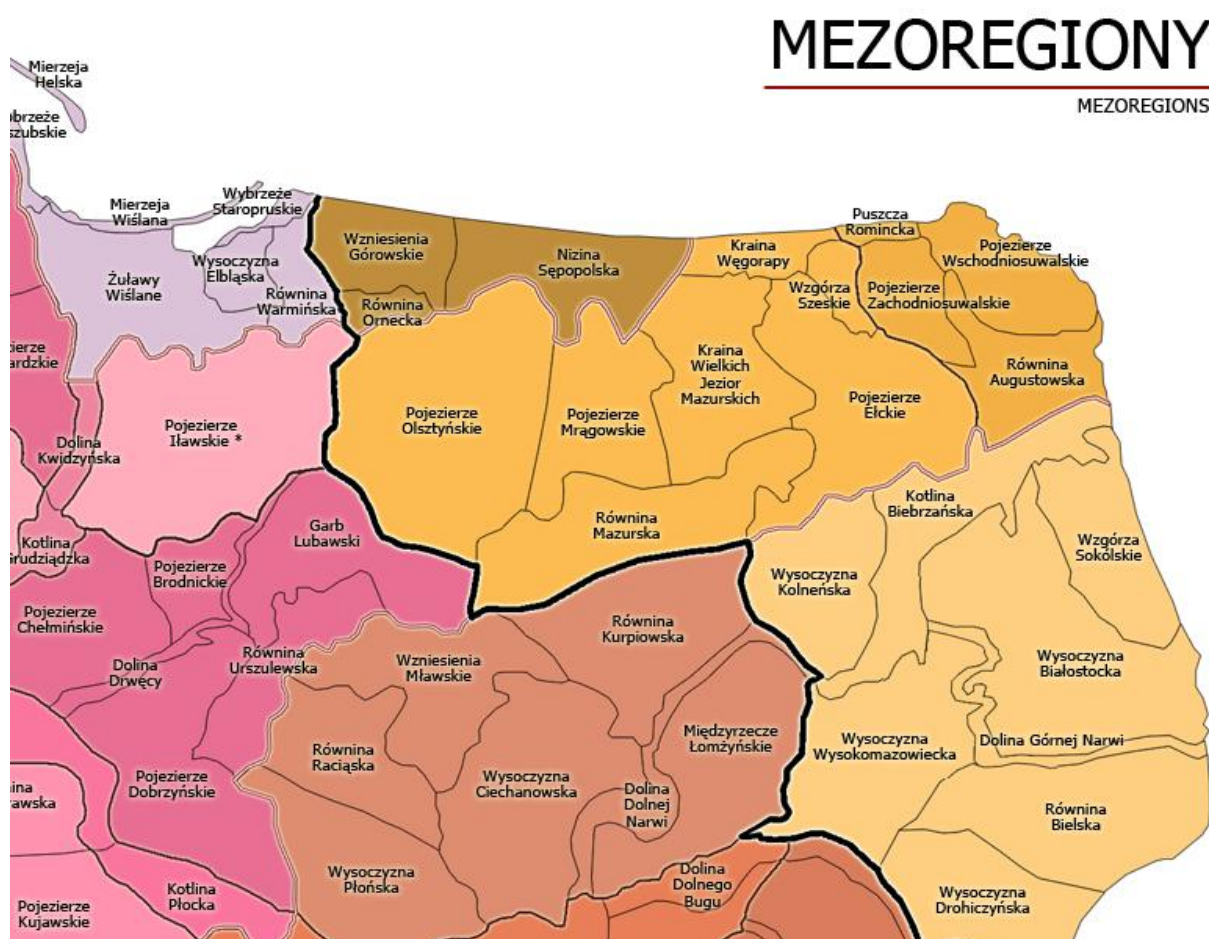
3.3. POWIERZCHNIA ZIEMI, KRAJOBRAZ, ZŁOŻA NATURALNE, GLEBY

Powierzchnia ziemi, krajobraz

W podziale fizyczno – geograficznym Gmina Lipsk położona jest w granicach:

- Mezuregionów: Wzgórza Sokólskie i Kotlina Biebrzańska;
- Makroregionu: Nizina Północnopodlaska;
- Podprowincji: Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie;
- Prowincji: Niż Wschodniobałtycko - Białoruski;
- Megaregionu: Niż Wschodnioeuropejski.

Rysunek 5. Położenie Gminy Lipsk na tle regionów fizycznogeograficznych

Źródło: Kondracki J., „Geografia regionalna Polski”, PWN, 2002 r.

Obszar Gminy Lipsk wznosi się średnio od 140 – 150 m n.p.m. Najwyższy punkt położony jest na wschód od wsi Skieblewo i wynosi 176 m n.p.m., najniższy punkt 108,5 m n.p.m. znajduje się w dolinie rzeki Wołkuszanki. Deniwelacje terenu przekraczają 67 m.

Na terenie gminy występują różne formy terenu, od płaskich dolin rzecznych, poprzez płaskie i faliste obszary moren dennych, do falistych i pagórkowatych wzgórz w strefie moreny czołowej. Wyróżnić tu należy równinne obszary sandrowe lekko zwydmione, pokryte przeważnie lasami. Występujące na terenie gminy ciągi wzgórz moreny czołowej mają przebieg z zachodu na wschód, są to wzgórza leżące na terenie wsi: Skieblewo, Żabickie, Starożyńce i Bartniki. Następny ciąg moren czołowych występuje w okolicach wsi: Kurianka, Jaczniki, Rygałówka, Siółko i Kopczany. Ciągi moren czołowych oddzielone są od siebie obszarami moren dennych płaskich i falistych. Największe obszary moren dennych występują w okolicach wsi: Kopczany, Rakowicze i Siółko oraz na południowy - wschód od wsi Skieblewo i w okolicach Lipska. Miasto położone jest na tzw. „Wyspie Lipskiej” otoczonej od zachodu, południa i wschodu obniżeniami Kotliny Biebrzańskiej. Wyspa ta jest ostańcem wysoczyzny morenowej powstałej w wyniku deglacji zaniku lądolodu. W obrębie Wyspy Lipskiej wyróżniono wysoczyznę morenową falistą, pagórki i tarasy kemowe oraz równinę erozyjno – akumulacyjną. Część północna, zachodnia i południowa gminy charakteryzuje się monotonną rzeźbą. Wyróżnić tu można dwa typy krajobrazu:

- płaskie, przeważnie zatorfione, niekiedy zakrzaczone, dna doliny rzeki Biebrzy i Wołkuszanki,
- zróżnicowane, piaszczyste poziomy tarasowe, na których występują wydmy porośnięte lasami. Poziomy te wznoszą się o 4 - 5 m i 10 – 15 m ponad dno dolin rzecznych i wiążą się z dwoma fazami odpływu sandrowego w czasie zlodowacenia bałtyckiego.

Można stwierdzić, że na obszarze gminy dominuje rzeźba pagórkowata, udział poszczególnych form rzeźby przedstawia się następująco:

- płaskorówninna powstała w wyniku działalności wód roztopowych. Kotlina Biebrzy stanowi rozległe obniżenie. Kotlina pełniła rolę pradoliny odprowadzającej wody lądolodów na południe i południowy - zachód, występują w niej tarasy zalewowe – 32%,
- niskofalista i niskopagórkowata – 12%,
- falista i pagórkowata wysoczyzna morenowa ze spadkami terenu nawet do 15% z pagórkami kemowymi – 54%.

Budowa geologiczna Polski północno - wschodniej, a więc i leżącej w jej obszarze Gminy Lipsk, wynika z położenia na skraju starej monolitycznej prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Obszar gminy znajduje się w obrębie dużej jednostki tektonicznej, jaką stanowi wyniesienie mazursko- suwalskie. Fundament krystaliczny zalega tu bardzo płytko pod powierzchnią terenu i pokryty jest co najwyżej kilkusetmetrową warstwą skał osadowych. Utwory powierzchniowe związane są ze zlodowaceniem środkowopolskim, a w niewielkim

stopniu na północnym skraju gminy ze zlodowaceniem bałtyckim (piaski sandrowe). Są to w większości:

- środkowopolskie gliny morenowe w postaci glin piaszczystych w partii stropowej silnie spiaszczone,
- środkowopolskie piaski, żwiry i głazy lodowcowe wykształcone w postaci silnie zburzonych przemieszanych piasków różnej frakcji w stropie często zaglinionych,
- środkowopolskie piaski i żwiry wodno-lodowcowe brzeżnej strefy sandru augustowskiego (wieś Lubinowo, Wolkusz, Bohatery Leśne Nowe),
- północnopolskie piaski rzeczno-tarasowe występujące na niewielkich powierzchniach wzdłuż rzeki Biebrzy i Wołkuszanki.

Na terenie Gminy Lipsk występują też utwory holoceniowe reprezentowane przez osady aluwialne w dolinach rzek i obniżeniach terenu, reprezentowane przez torfy, namuły, piaski i żwiry rzeczno-bagienne. Wszystkie wyżej wymienione twory są skalami macierzystymi dla różnych typów gleb. Torfy pradoliny Biebrzy tworzą torfy torfowisk niskich, słabo rozłożone, o dużej chłonności. Procesy torfotwórcze w pradolinie trwają do dziś i doprowadziły do wytworzenia się kilkumetrowej warstwy torfu. W torfie w okolicach Lipska na głębokości od 30 do 360 cm spotyka się przewarstwienia gytii. Gytie świadczą o istnieniu kopalnych jezior. Osady deluwialne i bagienne stanowią grunty słabonośne i nie nadają się do bezpośredniego posadowienia budynków.

Gleby

Na terenie Gminy Lipsk nie występują grunty orne o wysokiej klasie przydatności rolniczej I i II, czyli grunty najlepsze, zasobne we wszystkie składniki pokarmowe roślin, mające dobrą naturalną strukturę, nawet na znacznej głębokości, będące łatwe do uprawy.

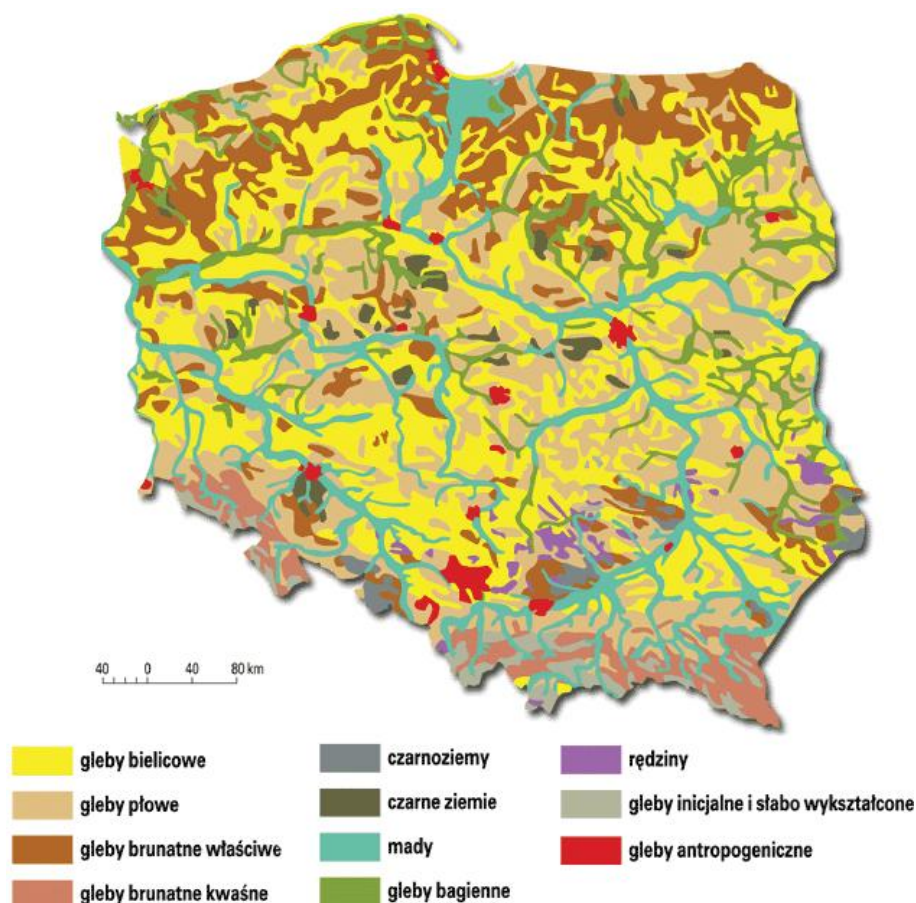
Na terenie gminy występują nieznaczne użytki klasy IIIa, które mają wyraźnie gorsze właściwości fizyczne i chemiczne lub występują w gorszych warunkach fizjograficznych od gleb klasy I i II. Odnosi się to przede wszystkim do stosunków wodnych. Dlatego wybór roślin, które mogą być uprawiane, jest mniejszy. Wysokość plonów waha się w szerokich granicach w zależności od stopnia kultury, umiejętności uprawy i nawożenia, a także w pewnym stopniu od warunków atmosferycznych. Większość gleb wykazuje już pewne oznaki procesu degradacji, jednakże nie można ich nazwać glebami wadliwymi, gdyż ujemne Grunty klasy IV stanowią gleby o zdecydowanie mniejszym wyborze roślin uprawnych niż gleby poprzednich, wyższych klas. Na ogół uzyskuje się na nich średnie plony, nawet wówczas, gdy stosuje się dobrą agrotechnikę. Plony roślin w znacznym stopniu uzależnione są od ilości i rozkładu opadów atmosferycznych, szczególnie w okresie wegetacyjnym.

Na obszarze Gminy Lipsk dominują grunty klasy V. Są to gleby orne słabe, mało żyzne, słabo urodzajne i zawodne.

Grunty klasy VI są najsłabszymi glebami ornymi. Gleby te są słabe, wadliwe i zawodne, plony uprawianych na nich roślin są bardzo niskie i niepewne.

Grunty klasy IIIa występują jedynie w Jałowie i Lipsku, natomiast klasy IIIb - w Bartnikach, Dulkowszczyźnie, Jacznikach, Jałowie, Kolonii Lipsk, Kopczanach, Kuriankach, Lichosielcach, Lipsku, Lipszczanach, Nowych i Starych Leśnych Bohaterach, Nowym Rogożynie, Rakowiczach, Rygałównie, Siółku, Skieblewie, Starożyńcach, Starym Rogożynie. Grunty klasy IVa występują na powierzchni całej gminy oprócz miejscowości: Lubinowo, Podwołkuszne, Rogożynek. Najsłabsze grunty klasy IVb, V i V występują w każdej miejscowości, jedynie w Jałowie nie występują grunty klasy VI. Gleby klasy VIz występują jedynie w miejscowości Lipsk.

Rysunek 6. Gleby w Polsce

Źródło: <http://www.geomatura.pl/>

Jakość gleb

Obowiązek prowadzenia monitoringu, obserwacji zmian i oceny jakości gleby i ziemi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wynika z zapisów art. 26 ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Badania gleb pod kątem: odczynu pH, potrzeb wapnowania oraz zawartości w makroelementy: fosfor, potas i magnez na terenie powiatu augustowskiego przeprowadziła w ostatnich latach Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Białymstoku. W latach 2011-2014 przebadano 974 próbki glebowe pobrane z użytków rolnych na terenie powiatu augustowskiego. Na terenie powiatu występuje 30% gleb kwaśnych, 22% - lekko kwaśnych i 23% - bardzo kwaśnych. Odczyn środowiska glebowego wpływa w znacznym stopniu na życie roślin, mikroorganizmów ale również na egzystencje fauny glebowej. Decyduje tym samym o aktywności biologicznej gleby. Częściej spotykane kwaśne odczyny gleb, powodują obniżanie plonowania roślin. Ułatwiają one również przyswajanie przez rośliny metali ciężkich. Z odczynem gleb ściśle związana jest także potrzeba ich wapnowania. Wapnowanie poprawiające właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne gleb, jest zabiegiem agrotechnicznym, który powinien być stosowany na tych terenach, w których procentowy udział gleb wymagających wapnowania w przedziale koniecznym i potrzebnym przekroczył 30%. Na terenie powiatu augustowskiego dla 38% przebadanych gleb nie dostrzeżono potrzeby wapnowania.

Zawartość w glebie przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu jest ważnym wskaźnikiem pozwalającym ustalić poziom racjonalnego nawożenia.

Fosfor jest składnikiem niezbędnym dla rozwoju roślin, pełniąc ważne funkcje w procesach życiowych roślin: reguluje podziały komórek, rozwój korzeni, ma wpływ na procesy kwitnienia, zawiązywanie nasion oraz procesy dojrzewania. Potas jest jednym z trzech, obok wspomnianych wcześniej azotu i fosforu, makroskładników o zasadniczym znaczeniu w żywieniu roślin. Pierwiastek ten odgrywa istotną rolę w gospodarce wodnej rośliny, aktywuje enzymy, bierze udział w procesie fotosyntezy i transportu asymilatów oraz warunkuje wrażliwość na stres wodny związany z suszą. Z kolei magnez jest składnikiem o dużym znaczeniu fizjologicznym dla roślin. Podstawowa rola magnezu w roślinie jest związana z jego obecnością w cząsteczce chlorofilu, a zatem wpływem na procesy fotosyntezy. Ponadto magnez aktywuje enzymy i reguluje gospodarkę azotem w roślinie. Pierwiastek ma istotne znaczenie w kształtowaniu jakości produktów roślinnych, z punktu widzenia ich wartości żywieniowej dla zwierząt i człowieka.

Procentowy udział gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu (P_2O_6) na terenie powiatu wynosi 44%. Udział gleb o zawartości potasu (K_2O) bardzo niskiej i niskiej wynosi 58%, a magnezu - 22%. Określenie zasobności gleb w makroelementy jest podstawą do ustalenia optymalnych dawek nawozów sztucznych.

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych,

zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, szósta tura monitoringu przypadła na lata 2020 – 2022 i była realizowana przez Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono badanie w 6 punktach, jeden z nich zlokalizowany został na obszarze powiatu sejneńskiego, czyli w powiecie sąsiadującym z powiatem augustowskim:

- Miejscowość: Hołny Wolmera (Gmina Sejny),
- Kompleks: 4 (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)); Typ: AP (gleby płowe); Klasa bonitacyjna: IIIb,
- Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: pglp (piasek gliniasty lekki pylasty), PTG 2008: pg (piasek gliniasty),
- Wyniki pomiarów za 2020 r.:
 - Próchnica – 2,31%,
 - Węgiel organiczny - 1,34%,
 - Azot ogólny – 0,138%,
 - Radioaktywność – 747 Bq*kg⁻¹,
 - Zasolenie - 39 mg KCl*100g⁻¹,
 - Sód - 0,002%.

Co prawda punkt ten nie obejmuje bezpośrednio obszaru Gminy Lipsk, jednak należy stwierdzić, że jakość gleb na analizowanym terenie jest zbliżona do tej występującej w punkcie pomiarowym.

Nadmierna koncentracja soli powoduje zmniejszenie dostępności wody dla roślin, zniekształcenie równowagi jonowej w glebach oraz zwiększenie zawartości soli w roślinach i obniżenie ich wartości użytkowej. Do oceny zasolenia gleb stosuje się parametr przewodności elektrolitycznej właściwej, który wyraża się również jako równoważną zawartość chlorku potasu. Przeciętne wartości przewodności elektrolitycznej nie zmieniły się w kolejnych okresach badań monitoringowych i pozostawały na niskim, nieszkodliwym dla roślin i jakości gleb poziomie.

Próchnica glebowa jest mieszaniną substancji o skomplikowanej budowie i zróżnicowanych właściwościach, zależnych od stopnia humifikacji. Powstaje w wyniku biochemicznych przemian produktów biologicznego rozkładu związków organicznych, wchodzących w skład roślin i organizmów glebowych. Ubytek próchnicy jest ważnym wskaźnikiem pogorszenia warunków siedliskowych oraz żyzności gleb.

W warunkach Polski do oceny zasobności gleb w próchnicę najczęściej stosowane są następujące przedziały zawartości:

- <1% - niska;
- 1-2% - średnia;
- 2-3,5% - wysoka;
- >3,5% - bardzo wysoka.

W analizowanym punkcie odnotowano więc wysoką zawartość próchnicy.

Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych, związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i mikroorganizmów glebowych przyjmuje się wartości pH od 5,5 do 7,2 mierzone w 1M KCl. Zgodnie z informacjami z szóstej tury monitoringu w omawianym punkcie:

- odczyn „pH” w zawiesinie H₂O wynosił 7,20,
 - odczyn „pH” w zawiesinie KCl wynosił 6,7 (był najwyższy od 1995 r.),
- a więc mieści się w przedziale optymalnym.

Zgodnie ze „Stanem Środowiska w Polsce. Raport 2022” w latach 2010 – 2021 odnotowano spadek łącznej powierzchni zajętej przez grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwale o 1,8%, na rzecz m.in. powierzchni zajętej przez grunty zabudowane i zurbanizowane (0,72%), jak również przez lasy (0,53%). Poziom zanieczyszczenia gleb użytkowanych rolniczo metalami ciężkimi i związkami z grupy WWA jest niski. Zakwaszenie stanowi główny problem dla żyzności gleb orných. W Polsce obserwuje się wysoki udział gleb o odczynie kwaśnym. Z kolei średni poziom zawartości próchnicy w glebach orných utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Wspomniana w dokumencie Strategia „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego (COM(2020) 381) w zakresie gleb wyznacza dla UE na 2030 r. konkretne cele zmniejszenia o połowę wykorzystania pestycydów i nawozów, a także zwiększenia ilości gruntów pod rolnictwo ekologiczne.

Zgodnie z dokumentem „Ochrona środowiska 2024” odczyn gleby w województwie podlaskim w latach 2020 – 2023 w 25% był bardzo kwaśny, 32% kwaśny, 26% lekko kwaśny, 13% obojętny i 4% zasadowy.

Uznać można, że stan gleb na terenie gminy jest stosunkowo na zadawalającym poziomie. Jednak ze względu na zmieniające się trendy w uprawie roślin potrzeba jest przeprowadzenia dodatkowych obserwacji, aby podjąć właściwe działania służące zapewnieniu jak najlepszego stanu gleb, ponieważ od tego zależy jakość żywności, która ma wpływ na stan zdrowia osób ją spożywających (oraz różnych ekosystemów).

Złoża zasobów geologicznych

Zgodnie z danymi wynikającymi z „Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2024 r.” na terenie Gminy Lipsk występują złoża piasku i żwiru. Teren gminy jest nie jest zasobny w różnorodne surowce mineralne. Konieczne jest podejmowanie działań mających na celu efektywne ich wykorzystanie w razie takiej potrzeby oraz przede wszystkim ochronę dostępnych zasobów dla przyszłych pokoleń.

Tabela 4. Złoża zasobów geologicznych, 2024 r.

L.p.	Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Wykaz złóż piasków i żwirów - tys. t					
1	Bartniki*	Z	260	-	-
2	Bartniki II*	Z	147	-	-
3	Bartniki III*	E	212	-	0
4	Bartniki IV*	E	708	-	37
5	Bartniki V*	T	907	-	-
6	Bohatery Stare	Z	177	-	-
7	Jasionowo*	E	140	-	36
8	Jasionowo I*	T	49	-	-
9	Jasionowo VI*	E	42	-	35
10	Kopczany*	Z	461	-	-
11	Kurianka	Z	673	-	-
12	Lipsk*	R	664	-	-
13	Lipsk I*	Z	211	-	-
14	Lipsk III*	E	324	-	2
15	Lipsk IV*	E	94	-	3
16	Lipsk Kolonie*	Z	540	-	-
17	Lipsk Kolonie II	T	382	-	-
18	Lipszczany*	Z	1 091	-	-
19	Lipszczany II*	Z	1 251	-	-
20	Rakowicze*	E	422	-	21
21	Rakowicze I*	T	42	-	-
22	Skieblewo	E	364	364	14
23	Starożyńce*	R	64	64	-
24	Starożyńce I*	Z	153	-	-
25	Starożyńce II*	T	329	-	-
26	Żabickie I*	E	531	-	8
27	Żabickie II*	T	193	-	-

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2023 r.

Objaśnienia do tabeli:

* - złoża zawierające piasek ze żwirem

Z - złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane

E - złożo eksploatowane

R – złożę o zasobach rozpoznanych szczegółowo

P – złożę o zasobach rozpoznanych wstępnie

3.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Jednym z najważniejszych czynników mających wpływ na ogólny stan środowiska przyrodniczego na danym terenie ma jakość i wielkość zasobów wodnych.

Wody powierzchniowe – charakterystyka

Przez obszar Gminy Lipsk, w odległości ok. 2 km od Lipska, przebiega dział wodny I – go rzędu między dorzeczem Wisły a Niemna. Część północna należy do dorzecza Niemna (Wołkuszanka z dopływami), pozostała część gminy - do dorzecza Wisły (Biebrza z dopływami).

Obszar gminy objęty jest dość gęstą siecią odpływu wód powierzchniowych (rzeki, strumienie, rowy melioracyjne). Brak jezior jest wynikiem braku zagłębień bezodpływowych. Naturalny odpływ wód powierzchniowych jest zróżnicowany. W części południowo – zachodniej odpływ jest znacznie utrudniony w wyniku małych spadków terenu w szeroko zabagnionej dolinie rzeki Biebrzy. W części pozostałej gminy odpływ wód jest dobry.

Podstawową sieć hydrograficzną stanowi rzeka Biebrza z Niedźwiedzicą, Wołkuszanka z Hacıłówką i Pierstunką z całym systemem drobnych bezimiennych cieków i rowów. Wszystkie bezimienne cieki charakteryzuje mały przepływ roczny wód. Jedynie rzeka Biebrza charakteryzuje się większymi przepływami.

Tabela 5. Jednolite części wód powierzchniowych związane z terenem gminy

Nazwa JCWP	Kod JCWP
Wołkuszanka	RW80001064749
Czarna Hańcza od Kanału Augustowskiego do granicy państwa	RW80001164739
Lebiedzianka	RW200015262169
Kamienna	RW2000102621589
Biebrza do Kropiwej	RW200015262151
Biebrza od Kropiwej do Horodnianski	RW200016262179

Źródło: dane pochodzące z aktualizacji planów gospodarowania wodami, karty charakterystyk

Jakość wód powierzchniowych

Klasyfikacja i badania jakości wód powierzchniowych przeprowadzana jest dla wydzielonych jednolitych części wód powierzchniowych. Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) jest podstawową jednostką gospodarki wodnej (łącznie z ochroną środowiska) w myśl Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 960 z późn. zm.), zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną. Jednolita część wód jest pojęciem obejmującym zarówno

zbiorniki wód stojących, jak i cieków, a także przybrzeżne fragmenty wód morskich i wody podziemne. Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) - oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak:

- jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny,
- sztuczny zbiornik wodny,
- struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części,
- morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub przybrzeżne.

Stan ekologiczny jednolitych części wód (JCW) powierzchniowych klasyfikuje się na podstawie wyników klasyfikacji elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych, w tym grupa substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, i hydromorfologicznych. Elementy te klasyfikuje się na podstawie kryteriów wyrażonych jako wartości graniczne poszczególnych wskaźników jakości wód z uwzględnieniem typów wód powierzchniowych.

Stan ekologiczny jest definiowany dla wód naturalnych jako:

- bardzo dobry – dla wód o niezmiennych warunkach przyrodniczych lub zmienionych tylko w bardzo niewielkim stopniu,
- dobry – gdy zmiany warunków przyrodniczych w porównaniu do warunków niezakłóconych działalnością człowieka są niewielkie,
- umiarkowany – obejmujący wody przekształcone w średnim stopniu,
- słaby – wody o znacznie zmienionych warunkach przyrodniczych (biologicznych, fizykochemicznych, morfologicznych), gdzie gatunki roślin i zwierząt znacznie różnią się od tych, które zwykle towarzyszą danemu typowi jednolitej części wód,
- zły – wody o poważnie zmienionych warunkach przyrodniczych, w których nie występują typowe dla danego rodzaju wód gatunki.

Potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych sztucznych i silnie zmienionych klasyfikuje się na podstawie wyników klasyfikacji elementów fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych. Potencjał ekologiczny jest definiowany jako: maksymalny, dobry, umiarkowany, słaby oraz zły.

Stan chemiczny klasyfikuje się na podstawie chemicznych wskaźników jakości wód (substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń). Stan chemiczny jest definiowany jako dobry oraz poniżej stanu dobrego.

Stan wód – w zależności od stanu/potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego stan wód naturalnych, sztucznych i silnie zmienionych może być: dobry lub zły. Stan wód ocenia się jako

dobry, jeśli stan ekologiczny / potencjał ekologiczny osiąga stan dobry lub powyżej dobrego i stan chemiczny wód także jest na poziomie dobrym.

W ostatnich latach badano wody powierzchniowe związane z terenem Gminy Lipsk. W tabelach na kolejnych przedstawiono wyniki z lat 2019 – 2024.

Tabela 6. Jakość wód powierzchniowych, cz. 1

Nazwa jcwp	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.1 - 3.5)			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6)		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa
Wołkuszanka	2024	2024	2	2021	2024	2	2024	2024	1
Czarna Hańcza od Kanału Augustowskiego do granicy państwa	2023	2023	4	2021	2024	1	2021	2023	2
Lebiedzianka	2023	2023	3	2020	2024	>2	2023	2023	2
Kamienna	2022	2023	4	2019	2024	2	2019	2022	2
Biebrza do Kropiwnej	2023	2023	3	2020	2024	2	2023	2023	2
Biebrza od Kropiwnej do Horodnianki	2023	2023	3	2023	2024	1	2023	2023	2

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2019-2024 na podstawie monitoringu

Tabela 7. Jakość wód powierzchniowych, cz. 2

Nazwa jcwp	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu jcwp		
	Rok najstarsz. badań	Rok najnowsz. badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowsz. badań	Stan chemiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowsz. badań	Ocena
Wołkuszanka	2021	2024	2	dobry stan ekologiczny	2021	2024	stan chemiczny poniżej dobrego	2021	2024	zły stan wód

Nazwa jcwp	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu jcwp		
	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszy. badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszy. badań	Stan chemiczny	Rok najstarsz. badań	Rok najnowszy. badań	Ocena
Czarna Hańcza od Kanału Augustowskiego do granicy państwa	2021	2024	4	słaby stan ekologiczny	2020	2024	stan chemiczny poniżej dobrego	2020	2024	zły stan wód
Lebiedzianka	2020	2024	3	umiarkowany stan ekologiczny	2020	2024	stan chemiczny dobry	2020	2024	zły stan wód
Kamienna	2019	2024	4	słaby stan ekologiczny	2019	2024	stan chemiczny dobry	2019	2024	zły stan wód
Biebrza do Kropiwej	2020	2024	3	umiarkowany stan ekologiczny	2020	2024	stan chemiczny dobry	2020	2024	zły stan wód
Biebrza od Kropiwej do Horodnianki	2023	2024	3	umiarkowany stan ekologiczny	2020	2024	stan chemiczny poniżej dobrego	2020	2024	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2019-2024 na podstawie monitoringu

Wciąż stan JCWP we wszystkich badanych częściach wód określany był jako zły. 50% wód miało stan chemiczny poniżej dobrego i 33,33% wód miało słaby stan ekologiczny. Z powyżej przedstawionych danych wynika, że wciąż istnieje potrzeba przeprowadzania prac służących poprawie stanu wód powierzchniowych i promocji zachowań służących polepszeniu ich stanu.

Wody podziemne - charakterystyka

Gmina Lipsk znajduje się w zasięgu następujących jednolitych części wód podziemnych:

- PLGW800022,
- PLGW200032.

JCWPD 22:

Liczba pięter wodonośnych: 3.

Udział zasilania podziemnego w odpływie całkowitym rzek w obrębie JCWPd: 38%.

Ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych: Mokradła (16% powierzchni obszarów chronionych).

Leje depresji (lej regionalny-lokalny) związane z poborem wód podziemnych, odwodnieniami kopalnianymi, wpływem aglomeracji itp.: Nie występują.

Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania: 72897.07 tys. m³/rok.

Brak zidentyfikowanej presji powodującej zagrożenie dla stanu JCWPd (brak czynnika sprawczego).

Procent wykorzystania zasobów dostępnych do zagospodarowania: 11%.

Rysunek 7. GW800022

Jednolita część wód podziemnych (jcwpd) z lokalizacją punktów sieci obserwacyjno-badawczej wód podziemnych

Sieć obserwacyjno-badawcza wód podziemnych:

- Punkt monitoringu stanu chemicznego [13]
- Punkt monitoringu stanu ilościowego [12]

- ~ Rzeki
- Obszar wybranej jcwpd
- Pozostałe obszary jcwpd
- Granice administracyjne:
- Polski
- granica województwa
- granica powiatu

Źródło: karty.apgw.gov.pl

JCWPD 32:

Liczba pięter wodonośnych: 3.

Udział zasilania podziemnego w odpływie całkowitym rzek w obrębie JCWPd: 48%.

Ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych: Mokradła (52% powierzchni obszarów chronionych).

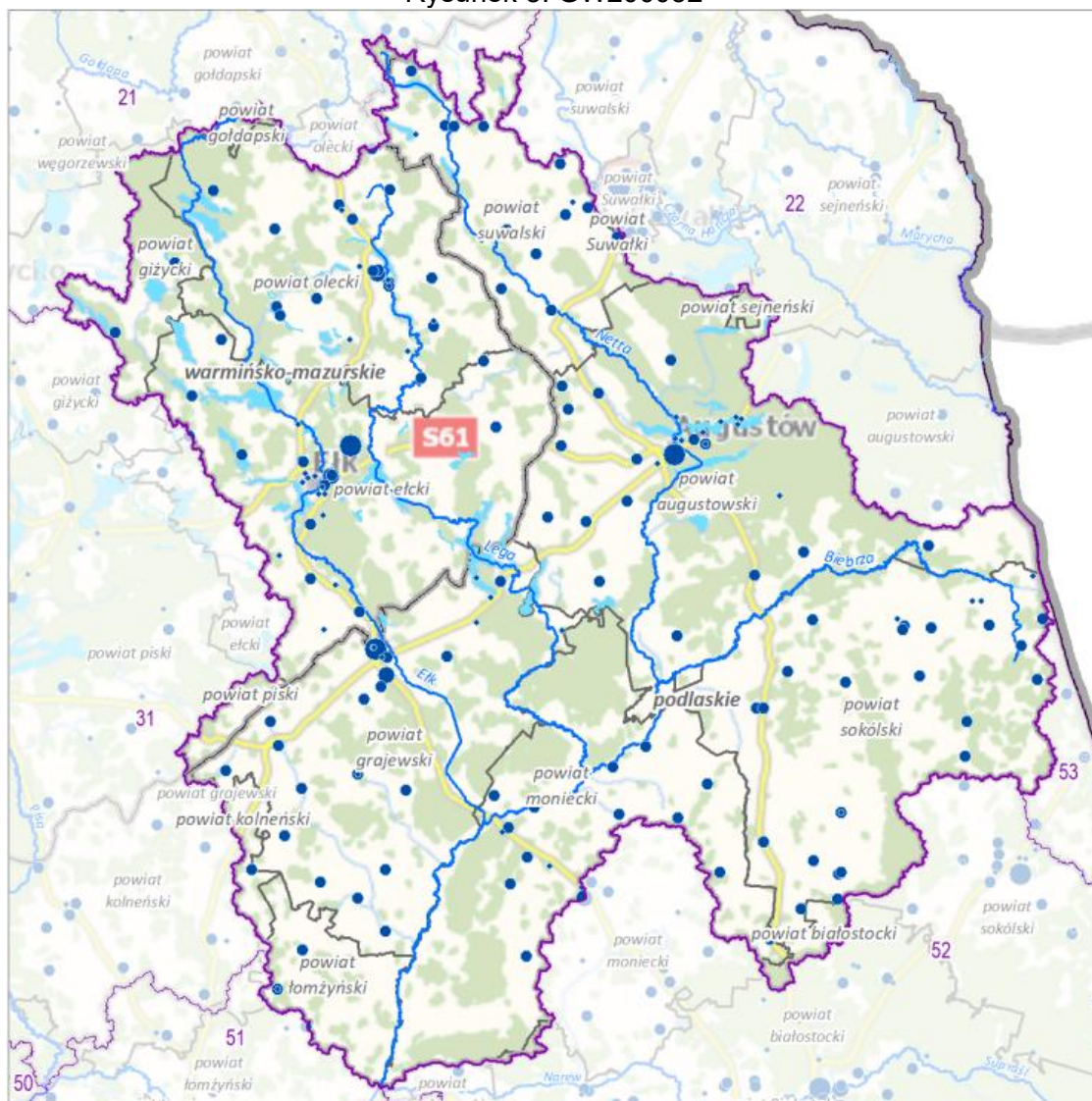
Leje depresji (lej regionalny-lokalny) związane z poborem wód podziemnych, odwodnieniami kopalnianymi, wpływem aglomeracji itp.: Nie występują.

Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania – stan na rok 2018: 239.783,47 tys. m³/rok.

Brak zidentyfikowanej presji powodującej zagrożenie dla stanu JCWPd (brak czynnika sprawczego).

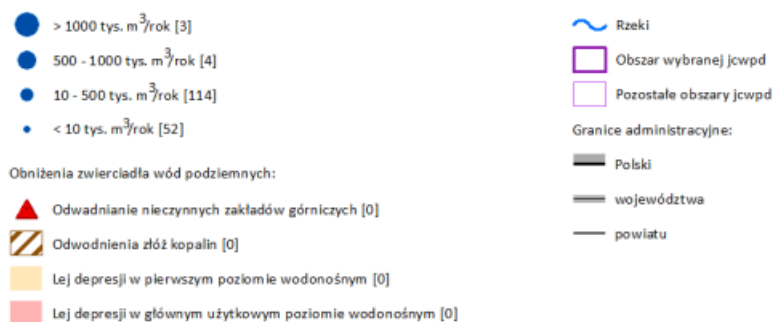
Procent wykorzystania zasobów dostępnych do zagospodarowania: 8%.

Rysunek 8. GW200032

Jednolita część wód podziemnych (jcwpd) z lokalizacją ujęć wód podziemnych

Lokalizacja ujęć wód podziemnych w podziale na klasy wielkości poboru rzeczywistego (stan na 2019 r.)

Źródło: karty.apgw.gov.pl

Jakość wód podziemnych

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 13 lipca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r., poz. 1576) w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych, wyróżnia się dwa rodzaje monitoringu stanu chemicznego wód podziemnych, tj. monitoring diagnostyczny (1) i operacyjny (2).

1. Monitoring diagnostyczny jednolitych części wód podziemnych prowadzony jest w celu uzupełnienia i sprawdzenia procedury oceny wpływu oddziaływań wynikających z warunków naturalnych i oddziaływań antropogenicznych oraz oceny znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężeń zanieczyszczeń wynikających z warunków naturalnych i oddziaływań antropogenicznych. Monitoring diagnostyczny dotyczy wszystkich jednolitych części wód podziemnych wydzielonych na terenie kraju i jest prowadzony z częstotliwością przynajmniej raz w ciągu 6-letniego cyklu aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Zakres badań w ramach monitoringu diagnostycznego obejmuje elementy fizyczno-chemiczne:

- ogólne: odczyn pH, temperatura, przewodność elektrolityczna właściwa, tlen rozpuszczony, ogólny węgiel organiczny;
- nieorganiczne: jon amonowy, antymon, arsen, azotany, azotyny, bor, chlorki, chrom, cyjanki, fluorki, fosforany, glin, kadm, magnez, mangan, miedź, nikiel, ołów, potas, rtęć, selen, siarczany, sód, srebro, wapń, wodorowęglany, żelazo.

Monitoring diagnostyczny może zostać poszerzony o elementy fizykochemiczne określone jako nieobowiązkowe w załączniku nr 6 do ww. rozporządzenia. Dotychczasowe badania dodatkowo objęły oznaczenia następujących elementów nieorganicznych: bar, beryl, cyna, cynk, kobalt, molibden, tal, tytan, uran, wanad oraz w wybranych punktach elementów organicznych: pestycydy, trichloroeten, tetrachloroeten, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), indeks fenolowy.

2. Monitoring operacyjny jednolitych części wód podziemnych prowadzony jest w celu oceny stanu chemicznego JCWPd uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych oraz stwierdzenia występowania znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężenia zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi. Badania w ramach monitoringu operacyjnego prowadzone są z częstotliwością przynajmniej raz w roku, z wyłączeniem roku, w którym jest prowadzony monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2148) klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć następujących klas jakości wód podziemnych:

- I klasa – wody bardzo dobrej jakości,
- II klasa – wody dobrej jakości,
- III klasa – wody zadowalającej jakości,
- IV klasa – wody niezadowalającej jakości ,
- V klasa – wody złej jakości.

Zgodnie z danymi Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (aktualność informacji zgodna z datą ich przygotowania: marzec 2023) w 2022 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego wszystkich 174 jednolitych części wód podziemnych. Próbkę wód podziemnych pobrano w 1404 punktach pomiarowych. Punkt monitoringu był zlokalizowany w Mieście Lipsk, gdzie jakość wody uznano jako wody dobrej jakości.

W 2023 roku i w 2024 r. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy przeprowadził monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych. Próbkę pobrano w 362 punktach pomiarowych (aktualność udostępnionych informacji zgodna z datą ich przygotowania - marzec 2024 w przypadku danych za 2023 r. i marzec 2025 w przypadku danych za 2024 r.). Nie przeprowadzono badań na terenie Gminy Lipsk (ani powiatu augustowskiego).

Biorąc pod uwagę powyższe dane można uznać, że stan wód podziemnych na terenie gminy jest na dobrym poziomie. Warto przeprowadzać prace by ten stan utrzymać.

3.5. POWIETRZE

Powietrze atmosferyczne należy do najważniejszych chronionych komponentów środowiska przyrodniczego. Obowiązujące regulacje prawne odnoszą się przede wszystkim do jego jakości oraz kontroli emisji w postaci pozwoleń na emisję gazów i pyłów. Ze względu na porozumienia międzynarodowe, ochrona powietrza atmosferycznego obejmuje również warstwę ozonową i klimat.

Podstawową oceną jakości powietrza służącą do stwierdzenia zachowania norm jakości, a przypadku ich niedotrzymania, wdrożenia działań naprawczych, jest coroczna ocena wykonywana podstawie art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Ocena stopnia zanieczyszczenia powietrza na terenie województwa podlaskiego dokonywana jest w oparciu o pomiary kontrolne głównych zanieczyszczeń bezpośrednio emitowanych do atmosfery (emisja) oraz badania monitoringowe substancji powstających w atmosferze (imisja). Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Od stycznia 2011 r. dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza obowiązuje nowy podział kraju na strefy. W nowym układzie, dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie, tj.: dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO₂, NO_x), tlenku węgla (CO), benzenu (C₆H₆), ozonu (O₃), pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz zawartości w pyłe zawieszonym PM₁₀: ołowiu (Pb), arsenu (As), kadmu (Cd), niklu (Ni) i benzo(a)pirenu (B(a)P), strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys.,
- miasto (niebędące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.,
- pozostały obszar województwa, niewchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

W województwie podlaskim, zostały ustanowione dwie strefy: Aglomeracja Białostocka, którą tworzy powiat miasto Białystok oraz strefa podlaska, obejmująca pozostały obszar województwa tj. 16 powiatów.

Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024” przeprowadzona ocena pod kątem ochrony zdrowia ludzi została wykonana na obszarze obydwu stref odrębnie dla 12 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), tlenku węgla (CO), ozonu (O₃), benzenu (C₆H₆), pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe zawieszonym PM₁₀: benzo(a)pirenu (B(a)P), arsenu (As), kadmu (Cd), niklu (Ni) i ołowiu (Pb). Ocena pod kątem

ochrony roślin została wykonana dla strefy podlaskiej odrębnie dla 3 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i ozonu (O₃).

Ocena jakości powietrza za rok 2024 wykazała znaczny spadek stężeń zanieczyszczeń pyłowych, a tym samym istotną poprawę jakości powietrza w województwie podlaskim. W roku 2024, podobnie jak w roku 2023, na całym obszarze województwa podlaskiego, dotrzymane zostały poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10.

Badania przeprowadzone w latach 2023-2024 wskazują na poprawę jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia pyłami. W porównaniu do lat ubiegłych stężenia pyłów zawieszonych zmalały i nie przekraczają poziomów dopuszczalnych. W dalszym ciągu istotnym problemem pozostają jednak wysokie dobowe stężenia pyłów, rejestrowane w sezonie grzewczym. Jeszcze w „Pięcioletniej Ocenie Jakości Powietrza w Województwie Podlaskim Raport Wojewódzki za lata 2019 – 2023” wskazano, że na terenie strefy podlaskiej (na której obszarze położona jest Gmina Lipsk) ze względu na ochronę roślin występowało przekroczenie dotyczące ozonu (dla tego zanieczyszczenia górny próg oszacowania został przekroczony). Ze względu na ochronę zdrowia ludzi w strefie podlaskiej występowało przekroczenie ozonu, pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 oraz benzo(a)pirenu (zawartym w pyłe zawieszonym PM10).

Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024” we wszystkich strefach województwa podlaskiego, podobnie jak w latach wcześniejszych przekroczony został poziom celu długoterminowego ozonu określony pod kątem ochrony zdrowia, a w strefie podlaskiej dodatkowo przekroczony został poziom celu długoterminowego określony w celu ochrony roślin. Przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu spowodowane było przede wszystkim warunkami meteorologicznymi (duże nasłonecznienie i brak opadów) sprzyjającymi tworzeniu się ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery oraz napływem spoza granic województwa i kraju mas powietrza zanieczyszczonych ozonem.

Tabela 8. Podsumowanie wyników oceny ze względu na ochronę zdrowia, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO ₂	A
NO ₂	A
CO	A
C ₆ H ₆	A
O ₃ (wg poziomu docelowego)	A

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
O ₃ (wg poziomu celu długoterminowego)	D2
PM10 (klasa strefy)	A
PM10 (Klasa strefy dla czasu uśredniania - 24 godz)	A
PM10 (Klasa strefy dla czasu uśredniania – rok)	A
PM2,5 (z uwzględnieniem poziomu dopuszczalnego II fazy)	A1
PM2,5 (z uwzględnieniem poziomu dopuszczalnego I fazy)	A
Pb	A
As	A
Cd	A
Ni	A
B(a)P	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Tabela 9. Ocena ze względu na ochronę roślin, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO ₂	A
NO _x	A
O ₃ (według poziomu docelowego)	A
O ₃ (według poziomu długoterminowego)	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024

W zestawieniu znajdującym się w „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024” Gmina Lipsk została wymieniona wśród gmin, gdzie stwierdzono przekroczenie:

- Cel ochrony: ochrona zdrowia, poziom celu długoterminowego, Wskaźnik: O₃ (ozon),
- Cel ochrony: ochrona roślin, poziom celu długoterminowego, Wskaźnik: O₃ (ozon).

Zgodnie z zaprezentowanymi powyżej danymi stan powietrza na terenie Gminy Lipsk jest na stosunkowo dobrym poziomie. Wciąż jednak istnieje potrzeba przeprowadzenia prac służących zadbania by stan powietrza na terenie gminy był na jak najwyższym poziomie, szczególnie istnieje potrzeba zmniejszenia stężenia pyłów w sezonie grzewczym.

3.6. KLIMAT AKUSTYCZNY

Hałas w środowisku to wszelkiego rodzaju niepożądane, nieprzyjemne i uciążliwe dźwięki w danym miejscu i czasie. Jest zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego charakteryzującym się różnorodnością źródeł i powszechnością występowania. Skutki oddziaływania hałasu i wibracji na człowieka oraz środowisko naturalne są bardzo dotkliwe.

Hałas pochodzenia antropogenicznego, dzieli się w zależności od sposobu powstawania, na hałas komunikacyjny i przemysłowy:

- hałas przemysłowy - jest to hałas stworzony przez źródła zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz obiektów budowlanych różnego typu. Bywa on najczęstszą przyczyną skarg ludności. Wynika to między innymi z faktu, że hałasy tego typu mają najczęściej charakter ciągły, często o bardzo dokuczliwym brzmieniu. Największymi źródłami są zakłady przemysłowe, wytwórcze i rzemieślnicze;
- hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu lotniczego, kolejowego i drogowego. Szczególnie narażone są tereny znajdujące się w pobliżu większych tras komunikacyjnych. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu ilości środków transportu, zwłaszcza pojazdów samochodowych notowanego w ostatnich latach oraz wzmożonego ruchu tranzytowego (towarowego i osobowego) w komunikacji międzynarodowej.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Hałas przemysłowy

Źródłem hałasu przemysłowego na terenie Gminy Lipsk są przede wszystkim małe przedsiębiorstwa nieposiadające żadnych zabezpieczeń akustycznych. Skala zagrożeń hałasem przemysłowym nie jest zbyt duża, a zasięg jego oddziaływania ma zwykle charakter lokalny.

Zgodnie z „Oceną stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2019” w tymże roku na terenie województwa podlaskiego poddano pomiarom hałasu 53 podmioty. 22 podmioty w ramach pomiarów kontrolnych oraz 31 w związku z badaniami okresowymi. Stwierdzono na ich podstawie, że 8 zakładów przekracza poziomy dopuszczalny, z czego 62,5% to przekroczenia występujące w nocy. Uznano jednak, że hałas przemysłowy ma właściwie charakter lokalny. Na ponadnormatywny jego wpływ narażona jest jedynie ludność mieszkająca w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono również w tym dokumencie, że hałas przemysłowy jest w mniejszym stopniu uciążliwy niż w poprzednim okresie badawczym (pomimo iż zwiększono ilość skontrolowanych podmiotów).

W „Ocenie stanu środowiska akustycznego na terenie województwa podlaskiego w roku 2023” ponownie uznano, że hałas przemysłowy na obszarze województwa ma

charakter lokalny, a na ponadnormatywny jego wpływ narażona jest ludność mieszkająca w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów. Podmioty, które nie dostosowały się do norm hałasowych to 6% spośród zbadanych w 2023 roku. Przekroczenia dla wskaźnika L_{AeqN} rzędu 4dB stwierdzono w dwóch podmiotach (nie znajdowały się one na terenie Gminy Lipsk), w jednym w drodze działalności inspekcyjnej WIOŚ (nie znajdował się na terenie Gminy Lipsk). Odnosząc rezultaty pomiarów do poprzedniego okresu badawczego stwierdzono, że % podmiotów z przekroczeniami ma tendencje minimalnie wzrostową.

W czasie tworzenia dokumentu ocena stanu środowiska akustycznego za 2024 r. była jeszcze niedostępna. Zagadnienie to wymaga obserwacji na terenie Gminy Lipsk.

Zgodnie z przedstawionymi powyżej danymi hałas przemysłowy nie stanowi znaczącego problemu na terenie Gminy Lipsk. Do tego systemy lokalizacji nowych inwestycji i sporządzania ocen ich oddziaływania na środowisko, kontroli oraz egzekucji nałożonych kar pozwalają na znaczne ograniczenia zasięgu rozprzestrzeniania tego rodzaju hałasu. Ważne jest również to, że dla niewielkich źródeł hałasu przemysłowego, istnieje wiele różnych prostych możliwości ograniczenia emisji do środowiska przez zastosowanie skutecznych rozwiązań technicznych takich jak: tłumiki, obudowy dźwiękochłonne, zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian czy stolarki okiennej pomieszczeń, w których pracują hałasujące maszyny.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny pochodzi z przebiegających przez gminę szlaków komunikacyjnych. Przez teren gminy przebiegają drogi gminne, powiatowe oraz drogi wojewódzkie.

Długość dróg gminnych na terenie gminy wynosi 135,141 km, z czego długość dróg o nawierzchni bitumicznej wynosi 46,493 km. Długość dróg powiatowych pozamiejskich wynosi 46,401 km, a dróg powiatowych miejskich to 6,585 km. Długość dróg wojewódzkich wynosi zaś 25,206 km.

Jak to wskazano w „Ocenie stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2022” w 2022 r. nie przeprowadzono pomiarów monitoringowych na terenie Gminy Lipsk, ani powiatu augustowskiego. Warto jednak zaznaczyć, że wyniki pomiarów krótkookresowych dla pory dnia wykazały wyraźne przekroczenia w 4 spośród 16 punktów pomiarowych, a wyniki pomiarów krótkookresowych dla pory nocy nie wykazały przekroczeń tylko w jednej z badanych miejscowości.

Ocena wskaźników poziomów długookresowych L_{DWN} (dla pory dzień-noc) i L_N (dla pory nocy) mających zastosowanie w prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem wykazała, że hałas komunikacyjny jest

problemem wzdłuż miejskiego odcinka DK nr 19 w Bielsku Podlaskim, gdzie wartości dopuszczalne zostały przekroczone o 5,7 dB wobec wskaźnika LDWN oraz 3,1 dB L_N w punkcie zlokalizowanym przy ul. Białostockiej 35. Badania wykonane w Hajnówce (przy ul. 3-go Maja 63) oraz w Wysokim Mazowieckiem (przy ul. Ludowej 5) nie wykazały przekroczeń norm dopuszczalnych wobec wskaźników L_{DWN} oraz L_N .

Pomiary w oparciu o dane z bazy ehałas-p przeprowadzono na wysokości miejscowości Osowy Grąd (położony na terenie powiatu augustowskiego, jeden pomiar przy drodze krajowej nr 8 na trasie Białystok-Suwałki). Zidentyfikowano przekroczenia w porze dnia i w porze nocy.

Zgodnie z „Oceną stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2023” na terenie Gminy Lipsk nie przeprowadzono badań hałasu komunikacyjnego.

Niezmienne od lat, najbardziej uciążliwym źródłem hałasu na obszarze województwa podlaskiego jest hałas komunikacyjny, choć z roku na rok widoczna jest poprawa środowiska akustycznego wzdłuż badanych odcinków dróg, co jest związane głównie z przeniesieniem transportu ciężkiego poza obszary zabudowane poprzez rozbudowę obwodnic oraz tworzenie nowych tras szybkiego ruchu o znaczeniu transgranicznym. Przy czym jak to wskazano w „Ocenie stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2023” warto zwrócić uwagę, że na trasie DK8 Białystok – Suwałki na wysokości Osowy Grąd nr 11 występują znaczne przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu dla wskaźnika L_{AeqD} rzędu 9 dB oraz dla wskaźnika L_{AeqN} 14,9dB. Co powoduje, że temat hałasu komunikacyjnego wymaga dodatkowych obserwacji i być może podjęcia nowych, dodatkowych działań, które będą powodować nie tylko przeniesienie hałasu, ale także jego redukcję w ogóle.

Zgodnie ze „Stanem środowiska w Polsce. Raport 2022” w większości województw zmniejszył się procent punktów pomiarowych, w których zanotowano przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Wzrósł procent punktów pomiarowych z przekroczeniami wskaźnika L_{DWN} , a zmalał procent punktów pomiarowych z przekroczeniami wskaźnika L_N .

Biorąc pod uwagę powyższe informacje, dotychczasowe pomiary oraz opierając się na obserwacjach terenowych należy stwierdzić, że hałas komunikacyjny nadal stanowi pewien problem na terenie Gminy Lipsk. Wciąż warto przeprowadzać prace by obecna sytuacja nie uległa pogorszeniu wraz np. ze wzrostem liczby pojazdów samochodowych.

3.7. DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

Zgodnie z Rejestrem A - Wykaz zabytków nieruchomych województwa podlaskiego, według stanu na dzień 28 października 2025 r. na terenie Gminy Lipsk zlokalizowane są następujące zabytki:

- miejscowość: Krasne
- dom nr 6, drewn., 1928, nr rej.: 508 z 27.06.1986,
- miejscowość: Lipsk
- układ urbanistyczny części miasta, k. XVI, nr rej.: 436 z 28.11.1985,
- kościół par. p.w. MB Anielskiej, pocz. XX, 1923, nr rej.: 656 z 10.03.1989,
- cmentarz żydowski, nr rej.: A-881 z 22.11.1991,
- miejscowość: Rygałówka
- cerkiew prawosławna, ob. kościół rzym.-kat. par. p.w. Przemienienia Pańskiego, 1879-1904, nr rej.: A-1058 z 18.09.1996.

W poniższej tabeli zaprezentowano zabytki z terenu Gminy Lipsk wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych.

Tabela 10. Zabytki wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych

miejscowość	adres	zabytek	nr rej	I dz
Bartniki	Bartniki nr 26	budynek mieszkalny-chałupa nr 26	-	-
Bartniki	Bartniki nr 52	budynek gospodarczy-obora w zagrodzie nr 52	-	-
Bartniki	Bartniki nr 55	budynek mieszkalny-chałupa nr 55	-	-
Krasne	Krasne nr 6	budynek mieszkalny nr 6	508 z dn. 27.06.1986 r.	KL.WKZ 534/508/d/86
Krasne	Krasne nr 14	budynek mieszkalny-chałupa nr 14	-	-
Krasne	Krasne nr 39	budynek gospodarczy-chlew w zagrodzie nr 39	-	-
Krasne	Krasne nr 39	budynek gospodarczy-obora, chlew w zagrodzie nr 39	-	-
Lipsk		układ urbanistyczny części miasta	436 z dn. 28.11.1985 r.	KL.WKZ 534/436/d/85
Lipsk	ul. Kościelna	kościół parafialny p.w. MB Anielskiej	656 z dn. 10.03.1989 r.	KL.WKZ 534/656/d/89
Lipsk	ul. Kościelna nr 28	budynek mieszkalny, plebania	-	-
Lipsk		cmentarz żydowski	881 z dn. 22.11.1991 r.	KL.WKZ 534/881/d/91
Lipsk		cmentarz rzymskokatolicki	-	-
Lipsk	ul. 400-lecia nr 30	budynek gospodarczy-kurnik w zagrodzie nr 30	-	-

miejsowość	adres	zabytek	nr rej	I dz
Lipsk	ul. 400-lecia nr 30	budynek gospodarczy-obora w zagrodzie nr 30	-	-
Lipsk	ul. Batorego nr 25	budynek mieszkalny-chałupa nr 25	-	-
Lipsk	ul. Kościelna 16, ob. nr 28	budynek gospodarczy-spichrz piwnica w zagrodzie nr 28	-	-
Lipsk	ul. Kościelna 22A, ob. nr 36	budynek mieszkalny-chałupa nr 22 a	-	-
Lipsk	ul. Kościelna 22A, ob. nr 36	budynek gospodarczy-stodoła w zagrodzie nr 22 a	-	-
Lipsk	ul. Kościelna nr 25	budynek gospodarczy-suszarnia w zagrodzie nr 25	-	-
Lipsk	ul. Kościelna nr 30	Dom ludowy	-	-
Lipsk	ul. Kościelna nr 44	budynek mieszkalny-chałupa nr 44	-	-
Lipsk	ul. Lipowa nr 4	budynek mieszkalny-chałupa nr 4	-	-
Lipsk	ul. Lipowa nr 10	budynek mieszkalny-chałupa nr 10	-	-
Lipsk	ul. Miejska nr 5	budynek mieszkalny-chałupa nr 5	-	-
Lipsk	ul. Miejska 7, ob. nr 11	budynek mieszkalny-chałupa nr 7	-	-
Lipsk	ul. Miejska 7, ob. nr 11	budynek gospodarczy-stodoła w zagrodzie nr 7	-	-
Lipsk	ul. Ogrodowa nr 1	budynek mieszkalny-chałupa nr 1	-	-
Lipsk	ul. Ogrodowa nr 1	budynek gospodarczy-spichlerz w zagrodzie nr 1	-	-
Lipsk	ul. Ogrodowa nr 1	budynek gospodarczy-stodoła w zagrodzie nr 1	-	-
Lipsk	ul. Ogrodowa nr 5	budynek mieszkalny-chałupa nr 5	-	-
Lipsk	ul. Ogrodowa nr 5	budynek mieszkalny-chałupa nr 5	-	-
Lipsk	ul. Rynek 14, ob. nr 13	budynek mieszkalny-chałupa nr 14	-	-
Lipsk	ul. Rynek nr 17	budynek mieszkalny-chałupa nr 17	-	-
Lipsk	ul. Zacisze nr 6	budynek mieszkalny-chałupa nr 6	-	-
Lipsk	ul. Zamiejska nr 2	budynek mieszkalny-chałupa nr 2	-	-
Lipsk	ul. Zamiejska nr 3	budynek gospodarczy-obora w zagrodzie nr 3	-	-
Lipsk	ul. Zamiejska nr 5	budynek mieszkalny-chałupa nr 5	-	-
Lipszczany	Lipszczany nr 4	budynek mieszkalny-chałupa nr 4	-	-
Lipszczany	Lipszczany nr 4	budynek gospodarczy-spichrz w zagrodzie nr 4	-	-
Lipszczany	Lipszczany nr 10	budynek gospodarczy-spichrz w zagrodzie nr 10	-	-

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK
NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032**

miejsowość	adres	zabytek	nr rej	I dz
Lipszczany	Lipszczany nr 10	budynek gospodarczy-stodoła w zagrodzie nr 10	-	-
Lipszczany	Lipszczany nr 10	budynek gospodarczy-obora w zagrodzie nr 10	-	-
Lipszczany	Lipszczany nr 11	budynek gospodarczy-stodoła w zagrodzie nr 11	-	-
Lipszczany	Lipszczany nr 12	budynek mieszkalny-chałupa w nr 12	-	-
Lipszczany	Lipszczany nr 13	budynek mieszkalny-chałupa w nr 13	-	-
Nowe Leśne Bohatery	Nowe Leśne Bohatery 14	dom mieszkalny z chlewem- "chałupa z chlewem"	-	-
Nowy Rogożyn	Nowy Rogożyn nr 4	budynek gospodarczy-stodoła w zagrodzie nr 4	-	-
Nowy Rogożyn	Nowy Rogożyn 5	budynek mieszkalny-chałupa nr 5	-	-
Nowy Rogożyn	Nowy Rogożyn nr 6	budynek mieszkalny-chałupa nr 6	-	-
Nowy Rogożyn	Nowy Rogożyn nr 10	budynek mieszkalny-chałupa nr 10	-	-
Nowy Rogożyn	Nowy Rogożyn nr 10	budynek gospodarczy-obora, chlew w zagrodzie nr 10	-	-
Rakowicze	Rakowicze nr 9	budynek mieszkalny-chałupa nr 9	-	-
Rakowicze	Rakowicze nr 24	budynek mieszkalny-chałupa nr 24	-	-
Rakowicze	Rakowicze nr 26	budynek mieszkalny-chałupa nr 26	-	-
Rakowicze	Rakowicze nr 27	budynek mieszkalny-chałupa nr 27	-	-
Rakowicze	Rakowicze nr 28	budynek mieszkalny-chałupa nr 28	-	-
Rakowicze	Rakowicze nr 34	budynek mieszkalny nr 34	-	-
Rakowicze	Rakowicze nr 39	piwnica nr 39	-	-
Rakowicze	Rakowicze nr 39	budynek gospodarczy-obora, chlew, spichlerz w zagrodzie nr 39	-	-
Rakowicze	Rakowicze nr 80	budynek mieszkalny-chałupa nr 80	-	-
Rogożynek	Rogożynek nr 2	budynek mieszkalny-chałupa nr 2	-	-
Rogożynek	Rogożynek nr 3	budynek mieszkalny-chałupa nr 3	-	-
Rogożynek	Rogożynek nr 13	budynek mieszkalny-chałupa nr 13	-	-
Rogożynek	Rogożynek nr 14	budynek mieszkalny-chałupa nr 14	-	-
Rygałówka		cerkiew prawosławna ob. kościół rzymskokatolicki p.w. Przemienienia Pańskiego	1058 z dn. 18.09.1996 r.	WKZ 534/1058/d/96
Rygałówka	Cmentarz rzymskokatolicki	kaplica cmentarna	-	-

miejsowość	adres	zabytek	nr rej	l dz
Rygałówka		cmentarz rzymskokatolicki	-	-
Rygałówka	Rygałówka nr 8	budynek mieszkalny- chałupa nr 8	-	-
Rygałówka	Rygałówka nr 18	budynek mieszkalny- chałupa nr 18	-	-
Rygałówka	Rygałówka nr 18	budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 18	-	-
Rygałówka	Rygałówka nr 18	budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 18	-	-
Skieblewo	Skieblewo nr 9	budynek mieszkalny- chałupa nr 9	-	-
Skieblewo	Skieblewo nr 10	budynek mieszkalny- chałupa nr 10	-	-
Skieblewo	Skieblewo nr 10	budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 10	-	-
Skieblewo	Skieblewo nr 16	budynek mieszkalny- chałupa nr 16	-	-
Skieblewo	Skieblewo nr 20	budynek gospodarczy- spichrz w zagrodzie nr 20	-	-
Skieblewo	Skieblewo nr 21	budynek mieszkalny- chałupa nr 21	-	-
Skieblewo	Skieblewo nr 29	budynek mieszkalny- chałupa nr 29	-	-
Skieblewo	Skieblewo nr 35	budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 35	-	-
Skieblewo	Skieblewo nr 48	budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 48	-	-
Starożyńce	Starożyńce nr 7	budynek mieszkalny- chałupa nr 7	-	-
Starożyńce	Starożyńce nr 13	budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 13	-	-
Starożyńce	Starożyńce nr 18	piwnica w zagrodzie nr 18	-	-
Starożyńce	Starożyńce nr 18	budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 18	-	-
Starożyńce	Starożyńce nr 25	budynek mieszkalny- chałupa nr 25	-	-
Starożyńce	Starożyńce nr 25	budynek gospodarczy- obora w zagrodzie nr 25	-	-
Starożyńce	Starożyńce nr 27	budynek mieszkalny- chałupa nr 27	-	-
Starożyńce	Starożyńce nr 30	budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 30	-	-
Wołkusz	Wołkusz nr 20	budynek mieszkalny- chałupa	-	-
Wołkusz	Wołkusz nr 20	budynek gospodarczy- obora chlew nr 20	-	-
Wołkusz	Wołkusz nr 20	budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 20	-	-
Żabickie	Żabickie 3	stodoła	-	-

Źródło: wuozbialystok.bip.gov.pl, Wojewódzka ewidencja zabytków nieruchomości. Stan na 3 grudnia 2025 roku

3.8. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA, OBSZARY NATURA 2000

Na terenie Gminy Lipsk występują następujące formy ochrony przyrody:

- Biebrzański Park Narodowy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy”;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie”;
- 4 obszary NATURA 2000 – „Dolina Biebrzy”, „Ostoja Augustowska”, „Puszcza Augustowska”, „Ostoja Biebrzańska”;
- 1 pomnik przyrody – grupa drzew pod nazwą „Modrzewie Jesionowskie”.

Tabela 11. Pomniki przyrody – „Modrzewie Jesionowskie”

Twory przyrody	Data utworzenia pomnika przyrody	Akty prawne	Położenie	Opis
Grupa drzew -modrzew europejski szt. 9	12.03.1980 r.	Zarządzenie Nr 12/80 Wojewody Suwalskiego z 12.03.1980 r (Dz. Urz.WRN w Suwałkach Nr 2, poz. 10), Uchwała nr XXV/184/21 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 29 września 2021 r. w sprawie pomnika przyrody "Modrzewie Jesionowskie"	Drzewa tworzące pomnik przyrody znajdują się na terenie Leśnictwa Jesionowo, oddział 334 fx	Wieloobiektowy pomnik przyrody składający się z 9 drzew z gatunku modrzew europejski. Jedno z drzew (9) jest wyrwione w wyniku wichury w roku 2004; pozostawione do samoistnego, całkowitego rozpadu.

Źródło: crfop.gdos.gov.pl, dostęp: 02.12.2025 r..

Biebrzański Park Narodowy

Utworzony na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 r. w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1993 r. Nr 86, poz. 399). Data utworzenia: 02.10.1993 r.

Inne akty prawne związane z tym obszarem chronionym:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 marca 2003 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej zwierząt łownych w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 2003 r. Nr 67, poz. 630),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz.U. z 2013 r. poz. 303),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 marca 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz.U. z 2014 r. poz. 347),
- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 lipca 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz. U. z 2022 r., poz. 1647)

W 2022 r. opublikowano Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 października 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz.U. z 2022 r., poz. 2259).

Obszar podlega ochronie ze względu na występowanie unikalnych w skali Europy zespołów roślinności bagiennej, rozlewisk oraz starorzeczy, które stanowią naturalne siedliska dla ptaków jak i zwierząt. Teren Parku to miejsce lęgowe wielu gatunków ptaków, w tym między innymi: batalionów, żurawi, błotniaków, bocianów, czapli oraz kaczek itd. Doliczono się tu 263 gatunków ptaków, w tym 21 gatunków z nich pochodzą z tzw. „Czerwonej Księgi” zwierząt ginących.

Na obszarze Parku zabrania się:

- 1) polowania, rybołówstwa, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich, wybierania jaj,
- 2) wędkowania na:
 - a) rzece Biebrzy od mostu kolejowego w Osowcu do ujścia rzeki Wissy i wszystkich starorzeczach,
 - b) rzece Jegrzni od mostu w miejscowości Ciszewo w dół biegu rzeki,
 - c) rzece Elk od połączenia z rzeką Jegrzną do połączenia z rzeką Biebrzą,
- 3) pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzania drzew i innych roślin,
- 4) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód, gleby oraz powietrza,
- 5) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków,
- 6) wydobywania skał, minerałów i torfu,
- 7) niszczenia gleby,
- 8) biwakowania, poza miejscami do tego wyznaczonymi,

- 9) wypalania roślinności oraz palenia ognisk poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 10) stosowania środków chemicznych w gospodarce rolnej, leśnej, zadrzewieniowej i łowieckiej,
- 11) prowadzenia działalności przemysłowej, usługowej lub handlowej poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 12) zbioru dziko rosnących roślin, w szczególności owoców i grzybów poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 13) ruchu pojazdów poza drogami do tego wyznaczonymi,
- 14) umieszczania bez zgody dyrektora Parku tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną porządku publicznego i bezpieczeństwa,
- 15) zakłócania ciszy,
- 16) używania łodzi motorowych,
- 17) używania motolotni i lotni,
- 18) wykonywania lotów cywilnymi statkami powietrznymi poniżej 2000 metrów wysokości względnej nad obszarem chronionym, z wyjątkiem lotów patrolowych i interwencyjnych statków powietrznych Lasów Państwowych oraz lotów szybowcowych.

Zakazy, o których mowa powyżej, nie dotyczą:

- 1) zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych, w tym renaturalizacji stosunków wodnych,
- 2) prowadzenia badań naukowych za zgodą dyrektora Parku, a na obszarach objętych ochroną konserwatorską również za zgodą wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- 3) prowadzenia prac archeologicznych, wykopaliskowych i konserwatorskich na terenach objętych ochroną konserwatorską za zezwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- 4) prowadzenia gospodarki rolnej i leśnej na gruntach nie objętych ochroną ścisłą i częściową,
- 5) prowadzenia akcji ratowniczej,
- 6) wykonywania zadań z zakresu obronności, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zakaz, o którym mowa w pkt 16, nie dotyczy statków i łodzi pływających po rzece Biebrzy i Kanale Augustowskim, należących do:

- 1) administratora rzeki, policji, inspektoratów żeglugi śródlądowej i Parku,
- 2) podmiotów gospodarczych wykonujących prace techniczne na rzekach i kanałach,
- 3) ośrodków badawczo-inspekcyjnych z zakresu ochrony środowiska.

W 2024 r. opublikowano Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2024-2026 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. z 2024 r., poz. 25). Zmienione Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 grudnia 2024 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2024–2026 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. z 2024 r., poz. 91).

Zadania ochronne przedstawione w dokumencie obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową;
- 5) ustalenie miejsc udostępnianych w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach;
- 6) wyznaczenie miejsc połowu ryb.

Tabela 12. Zadania ochronne ustanowione dla Biebrzańskiego Parku Narodowego

Nazwa gatunkowa	Rodzaj zadań ochronnych
Zadania wspólne dla wszystkich rodzajów ochrony	
Orlik grubodzioby (Clanga clanga)	Zwiększenie sukcesu lęgowego orlika grubodziobego przez wybieranie z gniazd jaj lub młodszych piskląt (grupa Abel) narażonych na zabicie przez silniejsze z nich (grupa Kain) oraz odchowanie ich w sztucznych warunkach wolierowych
1. Bocian czarny (Ciconia nigra). 2. Orlik grubodzioby (Clanga clanga). 3. Orlik krzykliwy (Clanga pomarina). 4. Puchacz (Bubo bubo). 5. Bielik (Haliaeetus albicilla)	Budowa sztucznych platform gniazdowych
	Zabezpieczanie gniazd przed presją drapieżników
	Ochrona przed płoszeniem
Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony czynnej	
Czynna ochrona gatunków roślin	
Leniec bezpodkwiatkowy (Thesium ebracteatum)	Usuwanie podrostu drzew i krzewów oraz ich odrośli
	Koszenie runi
	Wypas ekstensywny
Sasanka otwarta (Pulsatilla patens)	Usuwanie ekspansywnych gatunków zielnych, jeżyn (Rubus spp.) i malin (Rubus idaeus)
	Usuwanie podrostu drzew i krzewów oraz ich odrośli
	Wypas ekstensywny
	Usuwanie ekspansywnych gatunków zielnych, jeżyn (Rubus spp.) i malin (Rubus idaeus)

Nazwa gatunkowa	Rodzaj zadań ochronnych
	Przygotowanie miejsc dogodnych do kiełkowania i rozwoju siewek sasanki otwartej
	Realizacja eksperymentalnych metod imitujących skutki wypalania
	Prowadzenie działań zapobiegawczych kradzieży okazów sasanki otwartej
Obuwik pospolity (<i>Cypripedium calceolus</i>)	Wycinanie drzew
	Usuwanie podrostu drzew i krzewów oraz ich odrośli
	Koszenie runi
	Prowadzenie działań zapobiegawczych kradzieży okazów gatunku lub niszczeniu stanowisk gatunku
1. Skalnica torfowiskowa (<i>Saxifraga hirculus</i>). 2. Lipiennik Loesela (<i>Liparis loeselii</i>)	Usuwanie drzew, podrostu drzew i krzewów i ich odrośli
	Koszenie runi
	Koszenie fragmentów stanowisk skalnicy torfowiskowej i lipiennika Loesela zarastających trzciną pospolitą (<i>Phragmites australis</i>) i pałąką szerokolistną (<i>Typha latifolia</i>)
Szachownica kostkowata (<i>Fritillaria meleagris</i>)	Koszenie ręczne
Wierzba lapońska (<i>Salix lapponum</i>)	Usuwanie podrostu drzew i krzewów oraz ich odrośli
	Oznakowanie miejsc występowania gatunku
Podejrzon rutolistny (<i>Botrychium multifidum</i>)	Usuwanie czeremchy amerykańskiej (<i>Padus serotina</i>)
Niebielistka trwała (<i>Swertia perennis</i>)	Usuwanie podrostu drzew, krzewów oraz ich odrośli
	Koszenie
Gatunki roślin objęte ochroną gatunkową występujące na wyniesieniach mineralnych, w szczególności: 1) arnika górską (<i>Arnica montana</i>); 2) kosaciec bezlistny (<i>Iris aphylla</i>); 3) pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>)	Usuwanie podrostu drzew, krzewów oraz ich odrośli
	Usuwanie ekspansywnych gatunków roślin zielnych
Czynna ochrona gatunków zwierząt	
1. Wodniczka (<i>Acrocephalus paludicola</i>). 2. Dubelt (<i>Gallinago media</i>). 3. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 4. Błotniak łąkowy (<i>Circus pygargus</i>). 5. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 6. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 7. Kulik wielki (<i>Numenius arquata</i>). 8. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 9. Uszatka błotna (<i>Asio flammeus</i>). 10. Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>). 11. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>). 12. Kszyk (<i>Gallinago gallinago</i>)	Koszenie runi
	Wypas zwierząt gospodarskich
	Wycinanie drzew i krzewów
1. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>) 2. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 3. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>) 4. Rybitwa białowąsa (<i>Chlidonias hybrida</i>) 5. Rybitwa czarna (<i>Chlidonias niger</i>) 6. Rybitwa białoskrzydła (<i>Chlidonias leucopterus</i>)	Ochrona kolonii lęgowych przez grodzenie
Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>)	Zasilenie populacji cietrzewia (<i>Lyrurus tetrix</i>) osobnikami pochodzącymi z hodowli

Nazwa gatunkowa	Rodzaj zadań ochronnych
Konik polski (<i>Equus ferus caballus</i>)	Prowadzenie hodowli zachowawczej w Ośrodku Hodowli Zwierząt
Gatunki ptaków i ssaków (z wyłączeniem niedźwiedzia brunatnego, żubra, kozicy, fokowatych i walenii)	Prowadzenie Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt
1. Trzmiele (<i>Bombus</i> sp.). 2. Pszczoły dziko żyjące (pszczoły samotnice), w szczególności: 1) murarka ogrodowa (<i>Osmia rufa</i>); 2) przedstawiciele rodzin lepiarkowatych (<i>Colletidae</i>) oraz misierkowatych (<i>Megachilidae</i>)	Tworzenie zastępczych miejsc przebywania owadów
Czerwończyk fioletek (<i>Lycaena helle</i>), przeplatka eunomia (<i>Boloria eunomia</i>), strzępotek hero (<i>Coenonympha hero</i>)	Utrzymywanie żerowisk przez usuwanie krzewów i podrostu drzew oraz koszenie
Niepylak mnemosyna (<i>Parnassius mnemosyne</i>)	Koszenie ręczne
Strzępotek edypus (<i>Coenonympha oedippus</i>)	Usuwanie krzewów i podrostu drzew oraz ich odrośli
Wstęgówka bagienka (<i>Catocala pacta</i>)	Ochrona przed nielegalnymi odłowami na potrzeby kolekcjonerstwa
Gatunki płazów (<i>Amphibia</i>)	Ochrona przed nielegalnymi odłowami na potrzeby kolekcjonerstwa
Łoś (<i>Alces alces</i>)	Ochrona siedlisk rozrodczych płazów (<i>Amphibia</i>) Wzbogacenie zasobności bazy pokarmowej łośa (<i>Alces alces</i>) zimą Zmniejszanie śmiertelności łośa (<i>Alces alces</i>) na drogach i liniach kolejowych oraz ograniczanie szkód w uprawach leśnych i młodnikach
Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony krajobrazowej	
Czynna ochrona gatunków roślin	
Sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	Przygotowanie miejsc dogodnych do kiełkowania i rozwoju siewek sasanki otwartej (<i>Pulsatilla patens</i>)
Sasanka łąkowa (<i>Pulsatilla pratensis</i>)	Opóźnienie koszenia roślinności zielnej na poboczach Carskiej Drogi
Ochrona czynna gatunków zwierząt	
1. Wodniczka (<i>Acrocephalus paludicola</i>). 2. Dubelt (<i>Gallinago media</i>). 3. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 4. Błotniak łąkowy (<i>Circus pygargus</i>). 5. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 6. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 7. Kulik wielki (<i>Numenius arquata</i>). 8. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 9. Uszatka błotna (<i>Asio flammeus</i>). 10. Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>). 11. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>). 12. Kszyk (<i>Gallinago gallinago</i>)	Koszenie runi Wypas zwierząt gospodarskich Wycinanie drzew i krzewów
Gatunki płazów (<i>Amphibia</i>)	Ograniczanie śmiertelności płazów (<i>Amphibia</i>) podczas sezonowych wędrówek

Źródło: Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2024-2026) (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ z 2024 r., poz. 25).

Na terenie obowiązuje ochrona na podstawie prawa międzynarodowego - Obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej. Rok objęcia ochroną: 1995 r.

Strona 74

Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r., poz. 2117) ze zmianami wprowadzonymi przez: Uchwałę nr L/467/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 25 czerwca 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2018 r. poz. 2905) oraz Uchwałę nr LI/486/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 września 2018 r. w sprawie sprostowania błędu pisarskiego w uchwale Nr L/467/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 25 czerwca 2018 r. zmieniającej uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” w brzmieniu opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego z 29 czerwca 2018 r. pod pozycją 2905 (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2018 r. poz. 3723).

Powierzchnia tego Obszaru wynosi 69 574,99 ha, z czego 4 723,98 ha znajduje się na terenie Gminy Lipsk. Czynna ochrona ekosystemów Obszaru polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych kompleksu leśnego Puszczy Augustowskiej.

Na terenie Obszaru zakazuje się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a. linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

- b. zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne,
- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz, o którym mowa w pkt 2 nie dotyczy:

1) tworzących zadrzewienia śródpolne:

a) krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m²,

b) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:

– 80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,

– 65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,

– 50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew,

– których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych;

2) drzew i krzewów, które obumarły lub nie roją szansy na przeżycie (w tym złomów i wywrotów);

Zakazy, o których mowa w pkt 3 i pkt 4 nie dotyczą części obszaru, na których położone są złoża skał:

1) udokumentowane do dnia 31 grudnia 2004 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;

2) udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2004 r.;

3) udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 grudnia 2004 r.;

4) wykorzystywanych do celów leczniczych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1135).

Zakaz, o którym mowa w pkt 7 nie dotyczy:

1) części Obszaru, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;

- 2) obszarów i terenów przewidzianych pod zabudowę w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, na których dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i letniskowej pod warunkiem możliwości wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków, z wyłączeniem obiektów małej architektury, na przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 późn. zm.);
- 3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;
- 4) obiektów budowlanych na terenach ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych niezbędnych do ich funkcjonowania;
- 5) odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania istniejącej linii zabudowy na działce do brzegów wód, a także nie zwiększania istniejącej powierzchni budynku:
- a) o nie więcej niż 10 m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100 m²,
- b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m²;
- 6) terenów wokół sztucznych zbiorników wodnych, o których mowa w powyższym pkt 7 lit. B, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m;
- 7) terenów w granicach administracyjnych miasta Augustowa;
- 8) obiektów małej architektury w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 418 z późn. zm.), bez możliwości ich rozbudowy i zmiany użytkowania.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” działa obecnie na mocy Uchwały Nr XII/93/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22.06.2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r., poz. 2121).

Zmienionej przez Uchwałę nr IV/24/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2018 r., 5415).

Inne akty związane z terenem: Uchwała Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łomży z dnia 27 kwietnia 1982 r., Rozporządzenie Nr 6/91 Wojewody Suwalskiego z dnia 2 maja 1991 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu i wokół jezior województwa suwalskiego (Dz. Urz. Województwa Suwalskiego z 1991 r. Nr 17, poz. 167), Rozporządzenie Nr 82/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 15 czerwca 1998 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu województwa suwalskiego

(Dz. Urz. Województwa Suwalskiego z 1998 r. Nr 36, poz. 194), Rozporządzenie Nr 18/04 Wojewody Podlaskiego z dnia 16 września 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na Obszarach Chronionego Krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 20 września 2004 r. Nr 142, poz. 1901), Rozporządzenie Nr 15/05 Wojewody Podlaskiego z 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Doliny Biebrzy" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 8 marca 2005 r. Nr 54, poz. 728), Rozporządzenie Nr 58/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 21 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Dolina Biebrzy" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 2 sierpnia 2005 r. Nr 180, poz. 2093).

Powierzchnia Obszaru wynosi jakieś 28 442,27 ha. Czynna ochrona ekosystemów Obszaru polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w dolinie rzeki Biebrzy, nad Kanałem Augustowskim oraz w dolinie rzeki Netty.

Na Obszarze zakazuje się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a. a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b. b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu

wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. –
Prawo wodne,

– z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz, o którym mowa w pkt 2 nie dotyczy:

1) tworzących zadrzewienia śródpolne:

a) krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m²,

b) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:

- 80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,

- 65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,

- 50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew,

– których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych;

2) drzew i krzewów, które obumarły lub nie roją szansy na przeżycie (w tym złomów i wywrotów).

Zakazy, o których mowa w pkt 3 i pkt 4 nie dotyczą części obszaru, na których położone są złoża skał:

1) udokumentowane do dnia 31 grudnia 2004 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;

2) udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2004 r.;

3) udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 grudnia 2004 r.;

4) wykorzystywanych do celów leczniczych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1135).

Zakaz, o którym mowa w pkt 7 nie dotyczy:

1) części Obszaru, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;

2) obszarów i terenów przewidzianych pod zabudowę w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, na których dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i lotniskowej pod warunkiem możliwości

wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków, z wyłączeniem obiektów małej architektury, na przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 z późn. zm.);

3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty o prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;

4) obiektów budowlanych na terenach ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych niezbędnych do ich funkcjonowania;

5) odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania istniejącej linii zabudowy na działce do brzegów wód, a także nie zwiększania istniejącej powierzchni budynku:

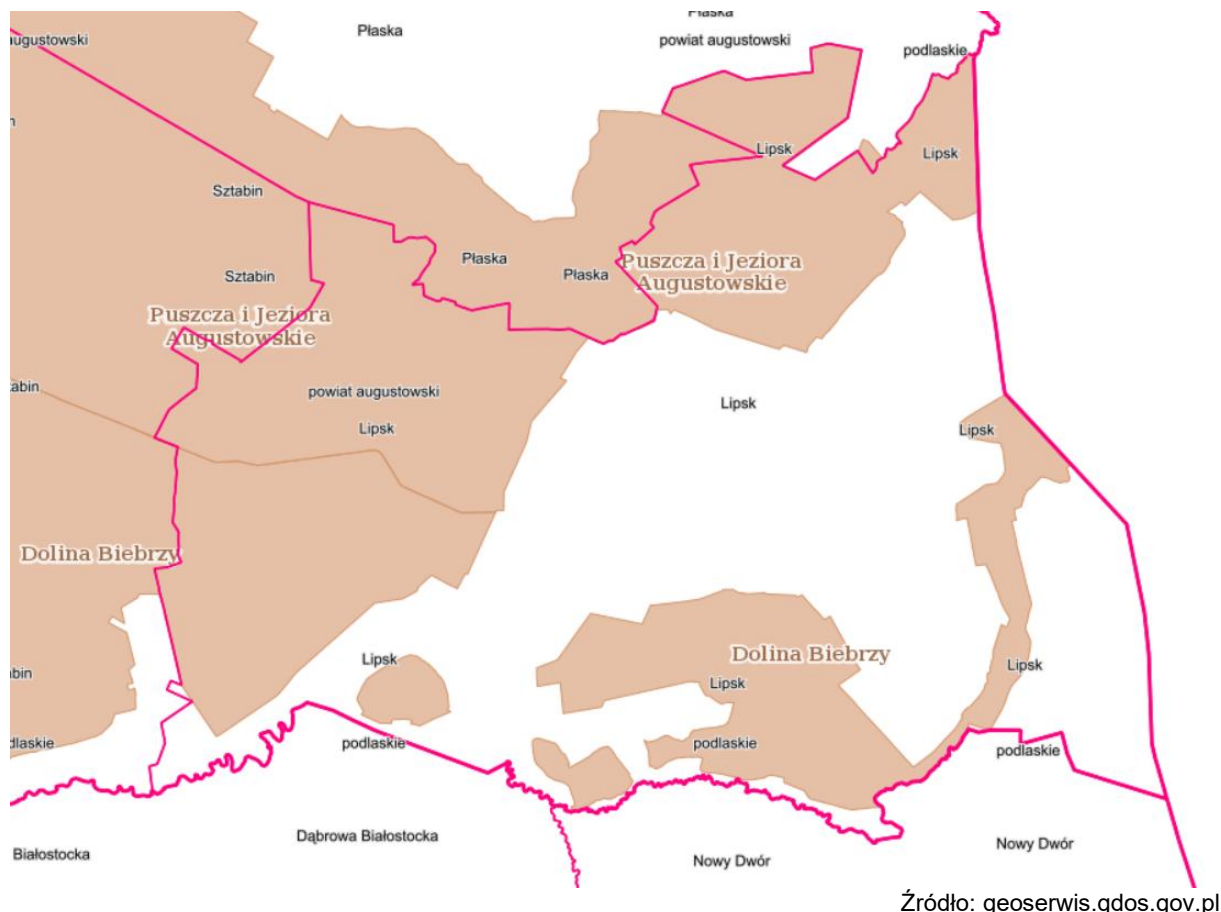
a) o nie więcej niż 10m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100 m²,

b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m² ;

6) terenów wokół sztucznych zbiorników wodnych, o których mowa w pkt 7 lit. b, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m;

7) obiektów małej architektury w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 418 z późn. zm.), bez możliwości ich rozbudowy i zmiany użytkowania.

Rysunek 10. Położenie obszarów chronionego krajobrazu na terenie gminy

Obszary NATURA 2000 na terenie Gminy Lipsk:

- Dolina Biebrzy PLH200008 (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk zatwierdzony przez Komisję Europejską)

Na terenie obszaru NATURA 2000 wyróżniono na przykład następujące siedliska: wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, murawy kserotermiczne, murawy bliźniczkowe, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne, łąki selernicowe, torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (torfowiska alkaliczne), bory oraz lasy bagienne, ciepłolubne dąbrowy. Występują tu także następujące gatunki chronione: obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*, leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*, sasanka otwarta *Pulsatilla patens*, lipiennik Loesela *Liparis loeselii*, skalnica torfowiskowa *Saxifraga hirculus*, haczykowiec (sierpowiec) błyszczący *Drepanocladus vernicosus*, skójką gruboskorupowa *Unio crassus*, poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*, poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana*, poczwarówka Geyera *Vertigo geyeri*, zalotka większa *Leucorhina pectoralis*, trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, czerwонецzyk fioletek *Lycaena helle*, czerwонецzyk nieparek *Lycaena dispar*, przeplatka maturna *Euphydryas (Hypodryas) maturna*, strzępotek

edypus Coenonympha oedippus, boleń Aspius aspius, koza Cobitis taenia, piskorz Misgurnus fossilis, różanka Rhodeus sericeus, minóg ukraiński Eudontomyzon mariae, traszka grzebieniasta Triturus cristatus, kumak nizinny Bombina bombina, bóbr europejski Castor fiber, wydra Lutra lutra, mopek Barbastella barbastellus, nocek łydkowłosy Myotis dasycneme, wilk Canis lupus.

Akt związany z ustanowieniem obszaru: Decyzja Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 12 str. 383). Inne akty prawne związane z obszarem: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Biebrzy (PLH200008) (Dz.U. 2022, poz. 362).

Obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej.

Tabela 13. Tymczasowe cele ochrony dla obszaru NATURA 2000 Dolina Biebrzy
PLH200008, cz. 1 – ogólne cele ochrony

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
2330 Wydmę śródlądowe z murawami napiaskowymi	Zachowanie w stanie niezadowolającym (U1) 70% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) w obrębie 30% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub poprawę aktualnego stanu poszczególnych wskaźników oraz zasięgu siedliska. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na brak procesów eolicznych kształtujących ten typ siedliska. Jedynie w dwóch płatach siedliska występują czynne procesy eoliczne w pozostałych stwierdzono ślady dawnych procesów eolicznych lub ich brak. Większość płatów zlokalizowana jest w obrębie wydm już utrwalonych
3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion	Zachowanie w stanie co najmniej niezadowolającym (U1) 70% stanowisk siedliska w obszarze.	Obecna ocena siedliska to U1/U2 na co decydujący wpływ miały obniżone oceny Wskaźnika przezroczystości. Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na obniżone oceny wskaźnika przezroczystości.

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
		Parametr dotyczy 141 płatów (w tym 116 w granicach BbPN), które stanowią 70% stanowisk w obszarze
3270 Zalewane muliste brzegi rzek	-	Przedmiot ochrony wymaga uzupełnienie stanu wiedzy niezbędnej do przeprowadzenia oceny stanu ochrony siedliska i zaplanowania działań ochronnych
6120* Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae)	Zachowanie w stanie niezadowolającym (U1) 70% stanowisk siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) w obrębie 30% stanowisk siedliska w obszarze	Siedlisko reprezentowane w obszarze przez zbiorowiska muraw ze związku Koelerion glaucae. Obecna ocena U1/U2 uwarunkowana jest znacznym rozproszeniem oraz izolacją niewielkich płatów. Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu FV.
6210* Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea)	Zachowanie w stanie niezadowolającym (U1) 64% oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) 36% powierzchni siedliska w obszarze	Siedlisko reprezentowane w obszarze przez kałużowe zbiorowiska nawapiennych muraw z klasy Festuco-Brometea. Obecna ocena U1 uwarunkowana jest zubożeniem florystycznym (wynikającej także z niewielkiej powierzchni płatów siedliska oraz izolacji regionalnej). Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu FV ze względu na zubożenie florystyczne, niewielką powierzchnię płatów oraz izolację regionalną.
6230* Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardetalia – płaty bogate florystycznie)	Zachowanie w stanie co najmniej niezadowolającym (U1) 70% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) w obrębie 30% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników.
6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)	Zachowanie w stanie co najmniej niezadowolającym (U1) 65% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowolającego (U1) w obrębie 35% powierzchni	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników.

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
	siedliska w obszarze.	Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na zubożenie florystyczne części płatów, wykształconych na glebach potorfowych.
6430 Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium)	-	Siedlisko nie inwentaryzowane w ramach przygotowywania PZO dla obszaru Natura 2000 Dolina Biebrzy. Wymaga weryfikacji występowania w obszarze i uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, w celu przeprowadzenia oceny stanu ochrony i zaplanowania działań ochronnych
6440 Łąki selernicowe	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 80% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 20% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na obniżoną wartość wskaźników gatunki dominujące i gatunki ekspansywne
6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 70% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 30% powierzchni siedliska w obszarze.	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) ze względu na obniżoną wartość wskaźnika gatunki charakterystyczne
7110* Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 90% powierzchni siedliska w obszarze.	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu właściwego (FV) ze względu na przesuszenie będące konsekwencją zmian klimatycznych (suszy) oraz zubożenie florystyczne
7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 85% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 15% siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu właściwego (FV) ze

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
		względu na przesuszenie będące konsekwencją zmian klimatycznych (suszy)
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 80% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 20% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez utrzymanie lub podniesienie aktualnego stanu wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie stanu właściwego (FV) ze względu na przesuszenie będące konsekwencją zmian klimatycznych (suszy)
9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 85% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 15% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników. Osiągnięcie właściwego stanu (FV) jest możliwe, ale dopiero w dłuższej perspektywie czasowej (>50 lat). Z uwagi na stosunkowo krótki, jak na rozwój ekosystemu leśnego, okres obowiązywania ochrony ścisłej w granicach BbPN, struktura i funkcja ekosystemu nie powróciły jeszcze do stanu naturalnego
91D0* Bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi- Pinetum, Pino mugo- Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum) i brzoźowo sosnowe bagienne lasy borealne	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 80% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 20% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników, jeśli pozwolą na to naturalne procesy. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) siedliska ze względu na przesuszenie wywołane zmianami klimatycznymi (susze)
91E0 *Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 78% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 22% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników, jeśli pozwolą na to naturalne procesy. Osiągnięcie właściwego stanu (FV) jest możliwe, ale dopiero w dłuższej perspektywie czasowej (>40 lat). Z uwagi na stosunkowo krótki, jak na rozwój ekosystemu leśnego, okres obowiązywania ochrony ścisłej w granicach

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Ogólny cel ochrony	Uwaga
		BbPN, struktura i funkcja ekosystemu nie powróciły jeszcze do stanu naturalnego
9110* Ciepłolubna dąbrowa	Zachowanie w stanie właściwym (FV) 90% stanowisk siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników
91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (Cladonio-Pinetum i chrobotkowa postać Peucedano-Pinetum)	Zachowanie w stanie niezadowalającym (U1) 60% powierzchni siedliska oraz osiągnięcie stanu niezadowalającego (U1) w obrębie 40% powierzchni siedliska w obszarze	Celem ochrony jest referencyjny stan siedliska rozumiany poprzez poprawę lub utrzymanie stanu poszczególnych wskaźników. Niemożliwe jest osiągnięcie właściwego stanu (FV) siedliska ze względu na naturalną eutrofizację siedliska skutkującą zwiększeniem udziału mszaków i roślin zielnych w runie i zanikaniem porostów
6216 haczykowiec (sierpowiec) błyszczący Hamatocaulis vernicosus	-	Przedmiot ochrony wymaga uzupełnienia stanu wiedzy niezbędnej do przeprowadzenia oceny stanu ochrony gatunku i zaplanowania działań ochronnych. W obszarze Natura 2000 Dolina Biebrzy haczykowiec błyszczący spotykany był stosunkowo często w płatach siedliska 7230 w Dolnym i Górnym Basenie doliny Biebrzy. Informacje o występowaniu gatunku w poszczególnych płatach znajdują się w kartach obserwacji siedliska 7230, lipiennika Loesela i skalnicy torfowiskowej oraz w zdjęciach fitosocjologicznych dokumentujących skład gatunkowy siedliska 7230 oraz siedlisk ww. gatunków

Źródło: Obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. (znak: WPN.6323.36.1.2022.MC)

Tabela 14. Tymczasowe cele ochrony dla obszaru NATURA 2000 Dolina Biebrzy
PLH200008, cz. 2

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Cel ochrony
1437 leniec bezpodkwiatkowy Thesium ebracteatum	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na 12 stanowiskach, w ilości co najmniej 150 000 osobników. Siedlisko - Utrzymanie siedliska gatunku

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Cel ochrony
	w obszarze na poziomie oceny FV na 4 stanowiskach, osiągnięcie oceny FV na 5 stanowiskach i osiągnięcie co najmniej oceny U1 na 1 stanowisku
1477 sasanka otwarta <i>Pulsatilla patens</i>	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na 17 stanowiskach, w ilości co najmniej 2500 osobników (rozet) Siedlisko - Utrzymanie siedliska gatunku w obszarze na poziomie oceny FV na 7 stanowiskach, osiągnięcie oceny FV na 2 stanowiskach i utrzymanie oceny U1 na 8 stanowiskach
1528 skalnica torfowiskowa <i>Saxifraga hirculus</i>	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na 5 stanowiskach, w ilości co najmniej 20 000 osobników Siedlisko - Poprawa siedliska gatunku w obszarze do poziomu oceny U1 na 5 stanowiskach
1902 obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i>	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na co najmniej 23 stanowiskach, w ilości co najmniej 1500 osobników Siedlisko - Utrzymanie siedliska gatunku w obszarze na poziomie oceny U1 na 14 stanowiskach, poprawa siedliska gatunku do poziomu oceny U1 na 9 stanowiskach
1903 lipiennik Loesela <i>Liparis loeselii</i>	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na 9 stanowiskach, w ilości co najmniej 25 000 osobników Siedlisko - Utrzymanie siedliska gatunku w obszarze na poziomie oceny U1 na 6 stanowiskach, osiągnięcie oceny U1 na 3 stanowiskach
1032 skójka gruboskorupowa <i>Unio crassus</i>	Stan populacji - Utrzymanie niezadowolającej struktury wiekowej (brak młodych osobników, ale obecnych 3 lub więcej osobników w wieku rozrodczym) oraz struktury wielkości ciała (brak osobników z jednej lub dwu klas wielkości) na co najmniej 7 stanowiskach Siedlisko – Utrzymanie niezadowolającego stanu siedlisk na wszystkich stanowiskach gatunku w obszarze. Koryto o szerokości 5-150 m; brzegi słabo ocienione <40% lub całkiem ocienione >80%, o głębokości <0,3 do 2 m, o urozmaiconym profilu
1013 poczwarówka Geyera <i>Vertigo geyeri</i>	Stan populacji - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Zachowanie bagiennego charakteru znanych stanowisk.
1014 poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	Stan populacji - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Zachowanie bagiennego charakteru znanych stanowisk.
1016 poczwarówka jajowata <i>Vertigo moulinsiana</i>	Stan populacji - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Zachowanie bagiennego charakteru znanych stanowisk.
1042 zalotka większa <i>Leucorhina pectoralis</i>	Populacja - Utrzymanie co najmniej 10 stanowisk gatunku w obszarze.

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Cel ochrony
	Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedlisk na poziomie oceny FV na co najmniej 10 stanowiskach w obszarze.
1037 trzepla zielona Ophiogomphus cecilia	Populacja - Utrzymanie gatunku na 6 stanowiskach w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie oceny FV na 6 stanowiskach.
4038 czerwонецzyk fioletek Lycaena helle	Populacja - Utrzymanie gatunku na co najmniej 9 stanowiskach w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze co najmniej na poziomie oceny U1 na 9 stanowiskach.
1060 czerwонецzyk nieparek Lycaena dispar	Populacja - Utrzymanie stanu populacji na poziomie FV w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie oceny FV w obszarze.
6169 przeplatka maturna Euphydryas (Hypodryas) maturna	Populacja - Utrzymanie gatunku na 9 stanowiskach w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie oceny FV na co najmniej 9 stanowiskach.
1071 strzepotek edypus Coenonympha oedippus	Populacja - Utrzymanie gatunku na 2 stanowiskach w obszarze. Siedlisko - Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej oceny U1 na 2 stanowiskach.
1130 boleń Aspius aspius	Populacja - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
1149 koza Cobitis taenia	Populacja - Utrzymanie co najmniej 10 stanowisk gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
1145 piskorz Misgurnus fossilis	Populacja - Utrzymanie co najmniej 10 stanowisk gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
5339 różanka Rhodeus amarus	Populacja - Utrzymanie co najmniej 20 stanowisk gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
2484 minóg ukraiński Eudontomyzon mariae	Populacja - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Nie określa się.
1166 traszka grzebieniasta Triturus cristatus	Populacja - Utrzymanie co najmniej 20 stanowisk w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
1188 kumak nizinny Bombina Bombina	Populacja - Utrzymanie co najmniej 50 stanowisk w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie właściwego FV stanu ochrony siedliska gatunku w obszarze.
1308 mopek Barbastella barbastellus - populacja rozrodcza	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w stanie ochrony U1 na co najmniej 5 stanowiskach w obszarze.

Siedlisko przyrodnicze/gatunek	Cel ochrony
	Stan siedliska - Utrzymanie co najmniej oceny niezadowalającej U1 stanu ochrony siedliska w obszarze.
1308 mopek Barbastella barbastellus – populacja zimująca	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w stanie ochrony U1 na 13 stanowiskach (schronieniach zimowych). Stan siedliska - Utrzymanie co najmniej oceny niezadowalającej U1 stanu ochrony siedliska w obszarze.
1318 nocek łydkowłosy Myotis dasycneme - populacja osiadła i zimująca	Populacja - Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska - Utrzymanie co najmniej oceny niezadowalającej U1 stanu ochrony siedliska w obszarze.
1337 bóbr europejski Castor fiber	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze w ilości 300 rodzin bobrowych. Stan siedliska - Utrzymanie oceny właściwej FV stanu ochrony siedliska w obszarze.
1355 wydra Lutra lutra	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na poziomie oceny właściwej FV (zagęszczenie populacji na poziomie ≥ 2 os/10 km). Stan siedliska - Utrzymanie oceny właściwej FV stanu ochrony siedliska w obszarze.
*1352 wilk Canis lupus	Populacja - Utrzymanie populacji gatunku w obszarze na poziomie oceny właściwej FV (Zagęszczenie populacji $[N/100km^2]$ na poziomie $>2,5/100 km^2$, liczba watah $[N/100km^2]$ na poziomie oceny $>0,5/km^2$). Stan siedliska - Utrzymanie oceny właściwej FV stanu ochrony siedliska w obszarze.
1361 ryś euroazjatycki Lynx lynx	Populacja – Utrzymanie obecności gatunku w obszarze. Stan siedliska – Brak oceny dla parametru.

Źródło: Obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. (znak: WPN.6323.36.1.2022.MC)

- Ostoja Augustowska PLH200005 (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk zatwierdzony przez Komisję Europejską)

Jest to Ostoja wielu zagrożonych gatunków, przede wszystkim rysia *Lynx lynx* i wilka *Canis lupus* (w ostoi znajdują się jedne z ich najstabilniejszych populacji niżowych), także wydry *Lutra lutra* i bobra *Castor fiber*. Ogółem stwierdzono tu 10 gatunków zwierząt objętych Załącznikiem II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na terenie ostoi występuje 7 gatunków roślin z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z czego dla czterech - aldrawandy pęcherzykowatej, skalnicy torfowiskowej, lipiennika *Loesela* i sasanki otwartej obszar ma zasadnicze znaczenie w skali Polski, a tutejsze populacje stanowią znaczącą część krajowych zasobów, będąc często najobfitszymi w Polsce (populacje lipiennika i skalnicy nad Rospudą, populacje aldrawandy w ciągu jezior Kanału Augustowskiego). Liczne są stanowiska rzadkich i zagrożonych w skali kraju gatunków roślin naczyniowych (35 gatunków z polskiej czerwonej

księgi i czerwonej listy). Występują tu 24 gatunki storczykowatych, w tym chociażby, na torfowiskach nad Rospudą - *Herminium monorchis* na jedynym naturalnym stanowisku w Polsce. Bogata jest lichenoflora (w tym kilka gatunków brodaczek - *Usnea*) i bryoflora (liczne relikty glacialne). Najwięcej rzadkich gatunków związanych jest z mszysto-turzycowymi torfowiskami niskimi i przejściowymi, a tutejsze populacje wielu zagrożonych roślin torfowiskowych są największe w Polsce. Do najrzadszych gatunków z tej grupy należą, oprócz lipiennika Loesela oraz skalnicy torfowiskowej: *Eriophorum gracile*, *Baeothryon alpinum*, *Saxifraga hirculus*, *Carex chordorrhiza*, *Hammarbya paludosa*, *Betula humilis*, *Salix lapponum* (wszystkie one znajdują się w polskiej czerwonej księdze). Na torfowiskach występuje niezwykle obfita w gatunki ginące bryoflora, z takimi gatunkami jak np. *Meesia triquetra*, *Pseudocalliergon trifarium* i *Paludella squarrosa*.

Akt związany z utworzeniem obszaru: Decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 43 str. 63). Inne akty związane z obszarem: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Augustowska (PLH200005) (Dz.U. 2021 poz. 1397).

Dla przedmiotowego obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych (Zarządzenie Nr 27/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 31.12.2013 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 137)). Zostało ono zmienione przez Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 4 listopada 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Augustowska PLH200005 (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2020 poz. 4651).

W ramach planu określone zostały cele działań ochronnych wymienione w tabeli 15.

Tabela 15. Cele działań ochronnych dla obszaru NATURA 2000 Ostoja Augustowska

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
1.	3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i>	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1.
2.	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U2.
3.	3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	Utrzymanie właściwego stanu zachowania siedliska.
4.	3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i>	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1.
5.	4030 Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-</i>	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1.

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
	<i>Callunion, Calluno-Arcostaphylon)</i>	
6.	6120 Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1.
7.	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U2. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
8.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	Utrzymanie stanu ochrony siedliska w obszarze na poziomie co najmniej U1. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
9.	7210 Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis</i>)	Odtworzenie i utrzymanie właściwego stanu ochrony przez wprowadzenie ochrony czynnej (usuwanie drzew i krzewów) na wszystkich płatach siedliska. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
10.	7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Odtworzenie i utrzymanie właściwego stanu ochrony przez wprowadzenie ochrony czynnej (usuwanie drzew i krzewów) na wszystkich płatach siedliska. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
11.	9170 Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum, Melitti Carpinetum</i>)	Utrzymanie części siedlisk jako bazy propagul przy zastosowaniu ochrony biernej (dotyczy płatów siedliska w rezerwatach). Doprowadzenie zniekształconych płatów siedlisk do stanu właściwego przy zastosowaniu określonych zabiegów hodowlano-ochronnych dostosowanych do fazy rozwojowej drzewostanu. Utrzymanie siedliska w stanie niepogorszonym. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
12.	91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, LedoSphagnetum, Sphagno girgensohniiPiceetum</i> i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne)	Utrzymanie części siedlisk jako bazy propagul przy zastosowaniu ochrony biernej (dotyczy płatów siedliska w rezerwatach). Wyłączenie z użytkowania rębego. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
13.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albofragilis, Populetum albae, FraxinoAlnetum</i> olsy źródłiskowe)	Utrzymanie części siedlisk jako bazy propagul przy zastosowaniu ochrony biernej (dotyczy płatów siedliska w rezerwatach). Doprowadzenie zniekształconych płatów siedlisk do stanu właściwego przy zastosowaniu odpowiednich zabiegów hodowlano-ochronnych dostosowanych do fazy rozwojowej drzewostanu. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich płatów siedliska, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
14.	1393 Sierpowiec błyszczący <i>Drepanocladus vernicosus</i> (<i>Hamatocaulis vernicosus</i>)	Ochrona miejsc występowania gatunku.
15.	1437 Leniec bezpodkwiatkowy <i>Thesium ebracteatum</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony,

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK
NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032**

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
		celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
16.	1477 Sasanka otwarta <i>Pulsatilla patens</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
17.	1516 Aldrowanda pęcherzykowata <i>Aldrowanda vesiculosa</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym właściwym poziomie. Monitoring stanu ochrony gatunku.
18.	1528 Skalnica torfowiskowa <i>Saxifraga hirculus</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku.
19.	1902 Obuwik pospolity <i>Cypripedium calceous</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
20.	1903 Lipiennik Loesela <i>Liparis loeselii</i>	Ochrona i niepogorszenie stanu siedlisk gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
21.	1939 Rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym właściwym poziomie. Monitoring stanu ochrony gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia wszystkich stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
22.	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym, właściwym poziomie.
23.	1352 Wilk <i>Canis lupus</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym, właściwym poziomie. Monitoring stanu ochrony gatunku.
24.	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	Utrzymanie obecnego trendu populacji gatunku oraz niepogarszanie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych w sensie ilościowym i jakościowym.
25.	1361 Ryś <i>Lynx lynx</i>	Utrzymanie stanu populacji na obecnym, właściwym poziomie. Monitoring stanu ochrony gatunku.
26.	1166 Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
27.	1188 Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
28.	1096 Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i>	Utrzymanie obecnego trendu populacji gatunku oraz niepogarszanie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych w sensie ilościowym i jakościowym.
29.	1145 Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
30.	1013 Poczwarówka Greyera <i>Vertigo geyeri</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.
31.	1014 Poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
32.	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem wyznaczenia stanowisk gatunku, oceny jego stanu oraz zaplanowania działań ochronnych.

Źródło: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 4 listopada 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Augustowska PLH200005

- Puszcza Augustowska PLB200002 (obszar specjalnej ochrony ptaków)

Występuje tu co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej a 18 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej takich gatunków ptaków jak: bąk (PCK), błotniak stawowy, błotniak łąkowy, bocian czarny, cietrzew (PCK), dzięcioł biało-grzbiety (PCK), dzięcioł trójpalczasty (PCK), dzięcioł zielonosiwy, gadożer (PCK), głuszc (PCK), kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), kraska (PCK), łabędź krzykliwy, orlik krzykliwy (PCK), żuraw, włośchatka (PCK), podgorzałka (PCK), puchacz (PCK), trzmielojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje bielik (PCK). Ptaki obszaru wymagają lepszego zbadania.

Obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej.

Akt prawny związany z utworzeniem: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.04.229.2313). Inne akty prawne związane z obszarem: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275), Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011, Nr. 25 poz. 133).

Tymczasowe cele ochrony dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002 ustanowiono na podstawie: Obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Wigierskiego Parku Narodowego z dnia 20 lutego 2024 r., znak: WPN.6323.186.2023.EW.

Tabela 16. Tymczasowe cele ochrony dla obszaru NATURA 2000 Puszcza Augustowska PLB200002

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
A005 Perkoz dwuczuby Podiceps cristatus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 600 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 3 000 ha.
A021 Bąk Botaurus stellaris	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 35 samców.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSZ
NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 525 ha.
A030 Bocian czarny Ciconia nigra	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 6 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska funkcjonalnego na powierzchni minimum 7 000 ha (w tym 300-600 ha drzewostanu lęgowego).
A038 Łabędź krzykliwy Cygnus cygnus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 0- 1 pary lęgowej. Istnieje konieczność weryfikacji SDF.
	Siedlisko	Nie określono z uwagi brak populacji lęgowej. Istnieje konieczność weryfikacji SDF.
A067 Gągoł Bucephala clangula	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 150 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na długości minimum 100 km rzeki i/lub kanału i/lub linii brzegowej jeziora.
A070 Nurogęs Mergus merganser	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 60 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na długości minimum 60 km cieku wodnego (rzek i/lub kanałów) lub 3000 ha mozaiki wodno-leśnej.
A072 Trzmielojad Pernis apivorus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 60 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1200 ha.
A073 Kania czarna Milvus migrans	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 10 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 1 200 ha.
A074 Kania ruda Milvus milvus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 1 pary.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 200 ha.
A075 Bielik Haliaeetus albicilla	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 13 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK
NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032**

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedlisk na powierzchni minimum 975 ha.
A080 Gadożer <i>Circaetus gallicus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie 0-1 pary.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 100 ha.
A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginos</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 50 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1000 ha.
A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 30 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska funkcjonalnego w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 20 000 ha (tereny otwarte rozprzestrzenione wokół/przemieszane z drzewostanami lęgowymi).
A104 Jarząbek Bonasa <i>bonasia</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 1200 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 40 000 ha
A108 Głuszec Tetrao <i>urogallus</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 35 ptaków.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 1 000 ha.
A119 Kropiatka Porzana <i>porzana</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 20 samców.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 200 ha.
A120 Zielonka Porzana <i>parva</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 15 samców.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 450 ha.
A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	Populacja	Zachowanie populacji gatunku

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		na poziomie minimum 350 samców.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 3 500 ha.
A125 Łyska Fulica atra	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 2500 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 6 000 ha.
A127 Żuraw Grus grus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 140 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 3 500 ha.
A153 Kszyk Gallinago gallinago	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 170 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 2700 ha.
A154 Dubelt Gallinago media	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 3 samców.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 50 ha.
A165 Samotnik Tringa ochropus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 150 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1 500 ha.
A197 Rybitwa czarna Chlidonias niger	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 23 par z uwzględnieniem sezonowych fluktuacji gatunku.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 100 ha.
A207 Siniak Columba oenas	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 150 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 3 000 ha.
A215 Puchacz Bubo bubo	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 4 pary.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK
NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		minimum 250 ha siedliska.
A217 Sóweczka Glaucidium passerinum	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 40 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 7 200 ha.
A223 Włochatka Aegolius funereus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 60 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 12 000 ha.
A224 Lelek Caprimulgus europaeus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 150 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 22 400 ha siedliska funkcjonalnego (w tym minimum 1 125 ha otwartych siedlisk).
A229 Zimorodek Alcedo atthis	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 40 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na minimum 40 km długości cieku lub linii brzegowej wód stojących.
A232 Dudek Upupa epops	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 70 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 3 500 ha.
A234 Dzięcioł zielonosiwy Picus canus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 30 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 8 000 ha.
A236 Dzięcioł czarny Dryocopus martius	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 250 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 50 000 ha.
A239 Dzięcioł białostrzbiasty Dendrocopos leucotos	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 20 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 3 000 ha.
A241 Dzięcioł trójpalczasty Picoides tridactylus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 25 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie

Przedmioty ochrony	Parametr/ wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 3 600 ha.
A246 Lerka Lullula arborea	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 350 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1 650 ha.
A286 Drożdżik Turdus illiacus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 10 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni minimum 500 ha.
A298 Trzciniak Acrocephalus arundinaceus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 500 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 500 ha.
A338 Gąsiorek Lanius collurio	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 500 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 750 ha.
A369 Krzyżodziób świerkowy Loxia curvirostra	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 65 par z uwzględnieniem sezonowych fluktuacji gatunku.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1 600 ha.
A371 Dziwonia Carpodacus erythrinus	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie minimum 120 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni minimum 1200 ha.
A409 Cietrzew Lyrurus tetrix	Populacja	Zachowanie populacji gatunku na poziomie 0-1 osobników. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony w całym obszarze Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U2 na powierzchni minimum 200 ha.

Źródło: Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Wigierskiego Parku Narodowego z dnia 20 lutego 2024 r., znak: WPN.6323.186.2023.EW

- Ostoja Biebrzańska PLB200006 (obszar specjalnej ochrony ptaków)

W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 19 gatunków mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków

zostało zamieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest jedną z najważniejszych i to zarówno w Polsce jak i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największą liczebność w Polsce oraz jedną z największych w Unii Europejskiej, osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka oraz rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody). Jest to też bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer oraz orzeł przedni i orzełek). Dla obszaru nie ustanowiono planu zadań ochrony ani planu ochrony, jak również nie obowiązuje ochrona na podstawie prawa międzynarodowego.

Akt prawny związany z utworzeniem: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.04.229.2313). Inne akty prawne związane z obszarem: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275), Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226), Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011, Nr. 25 poz. 133).

Obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej.

Ustanowione tymczasowe cele ochrony dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006 na podstawie Obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. (znak: WPN.6323.36.1.2022.MC).

Tabela 17. Tymczasowe cele ochrony dla obszaru NATURA 2000 Ostoja Biebrzańska
PLB200006

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
A021 bąk Botaurus stellaris	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 50 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 2 500 ha
A022 bączek Ixobrychus minutus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 10 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 bądź lepszym na powierzchni co najmniej 1000 ha
A027 czapla biała Ardea alba	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 30 par

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 ha
A030 bocian czarny Ciconia nigra	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 10 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 10 000 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy) i 15 000 ha pozostałych (biotop żerowiskowy)
A031 bocian biały Ciconia ciconia	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 350 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 40 000 ha
A037 łabędź czarnodzioby Cygnus bewickii (Cygnus columbianus) – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 60 osobników
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 10 000 ha
A041 gęś białoczelna Anser albifrons – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 50 000 osobników
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 10 000 ha
A050 świstun Anas penelope – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 8 000 osobników
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 8 000 ha
A054 rożeniec Anas acuta – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 500 - 5 000 osobników
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 8 000 ha
A072 trzmielojad Pernis apivorus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 30 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 15 000 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy)
A075 bielik Haliaeetus albicilla	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 12 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 8 500 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy)
A081 błotniak stawowy	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 60 par

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
Circus aeruginosus	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A084 błotniak łąkowy Circus pygargus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 30 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A089 orlik krzykliwy Clanga pomarina	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 20 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony na powierzchni co najmniej 5 000 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy) i 7 000 ha pozostałych (biotop żerowiskowy)
A090 orlik grubodzioby Clanga clanga	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 8 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony na powierzchni co najmniej 10 000 ha obszarów leśnych (biotop lęgowy) i 15 000 ha pozostałych (biotop żerowiskowy)
A119 kropiatka Porzana porzana	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 300 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A120 zielonka Porzana parva	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 20 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 1 000 ha
A122 derkacz Crex crex	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 400 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 20 000 ha
A127 żuraw Grus grus – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 5 000 os.
	Siedlisko	Utrzymanie dwóch wskaźników stanu siedliska (GR_ws1 lub GR_ws2) w stanie ochrony FV na łącznej powierzchni co najmniej 2 500 ha
A127 żuraw Grus grus – populacja lęgowa	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 300 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 15 000 ha

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
A151 batalion Philomachus pugnax – populacja wędrowna	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 10 000 os.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A153 kszczyk Gallinago gallinago	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 5 000 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A154 dubelt Gallinago media	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 100 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A156 rycyk <i>Limosa limosa</i>	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 100 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 2 000 ha
A160 kulik wielki Numenius arquata	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 25 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A162 krwawodziób Tringa totanus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 200 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 2 000 ha
A193 rybitwa rzeczna Sterna hirundo	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 1 - 5 par
	Siedlisko	Utrzymanie trzech wskaźników stanu siedliska (STH_s3, STH_s4, STH_s5) co najmniej w stanie U1
A196 rybitwa białowąsa Chlidonias hybrida	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 100 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 2 000 ha
A197 rybitwa czarna Chlidonias niger	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 120 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK
NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032

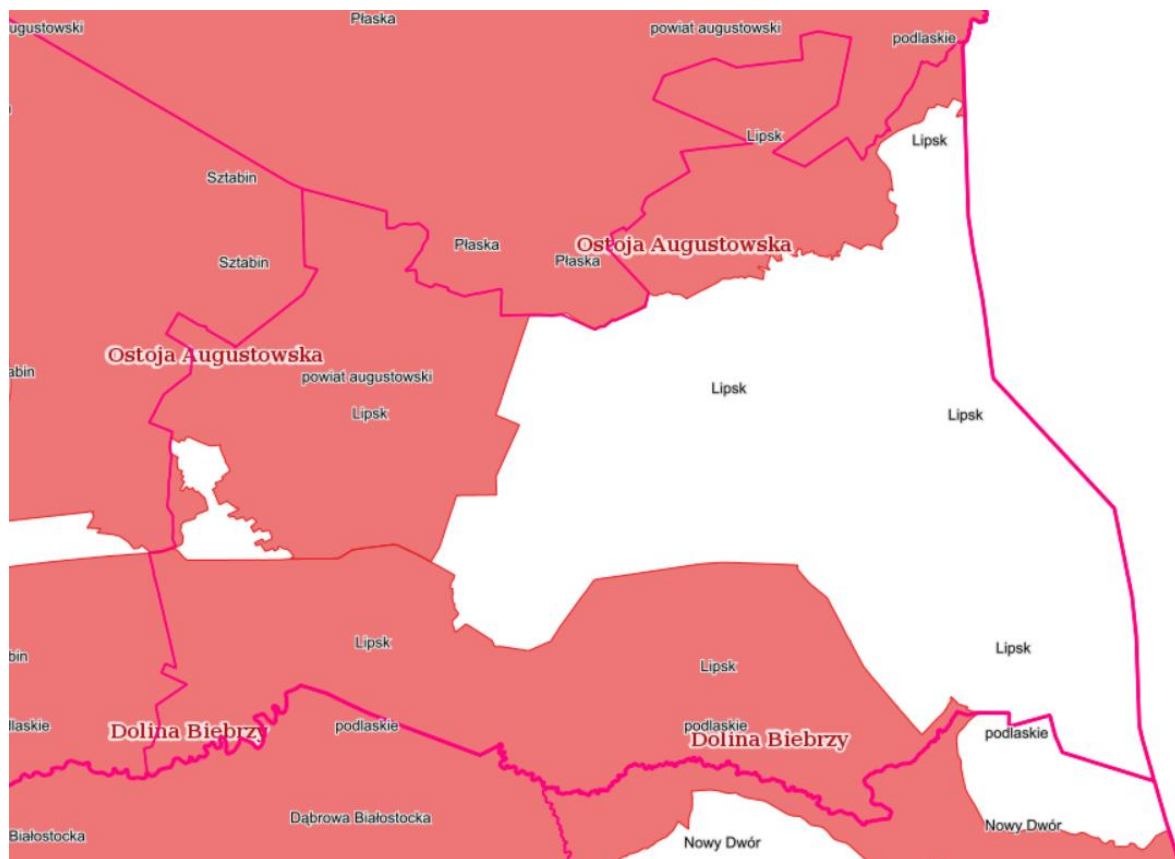
100

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
		co najmniej 2 000 ha
A198 rybitwa białoskrzydła Chlidonias leucopterus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 0-500 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 5 000 ha
A215 puchacz Bubo bubo	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 5 par.
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony na powierzchni co najmniej 12 000 ha
A222 uszatka błotna Asio flammeus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 0-5 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 10 000 ha
A224 lelek Caprimulgus europaeus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 100 pa
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony na powierzchni co najmniej 5 000 ha
A234 dzięcioł zielonosiwy Picus canus	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 30 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 6 000 ha
A238 dzięcioł średni Dendrocopos medius	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 200 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 5 000 ha
A239 dzięcioł białogrzbisty Dendrocopos leucotos	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 80 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 8 000 ha
A272 podróżniczek Luscinia svecica	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 300 par
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 4 000 ha
A294 wodniczka Acrocephalus paludicola	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 2 500 samców

Gatunek	Parametr/wskaźnik stanu ochrony	Cel ochrony
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony FV na powierzchni co najmniej 5 000 ha
A320 muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie 50 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 1 000 ha
A409 cietrzew <i>Tetrao tetrix</i>	Populacja	Zachowanie populacji na poziomie co najmniej 10 samców
	Siedlisko	Utrzymanie siedliska w stanie ochrony U1 lub poprawa stanu ochrony siedliska na powierzchni co najmniej 10 000 ha

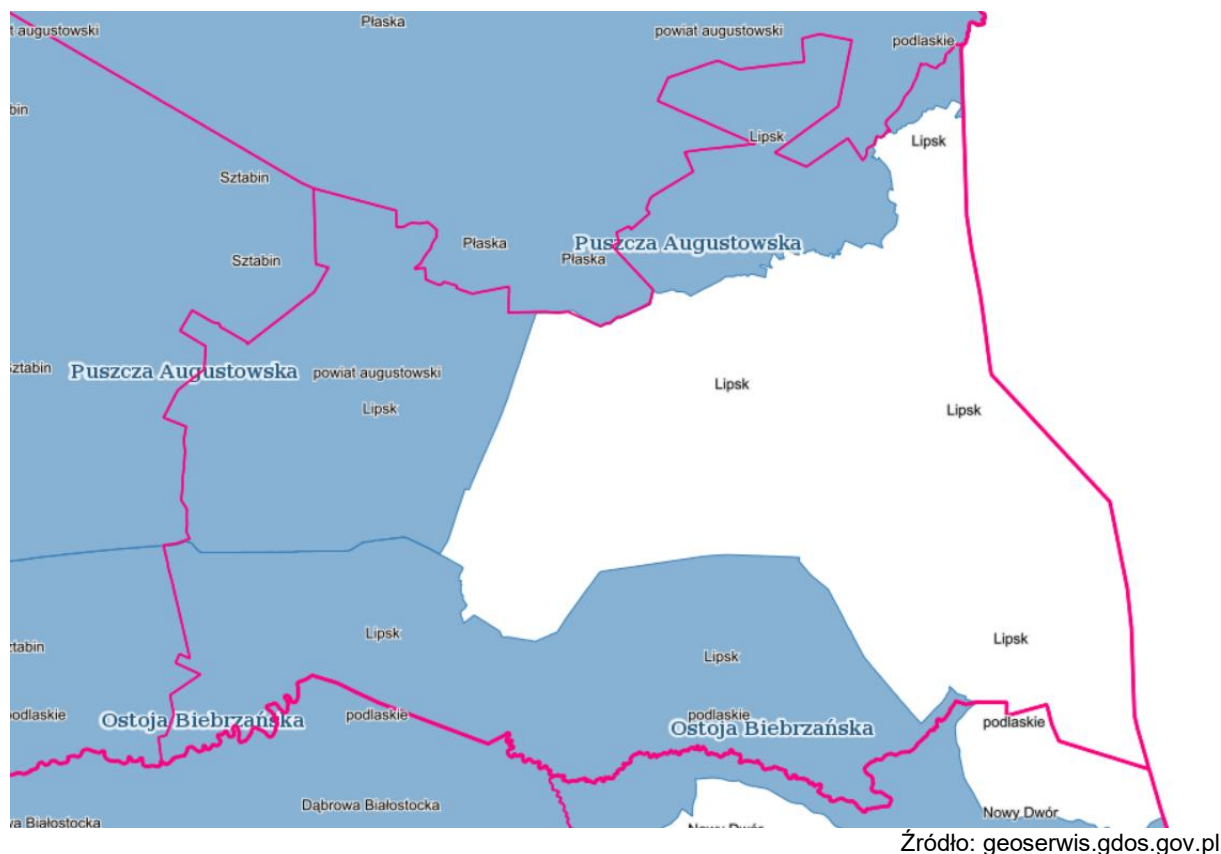
Źródło: Obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. (znak: WPN.6323.36.1.2022.MC)

Rysunek 11. Położenie obszarów NATURA 2000 (obszary siedliskowe) na terenie gminy

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Rysunek 12. Położenie obszarów NATURA 2000 (obszary ptasie) na terenie gminy

Przez teren gminy przebiegają także dwa korytarze ekologiczne:

- GKPn-1 Dolina Biebrzy;
- GKPn-4 Puszcza Augustowska.

3.9. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Cele i zadania uwzględnione w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk mają na celu optymalne wykorzystanie środków dostępnych na szczeblu gminnym, dla osiągnięcia jak najwyższej jakości środowiska. Mają one sprzyjać ochronie i poprawie środowiska w jak największym stopniu, w jakim jest to możliwe.

Wybór priorytetów i harmonogram realizacyjny określają politykę ekologiczną gminy. Do najważniejszych znaczących skutków zaniechania realizacji Programu można zaliczyć:

- obniżenie standardu życia mieszkańców poprzez niekontrolowany wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego oraz wzrost hałasu emitowanego do środowiska,

- pogorszenie stanu zdrowia mieszkańców przez wzrost zanieczyszczenia różnych komponentów środowiska,
- wzrost śmiertelności wśród mieszkańców przez pogarszający się stan środowiska, w tym powietrza,
- postępujące obniżenie jakości powietrza na terenach zabudowanych, wynikające z zaniechania wykorzystania odnawialnych źródeł energii i możliwości oszczędzania energii, przy rozwoju zabudowy mieszkaniowej i wzroście gęstości zaludnienia,
- degradacja wód powierzchniowych i gruntowych, na skutek niekontrolowanego odprowadzania ścieków z gospodarstw niepodłączonych do kanalizacji, niewyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków, bądź nie stosujących wywozu nieczystości ciekłych przez odpowiednie jednostki,
- degradacja obszarów o wysokiej bioróżnorodności w wyniku zaniechania lub niewłaściwej ochrony na etapie planowania przestrzennego i realizacji poszczególnych inwestycji,
- brak wzrostu poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców i rozwój negatywnych wzorców konsumpcji i innych negatywnych zachowań,
- ograniczenie inicjatyw obywatelskich w zakresie ochrony środowiska oraz promocji rozwoju zrównoważonego, obniżenie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska mieszkańców i wrażliwości na działania zagrażające jego jakości.

Zmiana stanu środowiska w przypadku braku realizacji Programu będzie wiązała się głównie z nieosiągnięciem pozytywnych efektów ekologicznych, pogorszeniem jego stanu poprzez niedotrzymywanie dopuszczalnych standardów, co w konsekwencji prowadzić będzie do pogorszenia się komfortu bytowania mieszkańców gminy, jak również do negatywnego wpływu na ich zdrowie a nawet życie.

4. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO W WYNIKU REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSK NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032

4.1. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

W ramach planowanych działań na terenie Gminy Lipsk stan środowiska przyrodniczego będzie ulegał stopniowej poprawie. Działania zmierzające w kierunku poprawy środowiska naturalnego będą prowadzone w poszczególnych obszarach wskazanych

w Programie. Rzeczywiste oddziaływanie będzie znane po ustaleniu szczegółowej lokalizacji, jak również parametrów danego przedsięwzięcia.

Na obszarze realizacji Programu nie stwierdzono obszarów objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko.

4.2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Z punktu widzenia projektu POŚ dla Gminy Lipsk podstawowych zagrożeń dla gminy należy dopatrywać w:

- zagrożeniach naturalnych takich jak:
 - susze;
 - pożary;
 - erozja gleb;
 - lokalne podtopienia lub ewentualne powodzie;
 - możliwość wystąpienia osuwiska;
 - huragany, gradobicia, oblodzenia i inne nagłe zjawiska pogodowe;
- zagrożeniach pochodzenia antropogenicznego:
 - dużą ilością zanieczyszczeń pochodzących z emisji niskiej;
 - brak skanalizowania terenu gminy oraz wciąż niewielki odsetek nieruchomości wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Kluczowymi aspektami ochrony środowiska na terenie gminy są:

- ochrona środowiska przyrodniczego przed nadmierną presją antropogeniczną (zagrożenie zachowania odpowiednich struktur oraz powiązań ekologicznych, niewłaściwie prowadzone zabiegi fitosanitarne i pielęgnacyjne, gospodarka leśna),
- gospodarka wodno-ściekowa (jako źródło zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych).

4.3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Projekt Programu uwzględnia cele ochrony środowiska zawarte w wielu dokumentach strategicznych opracowanych zarówno na szczeblu krajowym oraz regionalnym, jak również

zawarte w dyrektywach UE. Szczegółowe wskazanie dokumentów, istotnych z punktu widzenia przedmiotowego dokumentu, zawarto w rozdziale 2.3.

5. ANALIZA I OCENA WPŁYWU USTALEŃ PROJEKTU DOKUMENTU NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA WRAZ Z PROGNOZĄ ZMIAN ŚRODOWISKA

Prognoza oddziaływania na środowisko opracowywana dla strategicznych dokumentów z założenia nie jest dokumentacją szczegółową, ponieważ jej głównym celem jest odniesienie zasadniczej treści dokumentu do polityki ekologicznej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju, a także określenie trendu całościowej polityki ochrony środowiska z punktu widzenia potrzeby jej realizacji. Prognoza ta w ogólny sposób rozważa korzyści oraz zagrożenia wynikające z realizacji POŚ bądź odstępiania od tejże realizacji.

Zidentyfikowane oddziaływania na środowisko poszczególnych celów oraz kierunków wynikających z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032 w odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiskowych, znajdują się poniżej.

Zastosowano następujące oznaczenia w matrycy oddziaływań:

Rodzaje oddziaływań – definicje:

Bezpośrednie (B) - bez interwału czasowego, bez przekształcenia substancji, bez procesów pośrednich np. wycinka drzew – na krajobraz, budowa drogi – zniszczenie powierzchni gruntów

Pośrednie (P) - z interwałem czasowym, z przekształceniem substancji, z procesami pośrednimi np. wycinka drzew – na zwierzęta, budowa drogi – na wodę, rośliny

Charakter prawdopodobnych oddziaływań:

- Prawdopodobne umiarkowane negatywne oddziaływanie (kolor czerwony)
- Prawdopodobny brak oddziaływania (0)
- Prawdopodobne pozytywne oddziaływanie (kolor zielony)
- Prawdopodobne oddziaływanie o charakterze zarówno pozytywnym jak i negatywnym (kolor żółty)

Cele	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra naturalne	Natura 2000	Klimat
Ograniczenie zrzutu nieoczyszczonych ścieków komunalnych do gruntu, wód powierzchniowych i podziemnych	P	P	P	P	B	P	P	P	B	O	P	P
Zwiększenie zasięgu oraz modernizacja infrastruktury wodociągowej	P	P	P	P	B	P	P	P	B	O	P	P
Poprawa racjonalności gospodarki wodnej	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Zmniejszenie skali niskiej emisji	P	P	P	P	P	B	P	P	P	P	P	B
Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Zwiększenie efektywności energetycznej przesyłania i przechowywania danych	P	P	P	P	P	P	P	P	P	O	P	P
Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy	P	P	P	P	P	B	P	P	P	P	P	B
Zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń powietrza poprzez nasadzenia lasów, promowanie hodowli zagrodowej	B	P	B	B	B	B	P	P	B	P	B	B
Poprawa jakości powietrza poprzez usprawnienie warunków ruchu drogowego na terenie gminy	P	P	P	P	P	B	P	P	P	P	P	B
Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji z transportu	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zorganizowanej	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSZK
NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032**

Cele	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra naturalne	Natura 2000	Klimat
Ograniczenie poziomu hałasu	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Kształtowanie przestrzeni w otoczeniu źródeł hałasu – planowanie przestrzenne	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Edukacja ekologiczna mieszkańców	P	P	P	P	P	P	P	P	P	O	P	P
Podniesienie komfortu życia mieszkańców gminy poprzez eliminację zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Zapobieganie poważnym awariom	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Zwiększenie potencjału wyspecjalizowanych jednostek w zakresie usuwania skutków zdarzeń nadzwyczajnych (m.in. osuwisk, podtopień)	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Zmniejszanie oddziaływania susz na ekosystem	B	P	B	B	P	P	P	P	P	O	B	P
Zachowanie bioróżnorodności zwłaszcza na terenach chronionych	B	P	B	B	P	P	P	P	P	O	P	P
Zwiększanie świadomości ekologicznej w społeczeństwie	P	P	P	P	P	P	P	P	P	O	P	P
Zwiększenie racjonalności zagospodarowania terenu	P	P	P	P	P	P	B	P	P	O	P	P
Przywrócenie wartości biologicznych gleb	P	P	P	P	P	P	B	P	B	P	P	P
Zapobieganie degradacji zasobów złóż naturalnych	P	P	P	P	P	P	B	P	B	P	P	P
Rekultywacja terenów wyeksploatowanych	P	P	P	P	P	P	B	P	B	P	P	P
Lepsze wykorzystanie zasobów wodnych, opracowanie	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LIPSZK
NA LATA 2026-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032**

Cele	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra naturalne	Natura 2000	Klimat
i realizacja planów ochrony przeciwpowodziowej												
Racjonalizacja gospodarki odpadami	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Kontynuacja procesu usuwania azbestu	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane cele i kierunki wynikające z POŚ dla Gminy Lipsk będą realizowane z zachowaniem zasad wynikających z następujących dokumentów:

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 r. w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1993 r. Nr 86, poz. 399),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 marca 2003 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej zwierząt łownych w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 2003 r. Nr 67, poz. 630),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz.U. z 2013 r. poz. 303),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 marca 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz.U. z 2014 r. poz. 347),
- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 lipca 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz. U. z 2022 r., poz. 1647),
- Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 października 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie nadania statutu Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Osowcu-Twierdzy (Dz.U. z 2022 r., poz. 2259),
- Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2024-2026 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. z 2024 r., poz. 25) zmienione Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 grudnia 2024 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2024–2026 (Dz. Urz. Min. Klim. i Środ. z 2024 r., poz. 91),

- Rozporządzenie Nr 6/91 Wojewody Suwalskiego z dnia 2 maja 1991 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu i wokół jezior województwa suwalskiego (Dz. Urz. Woj. Suwalskiego z 1991 r. Nr 17, poz. 167),
- Rozporządzenie Nr 82/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 15 czerwca 1998 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Woj. Suwalskiego z 1998 r. Nr 36, poz. 194), Rozporządzenie Nr 18/04 Wojewody Podlaskiego z dnia 16 września 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na Obszarach Chronionego Krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2004 r. Nr 142, poz. 1901)
- Rozporządzenie Nr 21/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza i Jeziora Augustowskie" (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2005 r. Nr 54, poz. 734), Rozporządzenie Nr 64/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 21 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza i Jeziora Augustowskie" (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2005 r. Nr 180, poz. 2099),
- Uchwała Nr XII/89/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22.06.2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r., poz. 2117) ze zmianami wprowadzonymi przez: Uchwałę nr L/467/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 25 czerwca 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2018 r. poz. 2905) oraz Uchwałę nr LI/486/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 września 2018 r. w sprawie sprostowania błędu pisarskiego w uchwale Nr L/467/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 25 czerwca 2018 r. zmieniającej uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” w brzmieniu opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego z 29 czerwca 2018 r. pod pozycją 2905 (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego z 2018 r. poz. 3723),
- Uchwała Nr XII/93/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22.06.2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r., poz. 2121) zmieniona przez Uchwałę nr IV/24/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2018 r., 5415),
- Uchwała Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łomży z dnia 27 kwietnia 1982 r., Rozporządzenie Nr 6/91 Wojewody Suwalskiego z dnia 2 maja 1991 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu i wokół jezior województwa suwalskiego (Dz. Urz. Województwa Suwalskiego z 1991 r. Nr 17, poz. 167),

- Rozporządzenie Nr 82/98 Wojewody Suwalskiego z dnia 15 czerwca 1998 r. w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na obszarach chronionego krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Województwa Suwalskiego z 1998 r. Nr 36, poz. 194), Rozporządzenie Nr 18/04 Wojewody Podlaskiego z dnia 16 września 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad gospodarki przestrzennej na Obszarach Chronionego Krajobrazu województwa suwalskiego (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 20 września 2004 r. Nr 142, poz. 1901),
- Rozporządzenie Nr 15/05 Wojewody Podlaskiego z 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Doliny Biebrzy" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 8 marca 2005 r. Nr 54, poz. 728), Rozporządzenie Nr 58/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 21 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Dolina Biebrzy" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 2 sierpnia 2005 r. Nr 180, poz. 2093),
- Decyzja Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 12 str. 383),
- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Biebrzy (PLH200008) (Dz.U. 2022, poz. 362),
- Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. (znak: WPN.6323.36.1.2022.MC),
- Decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 43 str. 63),
- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Augustowska (PLH200005) (Dz.U. 2021 poz. 1397).
- Zarządzenie Nr 27/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 31.12.2013 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 137), zmienione przez Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 4 listopada 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Augustowska PLH200005 (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2020 poz. 4651),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.04.229.2313),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011, Nr. 25 poz. 133),
- Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Wigierskiego Parku Narodowego z dnia 20 lutego 2024 r., znak: WPN.6323.186.2023.EW,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.04.229.2313),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011, Nr. 25 poz. 133).

Projekty realizowane w oparciu o zapisy Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk nie będą oddziaływały na środowisko w sposób negatywny. Przede wszystkim brak jest oddziaływania negatywnego na obszary objęte ochroną prawną, w szczególności na cele, przedmiot ochrony oraz integralność i spójność obszarów Natura 2000 oraz korytarze ekologiczne.

Projekt Programu nie przewiduje realizacji działań mających na celu bezpośrednie zwiększenie różnorodności biologicznej, zawiera jednak cele i kierunki działań mające na celu zachowanie już istniejącej bioróżnorodności, w tym również na terenach chronionych siedlisk i gatunków objętych ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody z dnia 16.04.2004 r.

Oddziaływania pozytywne w przypadku realizacji przedmiotowego dokumentu mogą polegać na pośrednim pozytywnym wpływie na stan środowiska oraz walorów przyrodniczych i to nie tylko w skali lokalnej, ale również i regionalnej, m.in. poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do środowiska. W efekcie powinno nastąpić zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń w wodach oraz glebie, co wpłynie korzystnie chociażby na warunki bytowania zwierząt i roślin, ale również na życie mieszkających tu ludzi. Nie przewiduje się jednak znaczącego wpływu na jakość siedlisk roślinnych i zwierzęcych oraz bioróżnorodność. Planowane działania nie będą również wpływać na poprawę, funkcjonowanie czy integralność obszarów chronionych, w tym obszarów sieci Natura 2000 już ustanowionych lub projektowanych w najbliższej przyszłości.

Zaplanowane w Programie zamierzenia inwestycyjne, np. w zakresie modernizacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, nie wpłyną na zmianę obecnego funkcjonowania korytarzy. Realizacja zamierzeń w tym zakresie skupiona jest na remontach i przebudowach już

istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej, a więc nie przyczyni się do fragmentacji istniejących korytarzy ekologicznych. Nie spowoduje więc także żadnego podziału istniejących siedlisk przyrodniczych. Nie przewiduje się również znaczących negatywnych wpływów tych inwestycji na inne ważne formy ochrony przyrody.

Ewentualne oddziaływania negatywne będą miały jedynie charakter krótkoterminowy i w zasadzie chwilowy. Oddziaływania te będą polegały głównie na emisji hałasu i spalin w związku z realizacją prac. Innymi z potencjalnych negatywnych, tymczasowych skutków są: zagrożenie zniszczenia lub zamurowywania siedlisk ptaków czy innych gatunków zwierząt mających swe siedliska w bezpośrednim sąsiedztwie człowieka czy usuwaniu drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji bądź płoszeniu zwierząt w trakcie wykonywania prac.

Działania określone w Programie wywierają niewielki i właściwie pośredni wpływ na obszary objęte ochroną prawną zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (głównie podejmowanie interwencji w miejscach już przekształconych przez człowieka).

5.1. WPŁYW POSZCZEGÓLNYCH PROJEKTÓW NA OBSZARY CHRONIONE ORAZ NA KLIMAT

Na terenie Gminy Lipsk zaplanowano szereg zadań związanych z ochroną środowiska. W niniejszym rozdziale przeanalizowano wpływ skonkretyzowanych na etapie tworzenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk przedsięwzięć na obszary chronione oraz na klimat.

Tabela 18. Planowane inwestycje

Nazwa planowanego działania – zadanie	Termin realizacji	Planowany koszt (zł)
Usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk	2026-2032	150.000,00
Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy Lipsk	2026-2028	100.000,00
Modernizacja sieci wodociągowej na odcinku o dł. 13 km	2026 - 2030	6.000.000,00
Modernizacja ujęć wody w Lipsku i Krasnem	2028-2030	7.000.000,00
Modernizacja ok. 2 km sieci kanalizacyjnej, modernizacja oczyszczalni ścieków, w mieście Lipsk	2026-2030	10.000.000,00
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków – 50 szt.	2026 - 2030	1.000.000,00
Budowa ujęcia wody w Lipsku	2027-2028	6.000.000,00

Źródło: dane Gminy Lipsk

W przypadku takich przedsięwzięć jak:

- Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk,
- Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Lipsk,
- Modernizacja sieci wodociągowej na odcinku o dł. 13 km,
- Modernizacja ujęć wody w Lipsku i Krasnem,
- Modernizacja ok. 2 km sieci kanalizacyjnej, modernizacja oczyszczalni ścieków, w mieście Lipsk
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków – 50 szt.,
- Budowa ujęcia wody w Lipsku

wpływ na obszary chronione zostanie określony po dokładnym określeniu miejsca i zakresu realizacji przedsięwzięcia w odpowiedniej dokumentacji.

W przypadku wskazanych inwestycji nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na obszary chronione, obejmują bowiem obszary w mniejszym lub większym stopniu już przekształcone przez człowieka.

Projekty będą realizowane zgodnie z przepisami obowiązującego prawa i w oparciu o zapisy Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk.

Pozytywny wpływ na klimat będą miały m.in. projekty związane z modernizacją oświetlenia ulicznego, ponieważ dzięki ich wykonaniu ulegnie poprawie bezpieczeństwo i płynność ruchu drogowego. Ilość zużywanego paliwa zostanie zmniejszona, a więc redukcji ulegnie emisja spalin. Zmniejszy się również hałas wynikający dotychczas z ruchu z bardzo małymi prędkościami przy dużych obrotach silników po trudno przejezdnej drodze, z licznymi uszkodzeniami. Zmniejszy się również zapotrzebowanie na energię elektryczną i tym samym nastąpi m.in. zmniejszenie emisji CO₂.

6. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Kompensację przyrodniczą należy stosować wówczas, gdy w wyniku realizacji jakiejś inwestycji może nastąpić szkoda w środowisku. W sposób szczególny dotyczy to ewentualnych szkód wyrządzonych na obszarach chronionych typu Natura 2000. W przypadku działań zaproponowanych w projekcie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy

Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032, nie ma przesłanek do proponowania kompensacji przyrodniczych.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032 spełnia standardy zrównoważonego rozwoju, zatem podstawowe środki łagodzące polegać powinny na przekonaniu społeczeństwa co do konieczności realizacji działań oraz pokazaniu korzyści, jakie dla społeczeństwa wynikną z realizacji Programu.

W sensie przedmiotowym szczególne znaczenie ma stałe analizowanie możliwości pojawienia się nieplanowanych zagrożeń, zarówno dla grup społecznych, lokalnych, jak i przyrody czy krajobrazu w wyniku uszczegóławiania określonych zadań. Jednak działania, które będą realizowane w znacznie zmienionym antropogenicznie obszarze nie mają prawa spowodować szkód w środowisku, dany teren już został zmieniony, przekształcony przez człowieka w dość znacznym stopniu.

Rezultatem realizacji działań zaproponowanych w Programie mogą być ograniczone czasowo a także przestrzennie uciążliwości związane z przeprowadzanymi pracami związanymi z przebudową sieci wodociągowej i kanalizacyjnej czy modernizacją oświetlenia ulicznego. W takim wypadku działania mające na celu zapobieganie lub ograniczanie oddziaływań na warunki życia i zdrowie ludzi oraz środowisko będą polegać na:

- wcześniejszym informowaniu ludności o zamierzonych pracach (ich dacie wykonywania i godzinach prac oraz ich zakresie),
- zakładaniu siatek ochronnych na elewacje remontowanych budynków, przeciwdziałających pyleniu i śmieceniu,
- wykonywaniu prac uciążliwych ze względu na hałas tylko w godzinach dziennych (po poinformowaniu mieszkańców o takich pracach),
- wycince drzew w okresie zimowym, nie kolidującym z okresem lęgowym ptaków (po zbadaniu czy nie żyją w pobliżu chronione – zagrożone gatunki i odpowiednim ich zabezpieczeniu),
- kompensacyjnych nasadzeniach zieleni,
- inwentaryzacji budynków, które będą poddane remontom, pod względem gniazdowania ptaków chronionych i takim rozkładzie prac, aby nie przerywać gniazdowania,
- odpowiednim oznaczaniu reorganizacji ruchu,
- prawidłowej, zgodnie z ustawą o odpadach gospodarce odpadami, polityce zagospodarowania odpadów,
- monitorowaniu postępów wdrażania Programu.

Mitygacje (działania zmierzające do zahamowania zmian klimatu) dotyczą również środków łagodzących o charakterze edukacyjnym i wychowawczym. Tu zakres możliwości jest bardzo duży. Fundamentalne znaczenie ma edukacja dotycząca uzgodnień lokalizacyjnych z poszanowaniem wszystkich stron, a przede wszystkim głównych celów społecznych i ekologicznych. Równie ważna jest nieustająca kampania informacyjna promująca oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym naciskiem położonym na korzyści dla zdrowia i życia ludności.

7. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Ustawa nakłada obowiązek przedstawienia w prognozie oddziaływania na środowisko, rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie dokumentu. Do zaproponowanych rozwiązań należy podać uzasadnienie ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru.

W związku z ogólnym charakterem Programu prognoza może proponować rozwiązania alternatywne również na poziomie ogólnym.

Prognoza nie wykazała znaczącego negatywnego oddziaływania jakiegokolwiek z zadań określonych w Programie.

Możliwe negatywne oddziaływania na środowisko zaproponowanych w Programie inwestycji takich jak, modernizacja instalacji oświetlenia ulicznego czy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej związane są głównie z etapem prowadzenia prac. W końcowym efekcie ich realizacja ma pozytywnie wpłynąć przede wszystkim na poprawę jakości całego środowiska na terenie Gminy Lipsk oraz w regionie. Długoterminowe efekty mają być jedynie pozytywne, trudności jedynie krótkotrwałe.

Zawarte w Programie ustalenia zawierają wiele rozwiązań pozytywnie wpływających na środowisko i sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi. W związku z powyższym stwierdza się, że rozwiązania alternatywne dla przedsięwzięć poprawiających walory środowiskowe nie mają uzasadnienia i to zarówno z formalnego, jak i ekologicznego punktu widzenia. Uznano, że zaproponowane ustalenia są najkorzystniejsze dla środowiska w kontekście istniejących uwarunkowań jakości środowiska na terenie Gminy Lipsk.

Ustalenia analizowanego Programu są wynikiem kompromisu pomiędzy wymogami ochrony środowiska oraz życia człowieka, a koniecznością rozwoju urbanistycznego, gospodarczego

i społecznego gminy. Zaprezentowane rozwiązania są zgodne zarówno z krajowym ustawodawstwem, jak i dokumentami obowiązującymi na terenie gminy, powiatu czy województwa. Wykorzystują instrumenty służące do zrównoważonego rozwoju terenu. Ustalenia Programu bezpośrednio nie ingerują w tereny o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz zawierają wiele rozwiązań korzystnych dla środowiska na obszarach przekształconych przez człowieka. Dlatego też Prognoza ta nie prezentuje rozwiązań alternatywnych do proponowanych w ustaleniach Programu uznając, że zaproponowane ustalenia są najkorzystniejsze dla środowiska w kontekście istniejących uwarunkowań w Gminie Lipsk.

Rozwiązania alternatywne mogą dotyczyć:

- innej lokalizacji (warianty lokalizacji),
- innego sposobu prowadzenia inwestycji (warianty konstrukcyjne i technologiczne),
- innego sposobu zarządzania (warianty organizacyjne),
- wariantu niezrealizowania inwestycji, tzw. „opcja zerowa”.

8. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Zaproponowane w Programie cele i działania nie będą powodować znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Jednak aby móc ocenić wpływ inwestycji, jak również postęp w realizacji założeń określonych w dokumencie oraz w razie konieczności podejmować na bieżąco działania korygujące, jeśli będą wymagane, należy wdrożyć także system monitoringu. Wdrażanie rozwiązań przewidzianych w omawianym Programie wymaga stałego monitorowania oraz szybkiej reakcji w przypadku pojawiania się rozbieżności pomiędzy projektowanymi rezultatami a stanem rzeczywistym. Podstawą właściwej oceny wdrażania założeń Programu, a także określenia problemów w osiąganiu założonych celów jest na przykład prawidłowy system sprawozdawczości, który oparty jest na zestawie określonych wskaźników. Powinien on zapewnić stałą kontrolę jakości zarządzania środowiskiem planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych oraz pozwolić regulować działalność podmiotów, a jednocześnie ułatwiać funkcjonowanie systemu wydawania decyzji, udzielania zezwoleń i egzekucji.

Program określa konstrukcję systemu monitorowania umożliwiającego pomiar oraz kontrolę, a także interpretację efektów realizowanych działań, jak również uaktualnienia dokumentu. W dokumencie tym zaproponowano wskaźniki, które powinny pozwolić określić stopień

realizacji poszczególnych działań. Wskaźniki dotyczyć będą rezultatów oraz produktów Programu. Projekt dokumentu zawiera zestaw wskaźników do monitorowania projektu – część z nich bezpośrednio wskazuje na efekty dotyczące jakości środowiska.

Zamieszczone w dokumencie propozycje wskaźników monitorowania jego realizacji są właściwe i pozwalają wraz z wynikami monitoringów prowadzonych przez inne powołane do tego służby (WIOŚ, RDOŚ) ocenić zmiany, jakie nastąpią w środowisku w wyniku ich realizacji.

9. INFORMACJE O TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko opracowywany projekt Programu **nie będzie** powodował transgranicznego oddziaływania na środowisko. Ustalenia Programu obejmują zadania, które realizowane będą na obszarze Gminy Lipsk, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał głównie charakter lokalny, ograniczał w gruncie rzeczy do jej terenów. Wobec tego dokument ten nie musi podlegać procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wprowadzenie

Celem Prognozy jest wskazanie możliwych negatywnych skutków realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032 i przedstawienie zaleceń dotyczących przeciwdziałania ewentualnym negatywnym skutkom.

Podstawy prawne i zakres

Podstawą prawną opracowania prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do roku 2032 jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 z późn. zm.).

Przy opracowywaniu Prognozy przeanalizowano, zgodnie z przepisami i uzgodnieniami, oddziaływania na wszystkie elementy środowiska, w tym m. in. na: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, integralność obszarów chronionych, wodę, powietrze, klimat akustyczny, ludzi, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne,

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy identyfikując stopień i rodzaj oddziaływań. W szczególności przeanalizowany został wpływ Programu na obszary chronione, w tym również objęte siecią typu Natura 2000 i ich integralność.

W oparciu o dostępne materiały zidentyfikowano główne problemy i zagrożenia środowiska w obszarze objętym Programem, jak również określono jego aktualny stan. Z jednej strony służyć to powinno takiemu kształtowaniu Programu, aby maksymalnie został wykorzystany do poprawy stanu środowiska, a z drugiej do umożliwienia oceny wpływu na środowisko i identyfikacji ewentualnych znaczących oddziaływań negatywnych oraz zaproponowania działań minimalizujących ten wpływ, wskazania działań alternatywnych i ewentualnie kompensujących.

Wpływ na poszczególne komponenty środowiska

W wyniku analiz stwierdzono, że negatywne oddziaływania na środowisko mogą nastąpić w zakresie modernizacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Oddziaływania negatywne w większości będą miały charakter krótkotrwały i miejscowy bądź lokalny. Należy zaznaczyć, że wymienione w dokumencie inwestycje w długiej perspektywie przyniosą korzyści dla ochrony stanu jakości środowiska na terenie Gminy Lipsk.

Pozytywne oddziaływania (w szczególności na powietrze atmosferyczne) będą miały projekty z ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza (np. modernizacja oświetlenia ulicznego) co służyć będzie przede wszystkim ludziom, ale też mogą wpłynąć na poziom zużycia energii i tym samym ograniczenie niekorzystnej emisji gazów cieplarnianych, pyłów i innych szkodliwych substancji do powietrza.

Analiza możliwości oddziaływania transgranicznego

Zawarte w Programie zadania będą realizowane na obszarze Gminy Lipsk, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter lokalny. Wobec tego dokument ten nie podlega procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Ocena skutków w przypadku braku realizacji Programu oraz korzyści z jego realizacji

Brak finansowania poszczególnych działań zaplanowanych w Programie przełoży się na nieosiągnięcie efektów ekologicznych na obszarze Gminy Lipsk, jak również brak poprawy jakości poszczególnych komponentów środowiska.

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych analiz w trakcie prac nad Prognozą oddziaływania na środowisko można wyciągnąć następujące wnioski ogólne:

- Ocenia się, że Program jako całość będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko. Dodatkowo będzie sprzyjać rozwiązaniu niektórych problemów dotyczących poprawy stanu środowiska. Niemniej jednak niektóre obszary wsparcia mogą wpływać również negatywnie na poszczególne elementy środowiska. Szczegółowe wnioski w tym zakresie przedstawione są w odpowiednich rozdziałach Prognozy. Największy pozytywny wpływ oddziaływania Programu będzie dotyczył jakości powietrza atmosferycznego, wód, klimatu oraz zdrowia i jakości życia mieszkańców. Negatywne skutki zaś mogą być właściwie tylko tymczasowym efektem.
- Oddziaływania negatywne określone w Prognozie mogą wystąpić, jednak w dużym stopniu zależęć to będzie od lokalizacji danych projektów, jak również od zastosowanej technologii, czasookresu prac czy dokładnego zakresu inwestycji. Ograniczenie negatywnego wpływu będzie możliwe także poprzez zastosowanie odpowiednich działań minimalizujących i kompensujących (opisane w treści Prognozy).
- Odstąpienie od zamiaru realizacji zadań określonych w Programie przełoży się na spowolnienie procesów zmierzających do poprawy jakości środowiska w tej części województwa podlaskiego. Może również spowodować jego pogorszenie oraz wywołać skutki trudne do odwrócenia.
- Na podstawie analizy celów dokumentów strategicznych UE stwierdza się, że Program realizuje cele tych dokumentów.
- W celu ograniczenia negatywnych oddziaływań Programu na środowisko zaproponowano: zasady monitorowania skutków realizacji Programu.

11. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

TABELA 1. ZESTAWIENIE GRUNTÓW W GMINIE	36
TABELA 2. TEMPERATURY POWIETRZA W STACJI METEOROLOGICZNEJ W SUWAŁKACH	37
TABELA 3. OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIE NIE I ZACHMURZENIE W STACJI METEOROLOGICZNEJ W SUWAŁKACH	38
TABELA 4. ZŁOŻA ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH, 2024 R.	47
TABELA 5. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH ZWIĄZANE Z TERENEM GMINY	48
TABELA 6. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH, CZ. 1	51
TABELA 7. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH, CZ. 2	51
TABELA 8. PODSUMOWANIE WYNIKÓW OCENY ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ZDROWIA, STREFA PODLASKA	59
TABELA 9. OCENA ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ROŚLIN, STREFA PODLASKA	60
TABELA 10. ZABYTKI WPISANE DO WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH	64
TABELA 11. POMNIKI PRZYRODY – „MODRZEWIE JESIONOWSKIE”	68
TABELA 12. ZADANIA OCHRONNE USTANOWIONE DLA BIEBRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO ..	71
TABELA 13. TYMCZASOWE CELE OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000 DOLINA BIEBRZY PLH200008, CZ. 1 – OGÓLNE CEL OCHRONY	82
TABELA 14. TYMCZASOWE CELE OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000 DOLINA BIEBRZY PLH200008, CZ. 2	86
TABELA 15. CELE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 OSTOJA AUGUSTOWSKA	90
TABELA 16. TYMCZASOWE CELE OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000 PUSZCZA AUGUSTOWSKA PLB200002	93
TABELA 17. TYMCZASOWE CELE OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000 OSTOJA BIEBRZAŃSKA PLB200006	99
TABELA 18. PLANOWANE INWESTYCJE	115
WYKRES 1. TEMPERATURY POWIETRZA I OPADY ATMOSFERYCZNE W STACJI METEOROLOGICZNEJ W SUWAŁKACH W 2023 R.	37
RYSUNEK 1. POŁOŻENIE GMINY LIPSK NA TLE POWIATU AUGUSTOWSKIEGO	35
RYSUNEK 2. TEMPERATURA ŚREDNIA	38
RYSUNEK 3. USŁONECZNIE NIE	39
RYSUNEK 4. SUMA OPADÓW	39
RYSUNEK 5. POŁOŻENIE GMINY LIPSK NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH	40
RYSUNEK 6. GLEBY W POLSCE	43

RYSUNEK 7. GW800022.....	54
RYSUNEK 8. GW200032.....	55
RYSUNEK 9. POŁOŻENIE BIEBRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO WRAZ Z OTULINĄ NA TERENIE GMINY.....	74
RYSUNEK 10. POŁOŻENIE OBSZARÓW CHRONIONEGO KRAJOBRAZU NA TERENIE GMINY	81
RYSUNEK 11. POŁOŻENIE OBSZARÓW NATURA 2000 (OBSZARY SIEDLISKOWE) NA TERENIE GMINY	104
RYSUNEK 12. POŁOŻENIE OBSZARÓW NATURA 2000 (OBSZARY PTASIE) NA TERENIE GMINY...	105

UZASADNIENIE

Podstawę prawną opracowania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do 2032 r.” stanowi art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 647 ze zm.). Zgodnie z jej zapisami organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ochrony środowiska sporządza właściwy dla danej gminy program ochrony środowiska.

W „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026-2030 z perspektywą do 2032 r.” uwzględniono następujące zagadnienia:

- uwarunkowania wynikające z dokumentów wyższego szczebla,
- charakterystykę gminy,
- ocenę stanu środowiska,
- cele programu ochrony środowiska,
- system realizacji programu ochrony środowiska.

Założono również, że wdrożenie przedmiotowego programu przyczyni się do poprawy środowiska przyrodniczego, w tym również wzrostu atrakcyjności gminy, zarówno dla obecnych i potencjalnych mieszkańców, jak i przyszłych możliwych inwestorów.

W oparciu o przepisy ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.) została także sporządzona „Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026 -2030 z perspektywą do 2032 r.”, której zakres i stopień szczegółowości został uzgodniony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Projekt Programu oraz Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu uzyskały pozytywne opinie Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku, odpowiednio: opinia nr 87/NZ/2021 z dnia 10.08.2021 r. oraz opinia znak: WSTI.410.2.1.2026.JW

z dnia 04.02.2026 r. Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.) projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026 – 2030 z perspektywą do 2032 r.” został przedłożony do zaopiniowania Zarządowi Powiatu Augustowskiego. Uchwałą Nr 503/85/26 Zarządu Powiatu Augustowskiego z dnia 5 lutego 2026 r. projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026 – 2030 z perspektywą do 2032 r. został zaopiniowany pozytywnie.

Jak stanowi art. 17 ust. 4 projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lipsk na lata 2026 – 2030 z perspektywą do 2032 r. został poddany konsultacjom społecznym. W terminie podanym w Obwieszczeniu Burmistrza Lipska, tj. do 9 lutego 2026 r. żadne uwagi i wnioski do projektu aktualizacji Programu nie wpłynęły.

Uzyskane opinie i stanowiska organów uwzględniono przy konstruowaniu ostatecznej wersji dokumentów.

W świetle powyższego podjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.